

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

นางสาวศุภิตา สว่างแจ้ง

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางผังชุมชน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-14-3919-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SPACE USE PATTERNS OF THE COMMUNITIES SURROUNDING KING MONGKUT INSTITUTE OF
TECHNOLOGY, LADKRABANG

MISS SUPATHIDA SAWANGJANG

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Community Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

ISBN 974-14-3919-9

ศุภธิดา สว่างแจ้ง: รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (SPACE USE PATTERNS OF THE COMMUNITIES SURROUNDING KING MONGKUT INSTITUTE OF TECHNOLOGY, LADKRABANG) อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ, 228 หน้า. ISBN: 974-14-3919-9.

ชุมชนโดยรอบสถาบันศึกษา มีรูปแบบของการใช้พื้นที่ที่ซ้อนทับกันระหว่างกิจกรรมที่เกื้อหนุนและพึ่งพิงกันภายในตัวชุมชนเอง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ปรากฏเป็นรูปแบบของการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบกิจกรรมการสัญจร ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สาธารณะต่างๆ ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ตลอดจนตามประเภทของผู้เข้ามาใช้พื้นที่ ซึ่งมีทั้งคนในชุมชน คนจากสถาบันการศึกษา และคนจากที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นนั้นสามารถดำเนินควบคู่กันไปอย่างทั้งสอดคล้องหรือขัดแย้งซึ่งกันและกันตามคุณภาพของความสัมพันธ์ทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่ชุมชนมีต่อสถาบันการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนที่การบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างเป็นระบบตามช่วงเวลาต่างๆ ทั้งกิจกรรมการสัญจร ตลอดจนการจับจองพื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของชุมชน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับศักยภาพและปัญหา ที่พบจากการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ดังกล่าว

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถสร้างวิธีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ของรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้อย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทั้งการเพิ่มขึ้นของพื้นที่พักอาศัยและพาณิชยกรรมเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ของนักศึกษา การรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภทในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ กันโดยเฉพาะคนเดินเท้า ทั้งการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมและการเลือกเส้นทางนิยมสัญจร ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละช่วงเวลาเปิดและปิดภาคเรียน โดยเฉพาะในบริเวณที่รองรับกิจกรรมของนักศึกษา แต่จะไม่พบการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวในพื้นที่กิจกรรมของชุมชนดั้งเดิมโดยรอบ นอกจากนี้ สภาพของทางเท้า และศักยภาพของมุมมองยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบและปริมาณการใช้พื้นที่อีกด้วย

การวางแผนพัฒนาพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เพื่อรองรับศักยภาพและปัญหาที่เกิดขึ้น อาจทำได้โดยการพัฒนาปรับและเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารให้สอดคล้องตามศักยภาพของการเข้าใช้พื้นที่ของคนเดินเท้ามากยิ่งขึ้น กล่าวคือ บริเวณที่มีการสัญจรและจับจองหนาแน่น ก็สมควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นพื้นที่พาณิชยกรรมที่มีคุณภาพได้ ในขณะที่พื้นที่พักอาศัยควรส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นในบริเวณที่ “เจียบ” กว่า รวมทั้งสนับสนุนการเดินเท้าในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ โดยการพัฒนาคุณภาพทางเท้าและพื้นที่ว่างสาธารณะรายทางที่เหมาะสมสำหรับการเดินอย่างปลอดภัย และเชื่อมต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ-สังคมที่ดี เพื่อสร้างความหลากหลาย และความมีชีวิตชีวาของพื้นที่โดยกลุ่มคนจากทั้งภายในและโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชาการวางผังชุมชน
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4674175025: MAJOR COMMUNITY PLANNING

KEY WORDS: SPACE USE PATTERNS / PEDESTRIANS / KING MONGKUT INSTITUTE OF TECHNOLOGY

SUPATHIDA SAWANGJANG: SPACE USE PATTERNS OF THE COMMUNITIES SURROUNDING KING MONGKUT INSTITUTE OF TECHNOLOGY, LADKRABANG. THESIS ADVISOR: KHAISRI PAKSUKCHARERN, Ph.D., 228 pp. ISBN 974-14-3919-9.

Communities surrounding an educational institution normally have space use patterns which include a juxtaposition of complementary and dependent activities related to both the communities and the institution. This phenomenon emerges in building and land use patterns, varied moving as well as static activity patterns changing by time periods and types of space users who can be members of the communities, the institution and etc. These space use patterns can be either complementary or contradictory depending on the balance of physical and socio-economic relationships of the communities and the institution itself.

This study aims to establish an objective representation of space use patterns, both moving and static activities, of the communities surrounding King Mongkut Institute of Technology, Ladkrabang (KMITL) in different time periods. This is carried out along with the analysis of physical and socio-economic characteristics in order to establish a preliminary community planning policy that serves the potentials and solves the problems related to the recorded space use patterns.

From the literature review, the empirical study procedures are set to systematically record the space use patterns in the study area. The results reveal that building and land use patterns have been very much affected from the institution. The effects include the increasing of residential and commercial areas serving its students and personnels and the conglomeration of varied types of space user, especially pedestrians, in varied types of activity. These include static activity, movement trace patterns which can be dramatically different during the term and the off-term time periods especially in the areas involving with students' activities. However, such change is not applied to the areas serving community activities. Moreover, it is found that the physical conditions of pedestrian paths and visual fields are also crucial factors that determine space use patterns in the area.

The development and planning policy of communities surrounding KMITL to suit both the potentials and problems can be done through the change and adjustment of land and building uses to correlate with the pedestrian's potential locations. This means retail / commercial uses can be developed at the pedestrian 'hotspots' while the residential use, in the 'quieter' areas. The promotion of pedestrian environment in the area should be supported by improving the physical condition of pedestrian pathways and public open spaces along the routes in order to create a safer area that could well compliment the socio-economic activities. This is to enhance a vibrant and lively environment shared by people from both within and without KMITL itself.

Department   Urban and Regional Planning
Field of study   Community Planning
Academic year   2006

Student's signature.....
Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

สิ่งที่ยากที่สุดสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกเหนือไปจากกระบวนการทำงาน แล้ว ยังมีอีกสิ่งหนึ่ง นั่นก็คือ “สติ” ที่เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญา อันเป็นจุดเริ่มที่สามารถทำให้วิทยานิพนธ์ดำเนินไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้อย่างสมบูรณ์ หากแต่ “สติ” ไม่อาจเกิดขึ้นได้กับแต่ละบุคคลภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์เดียวกัน และหาก “สติ” นั้นเกิดขึ้นแล้ว การที่จะรักษาให้อยู่กับตัวก็เป็นสิ่งที่ยากขึ้นเช่นกัน

ขอขอบพระคุณ **อาจารย์ ดร.ไชศรี ภักดีสุขเจริญ** บุคคลสำคัญที่ให้ความกรุณาเรียก “สติ” ให้เกิดขึ้น พร้อมทั้งยังคงคอยเตือนสติให้รู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำวิทยานิพนธ์ และยังเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้มากกว่าคำปรึกษาด้านวิชาการตลอดเวลาเกือบ 3 ปี ในการทำวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้ซึ่งแนะนำ ผลักดัน เคี่ยวเข็ญให้มีความพยายามในการทำงานทุกๆ ขั้นตอน ตรวจสอบและแก้ไข ตั้งแต่บรรทัดแรกจนบรรทัดสุดท้ายด้วยความเอาใจใส่อย่างละเอียด ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

ขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล รองศาสตราจารย์ จารุวรรณ ลิมปเสนีย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีตขัย สุวรรณะชญ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำชี้แนะเพื่อแก้ไขให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบคุณ วันเสด็จ แก้วตัก สำหรับความช่วยเหลือในการเรียบเรียงเนื้อหาข้อมูลวิทยานิพนธ์ และการสำรวจภาคสนาม

สุดท้ายนี้ขอบพระคุณ พ่อกับแม่และครอบครัว ที่สนับสนุนและส่งเสริมด้านการศึกษา มาโดยตลอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนที่.....	ญ
สารบัญรูป.....	ฎ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและสมมติฐานของงานวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	2
1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 นิยามศัพท์.....	5

บทที่ 2 การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นิยามของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา.....	7
2.2 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสถาบันการศึกษา.....	10
2.3 แนวทางการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา.....	16
2.4 การใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า.....	20
2.5 สรุปทบทวนวรรณกรรมและการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา.....	31

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบงานวิจัย.....	33
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33

บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.1 ประวัติความเป็นมาและลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโดยรอบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ.....	41
4.2 สภาพทางกายภาพของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ.....	50
4.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ.....	93
4.4 นโยบาย แผนงาน โครงการที่มีผลต่อศักยภาพการพัฒนาของพื้นที่ศึกษา.....	98
4.5 สรุปสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	110

บทที่ 5 การบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

5.1 การบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	113
5.2 การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน.....	131
5.3 การบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน.....	143
5.4 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน.....	173
5.5 ความสัมพันธ์ของรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรม การสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่.....	190
5.6 สรุปผลการสำรวจ.....	201

บทที่ 6 ประมวลและวิเคราะห์ผลการศึกษา

6.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรม และเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า.....	204
6.2 วิเคราะห์ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ กับกิจกรรมของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ.....	205
6.3 วิเคราะห์การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอม เกล้าฯ ของคนเดินเท้า กับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่.....	207

บทที่ 7 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

7.1 รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ.....	216
7.2 แนวทางการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับศักยภาพ แนวโน้ม ข้อจำกัด และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคต.....	220
7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา ในพื้นที่อื่น.....	222

รายการอ้างอิง.....	223
--------------------	-----

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	228
---------------------------------	-----

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนร้านค้าประเภทต่างๆ ในพื้นที่.....	115
ตารางที่ 5.2 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้าในช่วงเปิดภาคเรียน.....	133
ตารางที่ 5.3 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้าในช่วงปิดภาคเรียน.....	137
ตารางที่ 5.4 แสดงปริมาณการสัญจรในตำแหน่งที่จะทำการเริ่มต้น บันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงเปิดภาคเรียน.....	145
ตารางที่ 5.5 แสดงปริมาณการสัญจรในตำแหน่งที่จะทำการเริ่มต้น บันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงปิดภาคเรียน.....	158

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนที่

	หน้า
แนที่ 4.1 ต้าแหน่งที่ตั้งของเขตลาดกระบังในพื้นที่กรุงเทพมหานคร.....	51
แนที่ 4.2 พื้นที่เขตลาดกระบัง.....	52
แนที่ 4.3 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา.....	54
แนที่ 4.4 ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครบริเวณเขตลาดกระบัง.....	57
แนที่ 4.5 การใช้ประโยชน์ที่ดินเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ.2546.....	58
แนที่ 4.6 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา.....	59
แนที่ 4.7 การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา.....	65
แนที่ 4.8 โครงข่ายคมนาคมเขตลาดกระบัง.....	74
แนที่ 4.9 โครงข่ายคมนาคมของพื้นที่ศึกษา.....	75
แนที่ 4.10 ขนาดของทางเดินเท้าในพื้นที่ศึกษา.....	79
แนที่ 4.11 แสดงความเชื่อมโยงของเส้นทางสัญจรและจุดรวมกิจกรรมสำคัญ ในพื้นที่ศึกษา.....	86
แนที่ 4.12 ต้าแหน่งสาธารณูปการในพื้นที่ศึกษา.....	91
แนที่ 5.1 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารภายในพื้นที่ศึกษา.....	114
แนที่ 5.2 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชยกรรมในพื้นที่ศึกษา.....	116
แนที่ 5.3 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่พักอาศัยในพื้นที่ศึกษา.....	119
แนที่ 5.4 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันการศึกษาในพื้นที่ศึกษา.....	122
แนที่ 5.5 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันราชการในพื้นที่ศึกษา.....	124
แนที่ 5.6 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ในพื้นที่ศึกษา.....	125
แนที่ 5.7 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทนันทนาการในพื้นที่ศึกษา.....	126
แนที่ 5.8 แสดงพื้นที่ว่างสาธารณะในพื้นที่ศึกษา.....	127
แนที่ 5.9 แสดงต้าแหน่งของด่านในการนับปริมาณการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า.....	132
แนที่ 5.10 แสดงอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ช่วงเปิดภาคเรียน.....	136
แนที่ 5.11 แสดงอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ช่วงปิดภาคเรียน.....	140
แนที่ 5.12 แสดงอัตราเฉลี่ยการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่.....	142
แนที่ 5.13 แสดงต้าแหน่งของจุดเริ่มต้นที่ทำการบันทึกเส้นทางนิยมสัญจร ของคนเดินเท้า.....	144
แนที่ 5.14 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน ช่วงเช้า.....	147
แนที่ 5.15 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน ช่วงกลางวัน.....	148
แนที่ 5.16 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน ช่วงเย็น.....	149

แผนที่ 5.40 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน.....	186
แผนที่ 5.41 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันเปิดและปิดภาคเรียน.....	189
แผนที่ 5.42 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้าในวันเปิดภาคเรียน ช่วงเช้า.....	191
แผนที่ 5.43 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้าในวันเปิดภาคเรียน ช่วงกลางวัน.....	192
แผนที่ 5.44 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้าในวันเปิดภาคเรียน ช่วงเย็น.....	193
แผนที่ 5.45 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้าในวันปิดภาคเรียน ช่วงเช้า.....	195
แผนที่ 5.46 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้าในวันปิดภาคเรียน ช่วงกลางวัน.....	196
แผนที่ 5.47 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้าในวันปิดภาคเรียน ช่วงเย็น.....	197
แผนที่ 5.48 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้าในวันเปิดและปิดภาคเรียน.....	200
แผนที่ 6.1 แสดงพื้นที่บริเวณต่างๆ ที่เกิดปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า.....	208
แผนที่ 6.2 แสดงรูปแบบกิจกรรมการการสัญจรและการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า กับการใช้ประโยชน์อาคารพาณิชย์ยกรรม.....	215

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1.1	พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ..... 3
รูปที่ 2.1	ประโยชน์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีผลต่อการวางแผน และออกแบบชุมชนเมือง..... 17
รูปที่ 2.2	สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดภูมิทัศน์เมืองตามแนวความคิดของCullen..... 21
รูปที่ 2.3	แผนที่แสดงอัตราการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่โดยรอบทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่..... 25
รูปที่ 2.4	แผนที่แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้าโดยรอบทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนักสัญจรของคน เดินเท้าในพื้นที่..... 26
รูปที่ 2.5	แผนที่แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าโดยรอบ ทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการ จับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า..... 26
รูปที่ 2.6	แผนที่แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้า ในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนัก สัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่..... 28
รูปที่ 2.7	แผนที่แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจอง พื้นที่ของคนเดินเท้า..... 29
รูปที่ 3.1	วิธีการนับปริมาณคนเพื่อบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า..... 35
รูปที่ 4.1	สถานศึกษาต่างๆ ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ในอดีต..... 41
รูปที่ 4.2	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังในอดีต..... 42
รูปที่ 4.3	สภาพพื้นที่และอาคารบริเวณในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง..... 43
รูปที่ 4.4	การตั้งถิ่นฐานริมหน้าบริเวณคลองประเวศบุรีรมย์ในเขตลาดกระบัง..... 44
รูปที่ 4.5	ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2495..... 45
รูปที่ 4.6	ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2514..... 46
รูปที่ 4.7	แสดงภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2534..... 47
รูปที่ 4.8	แสดงภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2543..... 49
รูปที่ 4.9	การทำเกษตรกรรมในเขตลาดกระบัง..... 50
รูปที่ 4.10	แนวเขตของพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น..... 53
รูปที่ 4.11	ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา..... 55
รูปที่ 4.12	สภาพการใช้ที่ดินของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ..... 56
รูปที่ 4.13	สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา..... 61
รูปที่ 4.14	สภาพการใช้ที่ดินบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง..... 62

รูปที่ 4.15	สภาพการใช้ที่ดินบริเวณริมถนนสองกรุง.....	63
รูปที่ 4.16	สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชย์กรรม.....	66
รูปที่ 4.17	สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพักอาศัย.....	67
รูปที่ 4.18	สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานศึกษา.....	69
รูปที่ 4.19	สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า.....	70
รูปที่ 4.20	สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันราชการ.....	71
รูปที่ 4.21	ความหลากหลายของการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา.....	72
รูปที่ 4.22	ถนนสายหลักในพื้นที่ศึกษา.....	76
รูปที่ 4.23	ถนนซอยในพื้นที่ศึกษา.....	77
รูปที่ 4.24	ทางเดินเท้าสองฟากถนนในพื้นที่ศึกษา.....	81
รูปที่ 4.25	ทางเดินเท้าหนึ่งฟากถนนในพื้นที่ศึกษา.....	82
รูปที่ 4.26	ทางเดินเท้าใช้ร่วมกับถนนในพื้นที่ศึกษา.....	83
รูปที่ 4.27	จุดรวมกิจกรรมสำคัญภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ.....	85
รูปที่ 4.28	จุดรวมกิจกรรมสำคัญในพื้นที่ศึกษา.....	87
รูปที่ 4.29	การเดินทางโดยรถไฟที่สถานีพระจอมเกล้า.....	88
รูปที่ 4.30	การสัญจรทางน้ำในคลองประเวศบุรีรมย์.....	89
รูปที่ 4.31	การให้บริการด้านขนส่งมวลชนในพื้นที่ศึกษา.....	92
รูปที่ 4.32	ความหลากหลายของประชากรในพื้นที่ศึกษา.....	94
รูปที่ 4.33	ลักษณะการค้าในรูปแบบต่างๆ ภายในพื้นที่ศึกษา.....	95
รูปที่ 4.34	การปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่ศึกษา.....	97
รูปที่ 4.35	แสดงตำแหน่งของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและตำแหน่งของพื้นที่ศึกษา.....	98
รูปที่ 4.36	แสดงขอบเขตควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณโดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ทั้ง 3 บริเวณ.....	99
รูปที่ 4.37	แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพของการจัดทำผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ.....	100
รูปที่ 4.38	แนวความคิดในการพัฒนาศูนย์ชุมชนลาดกระบัง-วัดศรีวารีน้อย.....	101
รูปที่ 4.39	แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิปี พ.ศ. 2578.....	102
รูปที่ 4.40	แผนผังการพัฒนาพื้นที่เมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิทั้ง 3 ระยะ.....	104
รูปที่ 4.41	ตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์ชุมชนชานเมืองลาดกระบัง.....	105
รูปที่ 4.42	แนวความคิดในการกำหนดผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	106
รูปที่ 4.43	โครงข่ายเชื่อมโยงพื้นที่เมืองวัฒนธรรม.....	106
รูปที่ 4.44	ชุมชนและสถานที่ที่จะได้รับการปรับปรุงและฟื้นฟู.....	107
รูปที่ 5.1	การใช้ประโยชน์อาคารประเภทต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา.....	113
รูปที่ 5.2	ร้านเสริมสวยบริเวณต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา.....	117
รูปที่ 5.3	ลักษณะของหอพักและอพาร์ทเมนท์ที่ชั้นล่างเป็นร้านค้า.....	120
รูปที่ 5.4	พื้นที่ว่างสาธารณะในพื้นที่ศึกษา.....	129

รูปที่ 5.5	ด้านในการนับปริมาณผู้ที่สัญจรผ่าน.....	131
รูปที่ 5.6	การเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน.....	157
รูปที่ 5.7	การเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน.....	170
รูปที่ 5.8	การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน.....	180
รูปที่ 5.9	การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน.....	187
รูปที่ 5.10	ภาพรวมรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าฯ.....	203

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและสมมติฐานของงานวิจัย

ชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบสถาบันศึกษา มักมีรูปแบบของการใช้พื้นที่ที่ซ้อนทับกันระหว่างกิจกรรมที่เกี่ยวพันและพึ่งพิงกันภายในตัวชุมชนเอง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ปรากฏเป็นรูปแบบของการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบกิจกรรมการสัญจร ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สาธารณะต่างๆ ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ตลอดจนตามประเภทของผู้เข้ามาใช้พื้นที่ ซึ่งมีทั้งคนในชุมชนเอง คนจากสถาบันการศึกษา และคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นนั้นสามารถดำเนินควบคู่กันไปอย่างทั้งสอดคล้องหรือขัดแย้งซึ่งกันและกัน ตามคุณภาพของความสัมพันธ์ทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่ชุมชนมีต่อสถาบันการศึกษา

ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีพื้นที่รวมทั้งหมดประมาณ 2.75 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ของชุมชนในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ของแขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความสัมพันธ์และได้รับอิทธิพลทั้งในเชิงกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กล่าวคือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นสถานที่ที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความต้องการในด้านที่พักอาศัย รวมถึงสินค้าและบริการอื่นๆ ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภทขึ้นในพื้นที่ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารตามมา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างเป็นระบบตามช่วงเวลาต่างๆ โดยมีสมมติฐานที่ว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร กิจกรรมการสัญจรและจับจองพื้นที่สาธารณะภายในชุมชนโดยรอบนั้น มีรูปแบบหลากหลายทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์และผลกระทบในเชิงกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมในลักษณะต่างๆ ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีต่อชุมชนรวมทั้งในทางกลับกัน

การศึกษาและบันทึกรูปแบบต่างๆ ของการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชีวิต โครงสร้างความสัมพันธ์และกิจกรรมของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษามากขึ้น นอกเหนือไปจากความรู้ในเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้ง รูปทรงสัณฐานของสิ่งปลูกสร้างและที่ว่าง ตลอดจนจุดหรือตำแหน่งอ้างอิงทางกายภาพต่างๆ ที่ปรากฏจากการอ่านแผนที่ นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้พื้นที่ และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมที่เฉพาะเจาะจงของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการวางแผนพัฒนาชุมชนเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลสำหรับชุมชนนั้นๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 ศึกษาประวัติความเป็นมา การก่อตัวขึ้นของชุมชน กิจกรรมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
- 1.2.2 ศึกษาและบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างเป็นระบบตามช่วงเวลาต่างๆ ทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร กิจกรรม การสัญจร ตลอดจนการจับจองพื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า
- 1.2.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม
- 1.2.4 เสนอแนะแนวทางการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับศักยภาพ และปัญหาที่พบจากการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2.75 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ของแขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร อันประกอบไปด้วยบริเวณที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดหัวตะเข้ ซอยจินดา และซอยเก็กงาม ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ตามลำดับ โดยมีอาณาเขตดังนี้ (รูปที่ 1.1)

ทิศเหนือ ติดกับ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

ทิศตะวันออก ติดกับ คลองลำปาทิวและคลองหัวตะเข้

ทิศใต้ ติดกับ แนวเขตลาดกระบังกับเขตจังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันตก ติดกับ คลองหนองคา

ทั้งนี้ขอบเขตของพื้นที่ที่ทำการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ ในรายละเอียดจะไม่รวมถึงพื้นที่ภายในบริเวณสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เนื่องจากการศึกษามุ่งเน้นการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินหรืออาคารในพื้นที่ว่างสาธารณะ ซึ่งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ถือเป็นพื้นที่ที่มีขอบเขตปิดล้อม ถึงแม้ว่าจะมีบางเส้นทางภายในบริเวณสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่คนในชุมชนใช้เป็นเส้นทางลัด แต่เส้นทางลัดดังกล่าวก็ไม่ได้เปิดให้คนในชุมชนสัญจรผ่านอย่างอิสระตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้การกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะขึ้นอยู่กับระบบการจัดการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มากกว่าจะพบการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากอิทธิพลของรูปแบบการใช้พื้นที่โดยทั่วไปของชุมชน พื้นที่ภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงไม่ถูกรวมอยู่ในขอบเขตของพื้นที่ศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม จะทำการศึกษาลักษณะโดยทั่วไป ตลอดจนโครงข่ายการสัญจรภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ในเบื้องต้นเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ต่อไป

1.3.2 ขอบเขตของเนื้อหา

ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประวัติการก่อตัวของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ บันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร และการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างเป็นระบบตามช่วงเวลาต่างๆ แล้วนำมาสรุปผลโดยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของชุมชนนั้นๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับศักยภาพ แนวโน้ม ข้อจำกัด และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ภาพถ่ายดาวเทียม ปี พ.ศ. 2549 จาก www.pointasia.com

รูปที่ 1.1 พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา

- 1.4.1 ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้พื้นที่และการวางแผนชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา ตลอดจนผลกระทบของสถาบันการศึกษาที่มีต่อชุมชนในเชิงกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งเทคนิคต่างๆ ของการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า
- 1.4.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูล ดังนี้
- 1) ประวัติความเป็นมาและการก่อตัวของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
  - 2) รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนในช่วงเวลาต่างๆ ของวัน ทั้งในช่วงเปิดและปิดภาคการศึกษา ในรายละเอียดต่างๆ ดังนี้
    - รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร (land use and building use pattern) ตลอดจนรูปแบบการสัญจรโดยทั่วไป (transit pattern) ของพื้นที่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
    - รูปแบบการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ (pedestrian's moving activity pattern) ทั้งการสัญจรเพื่อผ่าน (move through) และการสัญจรเพื่อเข้าถึง (move to) ในช่วงเวลาต่างๆ ของวัน โดยการแยกประเภทผู้สัญจรตามกลุ่มผู้เข้าใช้พื้นที่หลัก
    - รูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า (pedestrian's static activity pattern) ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน โดยการแยกประเภทผู้สัญจรตามกลุ่มผู้เข้าใช้พื้นที่หลัก รวมทั้งระบุจุดที่มีการพบปะ และปฏิสัมพันธ์ของคน
  - 3) ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล
    - แจกแจงรูปแบบการใช้พื้นที่และกิจกรรมของชุมชนในลักษณะต่างๆ ทั้งการใช้พื้นที่และกิจกรรมที่พึ่งพิงกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กิจกรรมภายในชุมชนเอง รวมทั้งกิจกรรมที่พึ่งพิงกับปัจจัยภายนอกอื่นๆ รอบชุมชน ในรูปแบบของแผนที่ แผนภูมิ และคำอธิบาย
    - วิเคราะห์ผลการบันทึก และประมวลผลความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้พื้นที่และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
    - วิเคราะห์ศักยภาพ แนวโน้ม ข้อจำกัด และปัญหาของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
  - 4) สรุปและเสนอแนะแนวทางการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 การบันทึกรูปแบบปรากฏการณ์การใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมการใช้พื้นที่ และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา
- 1.5.2 ผลการศึกษาจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการวางแผนพัฒนาชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลต่อไป

1.6 นิยามศัพท์

- 1.6.1 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ หมายถึง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 850 ไร่ นักศึกษาจำนวน 19,645 คน และบุคลากรทั้งสิ้น 2,263 คน (งานวิจัยสถาบัน, 2548)
- 1.6.2 ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงเศรษฐกิจและสังคมในบริเวณพื้นที่โดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ โดยมีกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ระหว่างคนภายในชุมชนเองและกลุ่มคนจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทั้งนี้หมายรวมถึง ชุมชนในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ของแขวงลาดกระบัง อันประกอบไปด้วยบริเวณที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดหัวตะเข้ ซอยจินดา และซอยเก็กงาม
- 1.6.3 รูปแบบการใช้พื้นที่ หมายถึง รูปแบบของการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รูปแบบกิจกรรมการสัญจร ตลอดจนจนวนรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่สาธารณะต่างๆ

บทที่ 2

การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้ทำการศึกษาทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ในเชิงกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของสถาบันการศึกษาที่มีต่อชุมชนโดยรอบ แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการใช้พื้นที่ เทคนิคและวิธีการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนอย่างเป็นระบบ ตลอดจนแนวทางการวิเคราะห์และวางแผนชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา ตามหัวข้อดังนี้

2.1 นิยามของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

2.1.1 ความหมายทั่วไปของชุมชน

2.1.2 ความหมายของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

2.2 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสถาบันการศึกษา

2.2.1 ความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพ

2.2.2 ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ

2.2.3 ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 แนวทางการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

2.4 การใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

2.4.1 ความสำคัญของการเดินเท้าในเมือง

2.4.2 รูปแบบของการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

2.4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

2.4.4 อิทธิพลและผลกระทบของการเดินเท้าในเมืองที่มีต่อสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม

2.4.5 เทคนิคและวิธีการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

2.4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5 สรุปทบทวนวรรณกรรมและการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 ความหมายของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

2.1.2 ความหมายทั่วไปของชุมชน

คำว่า ชุมชน หรือ community มีรากศัพท์มาจากภาษากลุ่มอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European) หมายถึง การแบ่งปันโดยรวม (share by all) (Seag et al., 1994 อ้างถึงใน ญัฐพงศ์ จิตรนรินทร์, 2544) ชุมชนเป็นคำที่เพิ่งรู้จักในสังคมไทย และเป็นศัพท์ใหม่ในภาษาไทย เพราะในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ก็ไม่ปรากฏคำว่าชุมชน ชุมชนจึงเป็นคำที่เกิดใหม่เมื่ออิทธิพลการศึกษาวิชาการแบบตะวันตกเริ่มแพร่หลายในประเทศไทย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสังคมชนบทในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คำว่าชุมชนจึงเกิดขึ้นและเป็นที่รับรู้ในสถาบันการศึกษาและแวดวงวิชาการก่อนขยายไปสู่ด้านอื่นๆ ต่อไป มีผู้ให้คำจำกัดความของ ชุมชน ไว้อย่างหลากหลาย เช่น

Nelson (1967 อ้างถึงใน ประสิทธิ์ เวชบรรยงรัตน์, 2527) ได้อธิบายความหมายของชุมชนว่า ในบางครั้งก็หมายถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และบางทีก็หมายถึงตัวปัจเจกชนซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ชุมชนเป็นโครงสร้างทางสังคมแบบหนึ่ง ปฏิบัติการอย่างเป็นหน่วยซึ่งมีระบบหรือโครงสร้างของส่วนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอยู่

Hillery (1979 อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543) กล่าวว่า ชุมชนหมายถึง หน่วยทางสังคมและทางกายภาพ อันได้แก่ ละแวกบ้าน หมู่บ้าน เมือง มหานคร และได้พยายามหานัยยะร่วมจากคำจำกัดความของชุมชนที่มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย โดยได้ว่าชุมชนนั้นต้องประกอบไปด้วย

- อาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ (geographical area)
- ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction)
- ความผูกพัน (common ties)

อย่างไรก็ตาม มีผู้โต้แย้งวิธีการหาคำจำกัดความในแบบของ Hillery ว่าแท้ที่จริงแล้ว ไม่อาจหาคำจำกัดความตายตัวมาอธิบายลักษณะของชุมชนทุกชุมชนได้ เนื่องจากแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกันออกไป หากพยายามจะหาลักษณะร่วมแล้ว ธาตุแท้ของชุมชนบางชุมชนจะขาดหายไป จากคำจำกัดความอันเป็นค่ากลางๆ นั้น

สนธยา พลศรี (2533) อ้างว่า ชุมชน คือ กลุ่มชนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่พื้นที่หนึ่งๆ มีอาณาบริเวณที่มีขอบเขตจำกัด มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีการแบ่งปันในสถานะชั้นมูลฐานของชีวิตร่วมกัน ชุมชนในแง่สังคมวิทยาจึงให้ความสำคัญกับคนค่อนข้างมากในฐานะเป็นกลไกหลักของชุมชน ที่ก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐานและการครอบครองพื้นที่ เพื่อเข้าไปจัดการและแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ให้กับกลุ่มหรือชุมชนตนเองจนเกิดกฎระเบียบต่างๆ มีการจัดองค์กรภายในชุมชนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นส่วนหนึ่งของการเริ่มต้นวิถีชีวิตกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน

กาฏจนา แก้วเทพ (2538) ให้คำนิยามของคำว่า ชุมชน ว่าหมายถึงกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือญาติ จนถึงระดับหมู่บ้านและระดับเกินหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาถ่ายทอดไปยังลูกหลานด้วย

ดารณี ถวิลพัฒน์กุล (2539) ได้อธิบายความหมายของชุมชนว่า ชุมชน หมายถึงสถานที่ซึ่งคนใช้เป็นที่ตั้งบ้านเรือน ทำมาหากิน กระทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ในชีวิต

การแบ่งประเภทของชุมชน โดยพิจารณาจากลักษณะของบริเวณโดยรอบ จำเป็นต้องดูความสัมพันธ์ของประชากรที่อยู่บริเวณโดยรอบกับที่ชุมชนกำลังพิจารณาอยู่ ความสัมพันธ์อาจอยู่ใน 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนกับพื้นที่โดยรอบ ซึ่งอาจแสดงด้วยการเดินทางเข้ามาซื้อของเป็นครั้งคราว เยี่ยมเยือนเพื่อนฝูงที่อยู่อาศัยในชุมชน และการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชนศูนย์กลางโดยประชากรที่มาจากพื้นที่โดยรอบ

2. มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ระหว่างชุมชนกับพื้นที่โดยรอบที่ทำการค้าพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม อยู่แล้ว

3. ชุมชนมีอิทธิพลต่อพื้นที่โดยรอบ เช่น เรื่องค่านิยมและทัศนคติความรู้ที่ส่งผ่านการสื่อสารมวลชนจากชุมชนไปยังพื้นที่โดยรอบ

อย่างไรก็ตามการปะทะสัมพันธ์กันทางสังคมของบุคคล ไม่จำเป็นต้องเกิดอยู่แต่เพียงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ดังนั้นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์จึงอาจไม่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนอีกต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) นิยามความหมายของชุมชนที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ไว้ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมในพื้นที่ย่านเดียวกัน ย่านหรือบริเวณที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ด้วยกัน กลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเฉพาะ กล่าวโดยสรุปความหมายของชุมชนในลักษณะแรกคือ การรวมตัว หรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง มีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ความหมายของชุมชนในลักษณะนี้จึงยึดโยงกับพื้นที่ ที่ตั้งของกิจกรรม

2. กลุ่มคน การรวมกลุ่ม หรือสังคมของกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน กลุ่มคนที่มีความเชื่อมโยงกันด้วยความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม และนโยบายร่วมกัน คำจำกัดความของชุมชนในลักษณะที่สองจึงเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกโดยไม่ต้องยึดโยงกับพื้นที่อีกต่อไป ความหมายของชุมชนในลักษณะนี้จึงกว้างขวาง ไม่จำกัดว่าเป็นการรวมตัวเฉพาะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์จะเป็นตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มคนหรือสมาชิกเท่านั้น แต่จะหมายความถึงสังคมของกลุ่มคนที่มีความเชื่อมโยงด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมของกลุ่มร่วมกันอย่างไร้พรมแดน

2.1.2 ความหมายของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นชุมชนในช่วงเวลาใกล้เคียงหรือพร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของสถาบันการศึกษา เพื่อรองรับการเจริญเติบโต และรวมถึงชุมชนเดิมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก่อนที่จะมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษา ซึ่งชุมชนเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคาร เกิดความต้องการด้านสินค้าและบริการ และเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่หลากหลายในชุมชนกับคนในสถาบันการศึกษา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาแบ่งออกได้เป็นหลายระดับ เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษาประเภทต่างๆ นี้ มีความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมทั้งสิ้น แต่ความสัมพันธ์ที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือ ความสัมพันธ์ของชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบสถาบันศึกษาระดับมหาวิทยาลัย (สุภาวดี บุญยฉัตร, 2546) เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ เป็นสถานที่ที่มีกลุ่มผู้ใช้ใช้เป็นจำนวนมากและหลากหลาย ทั้งยังมีการเชื่อมโยงการสัญจรติดต่อจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างอิสระตลอดทั้งวัน ไม่จำกัดเวลาในช่วงเช้าและช่วงเย็นของการเข้าเรียนและเลิกเรียน อีกทั้งกลุ่มประชากรจากมหาวิทยาลัย มีความต้องการในด้านที่พักอาศัย การซื้อสินค้า และการใช้บริการต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้มีการเข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชนโดยรอบมากกว่าชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบสถาบันการศึกษาในระดับอื่นๆ ที่เล็กกว่า

ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย โดยที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ใช้ชื่อว่า “สถาบัน” ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ามหาวิทยาลัย เช่นกัน

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ชุมชนโดยรอบสถาบันศึกษานั้น คือ บริเวณพื้นที่โดยรอบสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกัน มีกิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สินค้าและบริการของกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งจากกลุ่มคนภายในชุมชนเองและกลุ่มคนจากสถาบันการศึกษา อีกทั้งยังมีความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กันทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมอย่างใกล้ชิดระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสถาบันการศึกษา

ในปัจจุบันสถาบันการศึกษานอกจากจะทำหน้าที่โดยตรงทางการเรียนการสอนแล้ว ยังมีบทบาทในการผลิตบัณฑิตออกไปทำงานในสังคม พร้อมทั้งเป็นแหล่งความรู้ ตลอดจนค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและการให้บริการแก่สังคม การที่สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยไปตั้งอยู่ในใกล้ชุมชนใด ย่อมจะมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ของบริเวณนั้นด้วย

2.2.1 ความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพ

Dober (1963) อ้างว่า ความต้องการสินค้าและบริการของมหาวิทยาลัยจะส่งผลต่อการใช้ที่ดินและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชนโดยรอบ ซึ่งชุมชนนั้นอาจมีการขยายพื้นที่หรือมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยอาจดึงดูดให้เกิดอุตสาหกรรมและการบริการเฉพาะอย่างที่มีสัมพันธ์กับการวิจัยและพัฒนาภายในมหาวิทยาลัย หากว่าคุณภาพทางการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้น ซึ่งการเกิดอุตสาหกรรมและบริการใหม่ๆ ขึ้นนั้น อาจกระตุ้นให้บริเวณโดยรอบได้รับการปรับปรุงไปด้วย จากแนวความคิดของ Dober มหาวิทยาลัยมีส่วนในการก่อให้เกิดผลกระทบทางกายภาพต่อชุมชนได้ 3 ประการคือ การเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัย แหล่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ รวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยในความหมายของ Briggs (1967 อ้างถึงใน บุญชัย แซ่โจ้ว, 2543) นั้นถือว่าเป็นองค์ประกอบทางกายภาพอย่างหนึ่งของเมืองที่มีผลต่อการเติบโต อาจทำให้พื้นที่เมืองในบริเวณที่มหาวิทยาลัยนั้นตั้งอยู่เกิดการเติบโตมากเกินไป มีความแออัด คับแคบ และเกิดความสับสนไม่เป็นระเบียบได้ เนื่องมาจากประชากรจากมหาวิทยาลัยมีมากเกินไป ทำให้เกิดความต้องการด้านที่อยู่อาศัย สินค้า การบริการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการของเมือง อาจไม่เพียงพอรองรับ แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัยที่มีต่อการเติบโตของเมือง

โรเบิร์ต อี. ไพรซ์ (2518) ได้อธิบายเกี่ยวกับที่ตั้งของมหาวิทยาลัยว่า เมื่อมหาวิทยาลัยได้มีการย้ายที่ตั้งออกจากใจกลางกรุงไปสู่ชานเมือง ในอีกไม่ช้าเมืองก็จะขยายตัวตามไปสู่ที่ตั้งใหม่ของมหาวิทยาลัยนั้น ทำให้บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยประสบกับกระบวนการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ต่อจากนั้นมีแนวโน้มที่สถาบันการศึกษาอื่นๆ จะเริ่มย้ายเข้ามาอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันด้วย

อุทิศ บุญลือ และคณะ (2543) ได้อธิบายถึงมหาวิทยาลัยว่า การศึกษาในระดับนี้มุ่งสร้างผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในหลายสาขาวิชาชีพ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานจำเป็นต้องมีการค้นคว้า วิจัย หรือการฝึกฝนอย่างจริงจัง พื้นที่จึงต้องกว้างขวางอาจอยู่ในรูปของวิทยาเขต (campus) ขนาดพื้นที่เมื่อเริ่มก่อตั้งจะต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ไร่ มหาวิทยาลัยจะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์อาคารประเภทต่างๆ ขึ้นในชุมชนโดยรอบ เช่น หอพัก อพาร์ทเมนท์ ร้านค้าและบริการ ฯลฯ มหาวิทยาลัยจึงส่งผลต่อการขยายตัวของชุมชนโดยตรง

การจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยขึ้นในแต่ละพื้นที่นั้น สิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้นตามมา คือ การพัฒนาชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย (สุภาวดี บุญฉัตร และคณะ, 2546) ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยนั้นจะเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามมาจากการขยายตัวของมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ทั้งในด้านความหนาแน่นของพื้นที่ ระบบสาธารณูปโภค วิธีการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ รวมไปถึงการพัฒนาการค้าธุรกิจและบริการ โดยเฉพาะการบริการด้านที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา ลักษณะการเจริญเติบโตของธุรกิจการค้าและบริการ จะมีความสัมพันธ์กับการวางผังแม่บทมหาวิทยาลัย ในเรื่องของการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างมหาวิทยาลัยกับบริเวณชุมชนโดยรอบ หากชุมชนเหล่านี้ไม่ได้รับการวางแผนเพื่อการพัฒนาที่ชัดเจน การขยายตัวของชุมชนจะเจริญเติบโตขึ้นอย่างไม่มีรูปแบบ อันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ได้แก่ ความหนาแน่นของประชากรที่แออัดเกินมาตรฐาน อาคารและสิ่งก่อสร้างที่ไม่ตรงตามมาตรฐานและพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร รูปแบบการใช้ที่ดินที่ไม่ถูกต้องตามข้อกำหนด การให้บริการสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ การเพิ่มปริมาณของขยะและน้ำเสีย ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อตรงกลับมายังคุณภาพชีวิตของบุคลากรและศึกษามหาวิทยาลัย กล่าวคือ อาจทำให้สุขภาพกายสุขภาพจิตแย่งลงจากผลกระทบดังกล่าวที่มีต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน

สิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ได้รับการวางแผนพัฒนาด้านกายภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาของมหาวิทยาลัย คือ การวางแผนพัฒนาชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สนับสนุนและเอื้อต่อภารกิจของมหาวิทยาลัยทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ ตลอดจนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นเมืองมหาวิทยาลัยที่ดี จึงต้องมีการจัดการในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางด้านการพัฒนาปรับปรุง และปรับเปลี่ยนกิจกรรมและโครงสร้างต่างๆ ของชุมชน เพื่อการแก้ปัญหาในปัจจุบันและเพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นอาจมีโอกาสมิติดพลาดสูงหากการวางแผนชุมชนนั้นไม่เข้าใจถึงลักษณะโครงสร้างและกิจกรรมในชุมชนอย่างแท้จริง

2.2.2 ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ

Dober (1963) กล่าวถึงความสำคัญของมหาวิทยาลัยที่อาจส่งผลให้ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ บุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความต้องการที่อยู่อาศัยแบบต่างๆ และกลุ่มคนเหล่านี้จะมีความต้องการในสินค้าและบริการ ซึ่งล้วนส่งผลต่อกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชน

Briggs (1967 อ้างถึงใน บุญชัย แซ่ไฉ่, 2543) ได้อธิบายไว้ว่า มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ห่างจากใจกลางเมือง จะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของนักศึกษาในเรื่องของการเดินทางเข้าไปยังศูนย์กลางเมือง ดังนั้น บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยจึงควรมีความหลากหลายในการค้าและการให้บริการอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะรองรับและตอบสนองความต้องการของบุคลากรและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่มีเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยจะก่อให้เกิดการจ้างงานที่เกี่ยวข้องเนื่องในรูปแบบของการค้าและบริการ สร้างรายได้และทำให้เกิดโอกาสทางธุรกิจในการที่จะประกอบอาชีพต่างๆ ซึ่งจะเป็นแหล่งงานที่สำคัญของชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน เช่น ทำให้เกิดกิจการร้านค้าและบริการต่างๆ ขึ้นภายในชุมชน อันเนื่องมาจากความต้องการที่อยู่อาศัยและความต้องการในด้านอุปโภคบริโภค แสดงให้เห็นถึงการที่ชุมชนมีเศรษฐกิจผูกพันกับบุคลากรและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

2.2.3 ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม

จอร์ช แนช (2518) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางด้านสังคมของมหาวิทยาลัยและชุมชนไว้ว่า มหาวิทยาลัยจะเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชุมชนได้ โดยเป็นผู้ให้บริการวิชาการ ในด้านการศึกษาค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับ ณพงค์ นพเกตุ และคณะ (2544) ที่กล่าวถึงมหาวิทยาลัยว่าเป็นขุมกำลังทางองค์ความรู้และสติปัญญา รวมทั้งเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญที่สามารถจะนำมาประมวลและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายในการบริหารจัดการของแต่ละมหาวิทยาลัยว่าจะเสนอตัวเองเป็นศูนย์รวมพัฒนาการทางความคิดและอุดมการณ์ และเป็นส่วนหนึ่งในแนวร่วมพัฒนาชุมชนโดยรอบ ร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนผู้อยู่อาศัยในลักษณะใดและมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะส่งผลให้ระดับของความสัมพันธ์ทางด้านสังคมของชุมชนกับมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกัน

สายชล สวามิภักดิ์ (2528) เสนอว่า มหาวิทยาลัยสามารถเป็นแกนกลางช่วยประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่นับถือศาสนาต่างกันด้วยกิจกรรมพัฒนาชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจและยอมรับกันและกันของกลุ่มคนในชุมชนมากขึ้น

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังก่อให้เกิดความหลากหลายของกลุ่มคนในชุมชน เนื่องจากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยนั้นประกอบไปด้วยบุคลากรในระดับต่างๆ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยยังสามารถดึงดูดกลุ่มคนผู้ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเข้ามาในชุมชนด้วย (Dober, 1963) เพราะความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ชุมชน จะทำให้มีการปะทะสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภท (Needham, 1977)

เนื่องจากกลุ่มคนจากสถาบันการศึกษา และกลุ่มคนจากชุมชนต้องมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย และที่สำคัญยังมีเงื่อนไขในเรื่องเวลา มากำหนด เช่น ช่วงระหว่างในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ช่วงเวลาเปิดและปิดภาคเรียน ซึ่งความแตกต่างของช่วงเวลาเหล่านี้ จะทำให้เกิดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายและแตกต่างกันไป รวมไปถึงประเภทของกลุ่มคนที่เข้าใช้พื้นที่ต่างๆ ของชุมชนเพื่อทำกิจกรรมด้วย ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยจึงมีชีวิตที่สะท้อนออกมาในเรื่องของคน พื้นที่ กิจกรรม และเวลา

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Browning (1974 อ้างถึงในปิยพร ปีตะฝ่าย, 2548) ได้ศึกษาผลกระทบของมหาวิทยาลัยสเตอร์ลิง ประเทศสกอตแลนด์ต่อการจ้างงานในท้องถิ่น พบว่างานที่เกิดจากมหาวิทยาลัย จะส่งผลให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น โดยประชากรจากมหาวิทยาลัย 1 คน จะก่อให้เกิดการจ้างงานต่อเนื่องอีก 1.16 คน

สายชล สวามิภักดิ์ (2528) ศึกษาถึงผลกระทบของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีต่อการเติบโตของชุมชนเมืองปัตตานี จากผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มีผลกระทบต่อชุมชนเมือง ดังนี้ ในด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการจ้างงานที่เกี่ยวข้องเนื่องในรูปแบบของการค้าและบริการ และเป็นแหล่งงานที่สำคัญของชุมชนเมือง ซึ่งจะส่งผลไปถึงความต้องการที่อยู่อาศัยและการอุปโภคบริโภค ด้านประชากรพบว่ามีการขยายตัวเนื่องจากการย้ายถิ่นเข้ามาของประชากร ทั้งนักศึกษา บุคลากรและประชาชน เพื่อเข้ามาหางาน ด้านสังคม มหาวิทยาลัยไม่ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการนับถือศาสนา แต่จะเป็นแกนกลางช่วยประสานสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมและศาสนาอื่นๆ ด้วยกิจกรรมพัฒนาชุมชน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจและยอมรับกันและกันมากขึ้น ด้านกายภาพพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพักอาศัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหอพักและยังส่งผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้นด้วย

ภัทรินทร์ หงส์ทอง (2532) ได้ศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ อันเนื่องมาจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา วิทยาลัย ชุมชนบางชั้น อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยพบว่านักศึกษา บุคลากร และประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหาในเรื่องของมลภาวะจากอุตสาหกรรม การเดินทางและการข้ามถนนและการหาซื้อสิ่งของเครื่องใช้ ทั้งนี้ต่างก็ยอมรับว่ามีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม โดยที่ประชาชนในพื้นที่มักต้องการให้ชุมชนมีความเจริญขึ้นในเรื่องของการค้าขายและการมีงานทำ โดยได้มีการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ ดังนี้ กำหนดแนวทางในการวางแผนการใช้ที่ดิน โดยการส่งเสริมให้เกิดการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมมากขึ้น จำกัดการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม กำหนดพื้นที่เพื่อการพักอาศัยและรักษาพื้นที่เพื่อการเกษตรเพื่อประโยชน์ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน ปรับปรุงโครงสร้างบริการพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ป้องกันและแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมในชุมชนทั้งจากโรงงานและการคมนาคม รวมไปถึงปัญหาสังคมที่ส่งผลต่อความสงบปลอดภัยในชุมชน และความเป็นอยู่ของประชากรในสถาบันการศึกษา

ชลนิษา สาระพล (2540) ได้ศึกษาในเรื่องการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองโดยรอบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพและให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ในการพัฒนา พบว่าการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประกอบกับมีการประกาศปรับเปลี่ยนป่า และการประกาศการใช้ประโยชน์ภายในป่า ตลอดจนการขยายตัวของชุมชนเมืองนครราชสีมาส่งผลให้พื้นที่เกิดการ พัฒนา มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวกขึ้น มีการตัดถนนเพิ่มหลายสาย ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในการพัฒนา มีการขยายตัวของธุรกิจพัฒนาที่ดิน มีย่านพาณิชยกรรมเกิดขึ้นภายใน

ชุมชน ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นตัวตั้งต้นในการพัฒนาทำให้เกิดปัญหาตามมา ซึ่งปัญหาหลักที่พบได้แก่ การขยายตัวของเมืองและพื้นที่ทำกินในพื้นที่เขตป่าสงวนเสื่อมโทรมยังไม่ได้จัดกรรมสิทธิ์ ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมา ได้แก่ การใช้ที่ดินไม่เป็นระเบียบ ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค และได้เสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อรองรับการขยายตัว โดยกำหนดให้การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยอยู่บริเวณตอนบนของชุมชน ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม อยู่บริเวณริมถนนมิตรภาพ และเสนอให้จัดเตรียมพื้นที่สำหรับการพัฒนาตามความต้องการของชุมชนด้วย คือ พื้นที่รองรับการขยายตัวของเมือง พื้นที่เตรียมการพัฒนาด้านพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัย พื้นที่เตรียมการด้านที่อยู่อาศัย พื้นที่เตรียมการด้านการเกษตรกรรม

คงกฤษ ลิ้มพะสุต (2541) ศึกษาผลกระทบของมหาวิทยาลัยที่มีต่อความเป็นอยู่ของชุมชน โดยใช้กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตและหมู่บ้านเมืองเอก1 โดยศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสำรวจพื้นที่ การสังเกตการณ์ในชุมชน การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การออกแบบสอบถามโดยวิธีเจาะจงเฉพาะกลุ่มของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ ซึ่งพบว่าผลกระทบในด้านดี คือ สร้างรายได้และเกิดโอกาสทางธุรกิจ เช่น กิจการร้านค้า และบริการต่างๆ ภายในชุมชน สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน และผู้อยู่อาศัยมีความสะดวกที่จะศึกษาในมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกันมีผลเสีย คือ สภาพแวดล้อมโดยรอบมหาวิทยาลัยไม่เป็นระเบียบ มีการตัดแปลงที่อยู่อาศัยเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์และเกิดปัญหาต่อผู้อยู่อาศัยเดิม เรื่องที่จ่อตรงการจราจรติดขัด และมีเสียงรบกวนเป็นการทำลายบรรยากาศของที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่อยู่อาศัยรับรู้ผลกระทบแตกต่างกัน ตามปัจจัยการเลือกที่อยู่อาศัย ระยะเวลาและระยะทางระหว่างมหาวิทยาลัยกับที่พักอาศัย

บุญชัย แซ่โจ้ว (2543) ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชานเมืองด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองพิษณุโลกเพื่อรองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการศึกษาพบว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนตำบลท่าโพธิ์ เป็นผลมาจากโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวรให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาระดับสูงในภาคเหนือตอนล่าง ตามนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาระดับสูงไปสู่ภูมิภาค การพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวรส่งผลให้บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมืองพิษณุโลกกับตำบลท่าโพธิ์เปลี่ยนแปลงไป จากชุมชนเกษตรกรรมชานเมืองกลายเป็นชุมชนที่มีบทบาทสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับสูงของเมืองพิษณุโลก และพบว่าการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยอย่างรวดเร็วเพื่อให้บริการแก่ประชากรมหาวิทยาลัย ซึ่งการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนในพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยทำให้เกิดปัญหาหลายประการ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเดิมเป็นเขตจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จึงได้เสนอแนวทางการวางแผน โดยเสนอให้มีการยกเลิกเขตจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมบางส่วน เพื่อพัฒนาเป็นชุมชนศูนย์กลางรองรับการขยายตัวดังกล่าว และเสนอข้อกำหนดการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ และแผนการใช้ที่ดินของเมืองพิษณุโลก เพื่อควบคุมและกำหนดการขยายตัวของชุมชนเมือง รวมถึงเสนอแนวทางการปรับปรุงและขยายบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการป้องกันแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมในพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต

ณพงศ์ นพเกตุ และคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมหาสารคามกับการเปลี่ยนแปลงของบ้านท่าขอนยางและเนื้อเมืองเดิม พบว่า การย้ายที่ตั้งของมหาวิทยาลัยออกมานั้นจะมีผลทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และลักษณะทางกายภาพต่อชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ตามมา เช่น การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จากเดิมที่เป็นป่าและทุ่งนาที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์ในการยังชีพ เปลี่ยนมาเป็นย่านธุรกิจการค้า การจัดสรรที่อยู่อาศัย สถานบันเทิงหย่อนใจ เกิดตึกแถว ทาวน์เฮาส์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามถนนสายต่างๆ และเกิดชุมชนใหม่และขยายตัวเป็นชุมชนขนาดใหญ่อย่างรวดเร็วเนื่องมาจากชุมชนเหล่านี้มีเศรษฐกิจผูกพันกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

ณัฐวัชร ศักดิ์ต้นไท (2545) ศึกษาผลกระทบของมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสำรวจสภาพทางกายภาพของพื้นที่ สัมภาษณ์บุคคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจท้องถิ่นและเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเกษตรกรรมบริเวณรอบมหาวิทยาลัยเป็นพาณิชยกรรมมากขึ้น และพบว่า การก่อตั้งมหาวิทยาลัยทำให้สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในท้องถิ่น ไม่สามารถรองรับต่อจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอ ในการวางแผนพัฒนาจึงควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมพร้อมกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยที่สามารถส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นในด้านต่างๆ ไปพร้อมกัน เพื่อเป็นการวางแผนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนา นำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับภาคและประเทศในที่สุด

สุภาวดี บุญฉัตร และคณะ (2545) ได้ทำการศึกษาแนวทางในการกำหนดรูปแบบเมืองมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยได้เลือกตัวอย่างมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 6 แห่งจากทุกภูมิภาค เพื่อเปรียบเทียบและเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างของชุมชนต่างๆ ที่มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งอยู่ และเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาชุมชน จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากการที่มีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ของชุมชน สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่องทั้งทางด้านความหนาแน่นของพื้นที่ ระบบสาธารณูปโภค วิธีการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนจนการพัฒนาธุรกิจด้านที่พักอาศัย และยังพบว่า ลักษณะการเจริญเติบโตของธุรกิจการค้าของชุมชนโดยรอบ มีความสัมพันธ์กับการวางผังแม่บทมหาวิทยาลัยซึ่งมีการเชื่อมโยงกับเส้นทางคมนาคมภายนอก บริเวณที่ใกล้กับส่วนที่พักอาศัยของมหาวิทยาลัยจะมีหอพักของเอกชนเกิดขึ้นอย่างหนาแน่น ซึ่งเป็นผลมาจากความขาดแคลนด้านที่พักอาศัยภายในมหาวิทยาลัย การพัฒนานี้ถ้าขาดการวางผังรองรับอย่างเหมาะสม และไม่มีการจัดการสาธารณูปโภคที่ดีพอ จะส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและสวัสดิภาพของนักศึกษา บุคลากร และประชากรในชุมชน และผลการวิจัยยังพบว่าไม่มีการถ่ายทอด สื่อสารส่งผ่านข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัยกับองค์กรส่วนท้องถิ่น ดังนั้นฝ่ายต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องร่วมมือกัน เตรียมการเพื่อเอื้อประโยชน์ระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน โดยหามาตรการ

ร่วมกันในการแก้ไขควบคุม และจัดการพื้นที่ด้วยการกำหนดเขตธุรกิจ บ้านพัก สถานเริงรมย์ และควบคุมอย่างเข้มงวด พื้นที่รอบมหาวิทยาลัยห้ามใช้เป็นเขตอุตสาหกรรม โรงงาน สถานเริงรมย์ มีการพัฒนาพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยให้เกื้อกูลชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องแบ่งแยกเขตให้เห็นเด่นชัด รวมทั้งควรจัดทำผังเฉพาะและกำหนดรูปที่ดินด้วย

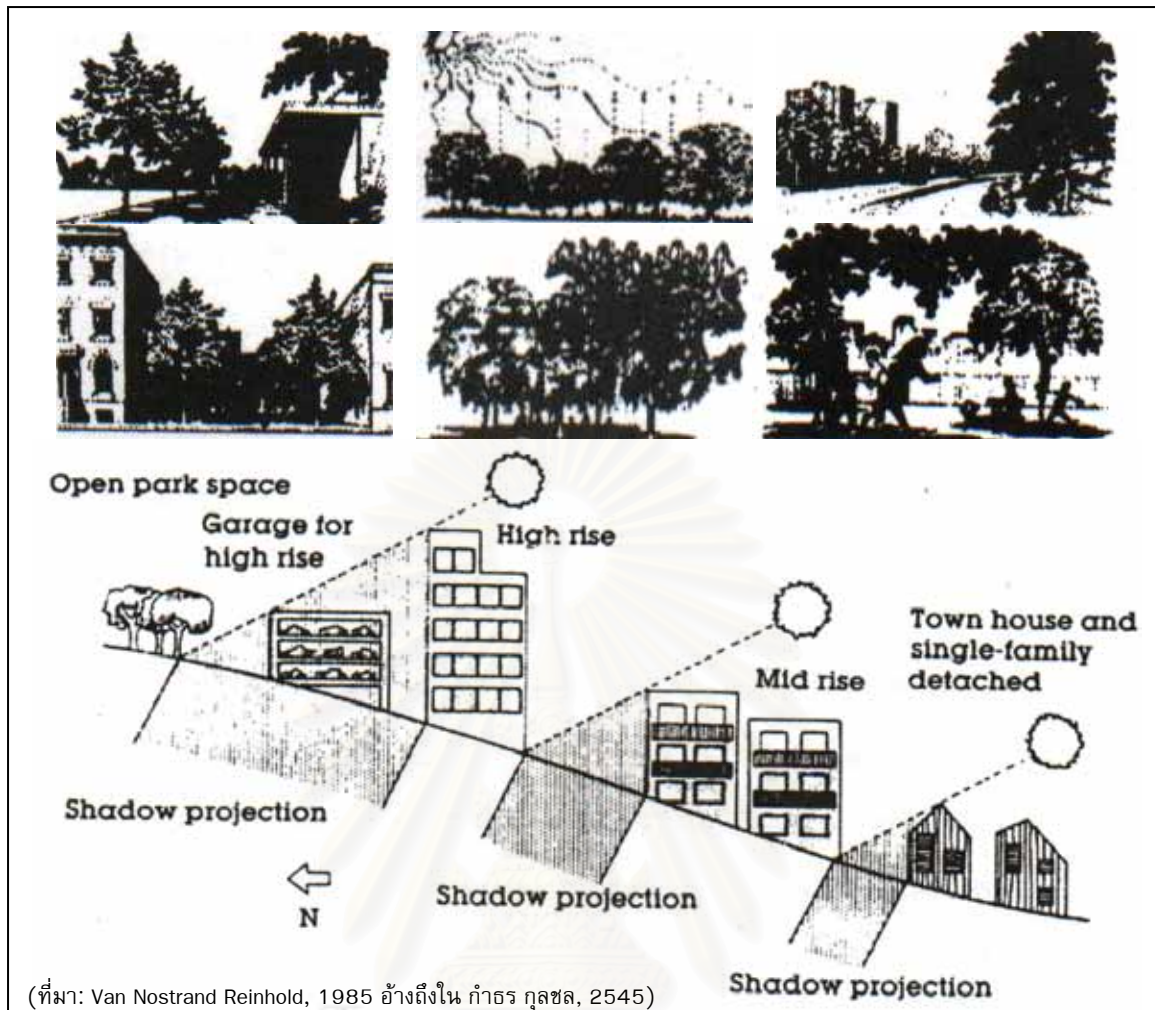
ชุมชนและสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กันทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม กล่าวคือ สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่ที่มีกลุ่มผู้ใช้เป็นจำนวนมากและหลากหลาย อีกทั้งยังมีความต้องการในด้านที่พักอาศัย สินค้าและบริการต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งสิ่งดังกล่าวถ้าหากชุมชนมีไม่เพียงพอรองรับต่อความต้องการ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคาร รวมถึงการเพิ่มจำนวนของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รูปแบบกิจกรรมการค้าบริการในชุมชนที่หลากหลายมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งความหลากหลายของกิจกรรมภายในพื้นที่ชุมชนนี้ ทำให้มีการปฏิสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภทในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ กัน โดยเฉพาะคนเดินเท้า (pedestrians) เช่น พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการซื้อขายสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน กิจกรรมเหล่านี้จะปรากฏขึ้นในรูปแบบแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงเวลา ที่เป็นผลมาจากสถาบันการศึกษา ได้แก่ ในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ในเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน

2.3 แนวทางการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

การวางแผนชุมชน (สุวัฒนา ธาดานิติ, 2546) หมายถึง การจัดระเบียบแบบแผน แก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ควบคุมความเป็นอยู่ภายในชุมชน อาจกล่าวได้ว่า ผังชุมชนคือแผนของชุมชนนั่นเอง แต่เป็นแผนที่จัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนภายในชุมชนให้เป็นระเบียบแบบแผน และเป็นระบบเกี่ยวเนื่องประสานสัมพันธ์กันบนพื้นที่ดินหรือทางกายภาพ

โดยมีแนวความคิดในการวางแผนและออกแบบชุมชนในลักษณะต่างๆ ดังนี้

Shirvani (1985 อ้างถึงใน กำธร กุลชล, 2545) ได้นำเนื้อหาของ การออกแบบชุมชนเมืองมาผนวกเข้ากับกระบวนการทางผังเมือง Shirvani มีแนวความคิดว่า องค์ประกอบของการออกแบบชุมชนเมืองมีทั้งหมด 8 อย่างด้วยกันคือ การใช้ที่ดิน รูปทรงและมวลอาคาร ระบบการสัญจรและที่จอดรถ ที่เปิดโล่ง ทางเดินเท้า กิจกรรม ป้าย และการอนุรักษ์ ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องการตอบสนองความต้องการของสังคมมนุษย์ที่มีความหลากหลาย และชี้ให้เห็นว่าการวางแผนและออกแบบชุมชนเมืองที่ดี ไม่ควรละเลยในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (รูปที่ 2.1)

รูปที่ 2.1 ประโยชน์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีผลต่อการวางแผนและออกแบบชุมชนเมือง

Katz (1991 อ้างถึงใน สุภาวดี บุญฉัตร และคณะ, 2545) ได้เสนอหลักการสำหรับใช้ในการวางแผนพัฒนาชุมชน โดยแบ่งเป็นหลักการย่อยที่สำคัญดังนี้

- การออกแบบชุมชนต้องเป็นแบบบูรณาการและสมบูรณ์ในตัวเอง ประกอบไปด้วยอาคารประเภทต่างๆ ที่คนในชุมชนใช้ประกอบกิจกรรมประจำวัน และสามารถสัญจรไปตามจุดต่างๆ ในชุมชนได้ด้วยการเดินเท้า
- มีการเชื่อมต่อกันระหว่างชุมชน คนในชุมชนสามารถสัญจรจากจุดต่างๆ ในชุมชนไปถึงระบบขนส่งมวลชนได้ด้วยการเดินเท้า
- ชุมชนต้องประกอบด้วยที่พักอาศัยหลากหลายประเภทเพื่อให้มีประชากรทุกระดับชั้นรายได้ ทำให้การค้า ธุรกิจ และการพาณิชย์กรรมจะมีความหลากหลาย
- แต่ละชุมชนจะต้องมีขอบเขตซึ่งควรเป็นพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะและพื้นที่โล่งในชุมชนต้องสามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย
- จะต้องมียถนน ทางเดินเท้า และทางจักรยานควบคู่กันไปในทุกพื้นที่ของชุมชน

โดยสรุปแล้วการวางแผนและออกแบบชุมชน จะต้องพัฒนาให้เป็นชุมชนที่บูรณาการส่วนต่างๆ ทั้งที่พักอาศัย ร้านค้า สถานที่ทำงาน สถานศึกษา และสวนสาธารณะให้เกิดความหลากหลายของการใช้พื้นที่ภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมการสัญจรทางเท้าซึ่งเป็นการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน ลดการใช้พลังงาน คงสภาพพื้นที่ตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของชุมชนน่าอยู่

สุภาวดี บุญฉัตร และคณะ (2545) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษาให้เป็นชุมชนที่มีคุณภาพ น่าอยู่ ปราศจากปัญหา เป็นชุมชนที่สงบสุข และเอื้อต่อการเรียนรู้สนับสนุนสภาพทางวิชาการของสถาบันการศึกษา ควรมีแนวทางในการดำเนินการที่สำคัญได้แก่

- พัฒนาพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา ให้เกื้อกูลกิจกรรมของสถาบันการศึกษาโดยไม่แบ่งแยกเขตให้เห็นเด่นชัด เพื่อเอื้อต่อการขยายของเขตหรือเชื่อมต่อกิจกรรมกับชุมชนได้ง่าย
- การวางแผนพัฒนาชุมชนควรมีการร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษา กับชุมชนโดยรอบ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- ควรจัดระบบขนส่งให้มีประสิทธิภาพและมีความเชื่อมต่อของถนนหลัก ถนนรองระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชนโดยรอบ
- จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษาในระยะยาว เพื่อกำหนดขอบเขตของชุมชนโดยรอบ กำหนดเขตธุรกิจ ที่พักอาศัย และควบคุมสถานเริงรมย์อย่างเข้มงวด
- จัดทำผังเฉพาะสำหรับการพัฒนาชุมชนโดยรอบ ให้มีการกำหนดรูปแบบการใช้ที่ดินให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเป็นระเบียบของชุมชน

จากแนวความคิดต่างๆ ในการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยทั่วไปในเรื่องขององค์ประกอบขอบเขตและการขยายตัวของชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลาย การเพิ่มจำนวนของสาธารณูปโภค ถนน ทางเท้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องของพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะภายในชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการเดินเท้าของคนภายในชุมชนในการทำกิจกรรม ซึ่งการปะทะสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภทในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น พบปะ สังสรรค์ พุดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

2.4 การใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

จากการทบทวนแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เห็นได้ว่า ปรากฏการณ์ของการเดินเท้าจะเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัย ตามเงื่อนไขของพื้นที่ กิจกรรม เวลา อย่างไรบ้าง

ดังนั้น การทบทวนแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยมีรายละเอียดของการทบทวน ดังนี้

2.4.1 ความสำคัญของการเดินเท้าในเมือง

Dantzig และ Saaty ได้อ้างอิงแนวคิดของ Jacobs (อ้างถึงใน กำธร กุลชล, 2545) ในเรื่องของการเดินเท้าในเมืองว่าจะทำให้พื้นที่สาธารณะของเมืองเกิดความคึกคัก และเกิดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งมีความมุ่งหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิต คือ การประหยัดเวลาเดินทาง ค่าก่อสร้าง และพลังงาน การเดินเท้าจะทำให้เกิดการนำผู้คนมาอยู่รวมกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะก่อให้เกิดกิจกรรมทางสังคมที่หลากหลายมากขึ้น การให้บริการต่างๆ ก็เป็นไปอย่างทั่วถึงและคุ้มค่าใช้จ่าย ชีวิตสังคมเมืองก็จะสะดวก สบายและปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เมืองมีสภาพแวดล้อมที่ดีและปราศจากมลภาวะ

ทีมนักวิชาการของมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ดบรุกซ์ ประเทศอังกฤษ (1996 อ้างถึงใน กำธร กุลชล, 2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเดินเท้าในเมืองว่า จะทำให้สังคมอบอุ่นขึ้นด้วยกิจกรรมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนที่สัญจรทางเท้า ซึ่งจะช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัย ธุรกิจการค้าจะคึกคัก การเดินทางด้วยรถยนต์และส่วนตัวจะลดลง การใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะจะเพิ่มขึ้นส่งผลให้มลภาวะลดลงและประหยัดพลังงาน

Jacobs (1961 อ้างถึงใน กำธร กุลชล, 2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเดินเท้าในเมืองว่า ถนนและทางเท้าคือ ดัชนีวัดคุณภาพของเมือง เมืองใดมีถนนและทางเท้าที่มีชีวิตชีวา เมืองนั้นก็มีความน่าสนใจ แต่ในทางตรงกันข้ามเมืองที่มีถนนเรียบเหงาจะรู้สึกน่าเบื่อหน่ายและไม่ปลอดภัย และเพื่อให้มีผู้คนผ่านไปผ่านมาเป็นจำนวนมากๆ ตลอดเวลาในย่านใจกลางเมืองควรใช้ที่ดินแบบผสมผสาน ทั้งที่อยู่อาศัย ร้านค้า ที่ทำงาน และสถานศึกษา

ไซศรี ภัคดีสุขเจริญ (2547 อ้างถึงใน วันเสด็จ แก้วดก, 2548) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการเดินเท้าในเมืองว่า การสัญจรเพื่อเข้าถึงพื้นที่ (moving to) และการสัญจรเพื่อผ่านพื้นที่ (moving through) ของคนเดินเท้าที่หลากหลายวัตถุประสงค์ หลากหลายประเภทของผู้คน และหลากหลายช่วงเวลา จะทำให้ย่านหรือห้อมเมืองนั้นๆ มีบรรยากาศของคนเดินเท้าที่คึกคัก ไม่เงียบเหงา หรือเปลี่ยวจนน่ากลัวอันตราย ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาใดของวัน

จากแนวความคิดต่างๆ ในเรื่องความสำคัญของการเดินเท้าในเมือง จะเห็นได้ว่าการเดินเท้าในเมืองจะทำให้พื้นที่สาธารณะในบริเวณนั้นมีชีวิตชีวา มีความน่าสนใจ ดึงดูดให้ผู้คนเดินผ่านไปมาตลอดเวลา ทำให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย รวมทั้งได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้คนที่ผ่านไปมา และเข้าถึงพื้นที่ที่เกิดจากการวางแผนการใช้ที่ดินแบบผสมผสาน ซึ่งเกิดจากกิจกรรมการเดินเท้าหลากหลายรูปแบบ หรืออีกนัยหนึ่งที่สำคัญ คือ ปรากฏการณ์ของการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในพื้นที่หนึ่งๆ จะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ของพื้นที่นั้นๆ ด้วย

2.4.2 รูปแบบของการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

Jacobs (1961 อ้างถึงใน วันเสด็จ แก้วดก, 2548) กล่าวว่า ถนนและทางเท้าเป็นพื้นที่สาธารณะที่สำคัญที่สุดของเมือง รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในลักษณะต่างๆ จึงมักปรากฏอยู่บนทางเท้าภายในเมือง

Badner (1989 อ้างถึงใน จุฬวดี สันทัด, 2547) ให้ความสำคัญถึงการที่ทางเท้ามีหน้าที่หลักเช่นเดียวกับถนน คือ รองรับการสัญจร ทางเท้าอาจเป็นทางเดินที่ขนานไปกับแนวถนน หรืออาจแยกต่างหากจากแนวถนน ประเภทของทางเท้า ได้แก่

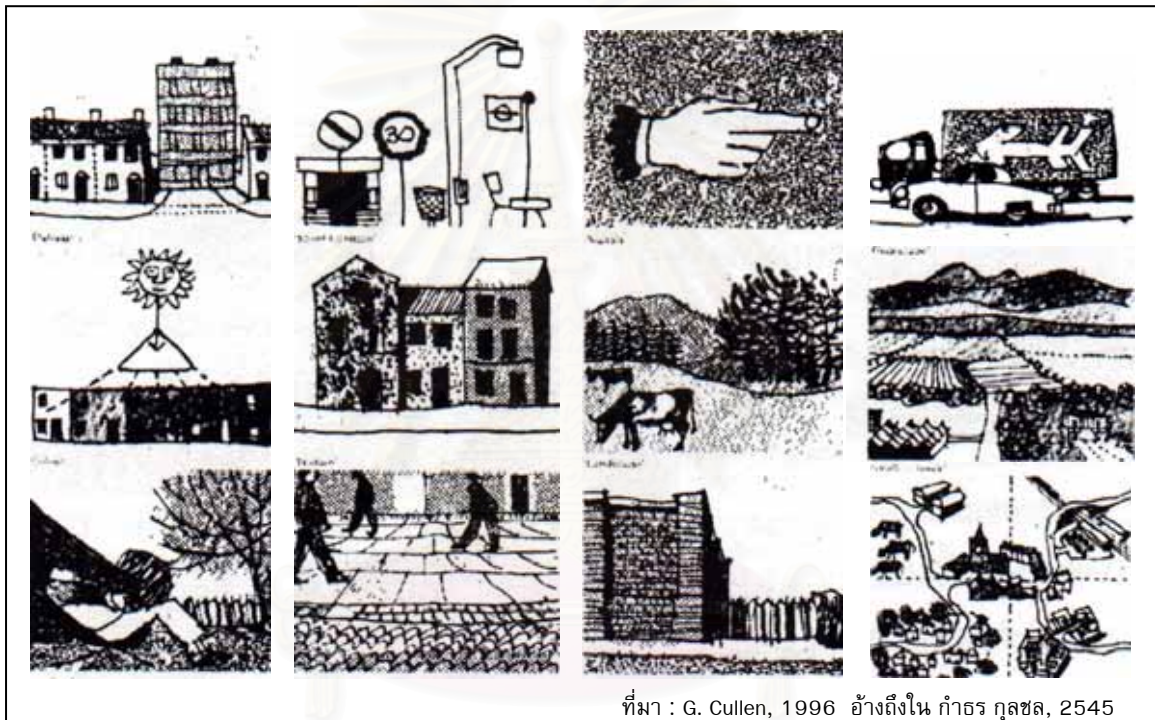
- ทางเท้าขนานไปกับแนวถนน (side walk) คือ ทางเท้าที่อยู่ขนานสองข้างของถนนของเมือง มักมีการสัญจรหนาแน่น ทั้งทางถนนและเลียบบแม่น้ำ คูคลอง
- ทางเท้าชนิดที่เป็นทางลาด คือ ทางเท้าที่มักเป็นที่รู้จักกันเฉพาะกลุ่ม ซึ่งถ้าหากได้รับการส่งเสริมให้อยู่ในระบบทางเท้าของเมือง และปรับปรุงสภาพแวดล้อมสองข้างทาง จะเพิ่มความคล่องตัวให้กับระบบการสัญจรของเมืองได้
- ย่านทางเดินเท้า (pedestrian zone) เป็นพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมออกแบบไว้เพื่อการเดินเท้าโดยเฉพาะ เช่น ทางเท้าระหว่างอาคารพาณิชย์ หรือย่านทางเดินเท้า (pedestrian mall) คือ ย่านที่สามารถเดินเชื่อมต่อกันได้ทั้งบริเวณ โดยปลอดจากการสัญจรของยานพาหนะซึ่งเป็นมาตรการที่มีเกือบทุกเมืองของยุโรป และบางเมืองในสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย บริเวณดังกล่าวมักเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่มีบรรยากาศในเชิงนันทนาการและมีชีวิตชีวา
- ทางเท้าชั่วคราว ได้แก่ ถนนบางสายที่ถูกปิดในวันพิเศษเพื่อใช้เป็นทางเดินทางเท้าหรือเพื่อกิจกรรมนันทนาการ เช่น ถนนกินซ่าในโตเกียว หรือปรากฏการณ์ตลาดนัดที่พบได้ทั่วไปในเมืองไทย เป็นต้น
- ทางลอดหรือทางข้าม (crosswalk) เป็นทางเดินเท้าที่อยู่ในแนวขวางเส้นทางในระบบ ทางเดินเท้าประเภทนี้จะช่วยให้การเชื่อมต่อทางเดินเท้าเป็นระบบที่มีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ overpass หมายถึง ทางเดินเท้าในแนวขวางเส้นทางที่อยู่ในระดับเหนือพื้นดิน และ underpass หมายถึง ทางเดินเท้าในแนวขวางเส้นทางที่อยู่ในระดับใต้พื้นดิน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของคนเดินเท้าเป็นสำคัญ โดยจำแนกทางเท้าประเภทนี้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) แบบควบคุม โดยใช้สัญญาณไฟจราจร ตำรวจจราจร ผู้ควบคุม คอมพิวเตอร์และอื่นๆ โดยเฉพาะในบริเวณที่มีปริมาณการจราจรหนาแน่น ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการควบคุมเพื่อความปลอดภัยในการเดินข้ามถนน (2) แบบไม่ควบคุม ในบริเวณที่ไม่มีการจราจร หรือปริมาณการจราจรเบาบาง หรือเขตที่มีการจำกัดความเร็วของยานพาหนะ เป็นต้น

ไซศรี ภัคดีสุขเจริญ (2548) ได้อธิบายถึงรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในลักษณะต่างๆ แบ่งออกได้เป็น รูปแบบกิจกรรมการสัญจร (moving activity pattern) ทั้งที่เป็นการสัญจรผ่านและการสัญจรเพื่อการเข้าถึง รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า (static activity pattern) เพื่อพบปะและปฏิสัมพันธ์กันของผู้คน

2.4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า มีดังนี้

Cullen (1961 อ้างถึงใน กำธร กุลชล, 2545) อ้างว่า ภูมิทัศน์เมืองที่ดีจะส่งเสริมให้เกิดการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในเมืองเพิ่มขึ้น เช่น การปิดถนนสำหรับรถยนต์เพื่อให้ประชาชนใช้เดินเท้า พบปะสังสรรค์ และสร้างกิจกรรมร่วมกัน (pedestrianisation) การติดตั้งท่อนถนน (bollard) เพื่อแยกทางเดินเท้าออกจากถนนที่รถแล่น การใช้ป้ายที่เป็นสัญลักษณ์แทนตัวหนังสือ การนำสายไฟฟ้าลงฝังในท่อใต้ดินเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ เป็นต้น (รูปที่ 2.2) ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นการเริ่มต้นที่จะให้ผู้คนเห็นประโยชน์ของการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างควมมีชีวิตชีวาให้แก่เมือง

รูปที่ 2.2 สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดภูมิทัศน์เมืองตามแนวความคิดของ Cullen

Jacobs (1961 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ, 2548) ได้กล่าวว่า ความหลากหลายของกิจกรรมและการใช้ประโยชน์บนพื้นที่สาธารณะนั้น เกิดขึ้นจากคุณสมบัติบางประการทางกายภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมือง ตัวอย่างเช่น จำนวนประตูของอาคารที่สามารถเปิดออกสู่ถนนได้โดยตรง ช่วงทางเดินสั้นๆ แต่ต่อเนื่อง กันโดยตลอด หรือลักษณะของถนนที่เอื้อให้เกิดการเลี้ยวเดินบ่อยครั้ง และ Jacobs ยังได้กล่าวถึง การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารในเมืองว่าควรเป็นแบบผสมผสาน ทั้งที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน ร้านค้าที่หลากหลาย ทั้งนี้จะสามารถดึงดูดให้มีผู้คนผ่านไปมาเป็นจำนวนมากอยู่ตลอดเวลา ซึ่งพื้นที่สาธารณะที่มีผู้คนเดินผ่านจำนวนมากจะเกิดความน่าสนใจ และเป็นตัวดึงดูดให้เกิดการเดินเท้าที่เพิ่มมากขึ้นภายในพื้นที่ เพราะผู้คนมักชอบดูผู้คนด้วยกัน

Burden และ Miles et al. (1978 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ, 2548) ทำการศึกษาถึงตำแหน่งที่ตั้งและความสัมพันธ์กับถนน ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะชี้ว่าพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งในเมืองถูกใช้งาน และมีกิจกรรมสาธารณะมากน้อยเพียงใด โดยเน้นให้เห็นว่าการเชื่อมต่อของมุมมองและการเข้าถึง จะส่งผลโดยตรงต่อระดับการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า

Whyte (1980 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ, 2548) ได้สรุปปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่สาธารณะประสบความสำเร็จว่า ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่สาธารณะว่าสัมพันธ์กับโครงข่ายทางสัญจรโดยรอบมากน้อยเพียงใด รวมถึงปริมาณความหนาแน่นของการสัญจรของคนเดินเท้าในบริเวณ โดยรอบพื้นที่ และความสะดวกในการเข้าถึงและเชื่อมต่อของพื้นที่นั้นๆ กับพื้นที่อื่นๆ ในเมือง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการสร้างควมมีชีวิตชีวาของพื้นที่สาธารณะในเมือง

Lennard และ Lennard (1985, 1987 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ, 2548) ได้ศึกษาถึงปัจจัยของการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะให้ประสบความสำเร็จ โดยรวบรวมข้อมูลคุณสมบัติทางกายภาพ และประโยชน์ใช้สอยต่างๆ อันประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้ง ขนาดขอบเขต อุกรณ์ระดับถนน อาคารแวดล้อมที่เป็นฉากหลังของพื้นที่สาธารณะ ที่สำคัญโครงข่ายการประสานของระบบทางเดินเท้า (pedestrian network) ที่ดี จะต้องปลอดจากการสัญจรของยานพาหนะ โดยสรุปให้เห็นว่าพื้นที่สาธารณะที่มีผู้เข้าใช้เป็นจำนวนมากล้วนมีสภาพแวดล้อมของการเดินเท้าที่มีชีวิตชีวาทั้งสิ้น

Carr et al. (1995 อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ, 2548) สรุปจากงานศึกษาวิจัยว่า ปริมาณการใช้งานพื้นที่สาธารณะในเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างมากนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ที่ผู้ออกแบบกำหนดให้เท่านั้น แต่เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญ อันประกอบด้วย

- ความสะดวกสบาย เช่น การจัดให้มีที่นั่งพักอย่างพอเพียง
- การมีบรรยากาศเอื้อต่อกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น พื้นที่ปลอดจากยานพาหนะ มีสภาพภูมิทัศน์ที่ดี
- การมีบรรยากาศเอื้อต่อกิจกรรมที่สร้างควมมีชีวิตชีวา เช่น พื้นที่สำหรับกิจกรรมบันเทิงต่างๆ ทั้งที่ประจำและไม่ประจำ พื้นที่ที่สนับสนุนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงระหว่างคน
- การสร้างบรรยากาศของการค้นหาประสบการณ์เมืองในรูปแบบต่างๆ เช่น สถานที่หลากหลายของพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย

สามารถสรุปได้ว่า ความหลากหลายของการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร ความหลากหลายของกิจกรรม ภูมิทัศน์เมืองที่ดี โครงข่ายการประสานของระบบทางเดินเท้าที่ปลอดจากการสัญจรของยานพาหนะ สถานฐานของพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย การเชื่อมต่อของมุมมองและความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ของตำแหน่งพื้นที่สาธารณะกับโครงข่ายทางสัญจรโดยรอบ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการสร้างควมมีชีวิตชีวาของพื้นที่สาธารณะในเมืองด้วย

2.4.4 อิทธิพลและผลกระทบของการเดินเท้าในเมืองที่มีต่อสภาพทางกายภาพ

เศรษฐกิจ สังคม

ด้านกายภาพ การเดินเท้าในชุมชนเมืองส่วนใหญ่จะพบในบริเวณย่านธุรกิจ การค้า หรือบริเวณของจุดบริการระบบขนส่งสาธารณะและในพื้นที่ที่มีปริมาณของคนเดินเท้าเข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก เช่น การหยุดเพื่อทำกิจกรรมการชื้อขายสินค้า การยืมรถจักรยานประจำทาง เป็นต้น ระดับการสัญจรที่สูงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการใช้ประโยชน์อาคารให้เป็นเพื่อการพาณิชย์กรรม และพัฒนาไปสู่การเพิ่มความหนาแน่นของย่านนั้นๆ ได้

ด้านเศรษฐกิจ ในบริเวณที่มีคนเดินเท้าเป็นจำนวนมากจะทำให้พื้นที่เมืองในบริเวณนั้นเกิดความคึกคักและพัฒนากลายเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาศัยประโยชน์จากคนเดินผ่าน เช่น ร้านขายสินค้า ร้านให้บริการต่างๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับพื้นที่ที่มีคนเดินเท้าค่อนข้างบางตาพื้นที่บริเวณนั้นจะเงียบเหงา ส่งผลลบต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นๆ

ด้านสังคม ลักษณะของทางเท้าที่มีคนเดินเท้าเป็นจำนวนมาก มักเป็นที่ที่รวมกิจกรรมต่างๆ ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นมีบรรยากาศเมืองที่มีชีวิตชีวา และการเดินเท้าในเมืองจะทำให้สังคมอบอุ่นขึ้นด้วยกิจกรรมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนที่สัญจรทางเท้าซึ่งจะช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัย

จะเห็นได้ว่า อิทธิพลและผลกระทบของการเดินเท้าในเมืองที่มีต่อสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมนั้น จะเป็นผลกระทบที่มีความเชื่อมโยงกันอยู่ไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่งผ่านพื้นที่ กิจกรรม และเวลา ส่วนบทบาทของทางเท้า นั้น นอกจากจะมีลักษณะเป็นที่สาธารณะและผูกพันอยู่กับผู้คนทุกวัยแล้ว ทางเท้ายังถูกเปลี่ยนบทบาทหลักออกไปอีกหลายด้าน โดยเฉพาะการใช้ทางเท้าเพื่อตั้งวางขายสินค้ากันอย่างหนาแน่นและไม่เป็นระเบียบ ทั้งหาบเร่ และแผงลอยต่างๆ ที่มีการจัดตั้งขึ้น เป็นสิ่งหนึ่งที่รบกวนระบบที่วางในชุมชนเมือง และเป็นสิ่งที่ทำให้ความสวยงามของเมืองลดน้อยลง แต่หากว่ามีการจัดระเบียบของหาบเร่ และแผงลอยบนทางเดินเท้า ก็จะช่วยทำให้เมืองสวยงาม และจะช่วยให้อาคารบนทางเท้ามีความคึกคักดูมีชีวิตชีวาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสิ่งดังกล่าวเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การเดินเท้าในเมืองนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ถนนและทางเท้าในบริเวณนั้นดูมีชีวิตชีวา ดึงดูดให้ผู้คนเดินผ่านไปมาตลอดเวลา และยังทำให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งหากเมืองใดมีถนนและทางเท้าที่มีชีวิตชีวารวมทั้งกิจกรรมอันหลากหลาย เมืองนั้นก็จะมีเสน่ห์น่าสนใจ อีกทั้งยังได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้คนที่ผ่านไปมาในพื้นที่ ที่เกิดจากการวางแผนการใช้ที่ดินแบบผสมผสาน อันมีที่มาจากรูปแบบกิจกรรมการเดินเท้าที่หลากหลาย จากกลุ่มคนเดินเท้าหลากหลายประเภท แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้พื้นที่ที่หลากหลายตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน

2.4.5 เทคนิคและวิธีการบันทึกรูปแบบการเดินเท้า

การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ (observation procedures) สามารถสร้างเป็นวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการเข้าถึงเหตุการณ์ปรากฏการณ์การใช้พื้นที่สาธารณะในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้าได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากเมืองเปิดทางเลือกให้ผู้คนสัญจรไปยังบริเวณต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมที่หลากหลาย จึงจำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการเข้าใช้พื้นที่ศึกษาในช่วงเวลาต่างๆ ของกลุ่มคนหลากหลายประเภทได้อย่างชัดเจน ซึ่งวิธีที่ใช้บันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า สามารถทำได้ด้วยวิธีสังเกตการณ์ดังที่กล่าวในเรื่องของรูปแบบของการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าว่า ปรากฏการณ์การเดินเท้าจะมีอยู่ 2 ลักษณะหลัก ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมการสัญจร (moving activity pattern) และรูปแบบกิจกรรมการจับจองของคนเดินเท้าในพื้นที่ (static activity pattern) ดังนั้นวิธีที่จะสามารถบันทึกปรากฏการณ์การเดินเท้าในเมืองได้อย่างสมบูรณ์ ตามความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และจุดประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้ (Delton, 1997 อ้างถึงใน จุฬวดี สันทัด, 2547)

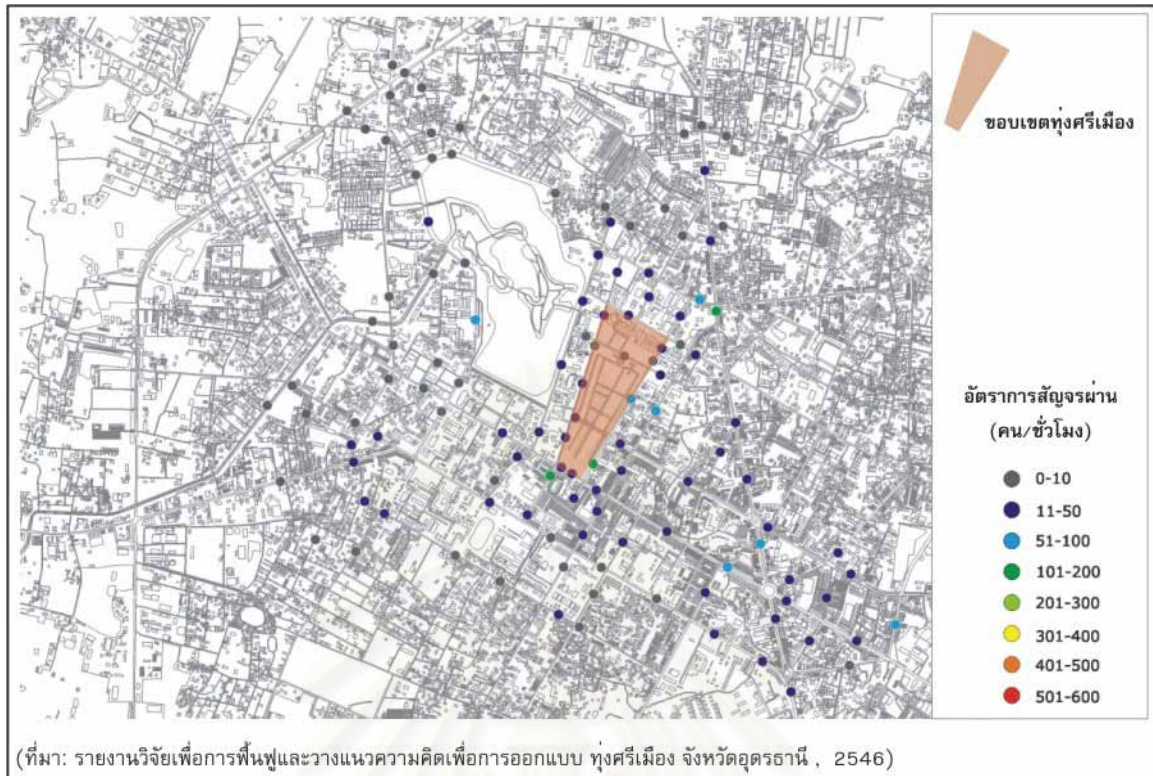
- 1) การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ เป็นการนับปริมาณคนเดินเท้าที่สัญจรผ่านในแต่ละด่าน (gate) เป็นอัตราของจำนวนคนต่อชั่วโมง โดยการกำหนดตำแหน่งของด่านมักจะเลือกบริเวณที่เป็นจุดตัดหรือทางแยกที่สำคัญ
- 2) การบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ เป็นการสังเกตและบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า เพื่อระบุเส้นทางที่คนเดินเท้าส่วนใหญ่เลือกหรือไม่เลือกสัญจร
- 3) การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า เป็นการสังเกตและบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นระบบ เช่น การนั่ง ยืน นอน จุดที่มีการพบปะพูดคุย หรือมีปฏิสัมพันธ์กัน

2.4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของคนเดินเท้าในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นงานที่มีวัตถุประสงค์ในการหาค่าศักยภาพในการเข้าถึงของพื้นที่นั้นๆ ซึ่งจะมีการศึกษาถึงกิจกรรมของคนเดินเท้าอย่างเป็นระบบ ก่อนนำผลการบันทึกที่ได้ไปวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีต่างๆ เพื่อสรุปผลการศึกษา

1) งานวิจัยเพื่อการฟื้นฟูและวางแนวความคิดเพื่อการออกแบบทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี

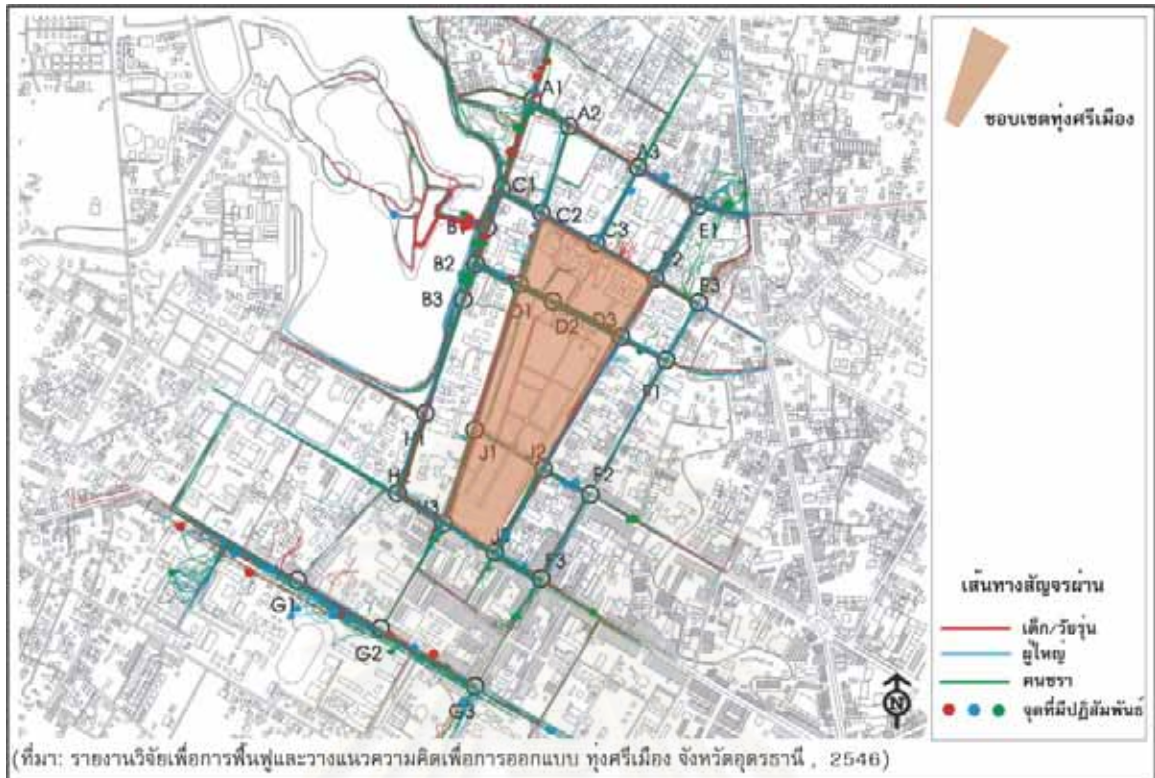
ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ อภิรดี เกษมสุข และรพีชิตย์ สุวรรณะชญ (2546) ได้ทำงานวิจัยเพื่อการฟื้นฟูและวางแนวความคิดในการออกแบบทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อประเมินศักยภาพในการพัฒนาของทุ่งศรีเมืองและบริเวณโดยรอบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเครือข่ายของการเดินเท้าและการใช้สอยพื้นที่สาธารณะ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามจากการบันทึกข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถสรุปผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

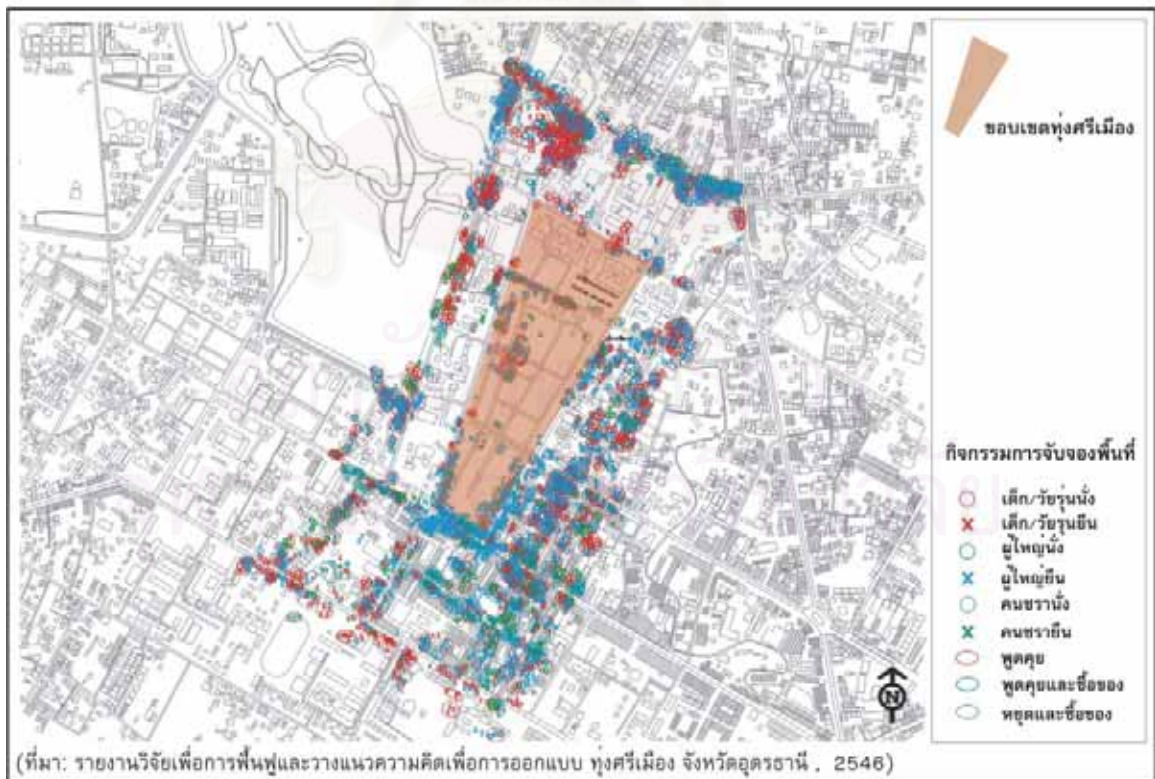
รูปที่ 2.3 แผนที่แสดงอัตราการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่โดยรอบท่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่

- ผลการศึกษาปริมาณการสัญจรในพื้นที่ พบว่าผู้คนในพื้นที่เดินทางด้วยยานพาหนะมากกว่าการเดินเท้า แม้จะเป็นระยะทางสั้นๆ ก็ตาม
- ผลการศึกษาการเลือกเส้นทางสัญจร พบว่าคนเดินเท้าส่วนใหญ่ จะเดินตามถนนสายหลักเท่านั้น ลักษณะการเดินเท้าโดยรอบท่งศรีเมือง ส่วนใหญ่เป็นการเดินผ่านไม่มีการหยุดแวะ และคนเดินเท้าที่เข้าใช้พื้นที่ท่งศรีเมืองเป็นกลุ่มวัยรุ่นและนักศึกษาเท่านั้น
- ผลการศึกษารูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ พบว่า กิจกรรมการจับจองพื้นที่โดยรอบท่งศรีเมืองในวันหยุดสุดสัปดาห์จะเบาบางกว่าในวันทำงาน นักเรียนและวัยรุ่นจะมีการจับจองพื้นที่ที่ไม่ซ้อนทับกับของผู้ใหญ่และคนวัยทำงาน กิจกรรมการซื้อขายสินค้าอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิตเมืองนั้นกระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณทางใต้ของท่งศรีเมือง และโดยเฉพาะในงานที่มีตลาดนัดพิเศษเท่านั้น

รูปที่ 2.4 แผนที่แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้าโดยรอบทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนัยมัลลัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่

รูปที่ 2.5 แผนที่แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าโดยรอบทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า

การศึกษานี้ทำให้ทราบว่า อุดรธานีเป็นเมืองที่เน้นการใช้ยานพาหนะในการเดินทางหลัก และมีลักษณะเป็นพื้นที่ของ “วันทำงาน” หรือเมืองที่มีความคึกคักและชีวิตชีวาในวันทำงาน โดยจะเจียบเหงาและร้างกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์ และวัฒนธรรม “การไม่นิยมเดินเท้า” ของคนเมืองอุดรธานี ทำให้พื้นที่เมืองถูกสัญจรผ่านไปอย่างรวดเร็วเกินไป โดยเฉพาะยานพาหนะ เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ร่วมกับศักยภาพการเข้าถึงของพื้นที่สาธารณะ สามารถนำไปสู่การเสนอกิจกรรมวางผังการใช้พื้นที่ว่าง เพื่อใช้เป็นแนวทางเพื่อจัดทำโครงการพัฒนาและออกแบบทุ่งศรีเมือง อีกทั้งยังอาจเป็นพื้นที่นาร่องที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นให้คนในเทศบาลนครอุดรธานี เปลี่ยนความนิยมจากการใช้ยานพาหนะในการเดินทางระยะสั้นมาเป็นการเดินเท้า เกิดการใช้พื้นที่สาธารณะของเมืองอย่างเต็มศักยภาพและทำให้เมืองแสดงออกถึงความมีชีวิตชีวา

ในงานวิจัยเพื่อการฟื้นฟูและวางแนวความคิดเพื่อการออกแบบ ทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานีนั้น มีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในเมืองอุดรธานี รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยแยกประเภทของผู้สัญจร ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน ทั้งวันระหว่างสัปดาห์ วันหยุด และวันที่มีกิจกรรมพิเศษ เช่น วันตลาดนัด โดยสามารถบันทึกปรากฏการณ์การเข้าใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า ทั้งอัตราการสัญจร (รูปที่ 2.3) รูปแบบการเลือกเส้นทาง (รูปที่ 2.4) รูปแบบการจับจองพื้นที่ (รูปที่ 2.5) จุดหรือบริเวณที่ผู้คนหยุดเพื่อมีปฏิสัมพันธ์หรือซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นวิธีบันทึกที่สามารถแสดงภาพปรากฏการณ์ของชีวิตและสภาพแวดล้อมการเดินเท้าอย่างสมบูรณ์ลงบนแผนที่ได้

2) การวิเคราะห์โครงข่ายพื้นที่และการสัญจรเพื่อปรับปรุงผังแม่บททางกายภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

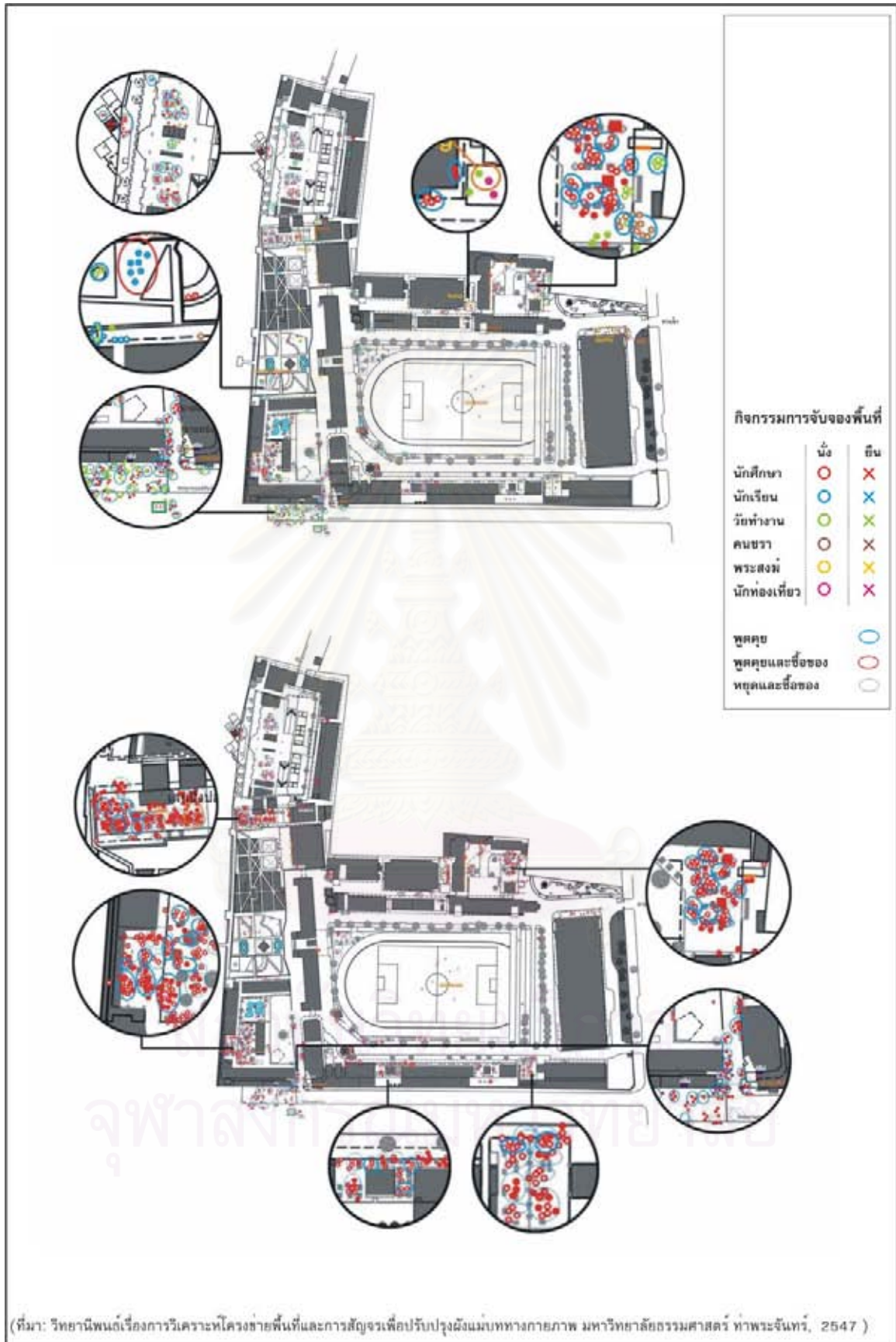
จุฬวดี สันทัด (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์โครงข่ายพื้นที่และการสัญจรเพื่อปรับปรุงผังแม่บททางกายภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เน้นการศึกษาการสัญจรด้วยการเดินเท้าภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ว่ามีความสัมพันธ์กับบริบทรอบด้านอย่างไร รวมทั้งมีผลต่อพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของคนกลุ่มต่างๆ อย่างไรบ้าง โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการเข้าถึงเหตุการณ์ในพื้นที่ ซึ่งเลือกใช้ 3 วิธี ได้แก่ การศึกษาปริมาณการสัญจรในพื้นที่ การศึกษาการเลือกเส้นทางของคนเดินเท้า (รูปที่ 2.6) และการศึกษารูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ (รูปที่ 2.7)

ผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ทราบถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่หลากหลายรูปแบบ โดยสามารถแบ่งเป็น 4 ประเด็นการสังเกต ได้แก่

- จากการศึกษาปริมาณการสัญจรในพื้นที่ พบว่า บริเวณที่มีปริมาณการสัญจรมากที่สุด คือ ประตูท่าพระจันทร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับย่านเดินเท้า

รูปที่ 2.6 แผนที่แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้า ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนักสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่

รูปที่ 2.7 แผนที่แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ด้วยวิธีการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า

- พิจารณาจากข้อมูลการบันทึกการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรม พบว่าพื้นที่สาธารณะภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เกิดการกระจุกตัวในการใช้งานในพื้นที่บางส่วน โดยเฉพาะพื้นที่เพื่อกิจกรรมทางการศึกษา ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน
- พื้นที่สาธารณะที่เกิดกิจกรรมการจับจองพื้นที่ และกิจกรรมการสัญจร จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้งานที่ได้จัดเอาไว้
- พื้นที่และเส้นทางที่มีผู้ใช้ใช้และเกิดกิจกรรมที่หลากหลาย จะมีกลุ่มผู้ใช้ประเภทเดียวกัน คือ นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เป็นมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการสัญจรทางเท้า นอกจากนี้ยังรายล้อมไปด้วยสถานที่ที่เป็นย่านคนเดินเท้า และนักศึกษาส่วนมากเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนและการเดินเป็นหลัก นอกจากนี้การนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ร่วมกับศักยภาพการเข้าถึงของโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ทั้งเชิงกายภาพ และเชิงนโยบาย เพื่อเป็นการใช้พื้นที่อย่างเต็มศักยภาพ และมีความสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยในอนาคต

เช่นเดียวกับงานวิจัยชิ้นแรก การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์โครงข่ายพื้นที่และการสัญจรเพื่อปรับปรุงผังแม่บททางกายภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์นี้ ได้เน้นการเก็บข้อมูลการสัญจรด้วยการเดินเท้าภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ผ่านวิธีเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นหลัก เพื่อศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่สัมพันธ์กับประโยชน์การใช้อาคารในบริเวณต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ทำให้สามารถทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการใช้พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้าทั้งกิจกรรมการจับจองพื้นที่ และกิจกรรมการสัญจร และปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมดังกล่าวไม่สอดคล้องกับขนาดของพื้นที่หรือประโยชน์ใช้สอยของอาคารข้างเคียง รวมทั้งสามารถรู้จุดที่มีศักยภาพในการพัฒนาจากการระบุจุดที่มีกิจกรรมการเดินเท้าหนาแน่นอีกด้วย

การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยวิธีดังกล่าว สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกรายละเอียดของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นของคนเดินเท้าหลากหลายประเภท ในช่วงเวลาต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งสามารถบันทึกรูปแบบการเข้าใช้พื้นที่ของคนเดินเท้าได้อย่างสมบูรณ์

2.5 สรุปบททบทวนวรรณกรรมและการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า

ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษานั้น คือ บริเวณพื้นที่โดยรอบสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกัน มีกิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งจากกลุ่มคนภายในชุมชนเองและกลุ่มคนจากสถาบันการศึกษา ชุมชนและสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กันทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่ที่มีกลุ่มผู้ใช้ใช้เป็นจำนวนมากและหลากหลาย อีกทั้งยังมีความต้องการในด้านที่พักอาศัย สินค้าและบริการต่างๆ เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคาร รวมถึงการเพิ่มจำนวนของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รูปแบบกิจกรรมการค้า การบริการในชุมชนที่หลากหลายน่าขึ้นเช่นกัน ซึ่งความหลากหลายของกิจกรรมภายในพื้นที่ชุมชนนี้ ทำให้มีการปะทะสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภทในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่น พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน ซึ่งความหลากหลายของกิจกรรมและกลุ่มคนนั้นจะแตกต่างกันตามแต่ช่วงเวลา โดยช่วงเวลาเหล่านั้นมีผลมาจากสถาบันการศึกษา ได้แก่ ในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ในเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน

การวางแผนและออกแบบชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยทั่วไปในเรื่องขององค์ประกอบ ขอบเขตและการขยายตัวของชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลาย การเพิ่มจำนวนของสาธารณูปโภค ถนน ทางเท้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องของพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะภายในชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการเดินเท้าของคนภายในชุมชนในการทำกิจกรรม ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

จากแนวความคิดในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษา ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะส่งผลและปรากฏให้เห็นในรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในชุมชนเป็นหลัก จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลด้วยการเข้าถึงเหตุการณ์ปรากฏการณ์การใช้พื้นที่สาธารณะพบว่า การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ สามารถบันทึกปรากฏการณ์การเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าทั้งอัตราการสัญจร รูปแบบการเลือกเส้นทางสัญจร รูปแบบการจับจองพื้นที่ จุดหรือบริเวณที่ผู้คนหยุดเพื่อมีปฏิสัมพันธ์หรือซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นวิธีบันทึกที่สามารถแสดงภาพปรากฏการณ์ของชีวิตและสภาพแวดล้อมการเดินเท้าและรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างสมบูรณ์ลงบนแผนที่ได้

การศึกษาและบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงมุ่งเน้นไปที่วิธีการสำรวจภาคสนามเป็นสำคัญ ได้เน้นการเก็บข้อมูลการสัญจรด้วยการเดินเท้าภายในพื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ผ่านวิธีเก็บข้อมูลเชิง

ประจักษ์เป็นหลัก เพื่อศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่สัมพันธ์กับประโยชน์การใช้อาคารในบริเวณต่างๆ ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทำให้สามารถทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการใช้พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้า ทั้งกิจกรรมการจับจองพื้นที่ และกิจกรรมการสัญจร และปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับประเภทและขนาดพื้นที่หรือประโยชน์ใช้สอยของอาคารข้างเคียง รวมทั้งสามารถรู้จุดที่มีศักยภาพในการพัฒนา จาก การระบุจุดที่มีกิจกรรมการเดินเท้าหนาแน่นอีกด้วย

ดังนั้นในการจะบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชน ต้องทำการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และต้องเป็นวิธีการที่สามารถบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนได้อย่างครอบคลุม จาก การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ มีหลายวิธีที่ใช้บันทึกรูปแบบ การใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า ผ่านการสังเกตการณ์ โดยมีวิธีที่จะสามารถบันทึกรูปแบบกิจกรรมการ สัญจร (moving activity pattern) และรูปแบบกิจกรรมการจับจองของคนเดินเท้าในพื้นที่ (static activity pattern) ได้อย่างสมบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ได้มุ่งเน้นการเก็บบันทึกข้อมูลการสัจจรรด้วยการเดินเท้า ภายในบริเวณชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา พฤติกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่สัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน โดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการใช้พื้นที่ ในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้า ทั้งกิจกรรมแบบหยุดนิ่งและกิจกรรมการสัญจร รวมทั้งระบุ บริเวณที่มีศักยภาพในการพัฒนาจากปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนเดินเท้า เพื่อ เสนอ แนวทางการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับศักยภาพ และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ในอนาคต

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

3.2.1 จากการทบทวนวรรณกรรมโดยศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับนิยามรูปแบบการใช้พื้นที่และการวางแผนชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา ตลอดจนผลกระทบของสถาบันการศึกษาที่มีต่อชุมชนในเชิงกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งเทคนิคต่างๆ ของการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนเดินเท้า เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยเป้าหมายของการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้อีกครั้ง ดังนี้

- 1) ศึกษานิยามของชุมชนและชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา เพื่อเข้าใจถึงความหมายและขอบเขตของบริเวณพื้นที่ที่จะทำการศึกษาอย่างละเอียด
- 2) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนโดยรอบและสถาบันการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของชุมชนและสถาบันการศึกษา ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม
- 3) ศึกษาแนวทางการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา เพื่อเข้าใจถึงการวางแผนและออกแบบชุมชนโดยทั่วไป ในเรื่องขององค์ประกอบ ขอบเขต และการขยายตัวของชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารที่หลากหลาย การเพิ่มจำนวนของสาธารณูปโภค ถนน ทางเท้า ฯลฯ และสนับสนุนให้เกิดการเดินเท้าของคนภายในชุมชนในการทำกิจกรรม ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา

- 4) ศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า เพื่อทราบถึงความสำคัญของการเดินเท้าในเมือง รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า รวมถึงอิทธิพลและผลกระทบของการเดินเท้าในเมืองที่มีต่อสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม
- 5) ศึกษาเทคนิคและวิธีการบันทึกรูปแบบการเดินเท้า เพื่อระบุวิธีที่ใช้บันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า พบว่าสามารถทำได้ด้วยวิธีสังเกตการณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถบันทึกกิจกรรมการสัญจร (moving activity pattern) และรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า (static activity pattern) ได้อย่างเป็นระบบและสมบูรณ์

3.2.2 ศึกษา รวบรวม ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ในแง่ของประวัติความเป็นมา และการก่อตัวของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ รวมถึงนโยบายหรือโครงการที่มีผลกระทบต่อบริเวณชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ จากตำรา หนังสือ วิทยานิพนธ์ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ สถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแหล่งข้อมูลดังกล่าว ได้แก่ กรมแผนที่ทหาร สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักพัฒนามาตรฐานผังเมือง สำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร สำนักวิทยบริการ/ห้องสมุด สถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อนำข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเทคนิค วิธีการ และการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ให้ละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมารวมประมวลผลกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บสำรวจในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

3.2.3 ทำการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ในช่วงเวลาต่างๆ ของวัน ทั้งในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ (observation procedures) ซึ่งการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์นี้เป็นวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการเข้าสังเกตการณ์ปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้า เนื่องจากเมืองเปิดทางเลือกให้ผู้คนสัญจรไปยังบริเวณต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมที่หลากหลาย จึงจำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการเข้าใช้พื้นที่ศึกษาในช่วงเวลาต่างๆ ของกลุ่มคนหลากหลายประเภทได้อย่างชัดเจน ในการวิจัยครั้งนี้เลือกวิธีการสังเกตการณ์ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน 4 วิธีตามความเหมาะสมของพื้นที่ เวลา และจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) การบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ (land use and building use pattern observation)

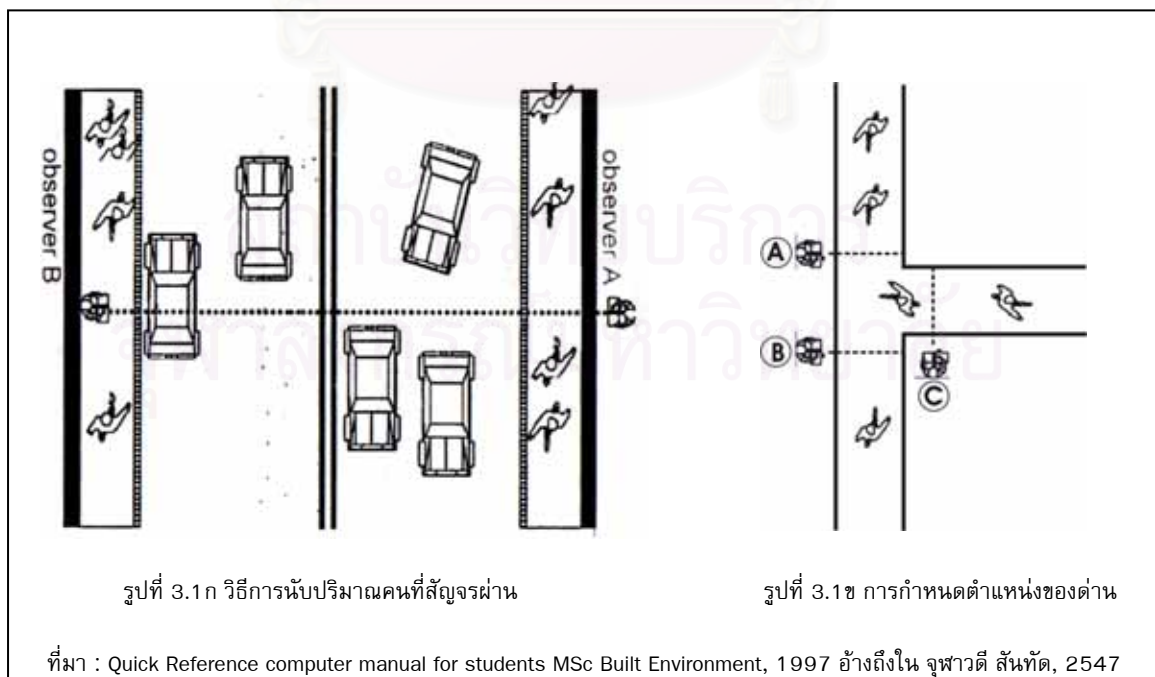
เป็นการบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะในลักษณะต่างๆ โดยเริ่มจากการบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคาร แล้วนำมา

แบ่งเป็นประเภทย่อยของการใช้ประโยชน์อาคารที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น การใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชยกรรม แบ่งเป็น ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย ร้านถ่ายเอกสาร/เครื่องเขียน ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

วิธีการเก็บข้อมูลนี้ จะทำให้ทราบถึงรูปแบบของกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้น รวมทั้งความหลากหลายในการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะในลักษณะต่างๆ

2) การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า (pedestrian's movement rate observation)

ทำโดยวิธีการนับด่าน (gate count) ซึ่งเป็นการนับปริมาณคนเดินเท้าที่สัญจรผ่านในแต่ละด่าน (gate) (รูปที่ 3.1) ทั้งนี้ เนื่องจากอัตราการสัญจรขึ้นอยู่กับปริมาณจุดตัดหรือทางแยก ดังนั้นการกำหนดตำแหน่งของด่านจะเลือกบริเวณก่อนหรือหลังจุดตัดหรือทางแยกสำคัญต่างๆ ในพื้นที่ (ดังรูปที่ 3.1 ข ที่สามารถเลือกตำแหน่ง A หรือ B และ C เป็นตำแหน่งในการนับปริมาณคนเดินเท้าที่สัญจรผ่านจุดตัดหรือทางแยก) เพราะเป็นจุดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราการสัญจรบนเส้นทางเดียวกัน กล่าวคือ ในทางสัญจรหนึ่งเส้นทางจะมีปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้าที่เท่ากันทั้งเส้นทาง แต่บริเวณที่เกิดมีจุดตัดหรือทางแยกบนเส้นทางนั้นๆ จะทำให้ปริมาณการสัญจรเพิ่มขึ้นหรือลดลง เนื่องจากคนเดินเท้าจะมีการเปลี่ยนเส้นทางสัญจรที่จุดตัดหรือทางแยก ดังกล่าว ทั้งนี้การบันทึกโดยแบ่งประเภทของกลุ่มคนเดินเท้า จะต้องออกแบบการเก็บข้อมูลให้สามารถกระทำได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ละรอบการบันทึก

รูปที่ 3.1 วิธีการนับปริมาณคนเพื่อบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า

การเก็บข้อมูลวิธีนี้ จะทำให้ทราบถึงปริมาณของคนเดินเท้าที่สัญจรผ่านในแต่ละด้านของพื้นที่ แสดงให้เห็นถึงจุดหรือบริเวณที่มีปริมาณของคนเดินเท้าสัญจรผ่านสูงสุดในแต่ละช่วงเวลาของวัน เนื่องจากได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาเร่งด่วนของวันในพื้นที่นั้นๆ ทำให้สามารถเห็นถึงภาพรวมของรูปแบบการใช้พื้นที่บริเวณที่ทำการเก็บข้อมูลได้

3) การบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า (pedestrian's movement trace observation)

เป็นการบันทึกความนิยมในการเลือกเส้นทางสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน ทั้งนี้จะกำหนดจุดเริ่มต้นที่จะทำการบันทึก (trace) เส้นทางสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ศึกษา โดยจะเริ่มทำการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า จากการสะกดรอยคนเดินเท้าจากจุดเริ่มต้น พร้อมทั้งบันทึกเส้นทางเหล่านั้นลงในแผนที่ ซึ่งวิธีการบันทึกนี้จะต้องกำหนดเงื่อนไขในการติดตามคน ดังนี้

- เวลาในการสะกดรอยจากจุดเริ่มต้น (นาที)
- เวลาที่จะเลิกติดตามภายในพื้นที่ (นาที) และเวลาที่ผู้ถูกติดตามหยุดทำกิจกรรมภายในพื้นที่ (นาที) โดยถือว่าผู้ถูกติดตามถึงจุดหมายปลายทางในการสัญจรแล้ว
- เลิกติดตามเมื่อผู้ถูกติดตามออกนอกพื้นที่ศึกษาก่อนหมดเวลาที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ อัตราส่วนของจำนวนคนเดินเท้าที่ถูกทำการบันทึก จะมีจำนวนที่ไม่เท่ากันในแต่ละจุด เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงจำนวนคนที่เดินในแต่ละเส้นทางย่อมมีจำนวนแตกต่างกันออกไป ดังนั้นเพื่อให้แผนที่บันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด จึงจำเป็นต้องมีการคำนวณหาสัดส่วนคนเดินเท้าที่แท้จริงที่ผ่านจุดนั้นๆ การหาสัดส่วนดังกล่าวทำได้โดยการสังเกตการณ์นับคนที่เดินผ่านจุดเหล่านั้น ในช่วงเวลาเร่งด่วนซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มียอดคนเดินผ่านเป็นจำนวนมากที่สุดของวัน แล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ยเป็นจำนวนผู้สัญจรต่อชั่วโมง (movement per hour rate) เพื่อนำไปหาสัดส่วนของกลุ่มคนที่ทำการติดตามในแต่ละจุด

การบันทึกเส้นทางสัญจรต่างๆ ทั้งการสัญจรเข้าถึงพื้นที่ (moving to) และการสัญจรผ่านพื้นที่ (moving through) อย่างเป็นระบบ จะทำให้ทราบถึงศักยภาพการใช้งานของบริเวณต่างๆ ในพื้นที่ ว่ามีระดับความนิยมในการใช้สัญจรอย่างไร ในช่วงเวลาต่างๆ ของวัน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์วิธีนี้ จะนำไปหาความสัมพันธ์กับการรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ว่ามีความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกันหรือไม่ แสดงให้เห็นถึงเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจรทางเท้ามากที่สุดว่าเป็นเส้นทางจากที่ไหนไปยังที่ไหน ในช่วงเวลาใด และเกิดจากการสัญจรของกลุ่มคนประเภทใด

4) การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า (pedestrian's static activity pattern observation)

เป็นการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งพื้นที่ที่จะทำการเก็บข้อมูลออกเป็นส่วนย่อยๆ ที่สามารถทำการบันทึกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นๆ ที่ละส่วน โดยที่บริเวณย่อยเหล่านั้นอยู่ในขอบเขตที่จะสามารถมองเห็นได้พร้อมกันภายในชั่วขณะเดียว เสมือนกับการกดชัตเตอร์ของกล้องถ่ายรูป (snapshots) โดยจะทำการบันทึกตำแหน่งของคนที่ทำกิจกรรมต่างๆ ลงในแผนที่ โดยแยกสัญลักษณ์ตามประเภทของคนและกิจกรรม

การบันทึกรูปแบบกิจกรรมของคนเดินเท้า ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะอย่างเป็นระบบ จะทำให้ทราบถึงศักยภาพการใช้งานของบริเวณต่างๆ ในพื้นที่เพื่อนั่ง ยืน หรือหยุดเพื่อทำกิจกรรมซื้อขายแลกเปลี่ยน สินค้า บริการ หรือพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนบทสนทนา ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน การบันทึกอย่างเป็นระบบและซ้อนทับกันหลายช่วงเวลา จะทำให้พบบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่นิยมยึดใช้เพื่อทำกิจกรรมภายในชุมชน และอาจพบว่าในบางบริเวณ ยังเป็นพื้นที่ที่ถูกยึดใช้ทั้งจากคนภายในและนอกพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน จะแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในบริเวณใดที่มีการจับจองเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด และสามารถนำไปวิเคราะห์ได้ว่า พื้นที่ว่างสาธารณะที่พบรูปแบบกิจกรรมการจับจอง (static activity) และกิจกรรมการสัญจร (moving activity) โดยผู้ใช้ประเภทต่างๆ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ที่จัดไว้หรือไม่

โดยมีข้อกำหนดในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้ที่สัญจรโดยการเดินเท้าและเข้ามาใช้งานในพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และผู้ที่สัญจรผ่านพื้นที่ที่ทำการศึกษานี้แต่ละด่าน (gate) จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีกลุ่มคนเข้าใช้หลากหลายประเภท ตามแต่ละช่วงเวลา ซึ่งสามารถจำแนกประชากรในการวิจัยเพื่อการบันทึกข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1) นักเรียน	หมายถึง	วัยเด็ก/นักเรียน
2) นักศึกษา	หมายถึง	วัยรุ่น/นักศึกษา
3) บุคลากร	หมายถึง	อาจารย์/เจ้าหน้าที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
4) คนทำงาน	หมายถึง	วัยผู้ใหญ่จนถึงวัยกลางคน
5) ชาวบ้านในพื้นที่	หมายถึง	ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา

ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล

กำหนดการเก็บข้อมูลทั้งในวันเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน โดยจะทำการเก็บข้อมูลจากวันในระหว่างสัปดาห์ (วันอังคาร - วันพฤหัสบดี) ยกเว้นการเก็บข้อมูลในวันจันทร์และวันศุกร์ เนื่องจากวันจันทร์และวันศุกร์เป็นวันต้นและท้ายสัปดาห์ ทำให้อาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางเป็นกรณีพิเศษ จึงตัดวันทั้งสองออก และเก็บข้อมูลเป็นช่วงๆ ตลอดวันเพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยของวัน โดยกำหนดช่วงเวลาในการบันทึกออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 เวลา 07.00 - 09.00 น. ช่วงเวลาก่อนทำงาน หรือเรียน

ช่วงที่ 2 เวลา 11.30 - 13.30 น. ช่วงเวลาพักกลางวัน

ช่วงที่ 3 เวลา 17.00 - 19.00 น. ช่วงเวลาหลังทำงาน หรือเรียน

ขอบเขตของพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ขอบเขตในการเก็บข้อมูล คือ พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการเกิดกิจกรรมการใช้พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้การเก็บข้อมูลไม่รวมถึงพื้นที่ภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

3.2.4 แจกแจงรูปแบบการใช้พื้นที่และกิจกรรมของชุมชนในลักษณะต่างๆ โดยการนำข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ในลักษณะต่างๆ ทั้งการบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า การบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า และการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ซึ่งเป็นการใช้พื้นที่และกิจกรรมที่พึ่งพิงกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กิจกรรมภายในชุมชนเอง รวมทั้งกิจกรรมที่พึ่งพิงกับปัจจัยภายนอกอื่นๆ รอบชุมชน โดยทำการบันทึกที่ปรากฏการณ์ต่างๆ เหล่านี้ลงบนแผนที่ดิจิทัล ซึ่งจะทำให้การจัดแบ่งเป็นระดับชั้นข้อมูล และแสดงผลในรูปแบบของกราฟิก พร้อมทั้งนำเสนอควบคู่ไปกับผลการศึกษารูปแบบการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์แบบพรรณนา

3.2.5 วิเคราะห์ผลการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และประมวลผลความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้พื้นที่ กับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้มาบรรยายคุณภาพและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ทำการศึกษา วิเคราะห์ผลจากการบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ อัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า รูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า และรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้พื้นที่และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และบริบทรอบด้าน

- 3.2.6 วิเคราะห์ศักยภาพ แนวโน้ม ข้อจำกัด และปัญหาของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ โดยใช้ข้อมูลของสภาพทั่วไปพื้นที่ศึกษามาร่วมวิเคราะห์กับข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 3.2.7 สรุปและเสนอแนะแนวทางการวางแผนชุมชน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ทั้งในด้านประวัติความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ อันได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดินและที่ว่าง การใช้ประโยชน์อาคาร โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนนโยบาย แผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เพื่อประมวลผลและนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิดในการศึกษาต่อไป การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

- 4.1 ประวัติความเป็นมาและลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
  - 4.1.1 ประวัติความเป็นมาของพื้นที่เขตลาดกระบัง
  - 4.1.2 ประวัติความเป็นมาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
  - 4.1.3 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
- 4.2 สภาพทางกายภาพของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
  - 4.2.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เขตลาดกระบัง
  - 4.2.2 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา
  - 4.2.3 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและที่ว่าง
  - 4.2.4 รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคาร
  - 4.2.6 โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง
  - 4.2.7 ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
- 4.3 สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
  - 4.3.1 โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงประชากร
  - 4.3.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ
  - 4.3.3 ลักษณะทางสังคม
- 4.4 นโยบาย แผนงาน โครงการที่มีผลต่อศักยภาพการพัฒนาของพื้นที่ศึกษา
- 4.5 สรุปสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.1 ประวัติความเป็นมาและลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของเขตลาดกระบัง

เขตลาดกระบังเดิมชื่อ อำเภอสแกนสะบ เป็นพื้นที่ในการปกครองของจังหวัดมีนบุรีซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในมณฑลกรุงเก่า ต่อมาในปี พ.ศ. 2469 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอลาดกระบัง (สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร, 2540) เนื่องจากชื่ออำเภอไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะคลองสแกนสะบเป็นคลองที่ไหลผ่านไปทางมีนบุรีไม่ได้ไหลผ่านมาทางอำเภอสแกนสะบ และในปี พ.ศ. 2474 จังหวัดมีนบุรีได้ถูกยุบมาขึ้นกับจังหวัดพระนคร อำเภอลาดกระบังจึงได้มาเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดพระนครด้วย เมื่อมีการยุบจังหวัดมีนบุรีไปขึ้นกับจังหวัดพระนคร อำเภอลาดกระบังจึงได้ย้ายมาขึ้นกับจังหวัดพระนครด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอลาดกระบังมีพื้นที่กว้างใหญ่ ประกอบกับสภาพพื้นที่เจริญขึ้นและมีประชากรตั้งถิ่นฐานหนาแน่นขึ้น หลังจากที่ได้มีการประกาศคณะปฏิวัติ รวมจังหวัดพระนครกับจังหวัดธนบุรีเข้าด้วยกันเป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรีและมีฐานะเป็นกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2515 อำเภอลาดกระบังจึงได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

4.1.2 ประวัติความเป็นมาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นมหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ. 2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษา การค้นคว้าวิจัยและการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ประกอบด้วยพระนาม “พระจอมเกล้า” ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานตามพระบรมนามาภิไธย แห่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนคำว่า “เจ้าคุณทหาร” นั้น มีไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ท่านเจ้าพระยาสุรรังษีไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “เจ้าคุณทหาร” ตามที่ท่านเลี่ยม พรตพิทยพยัต ทายาทของท่านได้แจ้งความประสงค์ไว้ในการบริจาคที่ดินเพื่อให้เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาต่างๆ (รูปที่ 4.1) รวมทั้งเป็นที่ตั้งของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ในปัจจุบัน

ที่มา : www.kmitl.ac.th

รูปที่ 4.1 สถานศึกษาต่างๆ ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ ในอดีต

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ตั้งอยู่ในแขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 850 ไร่ ต่อเนื่องกับโรงเรียนพรตพิทยพยัตและวิทยาลัยช่างศิลปกรรมศิลปากร มีทางรถไฟสายตะวันออกแล่นผ่านกลางพื้นที่ตามแนวยาว มีถนนคลองกรุงตัดผ่านในแนวเหนือ - ใต้ ทางทิศเหนือติดกับคลองแขกและถนนมอเตอร์เวย์ ทางทิศตะวันออกติดกับคลองลำปาหวี ทางทิศใต้ติดแนวคลองประเวศบุรีรมย์ ทางทิศตะวันตกติดกับคลองสี่

พัฒนาการในด้านการใช้พื้นที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จากอดีตถึงปัจจุบัน มีการขยายตัวของพื้นที่ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 ได้จัดตั้งวิทยาลัยเกษตรกรรมเจ้าคุณทหาร และในปี พ.ศ. 2514 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตนนทบุรี (หรือชื่อเดิมคือวิทยาลัยโทรคมนาคมนนทบุรี) และวิทยาลัยวิชาการก่อสร้าง บางพลัด ได้ย้ายมาตั้งอยู่ในพื้นที่ลาดกระบัง โดยได้มีการพัฒนาและขยายพื้นที่เพื่อการศึกษาในด้านต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 สถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่งดังกล่าว ได้โอนมาสังกัดรวมกันเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ. 2528 (รูปที่ 4.2) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีการพัฒนาและขยายพื้นที่เพื่อการศึกษาครั้งใหญ่ ได้แก่ การก่อสร้างศูนย์เรียน “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ” ประกอบด้วยอาคารบรรยายรวม อาคารเรียนและปฏิบัติการ อาคารศูนย์สารสนเทศ อาคารสหนาการ อาคารสำนักอธิการบดี หอพักนักศึกษา สระว่ายน้ำ และศูนย์กีฬา ทำให้การใช้พื้นที่และอาคาร (รูปที่ 4.3) รวมถึงขอบเขตของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นดังเช่นในปัจจุบัน

ปัจจุบันสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เปิดสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก มีทั้งหลักสูตรทั่วไปและหลักสูตรภาคสมทบ ประกอบด้วยคณะทั้งหมด 7 คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะอุตสาหกรรมเกษตร คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มีนักศึกษาทุกสาขาวิชาและทุกระดับการศึกษาจำนวน 19,645 คน และมีบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทั้งสิ้น 2,263 คน (งานวิจัยสถาบัน, 2548) ซึ่งจำนวนนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี เนื่องจากการเพิ่มจำนวนของคณะและขยายสาขาวิชาต่างๆ

ที่มา : www.kmitl.ac.th

รูปที่ 4.2 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในอดีต

① อาคารศูนย์เรียนรวม สมเด็จพระเทพ	⑥ คณะเทคโนโลยีการเกษตร
② อาคารศูนย์เรียนรวม สมเด็จพระเทพ	⑦ พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 4
③ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	⑧ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
④ คณะวิศวกรรมศาสตร์	⑨ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
⑤ สนามกีฬาประจำสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ	⑩ คณะวิทยาศาสตร์

รูปที่ 4.3 สภาพพื้นที่และอาคารบริเวณในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

ที่มา : www.kmitl.ac.th

4.1.3 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2421 ได้โปรดให้ขุดคลองตั้งแต่ปลายคลองพระโขนงผ่านลาดกระบังไปจนถึงคลองเขื่อนชั้นธำไปออกแม่น้ำบางปะกง เมืองฉะเชิงเทรา โดยพระราชทานชื่อว่า คลองประเวศบุรีรมย์ ทั้งนี้เนื่องจากทรงพยายามที่จะหาหนทางเพิ่มผลผลิตข้าวให้มากขึ้น ทั้งด้านการขยายพื้นที่เพาะปลูก จัดหาน้ำให้ราษฎรใช้ และเพื่อการคมนาคม เพราะตระหนักถึงความสำคัญของข้าวที่มีบทบาทเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุดในเวลานั้น มีหลักฐานปรากฏว่าในกลางปี พ.ศ. 2423 ราษฎรหลายพันครอบครัวได้เข้าไปทำการเพาะปลูกตลอดสองฝั่งแนวคลอง (ปัจจุบันคือพื้นที่ในเขตลาดกระบัง) นับเป็นการเปิดพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร และเป็นรากฐานการตั้งถิ่นฐานเพื่อการทำนาตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (สุวัฒนา สุกใส, 2524)

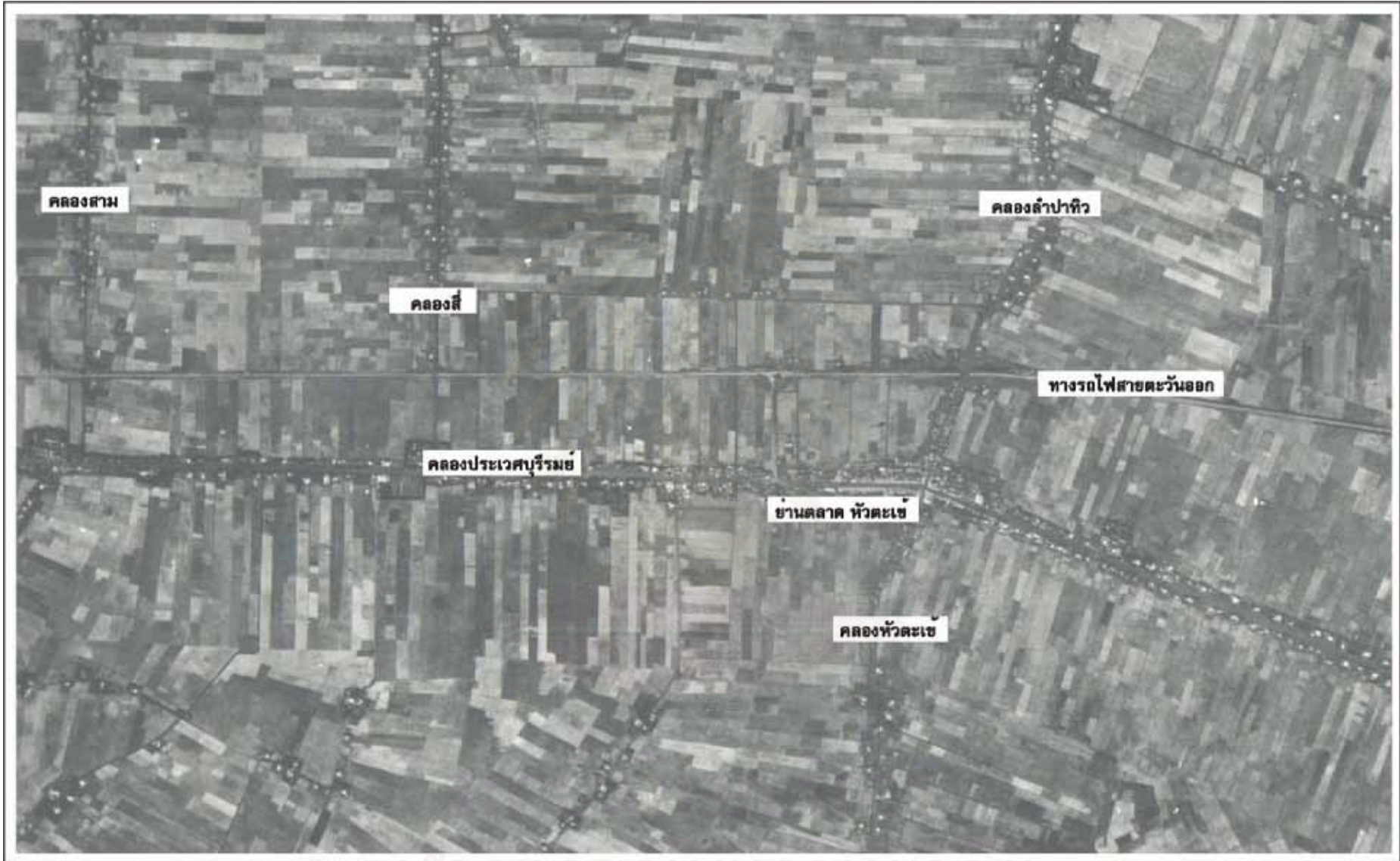
การตั้งถิ่นฐานของประชากรแต่เดิมจะอยู่ริมน้ำ (รูปที่ 4.4) โดยเฉพาะในพื้นที่สองฝั่งคลองประเวศบุรีรมย์ คลองลำปาทิว คลองหัวตะเข้ และคลองที่ต่อเนื่องกับคลองประเวศบุรีรมย์ ได้แก่ คลองสามและคลองสี่ พบว่าบ้านเรือนจะตั้งอยู่กระจายห่างกัน โดยขยายตัวไปตามแนวคลองที่สานไปทั่วพื้นที่ (รูปที่ 4.5) มีการใช้ประโยชน์จากคลองในการเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นหลัก โดยมีศูนย์กลางชุมชนเดิมตั้งอยู่ ณ จุดที่คลองประเวศบุรีรมย์ตัดกับคลองหัวตะเข้ และมีตลาดหัวตะเข้รวมถึงร้านค้าต่างๆ ตั้งอยู่ในย่านศูนย์กลางของชุมชน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2500 มีการตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ ชุมชนจึงเริ่มเปลี่ยนสภาพโดยให้ความสำคัญกับการสัญจรทางบก การตั้งถิ่นฐานจึงเริ่มขยายตัวต่อเนื่องออกมาจากศูนย์กลางเดิมโดยกระจายตัวออกมาตามแนวถนนซึ่งยาวขนานไปตามแนวคลองประเวศบุรีรมย์ อีกทั้งในช่วงปี พ.ศ. 2513 (รูปที่ 4.6) ได้เกิดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ขึ้นในพื้นที่ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงส่งผลให้เกิดการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยรูปแบบการตั้งถิ่นฐานได้เริ่มเปลี่ยนเป็นยึดโครงข่ายถนนเป็นหลัก

www.bma.go.th

รูปที่ 4.4 การตั้งถิ่นฐานริมน้ำ บริเวณคลองประเวศบุรีรมย์ในเขตลาดกระบัง

รูปที่ 4.5 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2495

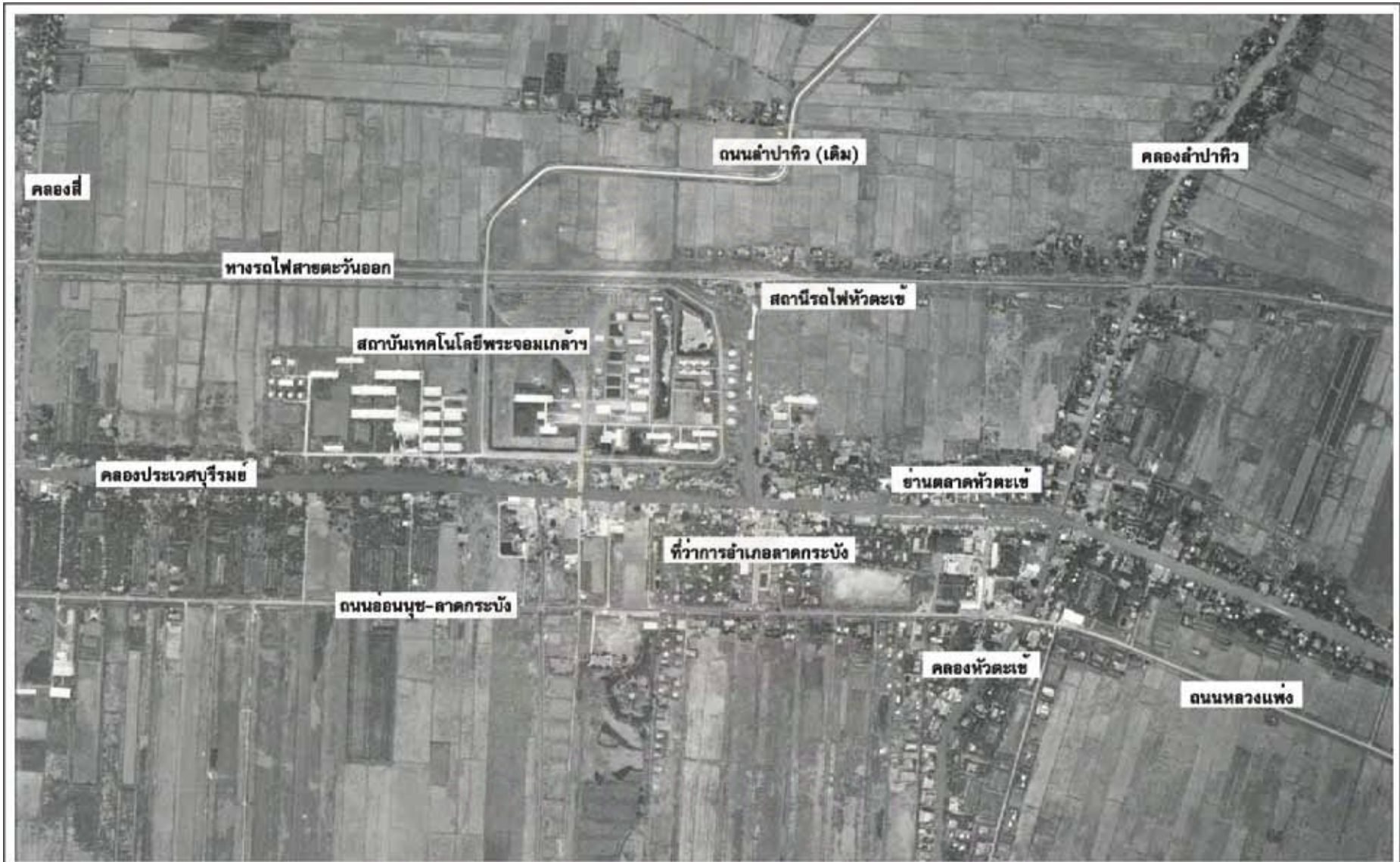

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.6 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2514

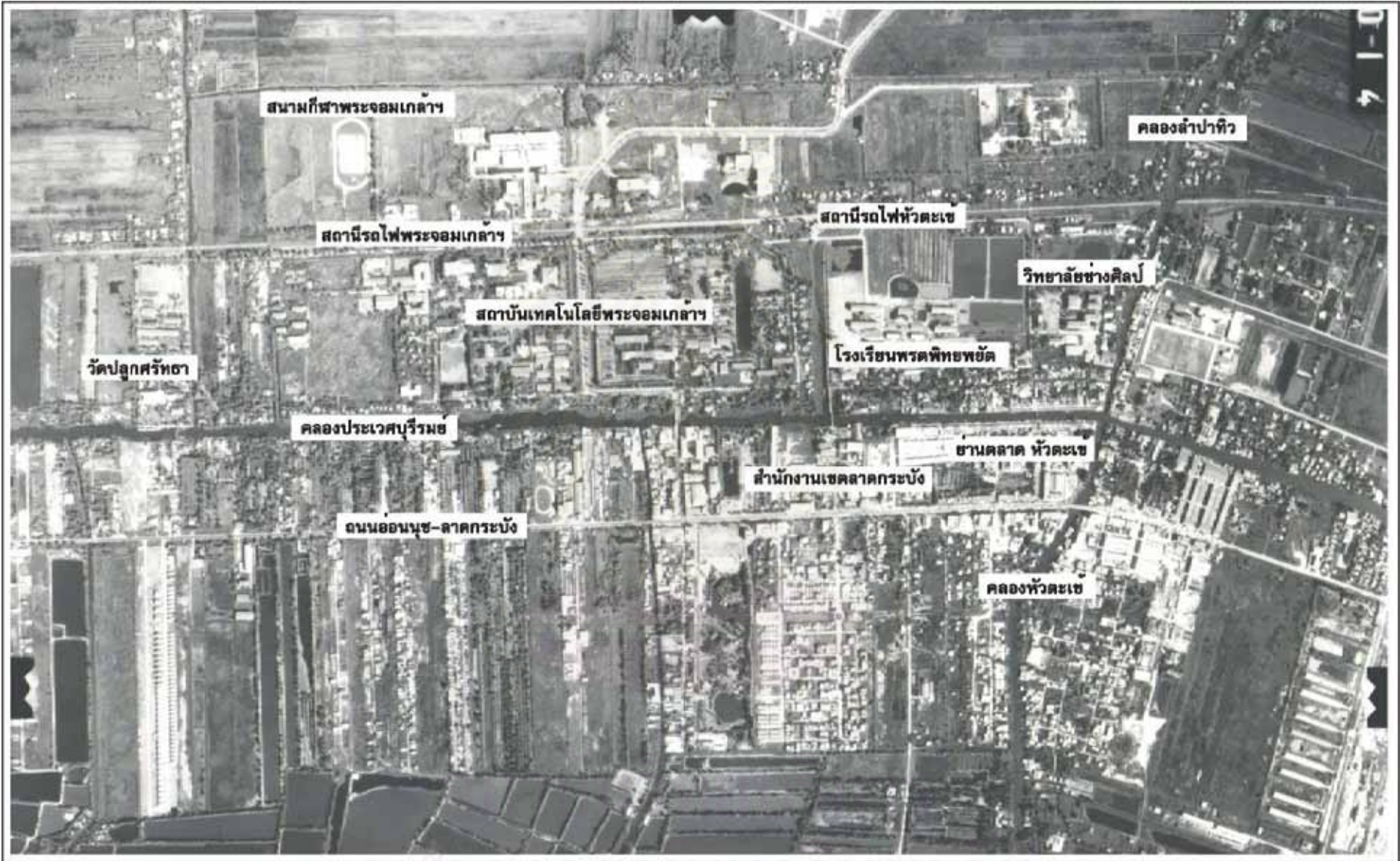

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.7 แสดงภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2534

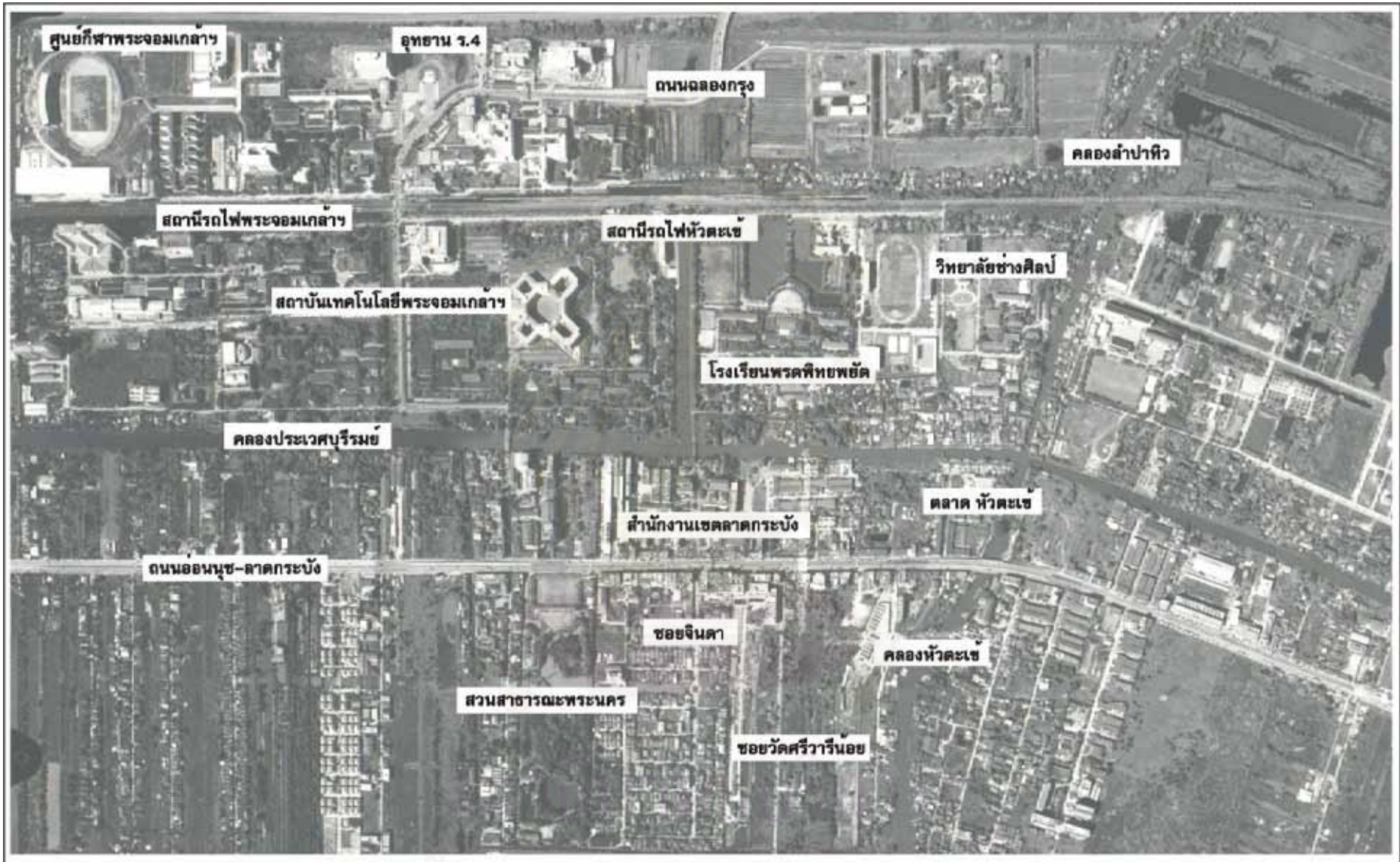
	รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	
	ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
ที่มา : กรมแผนที่ทหาร		

ในการพัฒนาพื้นที่ช่วงต่อมา (รูปที่ 4.7) ชุมชนได้เริ่มขยายตัวเข้าไปสู่พื้นที่ทำนาโดยเปลี่ยนเป็นพื้นที่พักอาศัย จะเห็นได้ว่าบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่น ได้แก่ บริเวณพื้นที่สองข้างถนนอ่อนนุช - ลาดกระบัง และในส่วนที่ติดกับถนนสายหลักได้เกิดพื้นที่พาณิชยกรรมขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนพื้นที่พักอาศัยพบว่ามีการขยายตัวไปตามถนนซอยที่เชื่อมต่อกับถนนสายหลัก โดยเฉพาะบ้านจัดสรร บ้านเช่า และหอพัก อีกทั้งยังเกิดชุมชนใหม่ขึ้นในพื้นที่ทางทิศตะวันตกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เพื่อรองรับการความต้องการด้านที่พักอาศัยของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในช่วงปัจจุบันพบว่า การตั้งถิ่นฐาน และการขยายตัวของชุมชนได้กระจายเข้าไปสู่ทุกพื้นที่โดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างหนาแน่น (รูปที่ 4.8) เกิดอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ริมถนนสายหลักแทนอาคารพาณิชย์รูปแบบเก่า มีหอพักขนาดใหญ่เกิดขึ้นในชุมชนที่พักอาศัยและกระจายตัวอยู่โดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่ว่างเริ่มน้อยลงไปเปลี่ยนเป็นพื้นที่ของอาคารและสิ่งก่อสร้าง โดยเฉพาะในบริเวณชุมชนซึ่งเกิดขึ้นใหม่ที่ติดกับถนนสายหลักทางด้านทิศใต้ จะมีที่พักอาศัยกระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่น

จากประวัติความเป็นมา ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ลาดกระบังมีอดีตประวัติความเป็นมาตลอดจนสภาพทางกายภาพแบบชนบท การตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพของประชากรดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่ในรูปแบบสังคมเกษตรกรรม แม้ลาดกระบังจะเคยมีความสัมพันธ์กับมินบุรีทางด้าน การปกครอง แต่ลาดกระบังก็ไม่ได้พึ่งพามินบุรีในฐานะเป็นศูนย์กลาง ลาดกระบังเจริญเติบโตขึ้นมาในรูปแบบของชุมชนชนบท โดยมีศูนย์กลางของพื้นที่ตัวเองอยู่บริเวณตลาดหัวตะเข้ แต่ในระยะหลังลักษณะดังกล่าวนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องมาจากปัจจัยในหลายด้าน เช่น ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของกรุงเทพมหานครที่มีต่อเขตลาดกระบังในฐานะของพื้นที่ชานเมือง ความสะดวกในการคมนาคมขนส่งทางบก รวมทั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมการใช้ที่ดินขนาดใหญ่ในพื้นที่ และส่งผลสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของศูนย์กลางพื้นที่ เนื่องจากจำนวนประชากรจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่เข้าไปพื้นที่ที่มีเป็นจำนวนมาก ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.8 แสดงภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ. 2543

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางผังเมืองและสิ่งแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

4.2 สภาพทางกายภาพของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

การศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง สามารถแบ่งรายละเอียดออกเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้ ลักษณะทางกายภาพของเขตลาดกระบัง ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและที่ว่าง รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคาร โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ทั้งนี้การศึกษาในแต่ละหัวข้อเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชุมชนและพื้นที่โดยรอบในภาพรวม

4.2.1 ลักษณะทางกายภาพของเขตลาดกระบัง

ลาดกระบังเป็นเขตชั้นนอกสุดทางด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ (แผนที่ 4.1) เป็นพื้นที่ราบลุ่มและมีระดับต่ำ มีโครงข่ายคลองครอบคลุมพื้นที่อย่างหนาแน่น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม (รูปที่ 4.9) มีระบบชลประทานเชื่อมโยงกับพื้นที่ตอนบนของกรุงเทพฯ ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา และพื้นที่ตอนล่างในจังหวัดสมุทรปราการ ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเขตลาดกระบัง คือ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่ชะลอรับน้ำในฝั่งตะวันออกที่ช่วยป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2546) เขตลาดกระบังมีขนาดพื้นที่รวมประมาณ 123.859 ตารางกิโลเมตร (แผนที่ 4.2) มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2546)

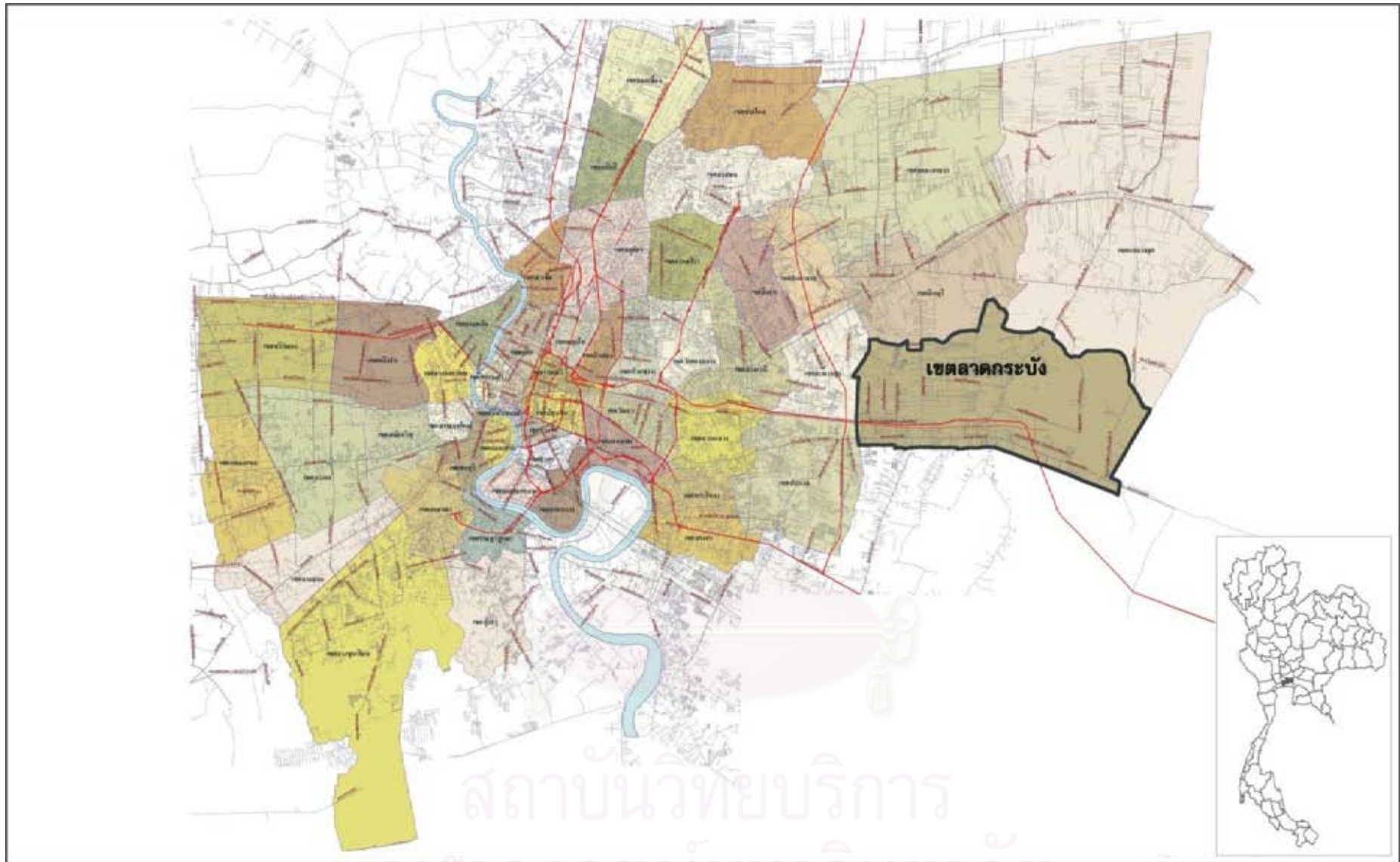
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขตมีนบุรี และเขตหนองจอก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตอำเภอมะนัง จ.ฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตอำเภอบางพลี และอำเภอบางเสาธง จ.สมุทรปราการ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตบึงกุ่ม และเขตประเวศ

เขตลาดกระบังแบ่งออกเป็น 6 แขวง ได้แก่ แขวงลาดกระบัง แขวงคลองสองต้นนุ่น แขวงคลองสามประเวศ แขวงทับยาว แขวงลำปาทิว และแขวงชุมทอง ซึ่งการแบ่งแขวงจะใช้แนวลำคลองเป็นตัวกำหนดทั้งสิ้น

ที่มา : www.manager.co.th

รูปที่ 4.9 การทำเกษตรกรรมในเขตลาดกระบัง

สัญลักษณ์

- เส้นแสด
- แม่น้ำ
- ทางด่วน
- ถนน, ซอย

แผนที่ 4.1 ตำแหน่งที่ตั้งของเขตลาดกระบังในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

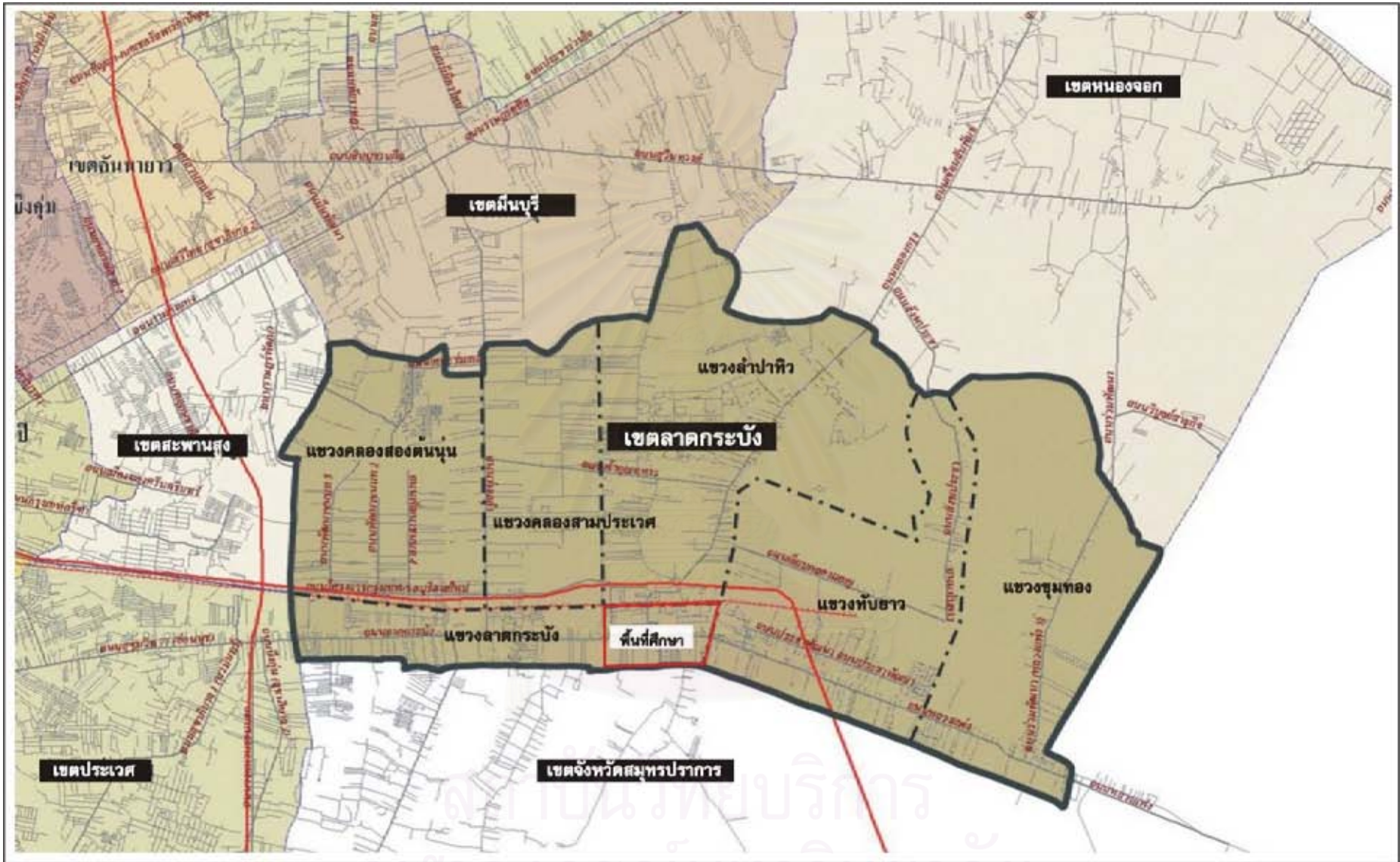
ที่มา : สำนักงานโยธาและแผนผังกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<p>สัญลักษณ์</p> <p> เส้นแขวง</p> <p> เส้นเขต</p>		<p>แผนที่ 4.2 พื้นที่เขตลาดกระบัง</p> <p>ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร</p> 	<p>รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง</p> <p>ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--	--	---

4.2.2 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาคือ บริเวณชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ครอบคลุมพื้นที่ของชุมชนในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ของแขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร อันประกอบไปด้วยบริเวณที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดหัวตะเข้ ซอยจินดา และซอยเก็กงาม ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมดประมาณ 2.75 ตารางกิโลเมตร

การกำหนดขอบเขตของพื้นที่ศึกษา คำนึงถึงพื้นที่โดยรอบของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันทางกิจกรรม และเพื่อให้ขอบเขตพื้นที่ศึกษามีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงอาศัยลักษณะทางกายภาพเป็นส่วนช่วยในการกำหนดขอบเขต (รูปที่ 4.10) ดังนี้

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา (แผนที่ 4.3)

ทิศเหนือ ติดกับ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯและคลองประเวศบุรีรมย์

ทิศตะวันออก ติดกับ คลองลำปาทิวและคลองหัวตะเข้

ทิศใต้ ติดกับ แนวเขตลาดกระบังกับเขตจังหวัดสมุทรปราการ

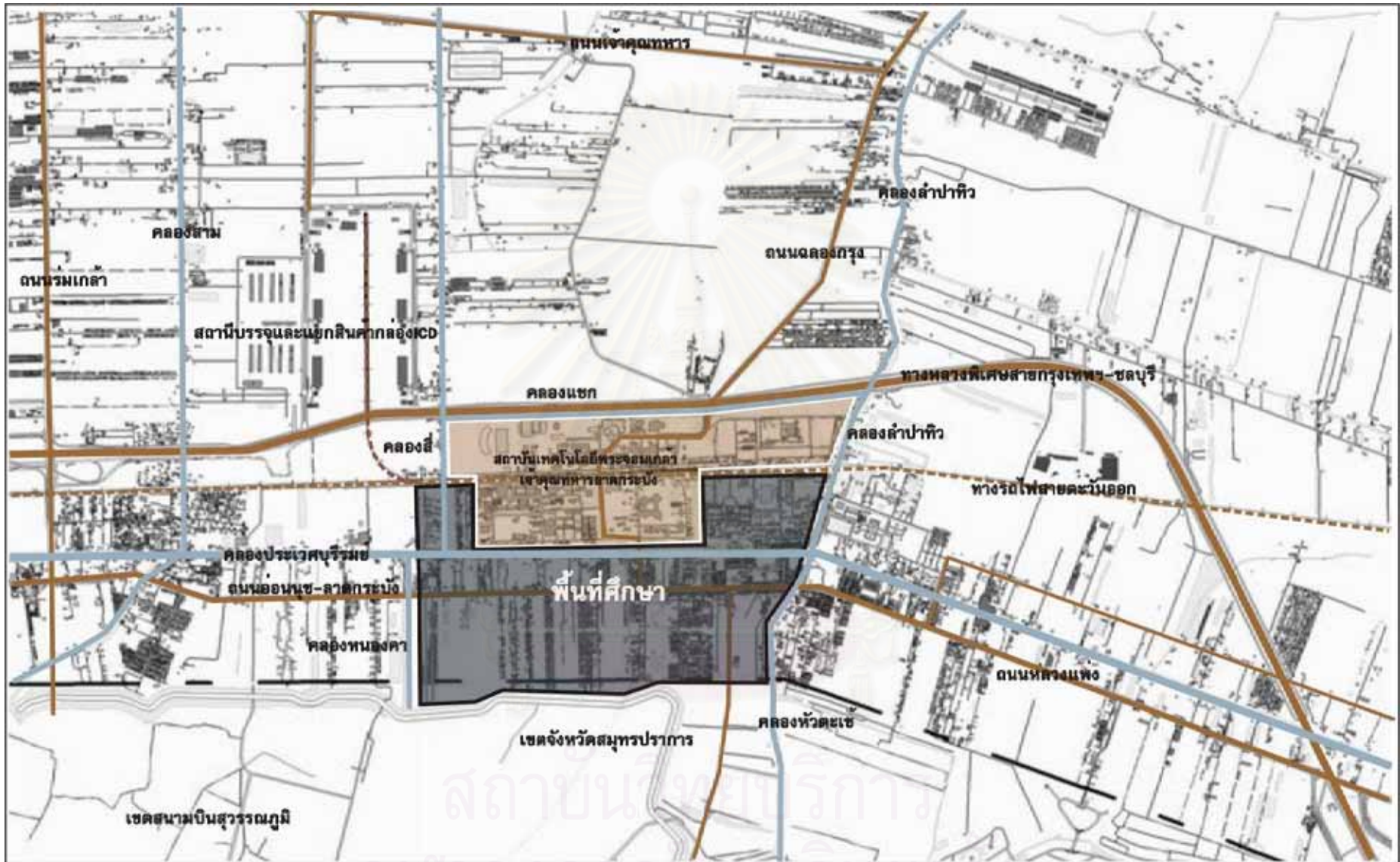
ทิศตะวันตก ติดกับ คลองหนองคา

ทั้งนี้ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา ไม่รวมถึงบริเวณภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ (รูปที่ 4.11)

บันทึกภาพ : กันยายน พ.ศ. 2548

รูปที่ 4.10 แนวเขตของพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้นทิศ

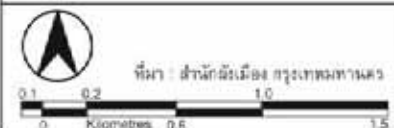

สัญลักษณ์

- แนวลำคลอง
- ถนน
- ทางรถไฟ
- พื้นที่ศึกษา
- พื้นที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

แผนที่ 4.3 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางผังเมืองและสิ่งแวดล้อม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.11 ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : www.pointasia.com

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

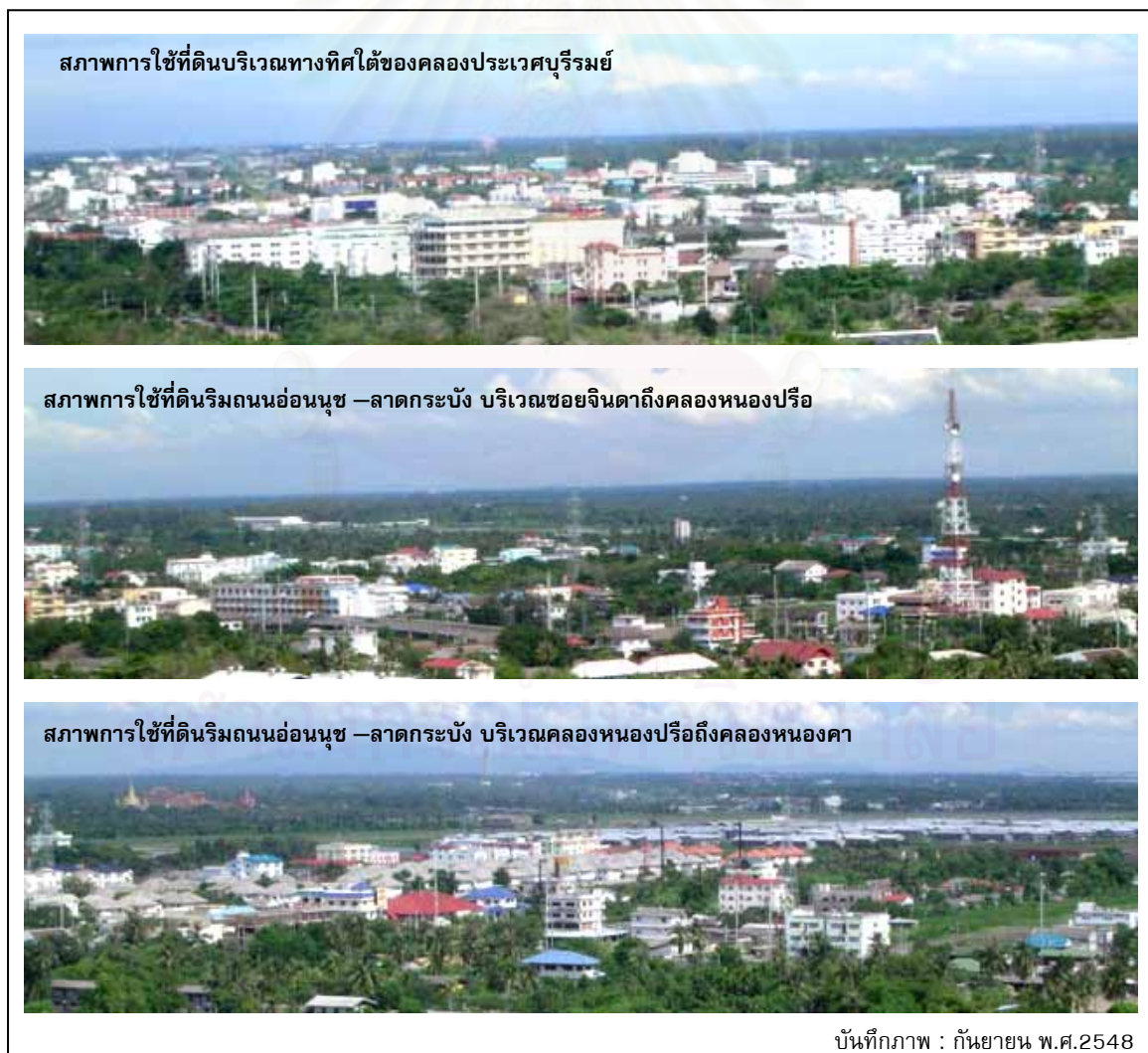
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

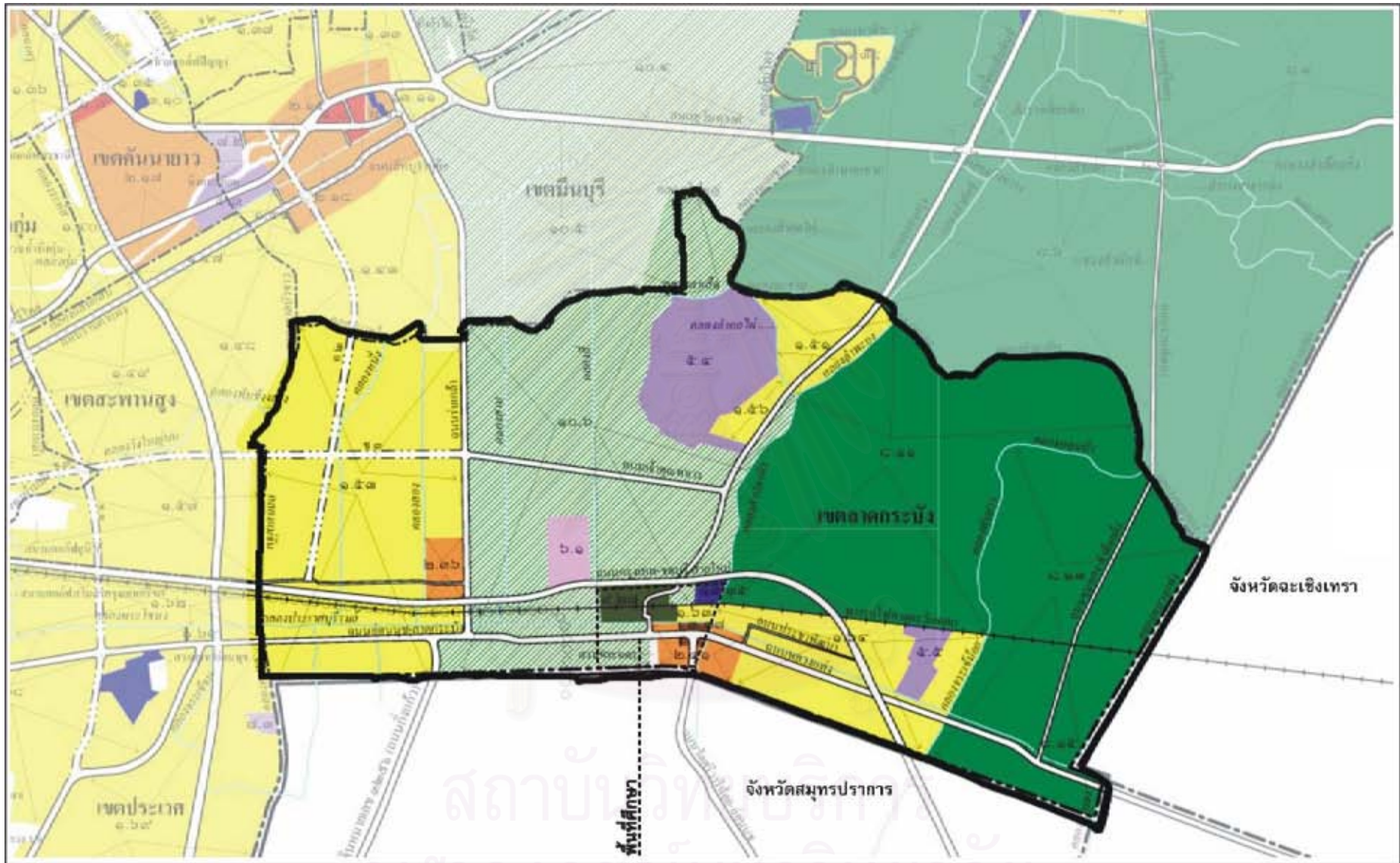
4.2.3 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและที่ว่าง

จากผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (แผนที่ 4.4) เขตลาดกระบังถูกกำหนดให้เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม กับที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตลาดกระบัง (แผนที่ 4.5) เนื่องจากเป็นพื้นที่ชานเมือง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโล่งว่าง และเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนลาดกระบัง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีผู้คนเข้าใช้หลากหลายประเภทเป็นจำนวนมากอยู่ตลอดทั้งวัน จึงทำให้มีรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาเป็นแบบผสมผสาน (รูปที่ 4.12) ทั้งที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถานศึกษา อุตสาหกรรม และสถานที่ราชการ โดยเกาะตัวอยู่ริมเส้นทางคมนาคมสายหลัก ชุมชนเก่าดั้งเดิมจะเกาะตัวอยู่บริเวณริมคลอง เช่น คลองประเวศบุรีรมย์ คลองสี่ คลองหนองคา ส่วนชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่จะอยู่ริมถนนสายหลัก เช่น ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินมากที่สุดเป็นพื้นที่อยู่อาศัย รองลงมาเป็นที่พาณิชยกรรม และสถานศึกษา โดยสามารถแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้ (แผนที่ 4.6)

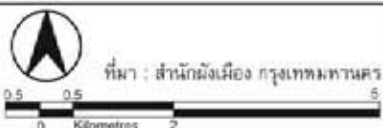
รูปที่ 4.12 สภาพการใช้ที่ดินของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

สัญลักษณ์

ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ	ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	ที่ดินประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	ที่ดินประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม	
ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า	ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม	

แผนที่ 4.4 ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร บริเวณเขตลาดกระบัง

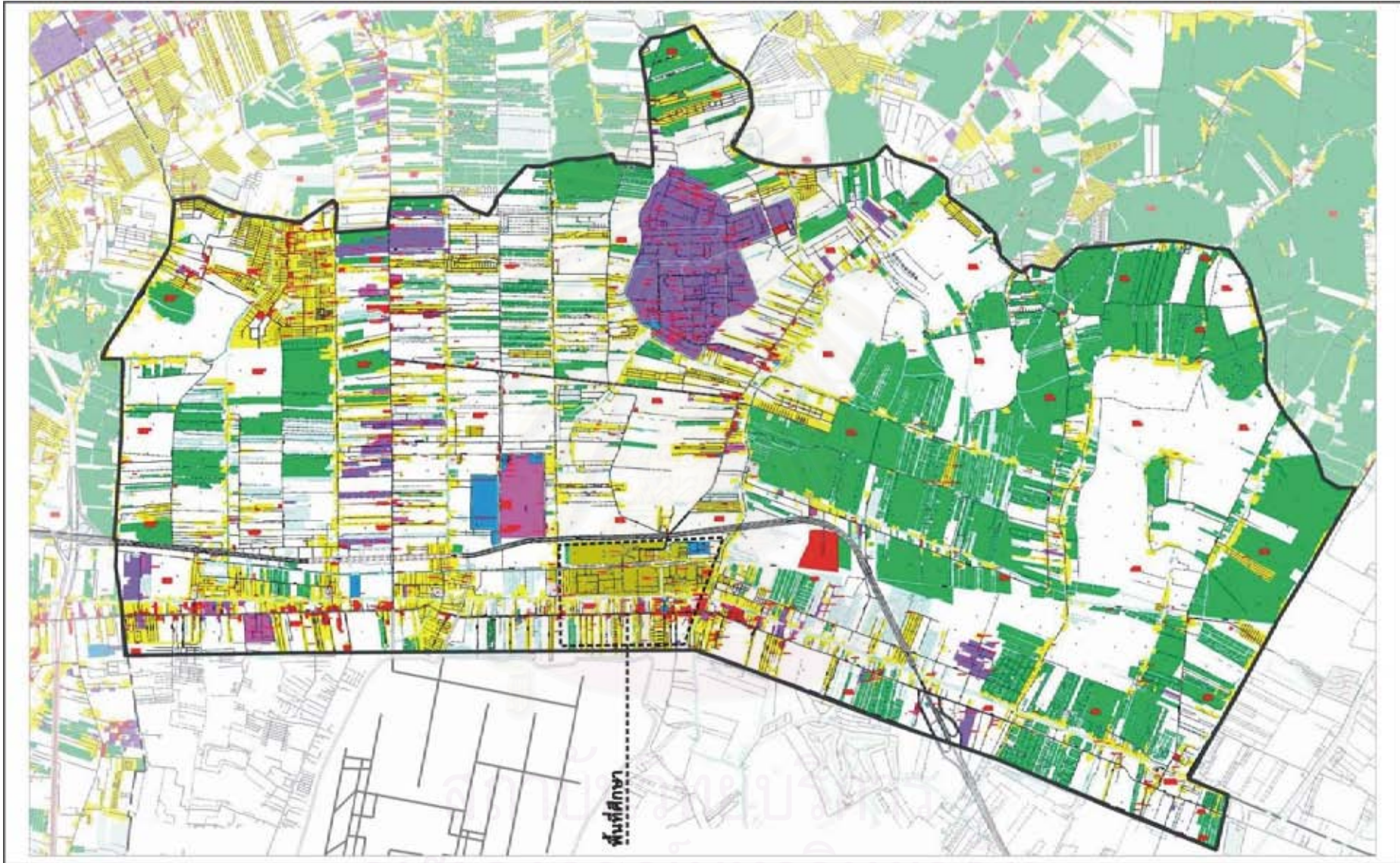

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

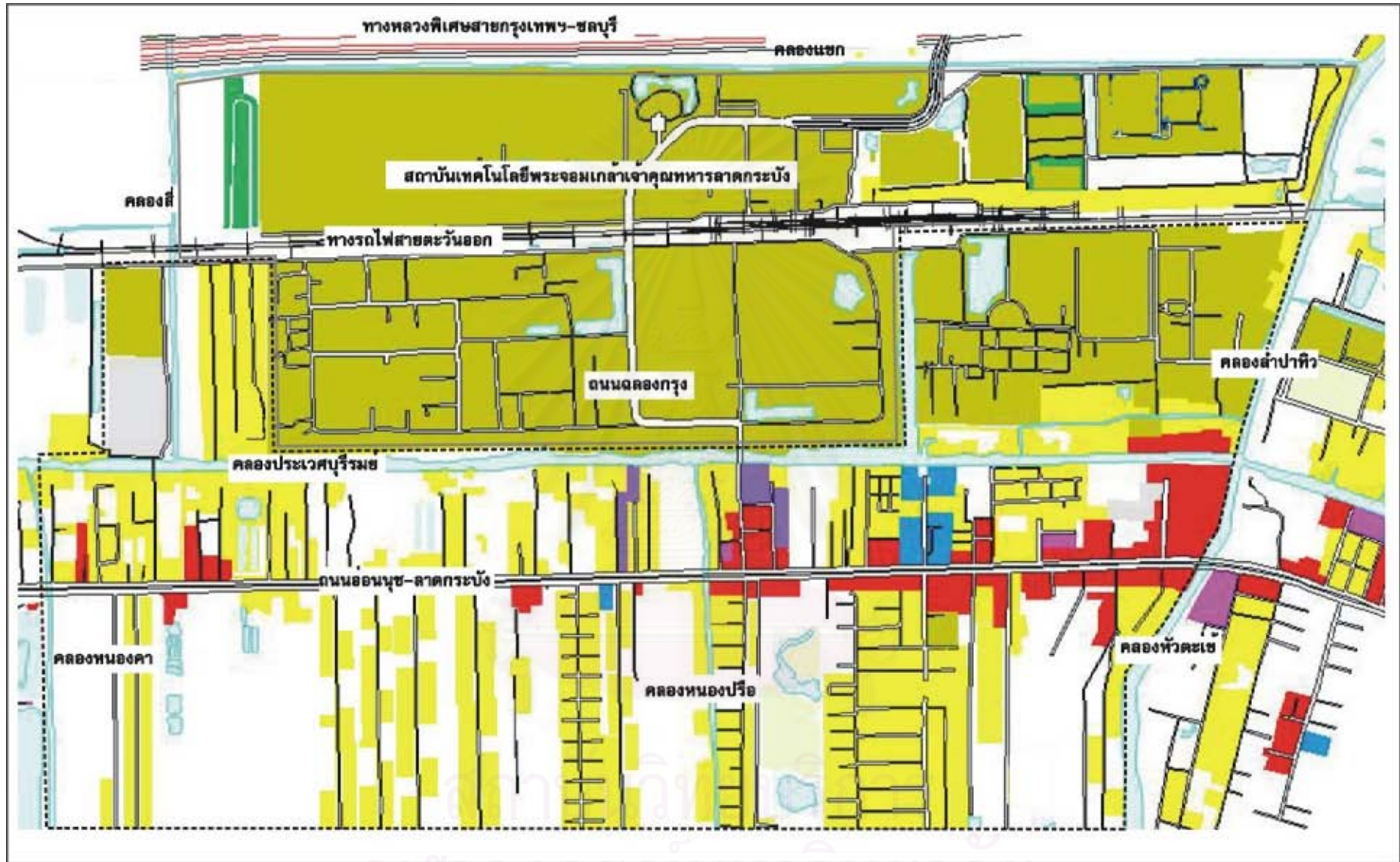
ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์ ■ สีเหลือง: ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ■ สีเหลืองเข้ม: ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ■ สีน้ำตาล: ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ■ สีแดง: ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ■ สีน้ำเงินเข้ม: ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ■ สีน้ำเงิน: ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมพาณิชยกรรม ■ สีน้ำเงินอ่อน: ที่ดินประเภทคลังสินค้า ■ สีเขียว: ที่ดินประเภทสวนและเกษตรกรรม ■ สีเขียวเข้ม: ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ■ สีเทา: ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ■ สีฟ้า: ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุข และสาธารณูปการ			แผนที่ 4.5 การใช้ประโยชน์ที่ดินเขตลาดกระบัง ปี พ.ศ.2546 ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร 0 0.5 1 1.5 2 2.5 Kilometres 		รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 	
---	--	--	---	--	---	--

สัญลักษณ์

- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม
- ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
- ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
- ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุข โภค และสาธารณูปโภค
- ที่ดินประเภทที่ไว้เพื่อใช้เพื่อการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

แผนที่ 4.6 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา

0 0.05 0.05 0.5 1
Kilometers 0.2

ที่มา : สำนักงานเมือง กรุงเทพมหานคร

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยจะอยู่บริเวณริมคลองประเวศบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นพื้นที่ของชุมชนดั้งเดิมรวมไปถึงชุมชนริมน้ำด้วย และในซอยต่างๆ ที่เชื่อมต่อกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังตลอดทั้งแนว โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณนี้มีผลมาจากการขยายตัวของชุมชน ทำให้เกิดที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรรขึ้นในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นบนพื้นที่เกษตรกรรมเดิม อีกบริเวณคือทางทิศตะวันตกข้างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อรองรับความต้องการของนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นส่วนใหญ่
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก การใช้ที่ดินประเภทนี้จะอยู่ในบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตั้งแต่ช่วงตลาดหัวตะเข้ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าและพาณิชยกรรมดั้งเดิมของชุมชนยาวตลอดแนวถนนไปจนถึงบริเวณสวนสาธารณะพระนคร อีกบริเวณก็คือริมถนนฉลองกรุงช่วงที่ติดกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังยาวตลอดแนวถนนไปจนถึงสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรัมย์
- ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ในพื้นที่ศึกษามีสถานศึกษาหลายแห่ง ซึ่งเป็นสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ทำให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้อยู่เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณด้านเหนือของคลองประเวศบุรีรัมย์ ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และยังมีการใช้ที่ดินประเภทนี้อีกสองบริเวณ คือ บริเวณริมคลองสี่ทางด้านทิศตะวันตกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และบริเวณภายในซอยจินดา
- ที่ดินประเภทสถาบันราชการการ เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของเขตลาดกระบัง จึงมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการรวมอยู่ในพื้นที่ศึกษาภายในซอยลาดกระบัง 15 บริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง และภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต
- ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา พบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้อยู่สองบริเวณ ได้แก่ บริเวณริมคลองสี่ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดปลูกศรัทธา และศาลเจ้าบริเวณข้างตลาดหัวตะเข้
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ในพื้นที่ศึกษามีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้ไม่มากนัก คือบริเวณริมถนนฉลองกรุงก่อนขึ้นสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรัมย์ และริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีอยู่เพียงบริเวณเดียวคือสวนสาธารณะพระนคร ตั้งอยู่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง
- ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม พบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้ในพื้นที่ศึกษาน้อยมาก ซึ่งมีอยู่เพียงบริเวณเดียว คือ บริเวณริมคลองสี่ซึ่งเป็นสวนผลไม้

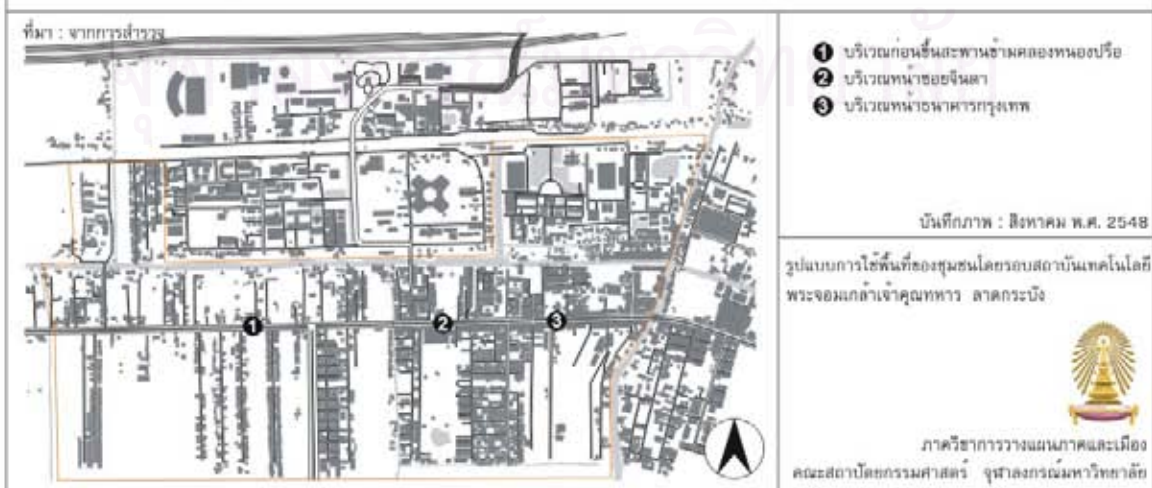
จากการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา สามารถสรุปสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษาประเภทต่างๆ (รูปที่ 4.13) โดยสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินสูงสุด ได้แก่ ที่อยู่อาศัย (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2546) ซึ่งจะมีความแตกต่างจากการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตลาดกระบัง เนื่องจากพื้นที่ของเขตลาดกระบังส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ในพื้นที่ศึกษาเป็นบริเวณศูนย์กลางของเขตลาดกระบังจึงทำให้มีสภาพความเป็นเมืองสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะช่วงบริเวณถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง (รูปที่ 4.14) และถนนฉลองกรุง (รูปที่ 4.15)

<p>ที่อยู่อาศัย 28.54 %</p> 		<p>แหล่งน้ำ 5.23 %</p>
<p>ที่ว่าง 25.12 %</p> 		<p>นันทนาการ 4.37 %</p>
<p>พาณิชยกรรม 13.28 %</p> 		<p>สถาบันราชการ 2.13 %</p>
<p>สถานศึกษา 12.31 %</p> 		<p>อุตสาหกรรม 2.04 %</p>
<p>ถนน 6.11 %</p> 		<p>สถาบันศาสนา 1.87 %</p>

รูปที่ 4.13 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา

รูปที่ 4.14 สภาพการใช้ที่ดินบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง

รูปที่ 4.15 สภาพการใช้ที่ดินบริเวณริมถนนฉลองกรุง

ที่มา : จากการสำรวจ

- 1 บริเวณช่วงต้นของถนนฉลองกรุง
- 2 บริเวณทางเข้าที่อู่ปอซูเปอร์มาร์เก็ต
- 3 บริเวณก่อนขึ้นสะพานข้ามคลองประเวศ
- 4 บริเวณหน้าคณะวิทยาศาสตร์ สจล.
- 5 บริเวณหน้าซอยคุณหญิงเดือน

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.4 รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคาร

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่พักอาศัยและพาณิชยกรรม จึงมีรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลาย ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ที่สำคัญได้ดังนี้ (แผนที่ 4.7)

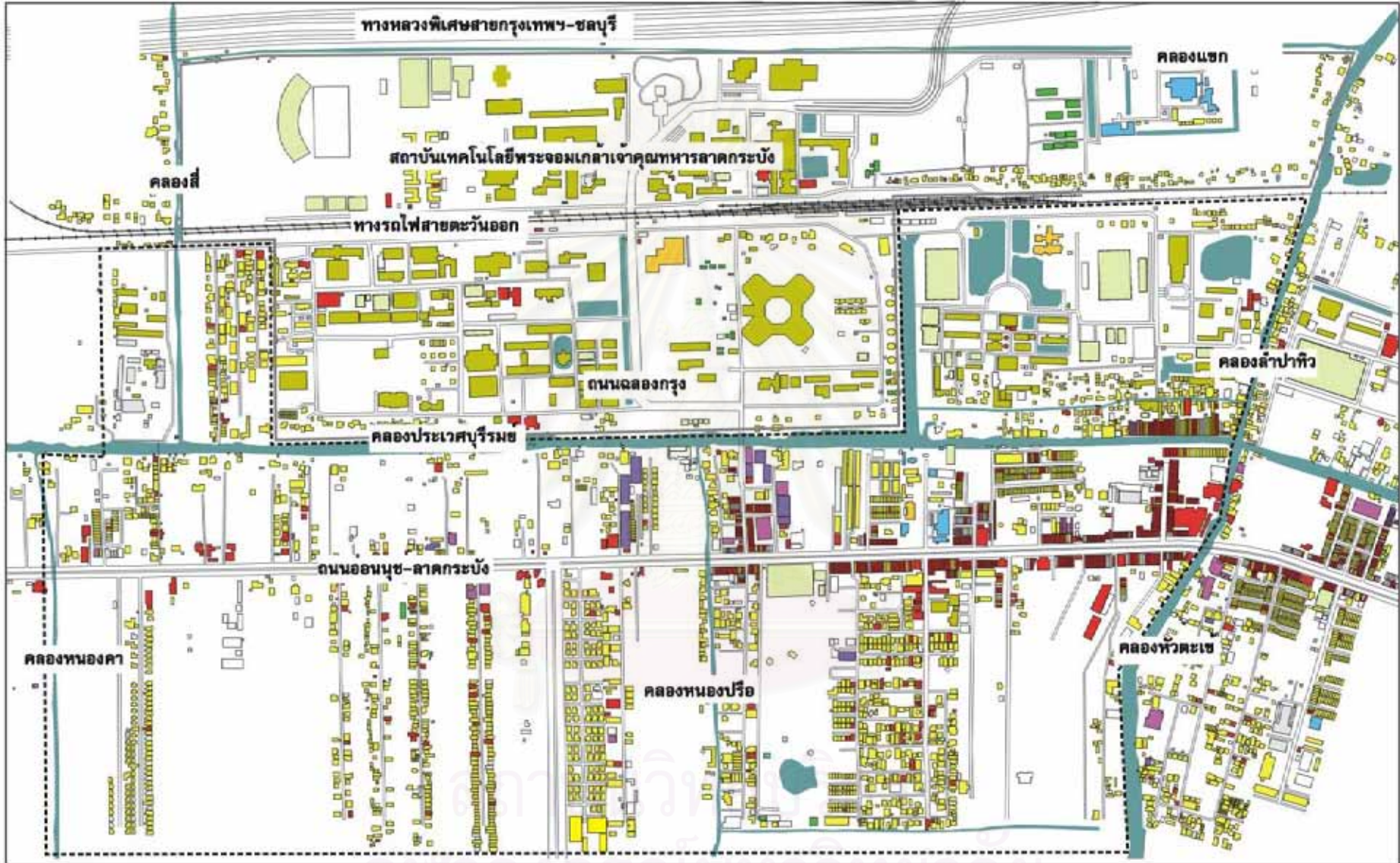
1) อาคารประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

ในพื้นที่ศึกษามีการใช้ประโยชน์อาคารประเภทนี้ อยู่ในบริเวณภายในตลาดหัวตะเข้ ซึ่งอาคารประเภทพาณิชยกรรมในบริเวณตลาดหัวตะเข้ นั้น มีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ 2-3 ชั้น และเป็นอาคารพาณิชย์รุ่นแรกในพื้นที่ เนื่องจากบริเวณนี้เป็นย่านการค้าและบริการที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต และในปัจจุบันยังคงมีการใช้งานอาคารพาณิชย์ดังกล่าวเพื่อทำการค้าอยู่เช่นเดิม ซึ่งอาคารพาณิชย์ลักษณะนี้จะยาวต่อเนื่องออกมาจากภายในตลาดหัวตะเข้บริเวณริมคลองประเวศบุรีรมย์ จนถึงบริเวณจุดตัดกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ส่วนอาคารประเภทพาณิชยกรรม ในบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง (รูปที่ 4.16) ที่ต่อเนื่องออกมาจากบริเวณตลาดหัวตะเข้ นั้น ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์สูงประมาณ 4 ชั้น โดยมีลักษณะการใช้อาคารเพื่อการค้าในชั้นล่าง และเป็นที่พักอาศัยในชั้นบน ตั้งอยู่ยาวตลอดแนวถนนจนถึงคลองหนองคา และบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์อาคารพาณิชยกรรมอยู่อย่างหนาแน่น คือ บริเวณหน้าซอยจินดา โดยส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนที่เข้าใช้พื้นที่ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

2) อาคารประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย

การใช้ประโยชน์อาคารประเภทนี้จะกระจายอยู่โดยรอบพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีรูปแบบลักษณะที่หลากหลาย สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ (รูปที่ 4.17) ได้ดังนี้

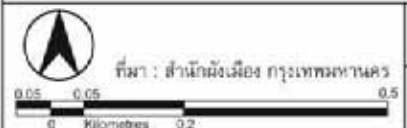
- **เรือนแถวริมน้ำ** ในพื้นที่ศึกษาจะมีอาคารเรือนแถวริมน้ำตั้งอยู่บริเวณริมคลองประเวศบุรีรมย์ช่วงที่ติดกับคลองลำปาทิว ตัวอาคารมีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้ 2 ชั้น มีอายุประมาณ 50 ปี (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2546) ยาวสองฟากฝั่งคลองตลอดแนวหลังตลาดหัวตะเข้ ในอดีตเป็นย่านการค้าที่สำคัญของพื้นที่ เป็นตลาดเรือนแถวไม้ แต่เมื่อย้ายตลาดมาอยู่ในบริเวณปัจจุบันคือตลาดหัวตะเข้ ประกอบกับการคมนาคมทางน้ำลดบทบาทลงอย่างมาก จึงทำให้ตลาดเรือนแถวไม้เล็กร้างในที่สุด และทำให้สภาพของอาคารชำรุดทรุดโทรมจนถึงปัจจุบัน แต่ยังคงมีชาวบ้านอาศัยในเรือนแถวริมน้ำอยู่ และมีบางส่วนเป็นห้องแบ่งให้เช่า โดยผู้เช่าส่วนใหญ่เป็นคนวัยทำงานรายได้น้อย และนักเรียนจากวิทยาลัยช่างศิลป์กรมศิลปากร
- **ทาวน์เฮาส์** ในพื้นที่ศึกษา อาคารทาวน์เฮาส์ส่วนใหญ่มีลักษณะ 2 ชั้น โดยจะตั้งอยู่ภายในถนนซอยที่เชื่อมต่อกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ได้แก่ บริเวณภายในซอยข้างธนาคารกรุงเทพ และภายในซอยจินดา

สัญลักษณ์

- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- จุดราชการและคลังสินค้า
- จุดราชการและพาณิชย์
- คลังสินค้า
- สถาบันการศึกษา
- สถาบันศาสนา
- สถาบันราชการ สถาบันดูแลและจัดการสุขภาพ
- พืชสวนการ
- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

แผนที่ 4.7 การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

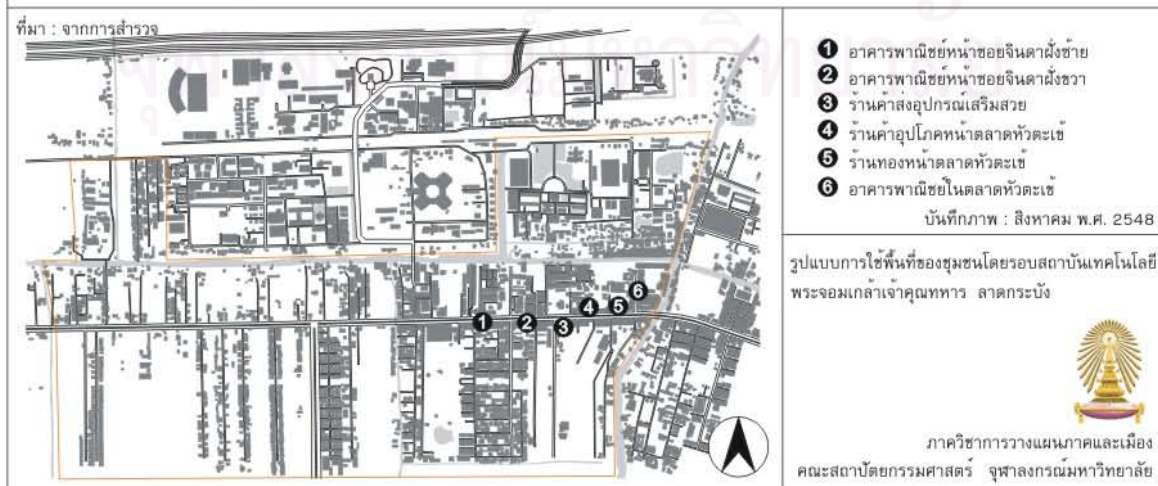
ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

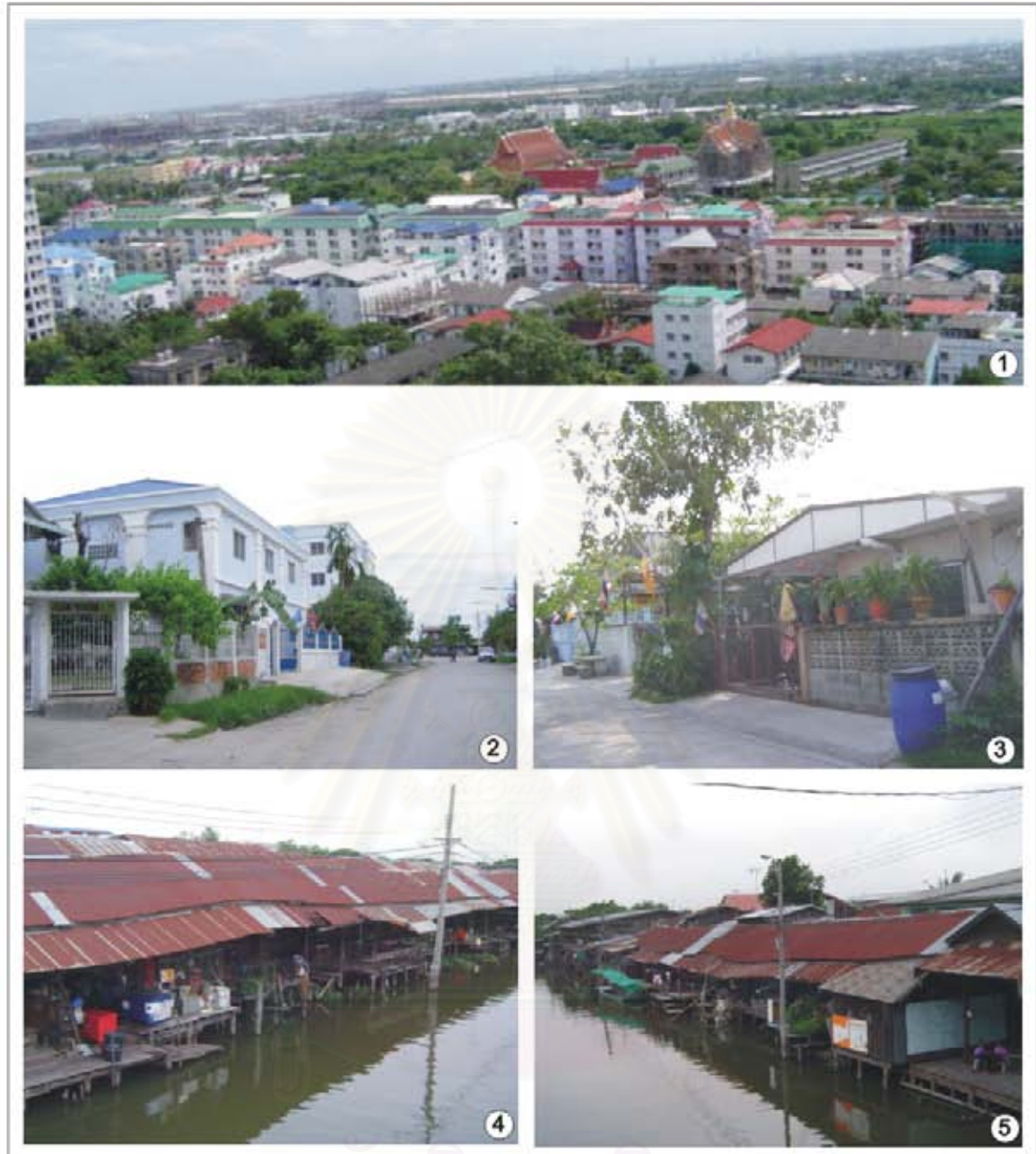

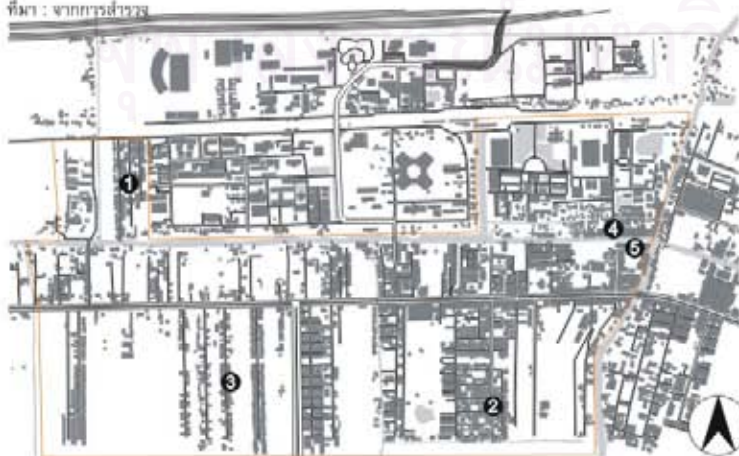
รูปที่ 4.16 สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชย์กรรม

รูปที่ 4.17 สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพักอาศัย

ที่มา : จากภาพถ่าย

- ❶ หอพักและอพาร์ทเมนต์ในซอยเก็กกาม
- ❷ หอพักในซอยจินดา
- ❸ บ้านเดี่ยวในซอยถ้องนุสนนิเวศน์
- ❹ เรือนแถวโมริมห้า
- ❺ เรือนแถวโมริมน้ำมิ่งตลาดหัวตะเข้

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

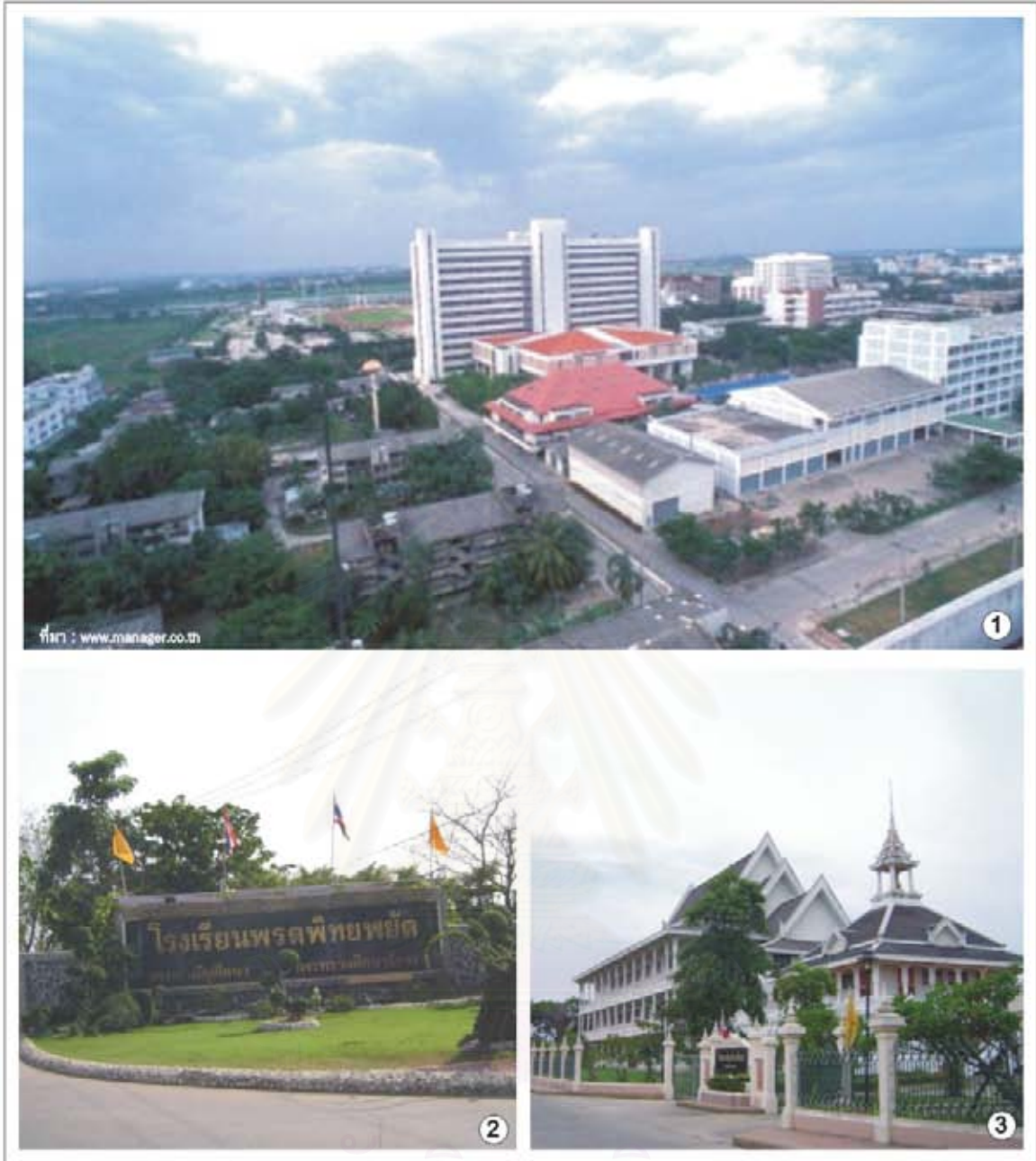
- **บ้านเดี่ยว** ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่อย่างหนาแน่นภายในถนนซอยต่างๆ ที่เชื่อมต่อกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง โดยมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวที่ปลูกสร้างเองซึ่งจะอยู่ในบริเวณท้ายซอยจินดา และภายในซอยข้างสวนพระนคร และบ้านเดี่ยวที่อยู่ในโครงการหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งจะอยู่ภายในซอยต่างๆ บริเวณทางทิศใต้ของถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตั้งแต่สะพานข้ามคลองหนองปรือไปจนถึงสะพานข้ามคลองหนองคา ซึ่งโครงการหมู่บ้านจัดสรรเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของคณาวิทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547)
- **อาคารพักอาศัย** การใช้ประโยชน์อาคารประเภทนี้ในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ หอพักและอพาร์ทเมนท์ ที่จัดสรรโดยภาคเอกชน บริเวณที่มีอาคารลักษณะดังกล่าวอยู่เป็นจำนวนมากคือภายในซอยเก็กงาม ภายในซอยจินดา และภายในซอยริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งในปัจจุบันมีการเพิ่มของที่พักอาศัยประเภท หอพักและอพาร์ทเมนท์ เกิดขึ้นจากความต้องการด้านที่พักอาศัยของกลุ่มนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และกลุ่มคนทำงานที่เข้ามาศึกษาและทำงานภายในพื้นที่ แต่มีภูมิสำเนาอยู่นอกพื้นที่ ส่งผลให้มีการก่อสร้างหอพักและอพาร์ทเมนท์ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพัฒนาให้ทันสมัยขึ้น เช่น มีขนาดห้องพักที่กว้างขึ้น มีบริการอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งมินิมาร์ท ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านซักรีด ร้านเสริมสวย ภายในหอพักและอพาร์ทเมนท์ เพื่อดึงดูดและตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่คือ นักศึกษา นอกจากนี้ยังมีอาคารพักอาศัยของหน่วยงานต่างๆ เช่น แฟลตตำรวจริมคลองประเวศบุรีรมย์ หลังสำนักงานเขตลาดกระบัง แฟลตเจ้าหน้าที่รถไฟภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต บริเวณสถานีรถไฟหัวตะเข้ หอพักและอาคารพักอาศัยของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

3) อาคารประเภทสถาบันการศึกษา

ในพื้นที่ศึกษามีการใช้ประโยชน์อาคารประเภทนี้ ในบริเวณทางทิศเหนือของพื้นที่ (รูปที่ 4.18) ได้แก่ โรงเรียนพรตพิทยพยัต วิทยาลัยช่างศิลป์กรมศิลปากร โรงเรียนเซนต์จิมศิลป์ ที่ตั้งอยู่ภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต โรงเรียนวัดปลูกศรฐธา ตั้งอยู่ริมคลองสี่ และโรงเรียนปัญญาภรณ์ที่อยู่ภายในซอยจินดา อาคารประเภทสถาบันการศึกษาจะมีลักษณะเป็นอาคารขนาดใหญ่ และมีความต่อเนื่องกันของตัวอาคารภายในสถานศึกษา เพื่อเอื้อประโยชน์ในการสัญจรไปมาระหว่างอาคาร

4) อาคารประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

ในพื้นที่ศึกษาพบอาคารประเภทนี้ไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (รูปที่ 4.19) ได้แก่ โรงงานฟุตบอลไทยที่ตั้งอยู่ริมถนนฉลองกรุงก่อนถึงสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรมย์ โรงเลื่อยไม้และโกดังเก็บสินค้าวัสดุก่อสร้างริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง

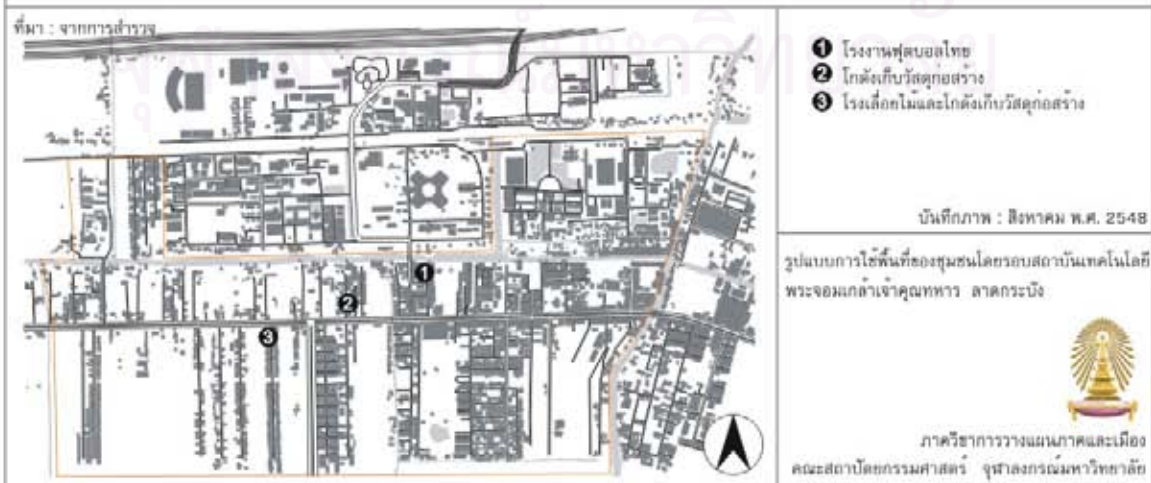

รูปที่ 4.18 สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถานศึกษา

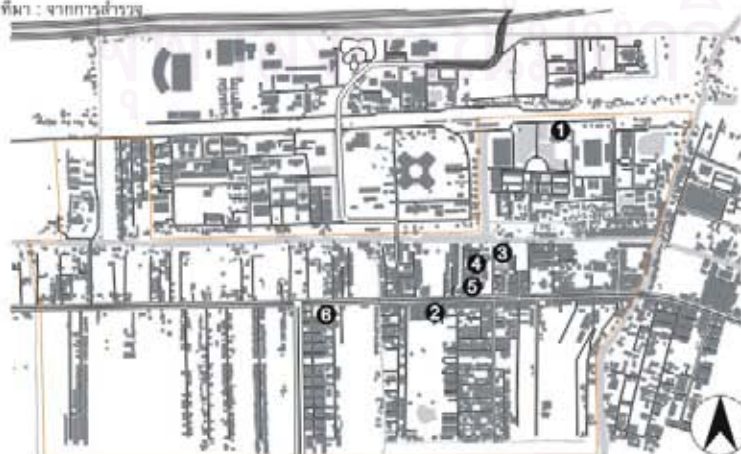
รูปที่ 4.19 สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

รูปที่ 4.20 สภาพการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันราชการ

ที่มา : จากภาพถ่าย

- 1 หอสมุดแห่งชาติเขาดกระบังเฉลิมพระเกียรติ
- 2 ศูนย์เยาวชนเขาดกระบัง
- 3 สำนักงานเขาดกระบัง
- 4 หน่วยงานในสำนักงานเขาดกระบัง
- 5 โรงพยาบาลเขาดกระบังกรุงเทพมหานคร
- 6 ที่ทำการไปรษณีย์ เจ้าคุณทหาร

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5) อาคารประเภทสถาบันราชการ

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางของเขตลาดกระบัง จึงทำให้มีการใช้อาคารประเภทนี้อยู่เป็นจำนวนมาก (รูปที่ 4.20) ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ภายในซอยลาดกระบัง 15 ได้แก่ สำนักงานเขตลาดกระบัง ประกอบไปด้วยอาคารของหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดของเขต โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีหอสมุดแห่งชาติ เขตลาดกระบังเฉลิมพระเกียรติ ที่ตั้งอยู่ภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต และที่ทำการไปรษณีย์เจ้าคุณทหาริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง บริเวณสะพานข้ามคลองหนองปรือ

ในพื้นที่ศึกษามีรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารหลากหลายประเภท (รูปที่ 4.21) โดยเฉพาะอาคารประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีลักษณะเป็นหอพักและอพาร์ทเมนท์ ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการด้านที่พักอาศัยของกลุ่มคนที่เข้ามาใช้พื้นที่ แต่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการใช้อาคารประเภทพาณิชยกรรม ได้แก่ การค้าและบริการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมากทั้งในบริเวณตลาดหัวตะเข้ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าดั้งเดิมของชุมชน และบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ที่มีการขยายตัวของการค้าและบริการต่างๆ เพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนประเภทต่างๆ ที่เข้ามาใช้พื้นที่เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้คนในพื้นที่เกิดการปฏิสัมพันธ์กัน เช่น พบปะ พูดคุย ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ข้อมูลข่าวสารต่างๆ นอกจากนี้ในพื้นที่ศึกษามีการใช้อาคารประเภทสถาบันราชการ สถานศึกษาเป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นศูนย์กลางของเขตลาดกระบัง ทำให้มีกลุ่มคนหลากหลายประเภทเข้าใช้พื้นที่ ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชยกรรม ในเรื่องความหลากหลายของสินค้าและบริการ รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

รูปที่ 4.21 ความหลากหลายของการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา

4.2.5 โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง

พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางของเขตลาดกระบังซึ่งเป็นพื้นที่ชานเมือง โครงข่ายการคมนาคมขนส่งจึงเป็นการเชื่อมต่อระหว่างเขตพื้นที่ชั้นกลางและชั้นในของกรุงเทพมหานคร เพื่อไปยังภูมิภาคฝั่งตะวันออก โดยมีเส้นทางคมนาคมขนส่งหลายเส้นทาง (แผนที่ 4.8) ทำให้โครงข่ายคมนาคมขนส่งของพื้นที่ศึกษามีลักษณะที่ต่อเนื่องออกไปยังบริเวณต่างๆ ภายในเขตลาดกระบัง และเชื่อมโยงไปยังพื้นที่ส่วนอื่นๆ นอกเขตลาดกระบังอีกด้วย โดยมีการคมนาคมที่สำคัญ ดังนี้

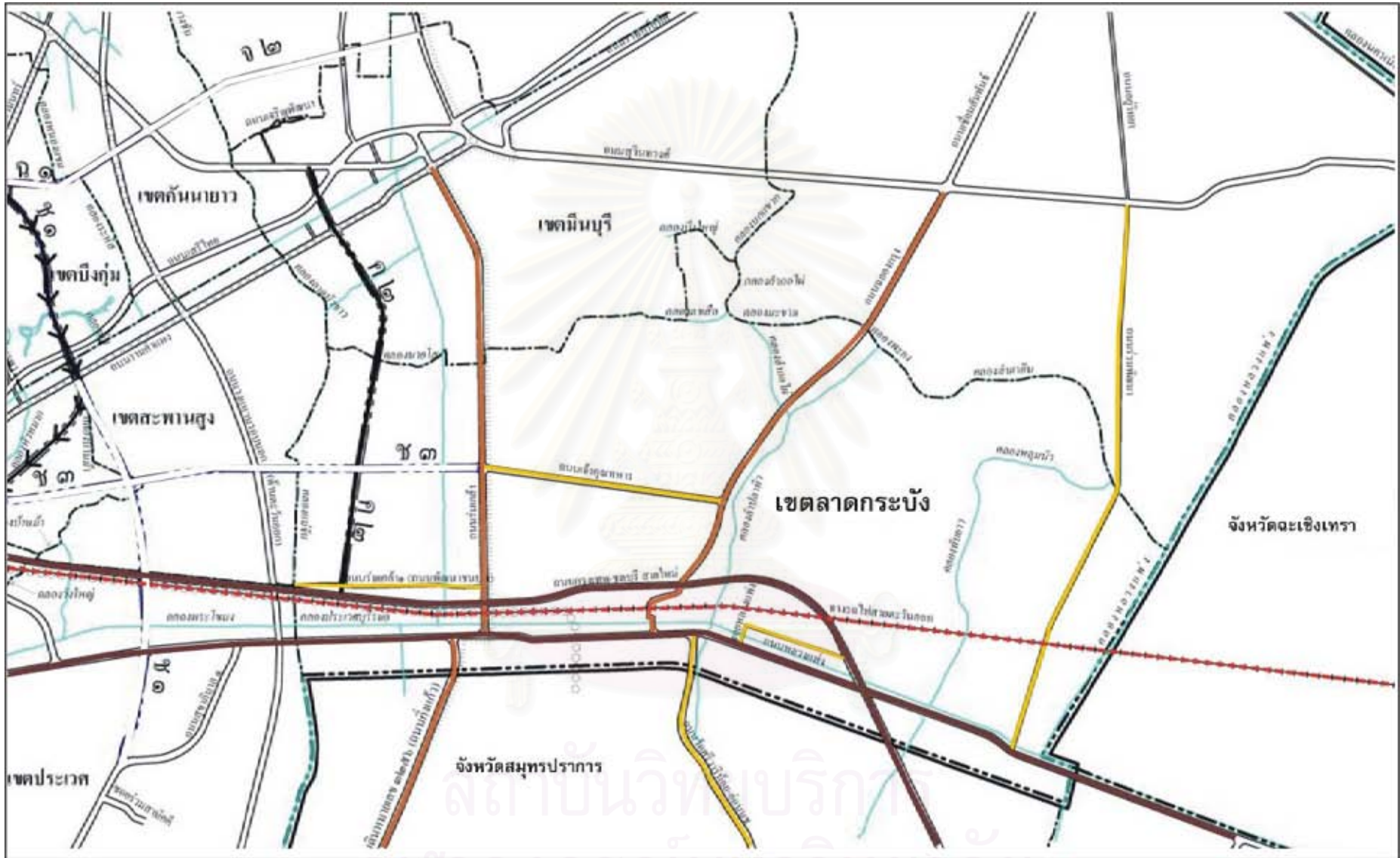
1) การคมนาคมทางถนน

ในพื้นที่ศึกษา สามารถแบ่งถนนออกเป็น 2 ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ถนนสายหลัก และถนนซอย (แผนที่ 4.9)

ถนนสายหลัก (รูปที่ 4.22)

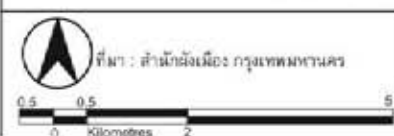
- ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง (สุขุมวิท 77) เป็นถนนในแนวตะวันออก-ตะวันตก ผ่านกลางพื้นที่ศึกษาตลอดแนว มีผิวการจราจร 6 ช่องจราจร และยังเป็นถนนที่เป็นจุดเริ่มต้นของถนนฉลองกรุง ที่ตัดผ่านสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เพื่อเชื่อมต่อไปยังทิศเหนือของพื้นที่ศึกษา และถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังยังเป็นถนนสายแรกที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ในปัจจุบันปริมาณการจราจรบนถนนสายนี้เป็นไปอย่างคับคั่ง โดยเฉพาะช่วงเวลา เช้าและเย็น
- ถนนฉลองกรุง (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3120) เป็นถนนในแนวเหนือ-ใต้ เป็นทางหลวงเส้นเดียวที่ตัดผ่านสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทำให้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แบ่งออกเป็นสองส่วน มีผิวการจราจร 4 ช่องจราจร เป็นถนนสายสำคัญที่ทำหน้าที่รวมและกระจายปริมาณการจราจรในพื้นที่ เนื่องจากเป็นถนนที่เชื่อมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังไปยังถนนเจ้าคุณทหาร ทำให้ปริมาณการจราจรค่อนข้างหนาแน่น

สัญลักษณ์

- ถนนสายประธาน
- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง
- ทางรถไฟ
- คลอง

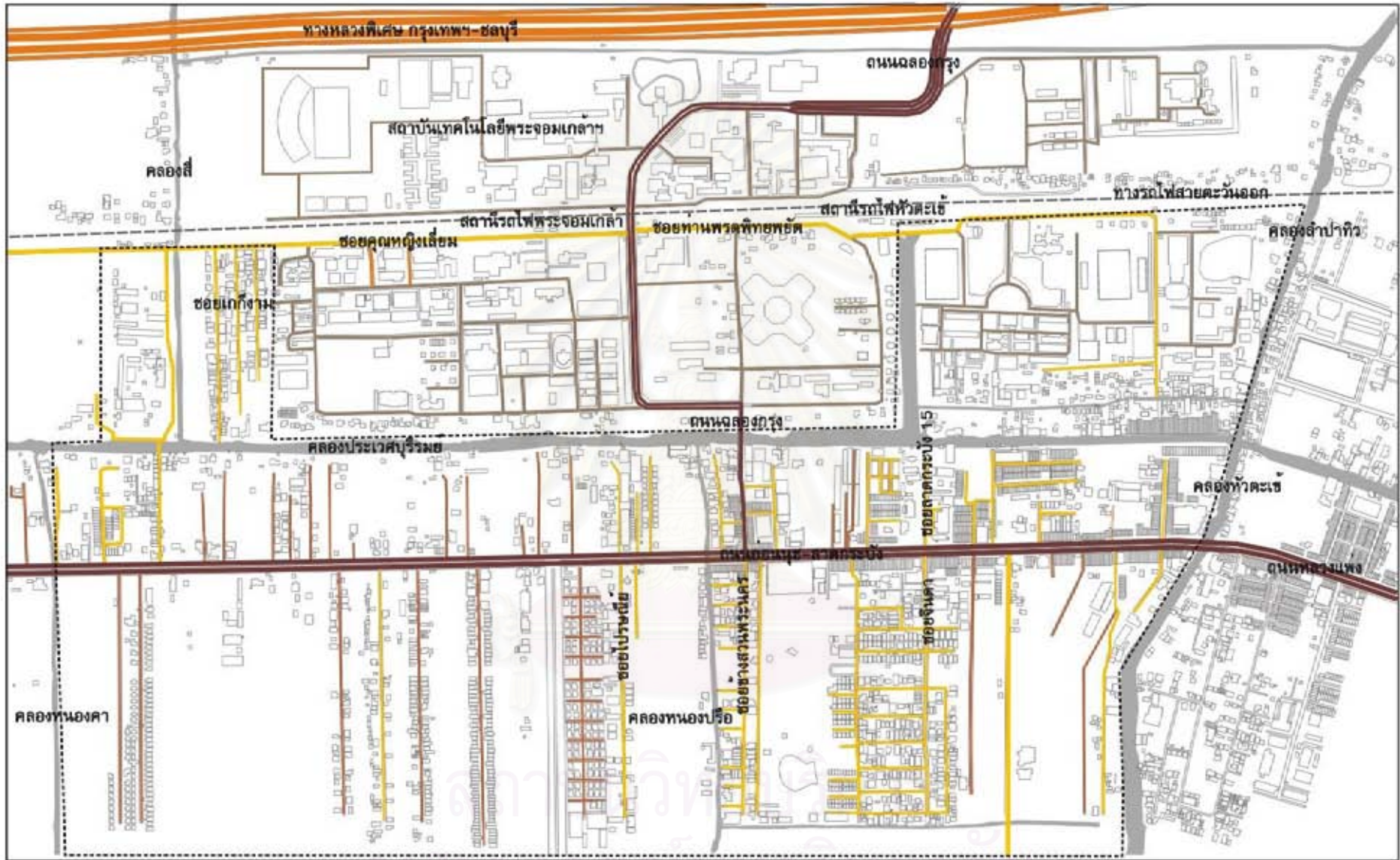

แผนที่ 4.8 โครงข่ายคมนาคม เขตลาดกระบัง

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

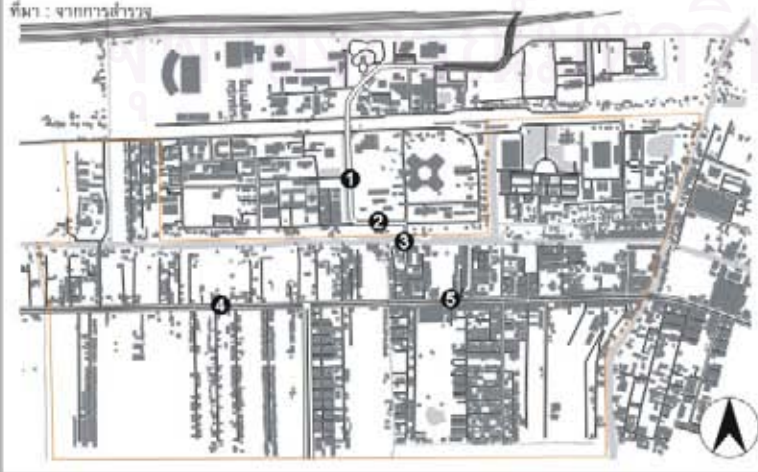

สัญลักษณ์ 			แผนที่ 4.9 โครงข่ายคมนาคม ของพื้นที่ศึกษา			
ทางพิเศษ ถนนสายหลัก ถนนรอง ถนนในสถานศึกษา	ถนนส่วนบุคคล ทางรถไฟ คลอง		ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร	รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		

รูปที่ 4.22 ถนนสายหลักในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากภาพถ่าย

- ❶ ถนนฉลองกรุง ทิศตะวันตกของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
- ❷ ถนนฉลองกรุง ทิศตะวันออกของเทคโนโลยีการเกษตร
- ❸ ถนนฉลองกรุงบนสะพานข้ามคลองประเวศ
- ❹ ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังหน้าทำการไปรษณีย์
- ❺ ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง หน้าซอยจินดา

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

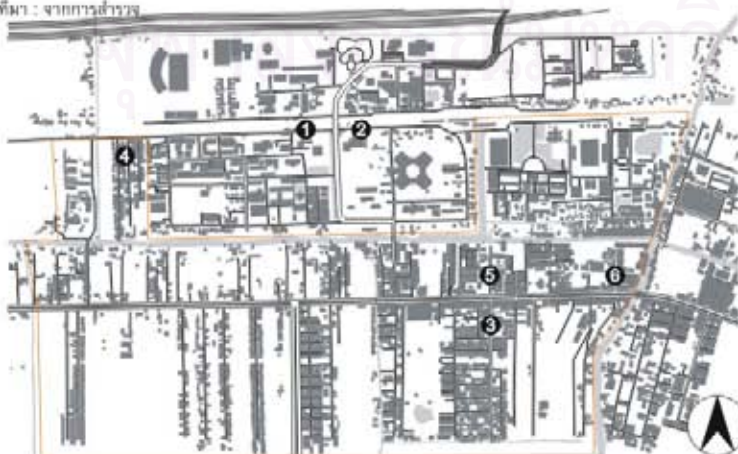

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.23 ถนนซอยในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจ

- ❶ ซอยศูนย์วิจัย
- ❷ ซอยทางพุดพิทยอด
- ❸ ซอยจินดา
- ❹ ซอยเกษม
- ❺ ซอยลาดกระบี่ 15
- ❻ ซอยลาดหัวตะเภา

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบี่

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนซอย (รูปที่ 4.23)

ในพื้นที่ศึกษามีถนนซอยอยู่เป็นจำนวนมาก มีลักษณะเป็นเส้นตรง แนวนยาวเชื่อมต่อกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ส่วนใหญ่เป็นถนนซอยเพื่อเข้าสู่พื้นที่พักอาศัย ถนนซอยที่สำคัญ ได้แก่

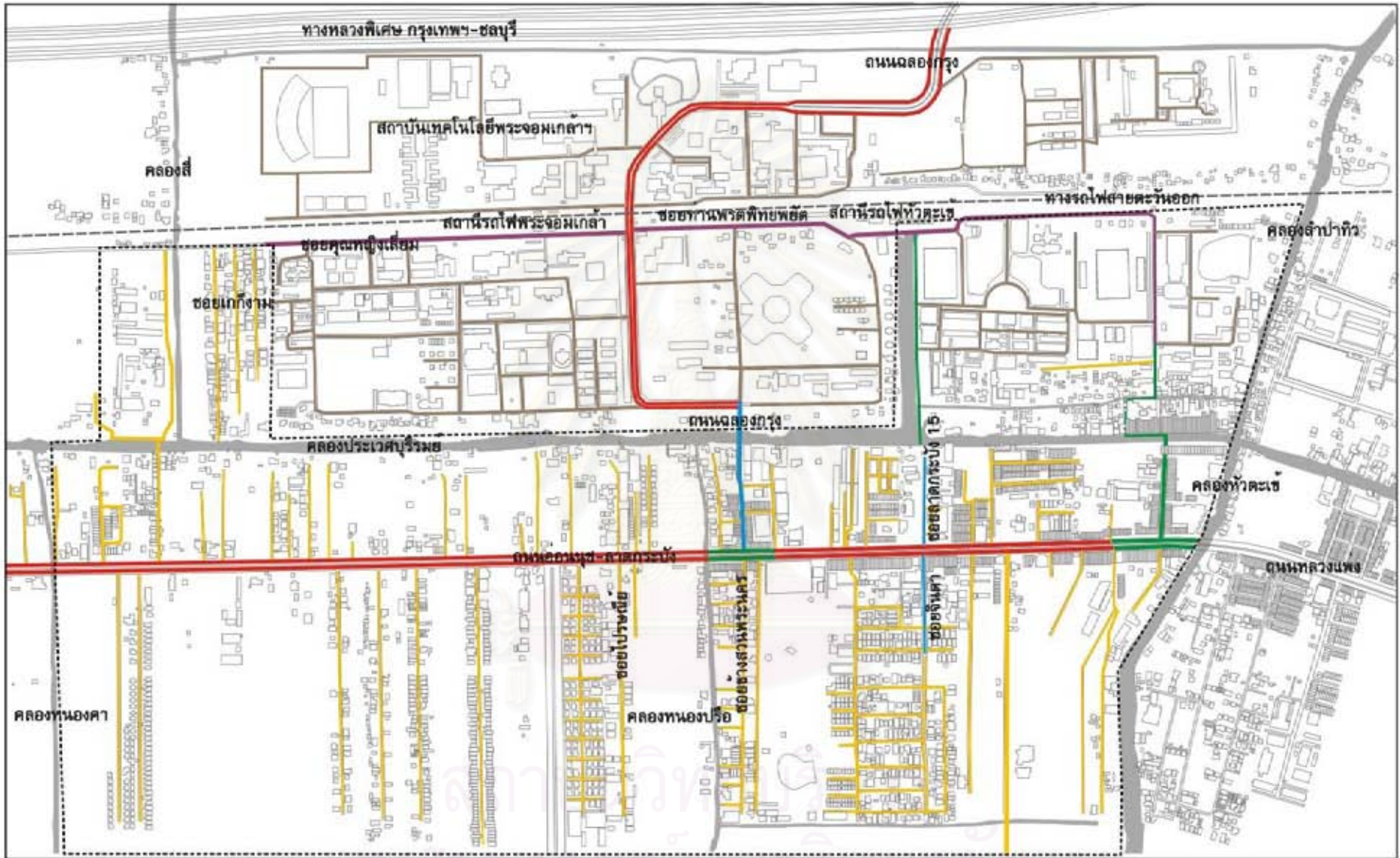
- ซอยจินดา เป็นซอยที่เชื่อมจากถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังเข้าสู่ย่านที่พักอาศัย แหล่งการค้าและบริการต่างๆ ที่สำคัญของชุมชนในบริเวณนี้
- ซอยคุณหญิงเลี่ยม เป็นซอยขนาดใหญ่ที่ขนานไปตามทางรถไฟข้างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ต่อเนื่องจากถนนฉลองกรุงเข้าสู่ย่านที่พักอาศัยในลักษณะหอพักและอพาร์ทเมนท์
- ซอยท่านพรตพิทยพยัต เป็นถนนซอยที่ต่อเนื่องจากซอยคุณหญิงเลี่ยม ขนานทางรถไฟข้างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ฝั่งตะวันออก โดยเป็นถนนซอยที่เข้าสู่โรงเรียนพรตพิทยพยัต วิทยาลัยช่างศิลป์ และสถานีรถไฟหัวตะเข้ ปริมาณการจราจรเบาบาง เนื่องจากไม่ใช่เส้นทางหลักที่จะเข้าสู่ที่พักอาศัย
- ซอยเก็กงาม เป็นซอยที่แยกออกมาจากซอยคุณหญิงเลี่ยม มีลักษณะเป็นซอยขนาดเล็ก โดยแบ่งออกเป็น 3 ซอยย่อย ได้แก่ ซอยเก็กงาม 1 ซอยเก็กงาม 2 และซอยเก็กงาม 3
- ซอยลาดกระบัง 15 เป็นซอยที่เชื่อมจากถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังอยู่ตรงข้ามกับซอยจินดา เป็นถนนซอยที่เข้าสู่สำนักงานเขตลาดกระบัง และหน่วยงานในสังกัด และยังเป็นซอยที่เชื่อมต่อไปยังบริเวณหลังสถานศึกษา คือ โรงเรียนพรตพิทยพยัตอีกด้วย

2) ทางเดินเท้า (แผนที่ 4.10)

จากการสำรวจพื้นที่ศึกษาในเบื้องต้น พบว่าในพื้นที่ศึกษามีทางเดินเท้าอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่

ทางเดินเท้า 2 ฟากถนน (รูปที่ 4.24)

- ริมนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง มีความกว้างประมาณ 3 เมตร และในช่วงหน้าตลาตหัวตะเข้ ทางเท้าลดขนาดลงเหลือเพียง 1 เมตร ซึ่งมีการตั้งแผงขายของตลอดแนว ทางเท้าบริเวณนี้มีความแคบมาก และเป็นพื้นที่ที่มีการสัญจรของคนเดินเท้าเพื่อไป-มาตลอดทั้งวันทำให้การสัญจรทางเท้าเกิดความแออัดเป็นอย่างมาก
- ริมนถนนฉลองกรุง ช่วงจุดตัดถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังไปจนถึงสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรมย์ มีความกว้างประมาณ 1.5 เมตร และบริเวณหน้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทางเดินเท้าจะมีความกว้างประมาณ 3 เมตร มีสภาพดีและมีต้นไม้ตลอดแนวทางเดิน

สัญลักษณ์

	ทางเดินเท้ากว้าง 3 เมตร		ทางเดินเท้าใช้ร่วมกับถนน
	ทางเดินเท้ากว้าง 2 เมตร		ทางเดินเท้าในสถานศึกษา
	ทางเดินเท้ากว้าง 1.5 เมตร		
	ทางเดินเท้ากว้าง 1 เมตร		

แผนที่ 4.10 ขนาดของทางเดินเท้าในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจ

 0 0.05 0.05 0.5 0 Kilometers 0.2	รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
---	---	--

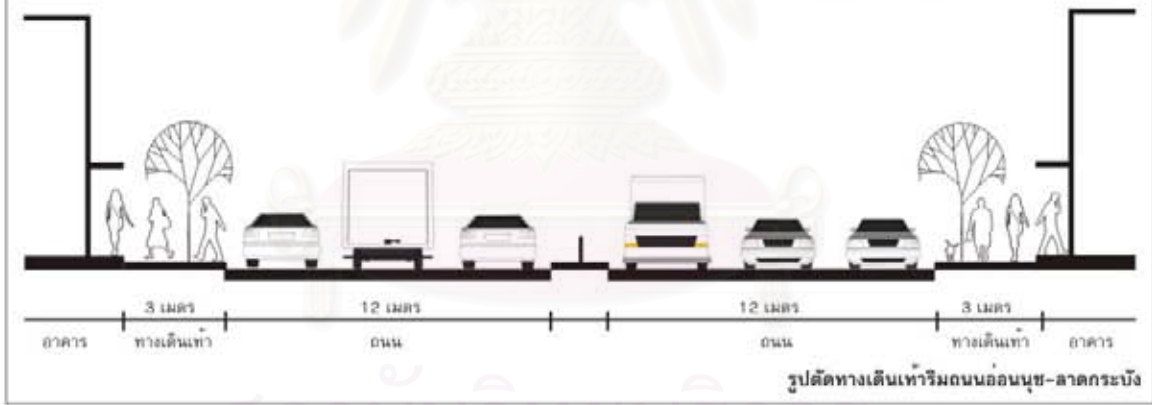
- ภายในซอยลาดกระบัง 15 ทางเดินเท้ามีความกว้างประมาณ 1.5 เมตร ไม่มีการตั้งแผงขายของบนทางเท้าในบริเวณนี้ เนื่องจากเป็นย่านสถานที่ราชการ
- ภายในซอยจินดา จากหน้าซอยจินดาไปถึงช่วงกลางซอย ทางเดินเท้ามีความกว้างประมาณ 1.5 เมตร มีการตั้งแผงขายของบนทางเท้าในบริเวณนี้ตลอดแนว

ทางเดินเท้า 1 ฟากถนน (รูปที่ 4.25)

- ภายในซอยคุณหญิงเยี่ยม จากถนนฉลองกรุงถึงหน้าซอยเก็กงาม ทางเดินเท้ามีความกว้างประมาณ 2 เมตร เป็นทางเดินเท้าที่อยู่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงไม่มีการตั้งแผงขายของบนทางเท้าในบริเวณนี้
- ภายในซอยพรตพิทยพยัต จากถนนฉลองกรุงถึงหน้าโรงเรียนพรตพิทยพยัต เป็นทางเดินเท้าที่อยู่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีความกว้างประมาณ 2 เมตร และมีทางเดินเท้าต่อเนื่องไปยังบริเวณด้านข้างของวิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร ถึงบริเวณหน้าชุมชนที่พักอาศัย มีความกว้างประมาณ 2 เมตร

ทางเดินเท้าบนถนนที่ใช้ร่วมกับถนน (รูปที่ 4.26)

- ภายในซอยเก็กงาม ถนนกว้างประมาณ 5 เมตร การสัญจรทางเท้าเป็นรูปแบบการสัญจรที่คนส่วนใหญ่ในบริเวณนี้เลือกใช้ เนื่องจากระยะทางจากหน้าซอยไปยังภายในซอยเก็กงามนั้น มีระยะทางที่ไม่ยาวมากนัก และสะดวกในการเดินเท้าเพื่อไปยังบริเวณต่างๆ
- ภายในซอยจินดา ช่วงกลางซอย ถนนกว้างประมาณ 8 เมตร เป็นบริเวณที่ต่อเนื่องกับทางเดินเท้า 2 ฟากถนนจากช่วงหน้าซอย แต่เนื่องจากมีรถจักรยานยนต์และรถยนต์วิ่งเข้า-ออกภายในซอยจินดาอยู่ตลอดเวลา ทำให้การสัญจรทางเท้าในบริเวณนี้ไม่สะดวกสบาย และค่อนข้างอันตราย
- ภายในซอยต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา

รูปที่ 4.24 ทางเดินเท้าสองฟากถนนในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจ

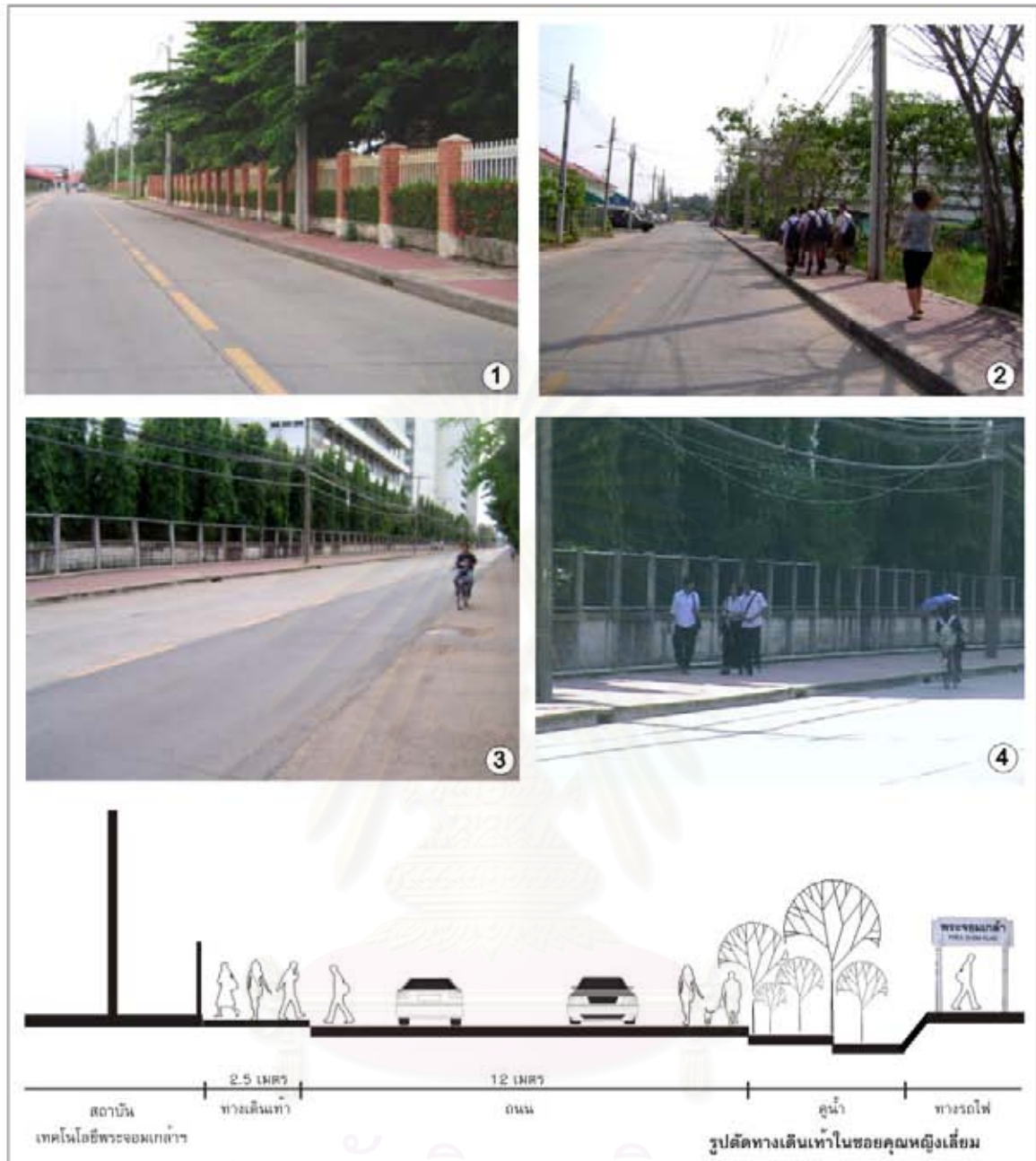
- ① ทางเดินเท้าริมถนนฉอดออกกรุง
- ② ทางเดินเท้าริมถนนฉอดออกกรุง
- ③ ทางเดินเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง
- ④ ทางเดินเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

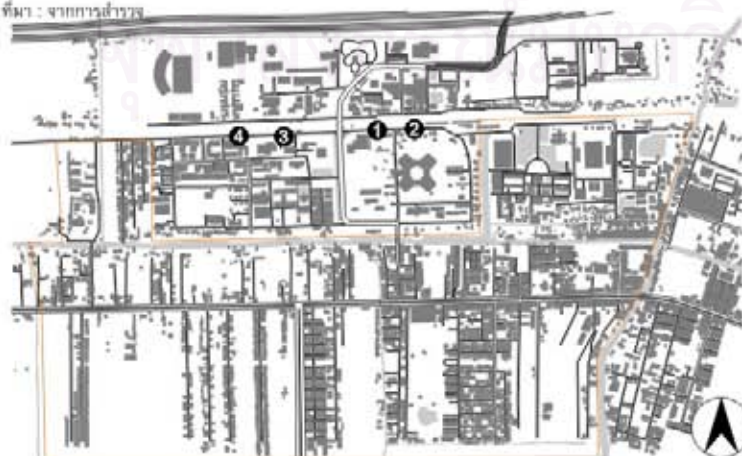
ภาควิชาการวางนแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.25 ทางเดินเท้าหนึ่งฟากถนนในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากภาพถ่าย

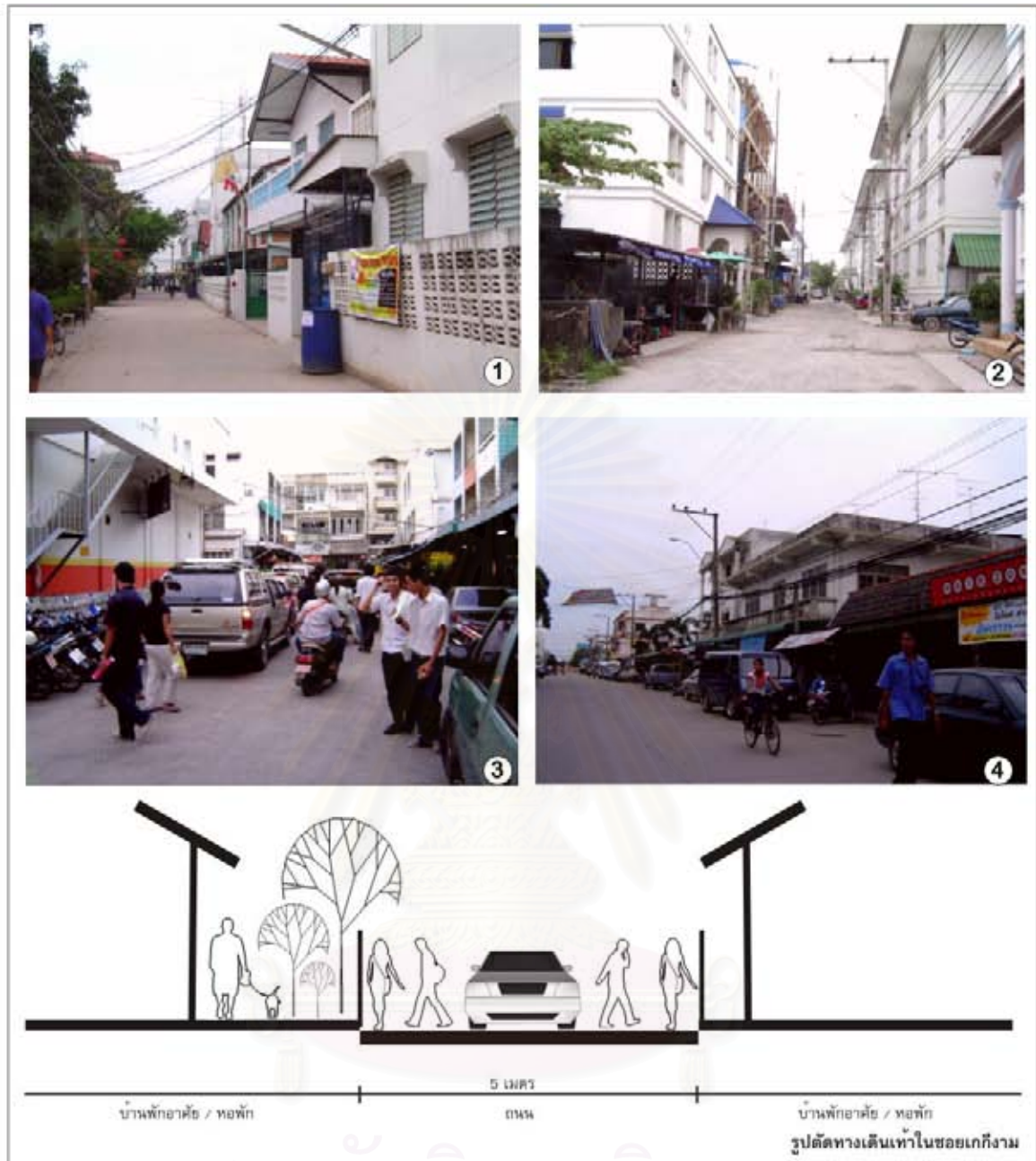
- ❶ ทางเดินเท้าในซอยทางลาดพิทยพยัค
- ❷ ทางเดินเท้าในซอยทางลาดพิทยพยัค
- ❸ ทางเดินเท้าในซอยคุณหญิงเสียม
- ❹ ทางเดินเท้าในซอยคุณหญิงเสียม

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

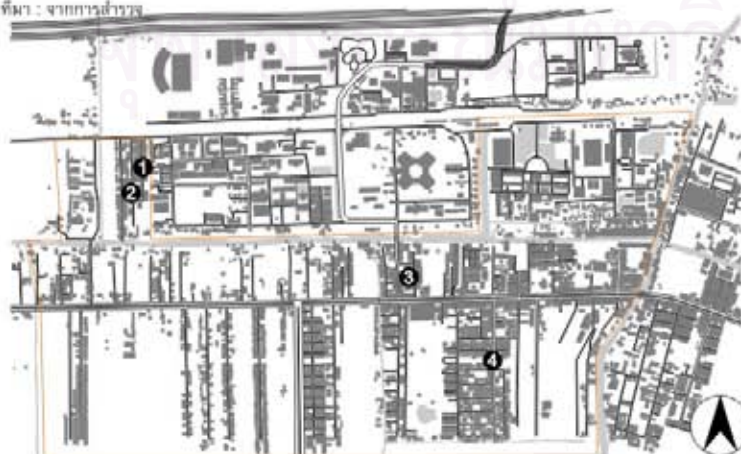

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.26 ทางเดินเท้าใช้ร่วมกับถนนในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจ

- ❶ ทางเดินเท้าในซอยเก็กงาม
- ❷ ทางเดินเท้าในซอยเก็กงาม
- ❸ ทางเดินเท้าในซอยช่างตีเหล็กเปรมราษฎร์
- ❹ ทางเดินเท้าในซอยจินดา

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) จุดรวมกิจกรรมสำคัญ (activity nodes)

เพื่อให้เห็นถึงความต่อเนื่องของพื้นที่ศึกษากับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงแบ่งจุดรวมกิจกรรมสำคัญ (แผนที่ 4.11) ออกเป็นสองบริเวณ ดังนี้

ภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

จุดรวมกิจกรรมสำคัญภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ (รูปที่ 4.27) คือ บริเวณที่มีการรวมตัวของนักศึกษาเพื่อพบปะ พูดคุย และทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ หอประชุม บริเวณพื้นที่ว่างใต้อาคารเรียนของคณะต่างๆ ที่จัดไว้ให้กับนักศึกษา โรงอาหารของคณะต่างๆ สโมสรนักศึกษา บริเวณชุ่มชมรมเกษตร และสนามกีฬาพระจอมเกล้าฯ สำหรับโครงการสัญจรภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ นั้น เนื่องจากพื้นที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แบ่งออกเป็น 4 ส่วนจากเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ ได้แก่ ทางรถไฟสายตะวันออกที่แล่นผ่านกลางพื้นที่ตามแนวยาว และถนนฉลองกรุงที่ตัดผ่านในแนวเหนือ-ใต้ ทำให้โครงข่ายการสัญจรภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ซึ่งไม่มีการเชื่อมต่อของเส้นทางสัญจรระหว่างส่วนต่างๆ โดยตรง แต่จะใช้เส้นทางภายนอก คือ ถนนฉลองกรุง เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อพื้นที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จากส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่ง โดยที่ประตูเข้า-ออกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ส่วนใหญ่จะอยู่ริมถนนฉลองกรุง และมีประตูเข้า-ออกที่สามารถใช้เป็นเส้นทางเพื่อไปยังสถานีรถไฟที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ จากคณะเทคโนโลยีการเกษตรออกมายังสถานีรถไฟหัวตะเข้ในซอยท่านพรตพิทยพยัต และจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ออกมายังสถานีรถไฟพระจอมเกล้าในซอยคุณหญิงเสียม ซึ่งชาวบ้านจะใช้เส้นทางสัญจรภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ดังกล่าวเป็นเส้นทางลัดเพื่อสัญจรผ่านไปมา

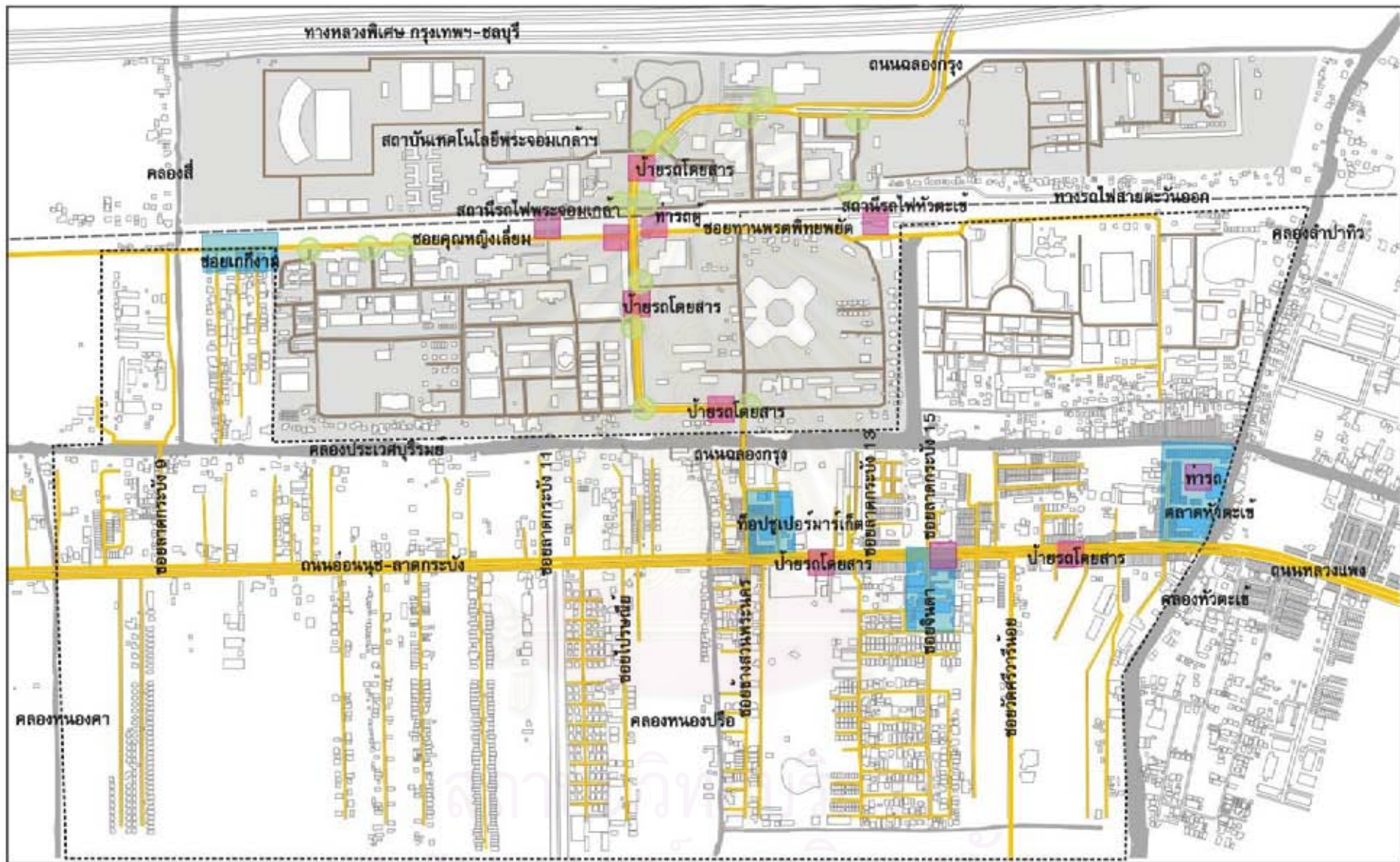
ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

จุดรวมกิจกรรมสำคัญของพื้นที่ชุมชน มีอยู่หลายบริเวณ (รูปที่ 4.28) ซึ่งจุดรวมกิจกรรมด้านพาณิชยกรรม ได้แก่ บริเวณตลาดหัวตะเข้ ซอยจินดา หน้าซอยเก็กงาม ทิวปชูปเปอร์มาเก็ต จุดรวมกิจกรรมด้านการคมนาคม คือ บริเวณที่มีการเปลี่ยนการสัญจร ได้แก่ ท่ารถตู้โดยสารประจำทางข้างทางรถไฟ ท่ารถโดยสารประจำทางหลังตลาดหัวตะเข้ ป้ายรถโดยสารประจำทาง สถานีรถไฟ นอกจากจุดรวมกิจกรรมดังกล่าว ยังมีพื้นที่กิจกรรมภายในชุมชนที่ใช้เป็นที่พบปะสังสรรค์ พูดคุยของชาวบ้าน ซึ่งเป็นบริเวณหน้าที่พักอาศัยของคนในชุมชน ได้แก่ พื้นที่บริเวณหลังตลาดหัวตะเข้ริมคลองประเวศบุรีรมย์ และพื้นที่บริเวณที่เป็นทางเข้า-ออกชุมชนจากเส้นทางข้างวิทยาลัยช่างศิลป์

จะเห็นได้ว่า จุดรวมกิจกรรมสำคัญของพื้นที่ภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และชุมชนโดยรอบ มีลักษณะของกิจกรรมที่แตกต่างกัน แต่พื้นที่ทั้งสองบริเวณมีความเชื่อมโยงกันด้วยเส้นทางสัญจรที่สำคัญ คือ ถนนฉลองกรุง ซึ่งเป็นถนนที่ผ่านสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ออกไปสู่ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังที่เป็นถนนสายหลัก และเป็นที่ตั้งของจุดรวมกิจกรรมที่สำคัญของชุมชนโดยรอบ โดยมีจุดเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับพื้นที่ชุมชนโดยรอบ คือ บริเวณสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งตั้งอยู่บนถนนฉลองกรุง อาจกล่าวได้ว่าประตูเข้า-ออกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่เชื่อมโยงพื้นที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับพื้นที่ชุมชนโดยรอบ

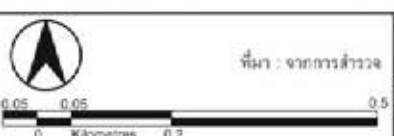
รูปที่ 4.27 จุดรวมกิจกรรมสำคัญ ภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

สัญลักษณ์

- ถนน
- ถนนในสถานศึกษา
- จุดรวมกิจกรรมด้านพาณิชย์
- จุดรวมกิจกรรมด้านคมนาคม
- ประตูเข้าออกสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
- พื้นที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

แผนที่ 4.11 แสดงความเชื่อมโยงของเส้นทางสัญจรและจุดรวมกิจกรรมสำคัญในพื้นที่ศึกษา

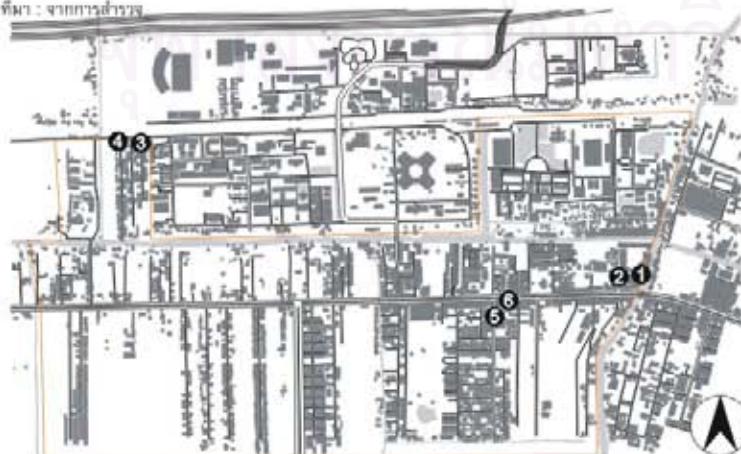
รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.28 จุดรวมกิจกรรมสำคัญในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากภาพถ่าย

- 1 ตลาดหัวตะเข้
- 2 ตลาดหัวตะเข้
- 3 หน้าซอยเก็กงาม
- 4 หน้าซอยเก็กงาม
- 5 ซอยจินดา
- 6 หน้าซอยจินดา

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

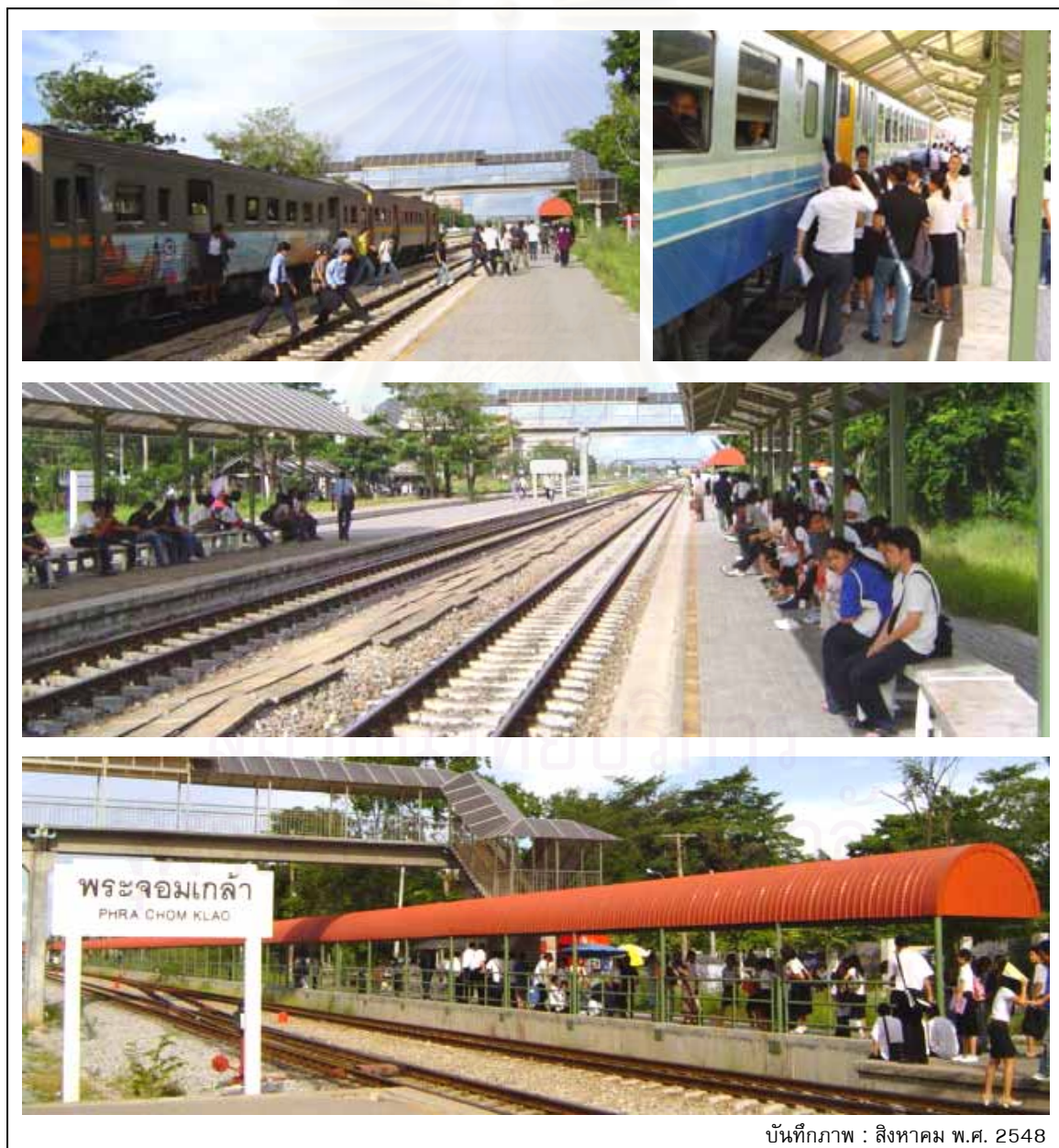
รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) การคมนาคมทางรถไฟ

ทางรถไฟที่ผ่านพื้นที่ศึกษา คือ รถไฟสายตะวันออก ในพื้นที่ศึกษามีสถานีรถไฟอยู่ 2 สถานี ได้แก่ สถานีรถไฟพระจอมเกล้า และสถานีรถไฟหัวตะเข้ ซึ่งมีรถไฟผ่านพื้นที่ศึกษา คือ ขาออกจากกรุงเทพมหานคร มีรถไฟผ่านพื้นที่ศึกษา 15 เที่ยวต่อวัน เป็นขบวนรถพิเศษชานเมือง 2 ขบวน และขบวนรถธรรมดา 13 ขบวน ขาเข้ากรุงเทพมหานครมีรถไฟผ่านพื้นที่ศึกษา 16 เที่ยวต่อวัน เป็นขบวนรถพิเศษชานเมือง 2 ขบวน และขบวนรถธรรมดา 14 ขบวน (การรถไฟแห่งประเทศไทย, 2549) จำนวนผู้โดยสารลงทั้งสองสถานีมีจำนวนใกล้เคียงกัน เนื่องจากจะมีนักศึกษาจำนวนมากมาลงที่สถานีพระจอมเกล้า (รูปที่ 4.29) ส่วนสถานีหัวตะเข้ผู้โดยสารส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เข้ามาทำงานในเขตลาดกระบัง

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปที่ 4.29 การเดินทางโดยรถไฟที่สถานีพระจอมเกล้า

5) การคมนาคมทางน้ำ

ในพื้นที่ศึกษา มีการสัญจรทางน้ำอยู่บ้างในเส้นทางคลองประเวศบุรีรัมย์ (รูปที่ 4.30) คลองลำปาทิว และคลองหัวตะเข้ ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางในระยะสั้นของผู้ที่พักอาศัยอยู่ริมน้ำโดยเดินทางจากที่พักอาศัยไปยังไร่นา ซึ่งในปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำที่เคยเป็นเส้นทางสัญจรหลักได้ลดบทบาทลงเนื่องจาก ผู้คนนิยมใช้เส้นทางคมนาคมทางถนนซึ่งสะดวกและรวดเร็วกว่า

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปที่ 4.30 การสัญจรทางน้ำในคลองประเวศบุรีรัมย์

จากโครงข่ายการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ศึกษา เห็นได้ว่าถนนเป็นเส้นทางสัญจรหลักที่สำคัญที่สุดทำหน้าที่เชื่อมพื้นที่ศึกษาไปยังบริเวณต่างๆ โดยรอบ และเชื่อมต่อไปยังพื้นที่ศึกษาเข้าสู่ตัวเมืองและเชื่อมระหว่างพื้นที่ชานเมืองด้วยกันเอง ส่วนการคมนาคมทางรถไฟยังคงมีความสำคัญต่อพื้นที่ศึกษา เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้บริการรถไฟส่วนใหญ่ยังคงเป็นนักศึกษาและบุคคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เพราะต้องการความรวดเร็ว ตรงเวลา และหลีกเลี่ยงการจราจรติดขัดบนท้องถนน การคมนาคมทางน้ำในพื้นที่ศึกษาพบเห็นได้น้อยจึงแทบจะไม่มีบทบาทต่อพื้นที่ศึกษาเลย เนื่องจากเป็นการสัญจรระยะสั้นและมีผู้ใช้เฉพาะกลุ่มเท่านั้น นอกจากนี้ในพื้นที่ศึกษายังพบว่ามีการสัญจรทางเท้าของผู้คนในบริเวณต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณซอยเก็กงาม ซอยจินดา และตลาดหัวตะเข้

4.2.6 ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ในพื้นที่ศึกษา เป็นพื้นที่ที่มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ครบในหลายด้าน (แผนที่ 4.12) แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1) การให้บริการน้ำประปา พื้นที่ที่ได้รับการบริการน้ำประปาจะเกาะตัวอยู่เฉพาะบริเวณที่ติดกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเป็นบริเวณศูนย์กลางของชุมชน นอกนั้นอยู่นอกเหนือพื้นที่ที่มีศักยภาพในการให้บริการน้ำประปา โดยเฉพาะพื้นที่ในบริเวณตั้งแต่คลองหนองปรือไปจนถึงคลองหนองคา

2) การให้บริการไฟฟ้า การให้บริการกระแสไฟฟ้าครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด โดยแบ่งระดับแรงดันไฟฟ้าเป็น 2 ระดับ คือ 12 และ 24 กิโลโวลต์ ซึ่งทำให้พื้นที่ศึกษาไม่ประสบปัญหาในเรื่องของการบริการไฟฟ้า

3) การให้บริการโทรศัพท์ พื้นที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเขตที่มีการให้บริการเลขหมายโทรศัพท์แบบธรรมดาและสาธารณะมากที่สุดของกรุงเทพมหานคร (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2548)

4) การให้บริการด้านการศึกษา พื้นที่ศึกษามีจำนวนสถานศึกษารวม 6 แห่ง ซึ่งมีทุกระดับชั้นตั้งแต่อนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

5) การให้บริการด้านสาธารณสุข พื้นที่ศึกษามีสถานบริการด้านสาธารณสุขของภาครัฐ ได้แก่ โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร และของภาคเอกชน ได้แก่ โรงพยาบาลจุฬารัตน์ และคลินิกต่างๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก

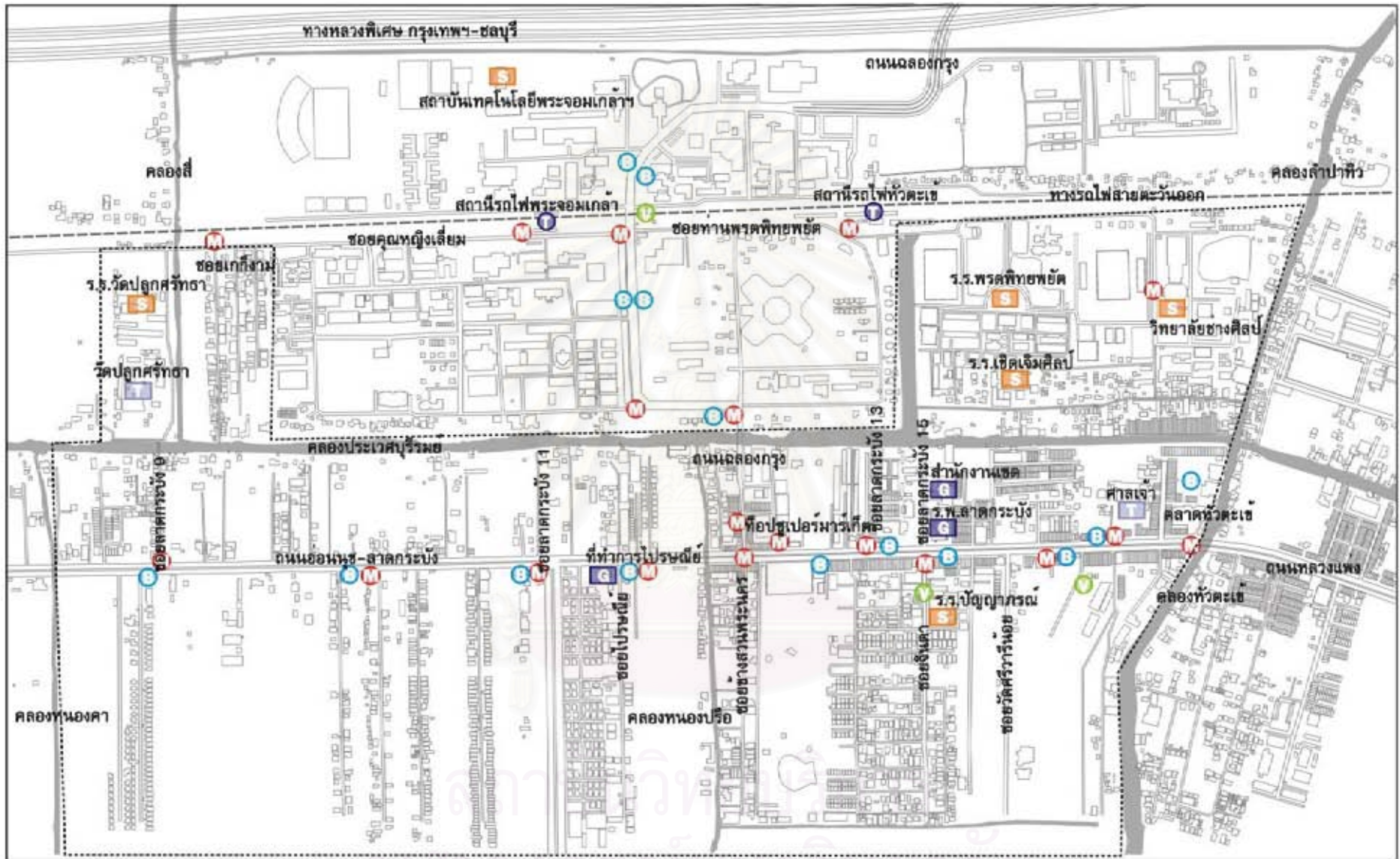
6) การให้บริการสวนสาธารณะ พื้นที่สวนสาธารณะและพื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการของพื้นที่ศึกษา แบ่งออกเป็น สวนสาธารณะที่มีการบริหารจัดการโดยสำนักงานเขตลาดกระบัง ได้แก่ สวนสาธารณะพระนคร ศูนย์เยาวชนลาดกระบัง และพื้นที่นันทนาการซึ่งเป็นพื้นที่ของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สนามเด็กเล่น สนามกีฬากรมสามัญศึกษาในโรงเรียนพรตพิทยพยัต สนามกีฬาประจำสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

7) การให้บริการด้านขนส่งมวลชน ในพื้นที่ศึกษา มีการบริการด้านขนส่งมวลชนอยู่หลายรูปแบบ (รูปที่ 4.31) โดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

รถโดยสารประจำทางที่เชื่อมโยงพื้นที่ศึกษากับเขตเมืองกรุงเทพมหานคร

- สาย ปอ.พ. 23 วิ่งระหว่างลาดกระบังกับสยามสแควร์
  - สาย ปอ.517 วิ่งระหว่างลาดกระบังกับสถานีขนส่งหมอชิต
  - สาย 143 วิ่งระหว่างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับรามคำแหง
- รถโดยสารประจำทางที่วิ่งจากพื้นที่ศึกษาไปยังชานเมืองในบริเวณต่าง ๆ เช่น
- สาย 151 วิ่งจากลาดกระบังไปยังแฮปปี้แลนด์
  - สาย 1013 วิ่งระหว่างลาดกระบังไปยังสุขุมวิท 77
  - สาย 1013 (เสริม) วิ่งระหว่างลาดกระบังไปยังซีคอนสแควร์

รถสองแถว และรถหกล้อโดยสารประจำทางที่วิ่งระหว่างชานเมือง เข้าสู่พื้นที่ศึกษา ซึ่งชาวบ้านจะนิยมใช้รถประเภทนี้ เนื่องจากมีปริมาณมากและค่าโดยสารถูก เช่น

สัญลักษณ์ สถานะข้าราชการ สถานศึกษา ศาลินสถาน		 สถานีรถไฟ บำรุงประจำทางสาธารณะ พารกสโตนสาธารณธรรมะ จุดจองรถจักรยานยนต์รับจ้าง			แผนที่ 4.12 ตำแหน่งสาธารณูปการในพื้นที่ศึกษา 	รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าจากุฬาราชวิทยาลัย ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
--	--	--	--	--	---	---

- ตลาดหัวตะเข้ไปถนนบางนาตราด
- ตลาดหัวตะเข้ไปคลองทับยาว
- ตลาดหัวตะเข้ไปตลาดลำผักชี

รถตู้โดยสารประจำทาง เนื่องจากรถโดยสารประจำทางมีไม่เพียงพอ จึงเกิดการให้บริการรถตู้โดยสารประจำทางขึ้น ส่วนใหญ่เพื่อรองรับการเดินทางของนักศึกษา และบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีทั้งหมด 5 สาย ได้แก่

- สายสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ - อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ
- สายสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ - เดอะมอลล์บางกะปิ
- สายสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ - ฟิวเจอร์ปาร์ครังสิต
- สายตลาดหัวตะเข้-ตลาดมีนบุรี
- สายตลาดหัวตะเข้-บางกะปิ

จากการศึกษาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ไม่พบปัญหาในพื้นที่ศึกษา เพราะพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ในบริเวณศูนย์กลางของเขตลาดกระบัง ทำให้ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการครบถ้วน โดยเฉพาะเรื่องบริการด้านการศึกษา ซึ่งตรงกันข้ามกับพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตลาดกระบัง ซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนการให้บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาและระบบระบายน้ำ การให้บริการด้านสาธารณสุข

รูปที่ 4.31 การให้บริการด้านขนส่งมวลชนในพื้นที่ศึกษา

สรุปสภาพทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในเขตลาดกระบังซึ่งเป็นพื้นที่ชานเมืองของกรุงเทพมหานคร การกำหนดขอบเขตของพื้นที่ศึกษานั้น อาศัยลักษณะทางกายภาพเป็นส่วนช่วยในการกำหนดขอบเขตเพื่อให้ขอบเขตของพื้นที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยพื้นที่ศึกษาครอบคลุมบริเวณพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณตลาดหัวตะเข้ ซอยจินดา และซอยเก็กงาม ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณศูนย์กลางของเขตลาดกระบัง จึงทำให้พื้นที่ศึกษามีการใช้ประโยชน์ที่ดินหลากหลายประเภท และการที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ตั้งอยู่ติดกับพื้นที่ศึกษา ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินตามความต้องการของผู้ที่เข้าใช้พื้นที่ที่มีจำนวนมากขึ้น คือ จากพื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นพื้นที่พักอาศัยและพาณิชยกรรม ซึ่งจะแตกต่างกับภาพรวมการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตลาดกระบังที่เป็นพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และประเภทพาณิชยกรรม ส่วนการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษานั้น มีรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลาย โดยเฉพาะอาคารประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ซึ่งมีลักษณะเป็นหอพักและอพาร์ทเมนท์ ทั้งในซอยเก็กงาม ซอยจินดา และซอยต่างๆ ริมนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ที่เกิดขึ้นจากความต้องการด้านที่พักอาศัยของกลุ่มคนต่างๆ ที่เข้ามาใช้พื้นที่ แต่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการใช้อาคารประเภทพาณิชยกรรม ได้แก่ ร้านค้าและบริการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมากทั้งในบริเวณตลาดหัวตะเข้ และบริเวณริมนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ที่มีการขยายตัวของการค้าและบริการ เพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนประเภทต่างๆ ที่เข้ามาใช้พื้นที่เป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้คนในพื้นที่เกิดการปฏิสัมพันธ์กัน เช่น การพบปะพูดคุย ซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และข้อได้เปรียบของพื้นที่ศึกษาที่สำคัญอีกอย่าง คือ การที่พื้นที่ศึกษาอยู่ในบริเวณศูนย์กลางของเขตลาดกระบัง จึงส่งผลให้มีถนนสายหลักผ่านพื้นที่ ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ศึกษานั้นมีความสะดวกสบาย รวมถึงการมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ครบถ้วน

4.3 สภาพเศรษฐกิจ และสังคม

4.3.1 ลักษณะของประชากร

พื้นที่ศึกษาอยู่ในแขวงลาดกระบัง มีลักษณะประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2541 ถึง พ.ศ. 2546 คือ มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่จำนวนของประชากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีนั้นมีจำนวนไม่มาก โดยในปี พ.ศ. 2541 มีประชากร 29,434 คน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2546 มีประชากร 30,610 คน (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2548) ทำให้ความหนาแน่นของประชากรมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร โดยมีความหนาแน่นของประชากรในปี พ.ศ. 2546 เท่ากับ 1,363 คนต่อตารางกิโลเมตร

อย่างไรก็ตาม จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษามีจำนวนมากกว่าข้อมูลทะเบียนราษฎรของสำนักงานเขตลาดกระบังซึ่งระบุว่าปี พ.ศ. 2546 พื้นที่หมู่ 1 หมู่ 2 และหมู่ 3 ของแขวงลาดกระบังมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 14,347 คน แต่จากอาคารที่พักอาศัยประเภทหอพักและ

อพาร์ทเมนต์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ศึกษา แสดงให้เห็นถึงประชากรแฝงในพื้นที่ อันเนื่องมาจากกลุ่มนักศึกษา บุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และกลุ่มคนทำงานที่เข้ามาเรียนหรือทำงานในพื้นที่ แต่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ส่งผลให้การจัดเก็บข้อมูลของจำนวนประชากรไม่ตรงกับจำนวนประชากรจริงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยประชากรแฝงในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ คือ นักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่มีประมาณ 20,000 คน ซึ่งทำให้เกิดการหมุนเวียนเข้าออกของประชากรอยู่ตลอดเวลา และจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นทุกปี

ในส่วนของการจ้างงานในพื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มข้าราชการ บุคลากร พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับกลุ่มคนทำงานในสถานประกอบการ จำนวนการจ้างงานในพื้นที่หากคิดถึงการเดินทางไปกลับระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงานแล้ว จะมีคน 3 กลุ่มใหญ่ ที่เดินทางข้ามเขตไปกลับเป็นประจำทุกวัน ได้แก่ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มคนงานในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีถิ่นพักอาศัยอยู่ภายนอกแต่มีที่ทำงานในพื้นที่ศึกษา ทำให้ในพื้นที่ศึกษามีประชากรหลากหลายประเภทและกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน (รูปที่ 4.32) ทำให้มีความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของประชากร เช่น ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้านเช่า หอพัก อพาร์ทเมนท์ ความต้องการด้านสินค้าและบริการ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านอุปโภคและบริโภค ร้านเสริมสวย ร้านถ่ายเอกสาร ฯลฯ ความต้องการด้านสาธารณสุข เช่น ร้านขายยา คลินิก โรงพยาบาล

รูปที่ 4.32 ความหลากหลายของประชากรในพื้นที่ศึกษา

4.3.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา จะมีความแตกต่างกับลักษณะทางเศรษฐกิจของเขตลาดกระบังที่ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาคการเกษตรกรรม กล่าวคือ ในพื้นที่ศึกษาเป็นบริเวณที่มีแหล่งงานรวมตัวอยู่หลายประเภท เช่น สถาบันการศึกษา สถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น จึงทำให้มีคนเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่เป็นจำนวนมากทั้งทำงานและเรียนหนังสือ ซึ่งสะท้อนถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง ด้วยการที่มีคนทำงานในอาชีพหลักทั้งราชการ รัฐวิสาหกิจ อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เกิดการจ้างงานในอาชีพที่เกี่ยวข้องได้มาก และการที่คนเหล่านี้มีถิ่นฐานอยู่นอกเขตในปริมาณที่มากกว่าคนที่มีถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ จึงส่งผลทำให้เกิดการทำธุรกิจด้านที่พักอาศัย ตลอดจนธุรกิจการค้าและบริการต่างๆ เพื่อรองรับกลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างให้เติบโต และมีคุณภาพในด้านบริการที่สูงขึ้น

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปที่ 4.33 ลักษณะการค้าในรูปแบบต่างๆ ภายในพื้นที่ศึกษา

ด้านการค้าในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นในลักษณะร้านค้าย่อยที่ขายสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (รูปที่ 4.33) ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะกระจายอยู่ตามชุมชนพักอาศัย โดยมีพื้นที่การค้าที่สำคัญคือตลาดหัวตะเข้ ซึ่งแต่เดิมตลาดหัวตะเข้เป็นศูนย์กลางชุมชนในอดีตในปัจจุบันได้มีการขยายพื้นที่การค้าออกมายังริมถนนซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากตลาดหัวตะเข้ และตลาดหัวตะเข้ยังคงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายแลกเปลี่ยนของคนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง ในขณะที่บริเวณชอยจินดาเป็นบริเวณที่มีร้านค้าต่างๆ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะร้านค้าย่อยในรูปแบบใหม่คือร้านสะดวกซื้อหรือมินิมาร์ท เนื่องจากตอบสนองของกลุ่มนักศึกษา และคนทำงานที่พักอาศัยอยู่หอพักภายในชอยจินดา และหอพักบริเวณโดยรอบ

ด้านการบริการในพื้นที่ศึกษา จะเป็นการให้บริการด้านที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะอยู่ในบริเวณเดียวกันกับย่านการค้า และบริเวณโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความต้องการด้านที่พักอาศัยจากกลุ่มนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีการบริการด้านอื่นๆ อีก เช่น ร้านเสริมสวย ร้านเครื่องเขียน เพื่อตอบสนองการให้บริการได้อย่างครบถ้วน

จะเห็นได้ว่าลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษานั้น จะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์เป็นหลัก โดยมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับสภาพทางกายภาพ และมีความสัมพันธ์กับสภาพสังคมของพื้นที่โดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างชัดเจน

4.3.3 โครงสร้างทางสังคม

ลักษณะสังคมของพื้นที่ศึกษา ปัจจุบันสภาพสังคมยังคงวิถีชีวิตความเป็นชนเมือง ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงดำรงชีวิตอย่างสมถะ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธทำให้สภาพของสังคมเป็นสังคมชาวพุทธ ชาวบ้านในพื้นที่จำนวนหนึ่งที่ยังทำนาและปลูกผักกระเฉดขาย ขณะที่อีกส่วนหนึ่งเปลี่ยนอาชีพไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป คือ สร้างหอพักให้นักศึกษาเช่า และเปิดร้านค้าขายในตลาดหัวตะเข้ ในชอยจินดา บริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ทำให้ลักษณะทางด้านสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจในพื้นที่

การหลั่งไหลของประชากรนอกพื้นที่ที่เข้าไปยังภายในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่เข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้แนวโน้มของสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเกิดความต้องการในด้านที่พักอาศัย สินค้าและบริการต่างๆ มีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมไปถึงเกิดการจ้างงานที่เกี่ยวข้องจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งพนักงานและลูกจ้างส่วนหนึ่งจะอพยพพร้อมครอบครัวมาอยู่อาศัยในพื้นที่ โดยจะส่งผลให้เกิดเป็นชุมชนแห่งใหม่ขึ้นส่วนหนึ่ง เช่น ชุมชนในบริเวณชอยเก็กงาม ซึ่งเป็นชุมชนหอพักที่เกิดขึ้นจากความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และเกิดการขยายตัวของชุมชนเดิมอีกส่วนหนึ่ง เช่น ชุมชนในบริเวณชอยจินดาซึ่งแต่เดิมเป็นบริเวณของบ้านพักอาศัยทั่วไป ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นหอพัก อพาร์ทเมนต์ ทำให้กลุ่มคนในพื้นที่มีการเพิ่มทั้งปริมาณและประเภทของคนในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เหล่านี้ จึงเท่ากับเป็นการทำให้สภาพสังคมที่แต่เดิมเป็นลักษณะชนบทมีลักษณะเป็นสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น และการที่มีกลุ่มคนประเภทต่างๆ เข้าใช้พื้นที่ จะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของคนในลักษณะต่างๆ (รูปที่ 4.34) เช่น พบปะ พูดคุย การซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร อันเนื่องมาจากกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในลักษณะเดิมที่เรียบง่ายให้มีชีวิตชีวาและเกิดความความคึกคักในชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มากยิ่งขึ้น

รูปที่ 4.34 การปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่ศึกษา

4.4 แผนงาน โครงการที่มีผลกระทบต่อศักยภาพของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าฯ

พื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนศูนย์กลางของลาดกระบัง ตั้งอยู่ในพื้นที่รอบนอกทางด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับแหล่งพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ปัจจุบันมีการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ขึ้นในพื้นที่บริเวณโดยรอบเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะโครงการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ นับเป็นโครงการหลักที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ศึกษา เนื่องจากที่ตั้งของโครงการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอยู่ใกล้กับพื้นที่ศึกษา (รูปที่ 4.35)

ดังนั้นการก่อสร้างและการดำเนินงานของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอื่นๆ รวมทั้งแผนงาน โครงการต่างๆ ที่มีผลต่อเนื่องจากโครงการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีรายละเอียดของแผนงานและโครงการต่างๆ ดังนี้

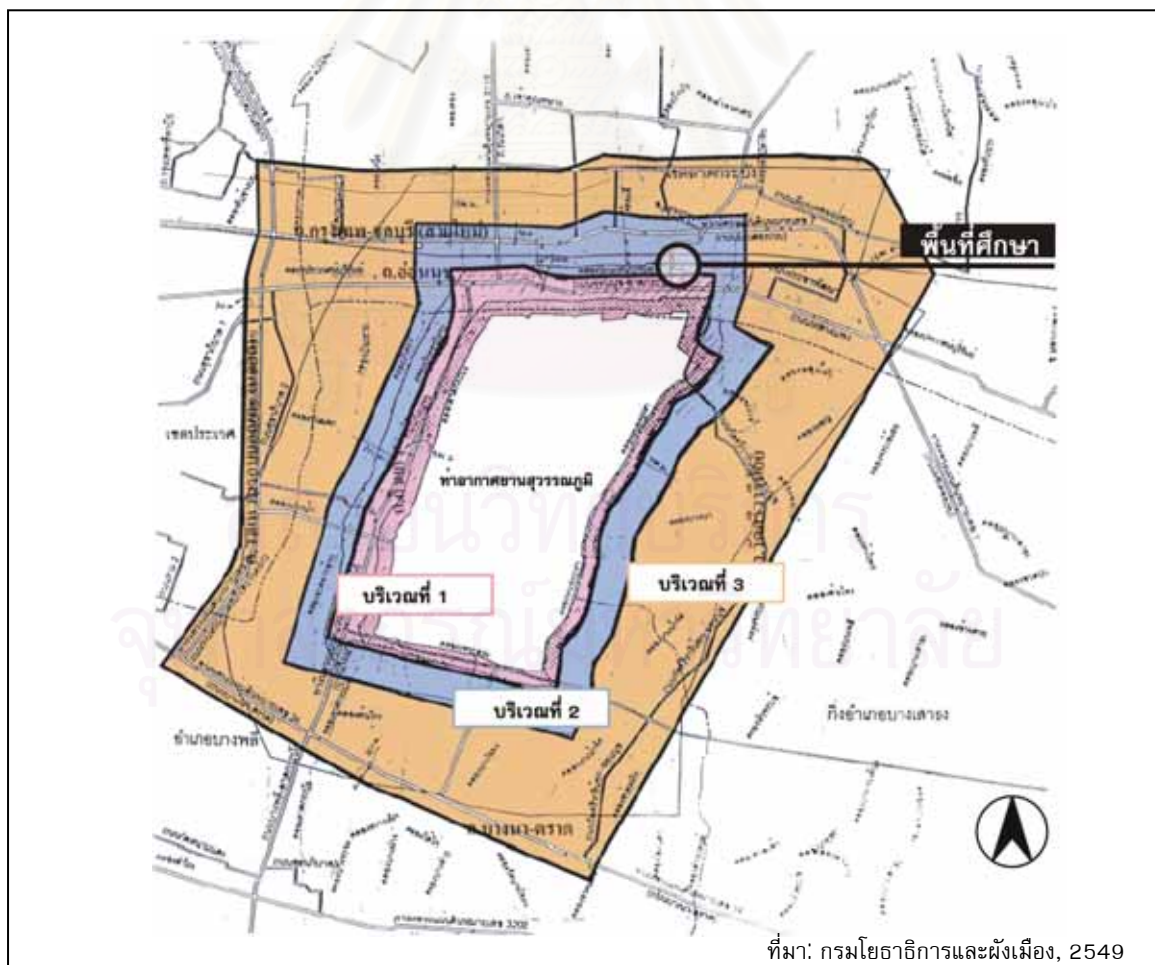

รูปที่ 4.35 แสดงตำแหน่งของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและตำแหน่งของพื้นที่ศึกษา

4.4.1 โครงการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะสุวรรณภูมิมหานคร

กรมโยธาธิการและผังเมือง ได้จัดทำมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณโดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (รูปที่ 4.36) เพื่อใช้ควบคุมการพัฒนาพื้นที่ในระหว่างจัดทำ พรบ. ผังเมืองเฉพาะ ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้จัดทำกฎกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2547 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- พื้นที่บริเวณที่ 1 ได้แก่ พื้นที่ในระยะ 300 เมตรโดยรอบจากเขตท่าอากาศยาน ซึ่งควบคุมความสูงของอาคาร สิ่งปลูกสร้างและป้ายต่างๆ ให้มีความสูงได้ไม่เกิน 12 เมตร
- พื้นที่บริเวณที่ 2 ได้แก่ พื้นที่ที่ขนานจากพื้นที่บริเวณที่ 1 ในระยะ 700 เมตร และระยะ 300 เมตร ขนานกับถนนกรุงเทพฯ-ชลบุรีสายใหม่ ซึ่งควบคุมความสูงของอาคาร สิ่งปลูกสร้างและป้ายต่างๆ ให้มีความสูงได้ไม่เกิน 18 เมตร
- พื้นที่บริเวณที่ 3 ได้แก่ พื้นที่ระยะ 300 เมตร จากถนนวงแหวนรอบนอก (ตะวันออก), ถนนบางนา-ตราด และระยะ 1,500 เมตร ขนานกับถนนกรุงเทพฯ-ชลบุรีสายใหม่ ควบคุมความสูงของอาคาร สิ่งปลูกสร้างและป้ายต่างๆ ให้มีความสูงได้ไม่เกิน 23 เมตร

รูปที่ 4.36 แสดงขอบเขตควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณโดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ทั้ง 3 บริเวณ

โครงการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีพื้นที่ประมาณ 816 ตารางกิโลเมตร โดยมีแผนพัฒนาพื้นที่ที่สำคัญคือ พัฒนาให้เป็นเมืองหน้า/เมืองท่องเที่ยวทางน้ำ (เวนิสตะวันออก) และเมืองศูนย์กลางการบินและการคมนาคมขนส่ง และเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ศักยภาพ และข้อจำกัดในการพัฒนาในด้านต่างๆ ทำให้ได้พื้นที่ที่มีศักยภาพที่เหมาะสมในการพัฒนาในอนาคต โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพเดิมในพื้นที่ จำนวน 6 พื้นที่ (รูปที่ 4.37) ได้แก่

รูปที่ 4.37 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพของการจัดทำผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

1. ชุมชนศูนย์กลางนคร ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของท่าอากาศยาน เป็นเมืองศูนย์กลางด้านธุรกิจและการค้าของสุวรรณภูมิมหานคร มีพื้นที่ประมาณ 34 ตารางกิโลเมตร บริเวณนี้จะประกอบไปด้วย อาคารสำนักงาน อาคารเพื่อการพาณิชย์กรรม อาคารราชการ อาคารพักอาศัยรวมชั้นดี และโรงแรมชั้นดี

2. ชุมชนบางพลีใหญ่ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของท่าอากาศยาน เป็นเมืองวัฒนธรรมและสวนอุตสาหกรรม มีพื้นที่ประมาณ 24 ตารางกิโลเมตร บริเวณนี้จะประกอบไปด้วย โรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อมลพิษ อาคารสำนักงาน บ้านพักอาศัย อาคารพักอาศัยรวมของผู้มีรายได้น้อย

3. ชุมชนลาดกระบัง-วัดศรีวารีน้อย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของท่าอากาศยาน เป็นเมืองคั่นคิดนวัตกรรมและแปรรูปสินค้าเกษตร มีพื้นที่ประมาณ 37 ตารางกิโลเมตร บริเวณนี้จะประกอบไปด้วย อาคารเพื่อการศึกษาและวิจัยด้านอุตสาหกรรม อาคารสำนักงาน บ้านพักอาศัยชั้นดี

4. ชุมชนจระเข้ใหญ่ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของท่าอากาศยาน เป็นเมืองน้ำและเมืองท่องเที่ยวทางน้ำ มีพื้นที่ประมาณ 18 ตารางกิโลเมตร บริเวณนี้จะประกอบไปด้วย อาคารพักอาศัยกึ่งสำนักงาน บ้านพักอาศัยชั้นดีที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองน้ำ อาคารเพื่อบริการการท่องเที่ยว โรงแรมชั้นดี ที่พักแบบโฮมสเตย์ (home stay)

5. ชุมชนบางปลา-บางเสาธง ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของท่าอากาศยาน เป็นเมืองคลองและอุตสาหกรรม และพิพิธภัณฑ์ทางทะเล มีพื้นที่ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร บริเวณนี้จะประกอบไปด้วย อาคารพักอาศัยกึ่งสำนักงาน โรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อมลพิษ บ้านพักอาศัย อาคารพักอาศัยรวมของผู้มีรายได้น้อย

6. ชุมชนบางป่อ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกสุดของท่าอากาศยาน เป็นเมืองธุรกิจและประตูสู่ภาคตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 19 ตารางกิโลเมตร บริเวณนี้จะประกอบไปด้วย อาคารพักอาศัยกึ่งสำนักงาน บ้านพักอาศัยชานเมือง อาคารพาณิชย์กรรม

จากมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณโดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บริเวณที่ 1 ซึ่งควบคุมความสูงของอาคาร สิ่งปลูกสร้างและป้ายต่างๆ ให้มีความสูงได้ไม่เกิน 12 เมตร และจากการกำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพที่เหมาะสมในการพัฒนาในอนาคต พื้นที่ศึกษาจะอยู่ในพื้นที่ที่ 3 คือชุมชนลาดกระบัง-วัดศรีวารีน้อย (รูปที่ 4.38) ซึ่งเป็นเมืองคั่นคิดนวัตกรรมและแปรรูปสินค้าเกษตร

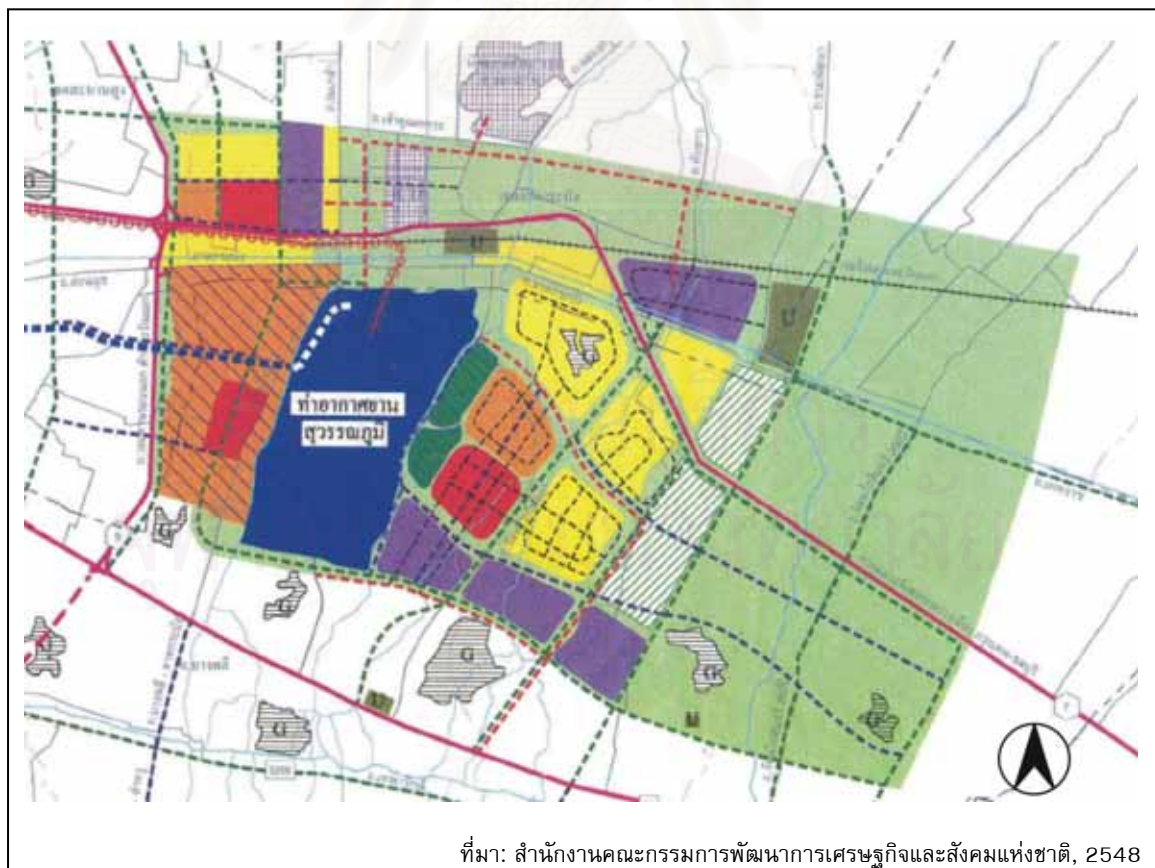

รูปที่ 4.38 แนวความคิดในการพัฒนาศูนย์ชุมชนลาดกระบัง-วัดศรีวารีน้อย

4.4.2 โครงการวางแผนผังการพัฒนาเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ

เมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ มีเป้าหมายของแผนผังคือปี พ.ศ. 2578 (รูปที่ 4.39) เป็นโครงการเพื่อการพัฒนาที่ดินในบริเวณโดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก ซึ่งมีโครงข่ายคมนาคมเข้าถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้อย่างสะดวก โดยเน้นการวางแผนหลักในพื้นที่รัศมี 30 กิโลเมตรโดยรอบสนามบิน และพื้นที่ควบคุมการใช้ที่ดินในรัศมี 10 กิโลเมตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- พื้นที่ในรัศมี 30 กิโลเมตรโดยรอบสนามบิน เสนอให้เป็นพื้นที่กันชน มีการพัฒนา ศูนย์ชุมชนชานเมือง (Urban Sub-center) ขึ้นมารองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น
- พื้นที่ในรัศมี 10 กิโลเมตรจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กำหนดให้เป็นพื้นที่พัฒนาที่ดิน โดยเสนอให้พัฒนาพื้นที่ด้านตะวันออกของสนามบินเป็นเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ (Suvarnabhumi Aerotropolis) ทางด้านตะวันตกเสนอให้พัฒนาเป็นย่านอุตสาหกรรมเบาที่ปลอดภัย พื้นที่ด้านทิศเหนือของสนามบิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ลาดกระบังตะวันตกให้เป็นย่านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ และลาดกระบังตะวันออกเป็นย่านอุตสาหกรรมเกษตรที่เกี่ยวข้องกับสนามบินและพื้นที่เกษตรรอบนอก

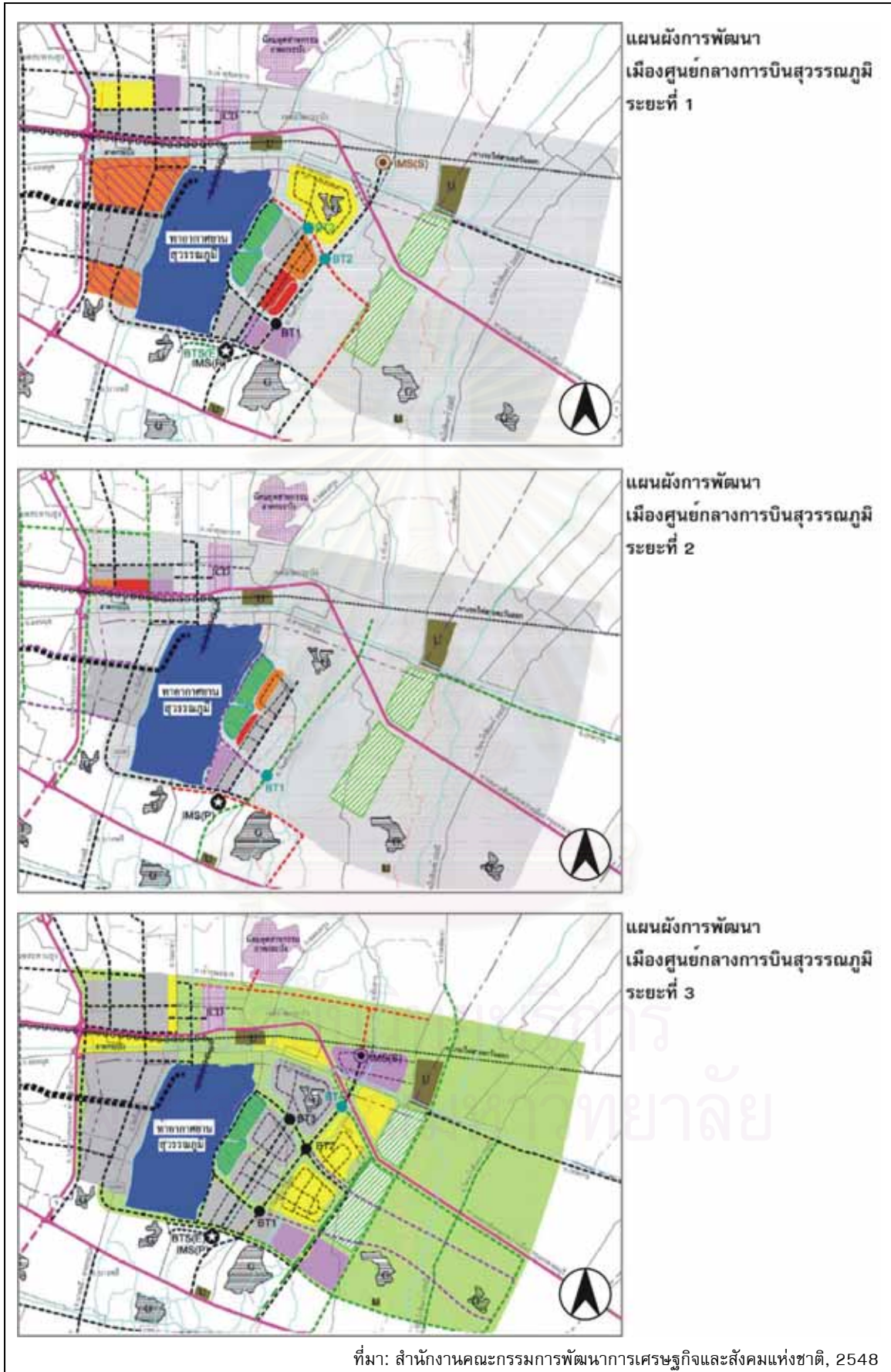

รูปที่ 4.39 แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ ปี พ.ศ. 2578

การพัฒนาพื้นที่เมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ ได้เสนอแผนการใช้ที่ดิน สรุปได้ดังนี้

- พื้นที่ทางด้านตะวันออกของสนามบิน มีพื้นที่ 37,500 ไร่ กำหนดให้เป็นพื้นที่หลักของเมืองศูนย์กลางการบิน มีย่านธุรกิจพาณิชยกรรมชั้นดี เป็นศูนย์กลางของพื้นที่ประกอบด้วย ศูนย์ประชุม ศูนย์นิทรรศการ ศูนย์ธุรกิจ อาคารสำนักงาน โรงแรม ส่วนกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ หอสมุด ย่านบันเทิงและสวนสาธารณะ
- พื้นที่ทางด้านตะวันตกของสนามบิน มีพื้นที่ 12,500 ไร่ เนื่องจากเดิมมีการพัฒนาเป็นแบบการใช้ที่ดินแบบผสมผสาน (mixed use) จึงเสนอให้มีการขยายตัวของพื้นที่ โดยการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐาน และควบคุมการพัฒนาให้มีเฉพาะกิจกรรมประเภทอุตสาหกรรมเบาที่ไม่มีมลพิษสอดคล้องกับการขนส่งทางอากาศ และที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง และส่งเสริมให้เกิดอุทยานแสดงสินค้า ศูนย์รวมร้านค้าย่อย ศูนย์สินค้าขายส่ง
- พื้นที่ทางด้านทิศเหนือของสนามบิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ
  - พื้นที่ลาดกระบังตะวันตก มีพื้นที่ 6,900 ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ในระยะที่ 1 (พ.ศ. 2549-2558) เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรม 1,000 ไร่ ที่พักอาศัย 800 ไร่ และพาณิชยกรรม 700 ไร่ ในระยะที่ 2 (พ.ศ. 2559-2568) พัฒนาอุตสาหกรรม 1,000 ไร่ และที่พักอาศัยความหนาแน่นน้อย บนพื้นที่ 1,400 ไร่
  - พื้นที่ลาดกระบังตะวันออก มีพื้นที่ 15,000 ไร่ ให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมเกษตรที่เกี่ยวข้องกับสนามบิน ที่อยู่อาศัย และสถาบันการศึกษา ล้อมรอบด้วยพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่นี้ตามโครงการวางแผนผังการพัฒนาเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิเสนอให้พัฒนาในระยะที่ 3 (พ.ศ. 2569-2578) เป็นอุทยานอุตสาหกรรมปลอดมลพิษที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการบินบนพื้นที่ 3,000 ไร่ และที่พักอาศัยความหนาแน่นน้อย พื้นที่ 4,000 ไร่

จากการวางแผนหลักของโครงการ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่ควบคุมการใช้ที่ดินในรัศมี 10 กิโลเมตร ที่กำหนดให้เป็นพื้นที่พัฒนาที่ดินโดยแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนต่างๆ ซึ่งพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่พัฒนาทางทิศเหนือ คือ พื้นที่ลาดกระบังตะวันออก โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมเกษตร ที่อยู่อาศัย และสถาบันการศึกษา ตามโครงการวางแผนผังการพัฒนาเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ เสนอให้มีการพัฒนาพื้นที่ทั้งหมด 3 ระยะ (รูปที่ 4.40) โดยพื้นที่ลาดกระบังตะวันออกซึ่งครอบคลุมพื้นที่ศึกษา อยู่ในการพัฒนาในระยะที่ 3 (พ.ศ. 2569-2578)

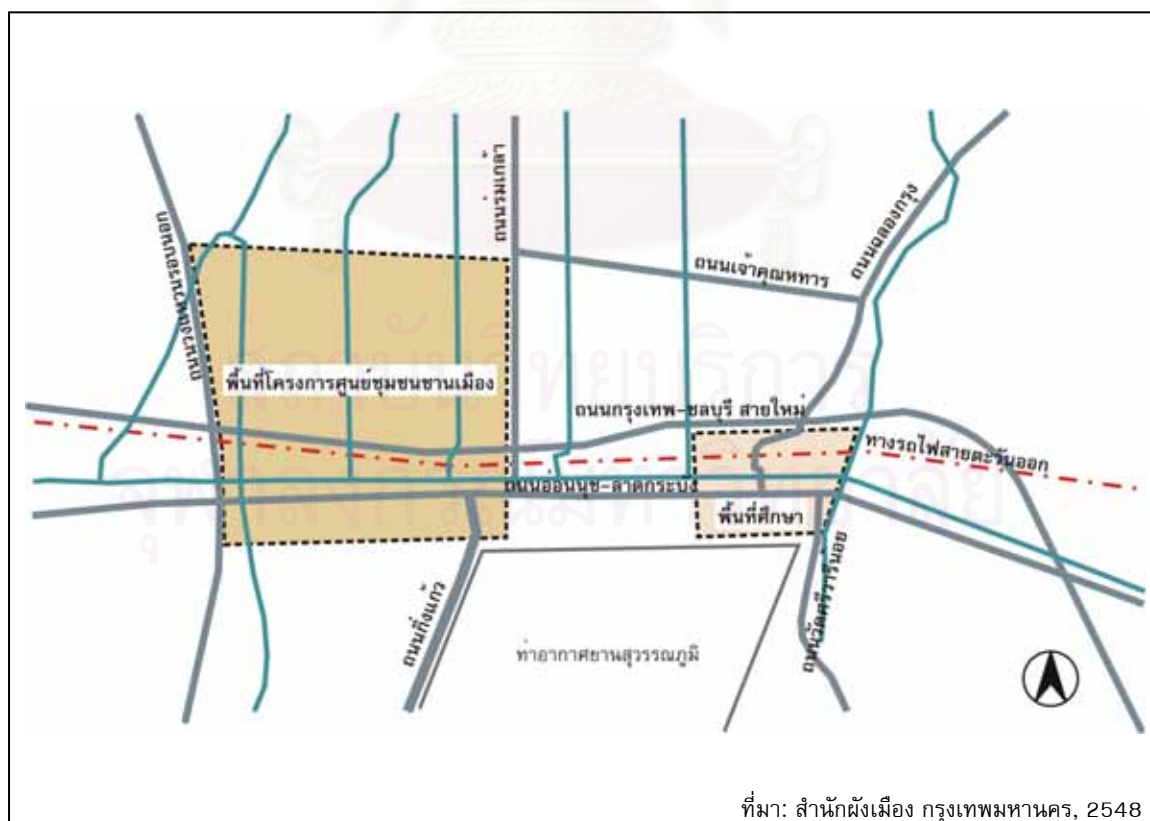
รูปที่ 4.40 แผนผังการพัฒนาพื้นที่เมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ ทั้ง 3 ระยะ

4.4.3 โครงการพัฒนาศูนย์ชุมชนเมืองลาดกระบัง

จากยุทธศาสตร์หลักของผังเมืองกรุงเทพมหานคร ในการดำเนินการปรับโครงสร้างของเมืองที่กำลังเติบโต คือ การสร้างระบบศูนย์ชุมชนเมือง โดยกำหนดให้ศูนย์ชุมชนเมืองเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินแบบผสมผสาน ประกอบด้วย ที่พักอาศัย ศูนย์การค้า ร้านค้าและบริการ สถาบันการศึกษา และหน่วยราชการ ซึ่งจะตั้งอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน สามารถเดินทางกันได้โดยสะดวก และส่งเสริมการสัญจรระหว่างศูนย์ชุมชนเมืองกับพื้นที่อื่นๆ ด้วยระบบขนส่งมวลชน

ศูนย์ชุมชนเมืองลาดกระบัง เป็นศูนย์ชุมชนเมืองแห่งแรกของกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ประมาณ 12,500 ไร่ ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่เขตลาดกระบัง มีอาณาเขตดังนี้ (รูปที่ 4.41)

- ทิศเหนือ ติดกับถนนของกรุงเทพมหานคร (ส่วนเชื่อมต่อจากถนนเจ้าคุณทหาร ซึ่งอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง)
- ทิศตะวันออก ติดกับ ถนนร่มเกล้ามุ่งตรงไปยังเขตติดต่อกับอำเภอบางพลี
- ทิศใต้ สิ้นสุดเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร ติดต่อกับอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มุ่งตรงไปยังถนนวงแหวนรอบนอกตะวันออก
- ทิศตะวันตก ติดกับ ถนนวงแหวนรอบนอกตะวันออก

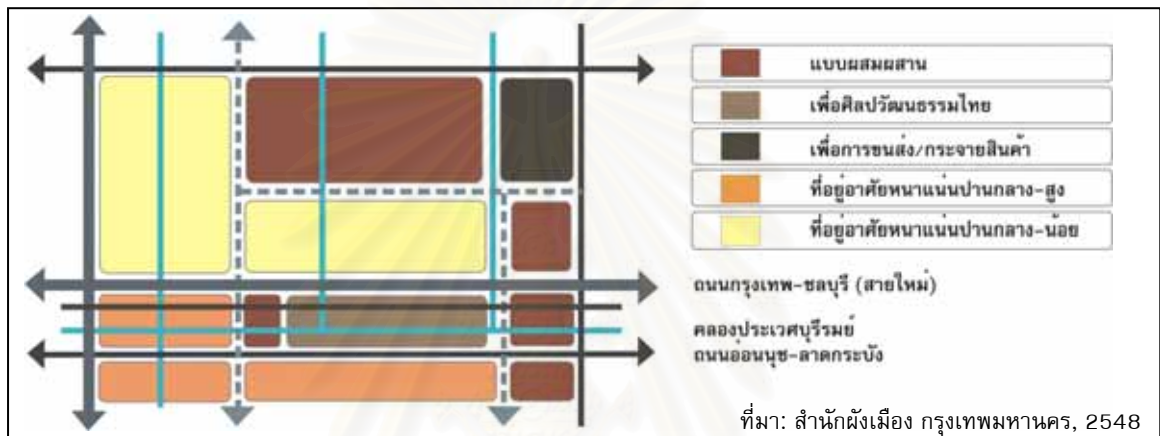

ที่มา: สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2548

รูปที่ 4.41 ตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์ชุมชนเมือง ลาดกระบัง

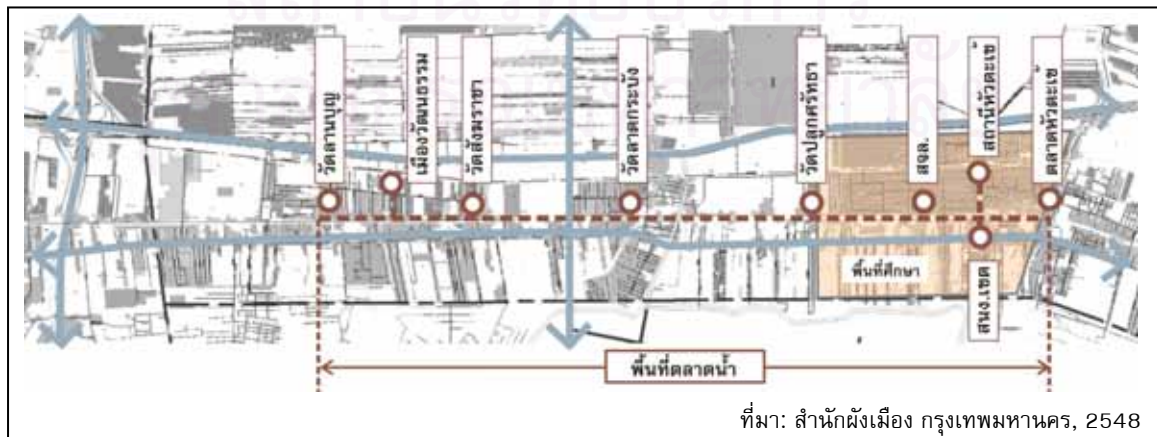

โครงการพัฒนาศูนย์ชุมชนชานเมืองลาดกระบัง มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างความสมบูรณ์ของชุมชนบริเวณชานเมือง ลดการเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร ลักษณะการดำเนินการประกอบด้วย การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง การพัฒนาทางเท้า การปรับปรุงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อม การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ การออกแบบชุมชนเมือง และการกำหนดมาตรการการควบคุมการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ โดยได้ใช้วิธีการจัดรูปที่ดินมาประยุกต์ในการพัฒนาพื้นที่ (รูปที่ 4.42) ทำให้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ได้ 5 ประเภท คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อศิลปวัฒนธรรม การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการขนส่งและกระจายสินค้า การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง-สูง และการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง-น้อย

รูปที่ 4.42 แนวความคิดในการกำหนดผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ของโครงการพัฒนาศูนย์ชุมชนชานเมืองลาดกระบัง จะเห็นได้ว่า พื้นที่ศึกษาจะอยู่ในโครงข่ายเชื่อมโยงพื้นที่เพื่อศิลปะและวัฒนธรรมไทย (รูปที่ 4.43) เนื่องจากการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อศิลปะและวัฒนธรรมไทยนั้น จะอยู่บริเวณสองฝั่งคลองประเวศบุรีรมย์และเชื่อมโยมายังบริเวณชุมชนดั้งเดิม คือ บริเวณชุมชนตลาดหัวตะเข้ และจะพัฒนาให้เป็นตลาดน้ำเพื่ออนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิม และส่งเสริมการท่องเที่ยวของศูนย์ชุมชนลาดกระบังในอนาคต

รูปที่ 4.43 โครงข่ายเชื่อมโยงพื้นที่เมืองวัฒนธรรม

4.4.4 โครงการพัฒนาและปรับปรุงศูนย์พาณิชย์กรรมชุมชนลาดกระบัง (ลาดกระบังเก่า)

โครงการพัฒนาและปรับปรุงศูนย์พาณิชย์กรรมชุมชนลาดกระบัง เป็นโครงการในแผนผังการพัฒนาเขต มีระยะเวลาดำเนินการโครงการ 4 ปี ซึ่งจะเริ่มดำเนินการปี พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2554 การพัฒนาประกอบด้วย การพัฒนาโครงข่ายถนน การพัฒนาทางเท้าบริเวณสถานีขนส่งมวลชนระบบราง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเส้นทางสัญจรและบริเวณที่โล่งสาธารณะ การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนและสถานที่ที่มีความสำคัญ (รูปที่ 4.44) เช่น

- การอนุรักษ์ชุมชนตลาดหัวตะเข้ ชุมชนตลาดหัวตะเข้ตั้งอยู่ริมคลองประเวศบุรีรมย์ เป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการค้าขายริมคลองซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ดังนั้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนตลาดหัวตะเข้ เป็นการอนุรักษ์สภาพความเป็นอยู่ดั้งเดิมของผู้อาศัยริมคลอง แสดงวิถีชีวิต ฟื้นฟูแหล่งการค้า และเป็นการเพิ่มสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ การอนุรักษ์อาคารริมน้ำ ปรับปรุงสภาพพื้นที่โดยรอบและตัวอาคาร ปรับปรุงทางเดินริมน้ำ ฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตชุมชน เพิ่มเส้นทางจักรยาน จัดประชุมหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาชน
- การปรับปรุงอาคารสถานีตำรวจลาดกระบังเดิมให้เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน มีพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ ตั้งอยู่ริมคลองประเวศบุรีรมย์ ปัจจุบันอาคารสถานีตำรวจลาดกระบังเดิมเป็นอาคารร้าง รูปแบบอาคารแสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ดั้งเดิม จึงควรปรับปรุงอาคารดังกล่าวให้เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน แสดงวิถีชีวิตของประชาชนในชนบท จัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในอดีต ซึ่งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้

นอกจากนี้มีการใช้วิธีการจัดรูปที่ดินในบริเวณศูนย์พาณิชย์กรรมชุมชนลาดกระบัง เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ตาดบอด ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเป็นระบบอีกด้วย

ที่มา: สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2548

รูปที่ 4.44 ชุมชนและสถานที่ที่จะได้รับการปรับปรุงและฟื้นฟู

4.4.5 สรุปผลกระทบจากแผนงาน โครงการที่มีต่อชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

โครงการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ นับเป็นโครงการหลักที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ศึกษาซึ่งตั้งอยู่ห่างจากทางเข้าของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ประมาณ 3 กิโลเมตร ในทุกด้าน ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม อันเนื่องมาจากการก่อสร้างและการดำเนินงานของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาเพื่อรองรับการดำเนินงานของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยสามารถแบ่งผลกระทบออกเป็นด้านต่างๆ ที่สำคัญได้ ดังนี้

1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเสียง เป็นปัญหาหลักซึ่งเป็นผลกระทบอันดับแรก จากการทดสอบระดับเสียงที่ได้มีการทดลองบิน (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ, 2547)ระดับเสียงจะมีค่าอยู่ระหว่าง 30-35 NEF (Noise Exploter for Cast / การประมาณการกระจายของเสียง) หรือ ประมาณ 70 เดซิเบล โดยมาตรฐานขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศได้กำหนดไว้ว่า ที่ใดมีระดับเสียงเกิน 30-40 NEF ที่นั้นไม่เหมาะสมที่จะเป็นสถานศึกษา ซึ่งทางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้ทำการวัดในหลายๆ จุดกระจายครอบคลุมพื้นที่ทั้งภายในและโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งทุกจุดที่ทำการวัดมีค่าที่ได้ 30-35 NEF ทั้งสิ้น นั้นหมายถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นอกเหนือไปจากบุคลากรและนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ประมาณ 20,000 คน ยังรวมถึง ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อีกเป็นจำนวนมาก เหตุที่ทำให้ปัญหาทางด้านเสียงเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะว่า แต่เดิมลักษณะพื้นที่ของชุมชนในบริเวณโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นที่โล่งแวดล้อมด้วยธรรมชาติ เงียบสงบ มีวิถีชีวิตดั้งเดิม เหมาะที่จะเป็นสถาบันการศึกษาหรือเมืองมหาวิทยาลัย เมื่อมีสนามบินเกิดขึ้นเรื่องเสียงจึงนับว่าเป็นปัญหาหลักต่อผู้คนที่อาศัยอยู่ในของชุมชนโดยรอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2) ผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ผลกระทบระหว่างการก่อสร้างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ที่มีต่อชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินจะยังไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากการก่อสร้างสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ที่จะรองรับท่าอากาศยานยังไม่แล้วเสร็จ การขยายตัวของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะเกิดขึ้นเมื่อสาธารณูปโภคสาธารณูปการต่างๆ ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งในปัจจุบันการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นน้อย และพื้นที่พาณิชยกรรมได้แก่ บริเวณตลาดหัวตะเข้ และริมถนนอ่อนนุชลาดกระบัง ดังนั้นเมื่อท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้เปิดดำเนินงาน ผลกระทบที่มีต่อชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ คือ จะมีความเจริญ ความสะดวกสบายในการคมนาคมมุ่งมาสู่บริเวณนี้ ทำให้มีการขยายตัวของชุมชนออกไปตามแนวถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จะเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากพื้นที่รกร้างว่างเปล่าที่เคยเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเดิม มาเป็นพื้นที่เป็นพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่น เพื่อรองรับประชากรที่จะหลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่ ขณะเดียวกันผลกระทบทางด้านลบก็จะเกิดขึ้นตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือการจราจรติดขัด สุขภาพจิต ชุมชนแออัดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

3) ผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์อาคาร ในปัจจุบัน พื้นที่ศึกษามีการใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทอาคารพักอาศัย ได้แก่ หอพักและอพาร์ทเมนท์ และประเภทพาณิชย์กรรม ซึ่งอยู่ในระดับความสูงไม่เกิน 10-15 เมตร และสำหรับบ้านจัดสรรมีความสูงไม่เกิน 10 เมตร สำหรับผลกระทบโดยตรงก็คือ เสียงรบกวนเนื่องจากอาคารส่วนใหญ่ไม่มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ สำหรับผลกระทบในด้านบวก คือ อาคารพาณิชย์ต่างๆ ริมนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเป็นบริเวณศูนย์กลางชุมชนที่มีการก่อสร้างแล้วเสร็จไปแล้วนั้น ปัจจุบันมีบางส่วนที่ถูกปล่อยทิ้งร้างไม่มีการเข้าใช้ประโยชน์ เมื่อมีโครงการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเกิดขึ้น จะส่งผลให้ความต้องการในหลายๆ ด้านมีการขยายตัวสูงขึ้น ทำให้มีการใช้ประโยชน์อาคารอย่างเต็มพื้นที่ และในขณะที่มีพื้นที่จำกัด ทำให้ต้องมีการปรับปรุงอาคารในพื้นที่เดิมให้สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น และสำหรับอาคารที่เคยใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว อาจจะมีการปรับปรุงให้เป็นที่อยู่อาศัยเชิงพาณิชย์มากขึ้น ผลที่เกิดตามมาจากความเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารของพื้นที่ศึกษา จะทำให้ภายในชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลายมากขึ้นกลายเป็นชุมชนเมือง ส่วนผลกระทบทางด้านลบ คือ เกิดความแออัดและวุ่นวายภายในชุมชนมากขึ้น

4) ผลกระทบด้านคมนาคมขนส่ง เมื่อมีการดำเนินงานของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ คาดว่าจะมีการจราจรจากการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าต่างๆ ในปริมาณที่สูงขึ้น ซึ่งได้มีการก่อสร้างทางด่วนและถนนมารองรับโครงการนี้ อีกทั้งจัดให้มีระบบการขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ ทั้งรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนและรถไฟที่สามารถเชื่อมถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้ เพื่อรองรับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามปริมาณการจราจรส่วนใหญ่จะมาจากพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานครซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยใช้เส้นทางยกระดับที่ได้ก่อสร้างรองรับเอาไว้ ส่วนพื้นที่ศึกษานั้นอยู่ทางทิศเหนือจึงได้รับผลกระทบจากการคมนาคมขนส่งค่อนข้างน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปริมาณการสัญจรจากผู้คนเพิ่มขึ้นในพื้นที่

5) ผลกระทบด้านน้ำท่วม เนื่องจากชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นพื้นที่ลุ่มมีการทรุดตัวต่ำลง ทำให้การไหลของน้ำทุกทิศทางไหลมารวมกันเมื่อฝนตก ซึ่งพื้นที่ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ตั้งอยู่ในพื้นที่เดิมที่เป็นเส้นทางระบายน้ำ และรองรับน้ำที่ไหลมาจากด้านเหนือ ซึ่งท่าอากาศยานสุวรรณภูมิจวางทางไหลของน้ำ จึงทำให้การระบายน้ำลงสู่ด้านใต้ (ชายทะเล) ไม่สะดวก อาจทำให้มีน้ำท่วมในชุมชนในฤดูน้ำหลาก

6) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม เมื่อมีการดำเนินงานท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ การลงทุนทางธุรกิจที่ต่อเนื่องจะขยายตัวตามมาในพื้นที่โดยรอบ รวมไปถึงพื้นที่ศึกษาด้วย จึงก่อให้เกิดความเจริญมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจด้านการค้าและการบริการดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่มีผู้เข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความต้องการในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ที่พักอาศัย สินค้าและการบริการต่างๆ ทำให้ภายในพื้นที่ศึกษาเกิดกิจกรรมด้านการพาณิชย์กรรมเพิ่มมากขึ้น และบทบาทของเศรษฐกิจจากการเกษตร จะลดลง ก่อให้เกิดอาชีพต่างๆ ที่หลากหลายเพิ่มขึ้นเช่นกัน และจากการที่ย่านการค้าและบริการขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วตามแนวถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จะดึงดูดให้ผู้คนในพื้นที่เกิดการสัญจรไปมาเพื่อทำกิจกรรมภายในชุมชน ทำให้สภาพสังคมมีความเป็นสังคมเมืองสูงขึ้น

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ โดยเฉพาะในบริเวณร้านค้าต่างๆ ในตลาดหัวตะเข้ และริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง รวมถึงบุคลากรและนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทั้งหมดถือเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งกำหนดให้เป็นทิศทางสำหรับการขึ้นลงของเครื่องบิน ย่อมได้รับผลกระทบโดยตรงไม่ว่าจะเป็นผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง และละอองน้ำมันจากเครื่องบิน ตลอดจนผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากปริมาณการสัญจรที่เพิ่มขึ้น สิ่งก่อสร้างและอาคารที่พักอาศัยที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในพื้นที่ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นสังคมเมือง

4.5 สรุปสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

จากประวัติความเป็นมา ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ลาดกระบังในอดีตมีสภาพทางกายภาพแบบชนบท การตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในรูปแบบสังคมเกษตรกรรมริมน้ำ เมื่อมีการตัดถนนเข้ามาในพื้นที่และเกิดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมการใช้ที่ดินขนาดใหญ่ และมีผู้คนเข้าใช้พื้นที่มีเป็นจำนวนมากจึงเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของการใช้พื้นที่ และเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพจนมาถึงในปัจจุบัน

ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีขอบเขตครอบคลุมบริเวณพื้นที่ที่สำคัญได้แก่ บริเวณตลาดหัวตะเข้ ซอยจินดา และซอยเก็กงาม ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณศูนย์กลางของลาดกระบัง ทำให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินหลากหลายประเภทตามความต้องการของผู้ที่เข้าใช้พื้นที่ โดยเฉพาะจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่มีเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นการประโยชน์ที่ดินประเภทพักอาศัยและพาณิชยกรรม สำหรับการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษาจะมีรูปแบบที่หลากหลาย โดยเป็นอาคารพักอาศัยที่มีลักษณะเป็นหอพักและอพาร์ทเมนท์ ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการด้านที่พักอาศัยของกลุ่มคนต่างๆ ที่เข้ามาใช้พื้นที่ ส่งผลต่อเนื่องให้มีการใช้อาคารประเภทพาณิชยกรรม ร้านค้าและบริการประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนดังกล่าว อีกทั้งยังทำให้เกิดรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลายขึ้นในพื้นที่

ประชากรในพื้นที่ศึกษามีหลากหลายประเภทและกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน ทำให้มีความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของกลุ่มคนแต่ละประเภท เช่น ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย และความต้องการด้านสินค้าและบริการ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทำให้เกิดการหมุนเวียนเข้าออกของประชากรในพื้นที่อยู่ตลอดเวลา และจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นทุกปี และการที่ผู้เข้าใช้พื้นที่มีถิ่นฐานอยู่นอกพื้นที่ ทั้งนักศึกษาบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ รวมทั้งกลุ่มคนทำงาน จึงทำให้เกิดการทำธุรกิจด้านที่พักอาศัย ตลอดจนธุรกิจการค้าและบริการ เพื่อรองรับความต้องการในด้านต่างๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าว มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโต และมีคุณภาพในด้านบริการที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาที่ขึ้นอยู่กับพาณิชยกรรมเป็นหลัก โดยมีโครงสร้างทาง

เศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับสภาพสังคม และเชื่อมโยงกับสภาพทางกายภาพของชุมชนโดยรอบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุป พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคารหลากหลายประเภท เนื่องมาจากความต้องการในด้านที่พักอาศัย สินค้าและบริการของกลุ่มคนต่างๆ ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารที่มีลักษณะแบบผสมผสาน ทั้งที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน สถานศึกษา ร้านค้า จะสามารถดึงดูดให้มีผู้คนผ่านไปมาเป็นจำนวนมากอยู่ตลอดเวลา และบริเวณพื้นที่สาธารณะที่มีผู้คนเดินผ่านจำนวนมาก เช่น ถนน ทางเท้า จะเกิดความน่าสนใจ และยังเป็นตัวดึงดูดให้เกิดการเดินทางที่เพิ่มมากขึ้นภายในพื้นที่นั้นอีกด้วย (Jacobs, 1961) อีกทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารที่หลากหลาย ยังทำให้เกิดรูปแบบกิจกรรมการค้า การบริการในชุมชนที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งความหลากหลายของกิจกรรมภายในพื้นที่ชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคน รวมถึงเกิดการปฏิสัมพันธ์กันของผู้คนในพื้นที่ (Needham, 1977) เช่น การพบปะพูดคุย ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ข้อมูลข่าวสาร

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สามารถทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการใช้พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้า ทั้งกิจกรรมการจับจองพื้นที่ และกิจกรรมการสัญจร จึงต้องทำการศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่สัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์อาคารในบริเวณต่างๆ ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งต้องทำการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่เป็นวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการเข้าสังเกตการณ์ปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้า และสามารถบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนได้อย่างครอบคลุม เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการเข้าใช้พื้นที่ศึกษาในช่วงเวลาต่างๆ ของกลุ่มคนหลากหลายประเภทได้อย่างชัดเจน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ นี้ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ เทคนิค วิธีการ และการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ให้ละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผลกับผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

การบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

ในการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ นอกจากการศึกษาสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมโดยทั่วไปแล้ว ต้องอาศัยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ได้อย่างครอบคลุม และทำการเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการเข้าใช้พื้นที่ศึกษาในช่วงเวลาต่างๆ ของกลุ่มคนหลากหลายประเภทอย่างชัดเจน โดยเลือกการเก็บข้อมูลด้วยการเข้าสังเกตการณ์ในพื้นที่ ทั้งหมด 4 วิธี ทั้งนี้เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆ หรือเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ของรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคาร พื้นที่ว่างสาธารณะ และปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ของคนเดินเท้ารูปแบบต่างๆ โดยมีรายละเอียดในการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ดังนี้

- 5.1 การบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ
- 5.2 การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน
- 5.3 การบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน
- 5.4 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน

เมื่อทำการบันทึกเรียบร้อยแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ มาทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของกิจกรรมการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนเดินเท้า กับกิจกรรมการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ และทำการสรุปผลการสำรวจ ทั้งนี้มีคำถ้อยย่อในการศึกษา คือ

1. พื้นที่ว่างสาธารณะบริเวณใดได้รับความนิยมในการใช้งาน โดยเน้นการศึกษาลักษณะของพื้นที่ที่ก่อให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย (multi-used spaces) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของรูปแบบการใช้พื้นที่ในลักษณะต่างๆ
2. พื้นที่ว่างสาธารณะที่พบรูปแบบกิจกรรมแบบหยุดนิ่ง (static activity) และกิจกรรมการสัญจร (moving activity) โดยกลุ่มผู้ใช้ประเภทต่างๆ ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ที่จัดไว้หรือไม่
3. พื้นที่และเส้นทางใดในพื้นที่ศึกษา ที่มีการเข้าใช้และเกิดกิจกรรมที่หลากหลายโดยผู้ใช้ประเภทต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางที่จะปรับปรุงการใช้พื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น
4. ภาพรวมของรูปแบบการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้น เป็นการใช้พื้นที่อย่างเต็มประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นั้นๆ หรือไม่

5.1 การบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ

เป็นการบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะในลักษณะต่าง ๆ โดยจะแบ่งการใช้อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นรูปแบบของการใช้ประโยชน์ย่อยตามประเภทวิธีการเก็บข้อมูลนี้ จะทำให้ทราบถึงรูปแบบของกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นและความหลากหลายในการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะในลักษณะต่างๆ (รูปที่ 5.1)

การสำรวจทำขึ้นเมื่อวันที่ 15-21 สิงหาคม พ.ศ. 2548 จากการสำรวจพบว่าในพื้นที่ศึกษามีการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทต่างๆ ดังนี้ (แผนที่ 5.1)

- พาณิชยกรรม
- ที่พักอาศัย
- สถาบันการศึกษา
- สถานที่ราชการ
- อุตสาหกรรมและคลังสินค้า
- นันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ
- พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปที่ 5.1 การใช้ประโยชน์อาคารประเภทต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา

5.1.1 ประเภทพาณิชย์กรรม

จากแผนที่ 5.2 จะพบว่าการใช้อาคารประเภทพาณิชย์กรรมนั้น ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ริมถนน ทั้งสองฝั่ง โดยเริ่มต้นจากบริเวณสะพานข้ามคลองหัวตะเข้ ยาวเรื่อยมาตามแนวถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จนถึงสะพานข้ามคลองหนองปรือ และมีส่วนต่อเนื่องของอาคารพาณิชย์กรรมสองฝั่งของถนนฉลองกรุงจากบริเวณจุดตัดของถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังกับถนนฉลองกรุง ไปจนถึงสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรมย์ และพบอาคารพาณิชย์กรรมอยู่ภายในซอยตลาดหัวตะเข้ ยาวเรื่อยไปจนถึงบริเวณหลังตลาดซึ่งเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับชุมชนริมน้ำ

ลักษณะอาคารพาณิชย์กรรมที่พบ โดยส่วนใหญ่จะเป็นอาคารพาณิชย์สูงประมาณ 4 ชั้น พบมากบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ส่วนอาคารพาณิชย์บริเวณตลาดหัวตะเข้ นั้นจะมีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ 2 ชั้นสภาพค่อนข้างเก่า เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นย่านการค้าเดิม ก่อนที่จะมีการกระจายตัวมาตามแนวถนน ทำให้เห็นถึงสภาพของอาคารที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

จากการสำรวจพบว่าการใช้อาคารประเภทพาณิชย์กรรมนั้น มีประเภทการค้าและการบริการที่หลากหลาย โดยร้านค้าที่พบมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ ร้านขายอาหาร 96 ร้าน ร้านขายของชำบริโภค 95 ร้าน และร้านเสริมสวย 68 ร้าน ตามลำดับ (ตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนร้านค้าประเภทต่างๆ ในพื้นที่

ลำดับที่	ประเภทร้านค้า	จำนวน (ร้าน)	ร้อยละ (ของร้านค้าทั้งหมด)
1	ร้านอาหาร	96	20.5
2	ร้านสะดวกซื้อ	21	4.6
3	ร้านชำบริโภค	95	20.3
4	ร้านเครื่องอุปโภค	9	1.9
5	ร้านเฟอร์นิเจอร์	8	1.7
6	ร้านเครื่องใช้ไฟฟ้า	12	2.5
7	ร้านทอง	11	2.3
8	ร้านวัสดุอุปกรณ์	28	5.9
9	ร้านค้าเฉพาะอย่าง	24	5.2
10	ธนาคาร	9	1.9
11	ร้านขายยา / คลินิก	23	4.9
12	ร้านเสริมสวย	68	13.4
13	ร้านเช่าหนังสือ / วีดีโอซีดี	9	1.9
14	ร้านอินเทอร์เน็ต	18	3.8
15	ร้านถ่ายเอกสาร / เครื่องเขียน	18	3.8
16	บริการอื่น ๆ	25	5.4
	รวม	474	100

ที่มา : จากการสำรวจ

จะเห็นได้ว่า ร้านอาหาร ร้านของชำบริเวณนั้นจะกระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณ (แผนที่ 5.2) ริมถนนและภายในซอยซึ่งเป็นที่พักอาศัย ส่วนร้านค้าประเภทเครื่องอุปโภคและวัสดุอุปกรณ์ จะตั้งอยู่บริเวณตลาดหัวตะเข้เป็นส่วนใหญ่ และด้วยพื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางของเขต ตลาดกระบ้ง จึงพบ ธนาคาร คลินิก อยู่ภายในพื้นที่เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจยังพบ ร้านค้าบริการประเภทต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการศึกษา กระจายตัวอยู่บริเวณที่มีหอพัก ตั้งอยู่ หรืออยู่บริเวณชั้นล่างของอาคารพักอาศัยประเภทหอพักและอพาร์ทเมนท์ เช่น ร้านถ่ายเอกสาร ร้านมินิมาร์ท ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านซักรีด ร้านเช่าหนังสือ ฯลฯ และเป็นที่น่าสังเกตว่าในพื้นที่ศึกษาจะพบร้านเสริมสวย(รูปที่ 5.2) ตั้งอยู่ในเส้นทางหลักจากย่านที่พักอาศัยเข้าสู่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ คือบริเวณซอยจินดาและริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบ้งเป็นจำนวนมาก

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปที่ 5.2 ร้านเสริมสวยบริเวณต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา

5.1.2 ประเภทที่พักอาศัย

จากแผนที่ 5.3 พบว่าการใช้อาคารประเภทที่พักอาศัยกระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ บ้านเดี่ยว หอพัก/อพาร์ทเมนท์ บ้านพักของหน่วยงาน และเรือนแถวริมหน้า

บ้านเดี่ยว จากการสำรวจพบว่าบ้านเดี่ยวส่วนใหญ่เป็นบ้านจัดสรร ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชอยริมนอนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตั้งแต่สะพานข้ามคลองห้วยเต้ จนถึงสะพานข้ามคลองหนองปรือจะพบที่พักอาศัย อยู่ภายในชอยโดยตั้งอยู่ถัดจากอาคารพาณิชย์กรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในชอยจินดาเป็นแหล่งที่พักอาศัยขนาดใหญ่ มีทั้งบ้านจัดสรร คือ หมู่บ้านจินดา นิเวศน์ และบ้านพักอาศัยตั้งอยู่อย่างหนาแน่น และจากสะพานข้ามคลองหนองปรือไปจนถึงสะพานข้ามคลองหนองคา จะพบบ้านพักอาศัยในลักษณะของบ้านจัดสรรตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของถนนอ่อนนุชลาดกระบัง ได้แก่ หมู่บ้านสินธรอ่อนนุช หมู่บ้านอ่อนนุชนิเวศน์ หมู่บ้านดีดี และหมู่บ้านมณสิณี ทางทิศเหนือจะเป็นบ้านพักอาศัยทั่วไป เนื่องจากมีพื้นที่แคบเพราะถูกขนาบด้วยถนนและลำคลอง จึงไม่เหมาะที่จะทำโครงการบ้านจัดสรรในบริเวณนี้

หอพักและอพาร์ทเมนท์ จากการสำรวจพบว่า ในพื้นที่มีหอพักและอพาร์ทเมนท์อยู่เป็นจำนวนมากถึง 215 หลัง ตั้งอยู่ภายในชอยต่างๆ โดยเฉพาะในชอยเกกิงาม 1 เกกิงาม 2 และเกกิงาม 3 จะพบหอพักอยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะของหอพักในชอยเกกิงาม 1 พบว่ามีอาคารหอพักลักษณะเดิม คือ อาคาร 2 ชั้น ส่วนชอยเกกิงาม 2 และเกกิงาม 3 อาคารหอพักจะเป็นอาคารพักอาศัยสูง 4 ชั้น สถาปัตยกรรมใหม่ มีนักศึกษาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในบริเวณนี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงสะดวกในการเดินทาง และภายในชอยจินดาจะพบหอพักตั้งอยู่ถัดจากอาคารพาณิชย์กรรม ลักษณะอาคารหอพักในบริเวณนี้จะเป็นอาคารสูง 4 ชั้น ซึ่งชั้นล่างจะแบ่งเป็นห้องให้เช่าเพื่อทำการค้า ชั้น 2 ถึงชั้น 4 จึงจะเป็นห้องเช่าเพื่อพักอาศัย (รูปที่ 5.3) เนื่องจากภายในชอยจินดานั้นเป็นที่ตั้งของร้านค้าและบริการมากมาย จึงทำให้เกิดการใช้อาคารในลักษณะนี้ขึ้น

บ้านพักของหน่วยงาน จากการสำรวจพบว่าในพื้นที่มีหน่วยงานต่างๆ ตั้งอยู่มากมาย จึงทำให้มีบ้านพักของหน่วยงานซึ่งจะตั้งอยู่ภายในหน่วยงานนั้นๆ หรือ ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับหน่วยงาน โดยพบบ้านพักของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของสถาบัน ติดกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งบ้านเดี่ยว หอพัก 2 ชั้น และอาคารสูง บ้านพักเจ้าหน้าที่รถไฟ ตั้งอยู่บริเวณสถานีรถไฟห้วยเต้ ยาวขนานไปกับทางรถไฟ มีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว และยังพบแฟลตตำรวจตั้งอยู่บริเวณหลังสำนักงานเขตลาดกระบัง ติดกับคลองประเวศบุรีรมย์ เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งของสถานีตำรวจนครบาลระเข้ร้อย ปัจจุบันได้ย้ายออกไปตั้งที่ใหม่ แต่แฟลตตำรวจยังคงตั้งอยู่ที่เดิม ตัวอาคารสถานีตำรวจเดิมเป็นอาคารร้างไม่ได้มีการเข้าใช้ประโยชน์ ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้เป็นของสำนักงานเขตลาดกระบัง

สัญลักษณ์

- บ้านเดี่ยว / ทาวน์เฮาส์
- หอพัก / อาคารพาณิชย์
- ที่พักของสถาบันราชการ
- โรงเรียนมัธยม

แผนที่ 5.3 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่พักอาศัย ในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจ

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรือนแถวริมน้ำ จากการสำรวจพบว่าในพื้นที่มีเรือนแถวริมน้ำ ตั้งอยู่หลังตลาดหัวตะเข้ ริมคลองประเวศบุรีรมย์ เป็นเรือนไม้ 2 ชั้น จำนวน 55 ห้อง สภาพชำรุดทรุดโทรม ปัจจุบันยังมีผู้อาศัยอยู่บ้าง โดยชั้นล่างจะเป็นร้านขายของ ส่วนชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย และบางห้องได้ทำเป็นห้องเช่า โดยผู้เช่าเป็นคนในวัยทำงาน และมีนักศึกษาจากวิทยาลัยช่างศิลป์เช่าห้องไว้เพื่อเป็นที่เก็บของและทำงาน

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปที่ 5.3 ลักษณะของหอพักและอพาร์ทเมนต์ที่ชั้นล่างเป็นร้านค้า

5.1.3 ประเภทสถาบันการศึกษา

จากแผนที่ 5.4 พบว่าในพื้นที่ที่มีสถาบันการศึกษาอยู่หลายระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา โดยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันเกือบทั้งหมด คือตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพื้นที่หลังคลองประเวศบุรีรมย์ ดังนี้

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีพื้นที่ 850 ไร่ เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งอยู่สองฝั่งของถนนฉลองกรุง ตั้งแต่ริมคลองประเวศบุรีรมย์ไปจนถึงทางพิเศษกรุงเทพ-ชลบุรี

วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร เป็นสถาบันสถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ตั้งอยู่ภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต ติดกับทางรถไฟและคลองลำปาทิว โดยสามารถใช้เส้นทางเดินเท้าด้านหลังของวิทยาลัยช่างศิลป์ ผ่านมายังชุมชนริมน้ำข้ามคลองประเวศบุรีรมย์ เพื่อมายังบริเวณตลาดหัวตะเข้ได้

โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรมสามัญศึกษา เป็นสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ตั้งอยู่ภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต ติดกับทางรถไฟและหอสมุดแห่งชาติเขตลาดกระบังเฉลิมพระเกียรติ โดยสามารถใช้เส้นทางเดินเท้าข้างโรงเรียน ซึ่งเป็นทางทำริมคลอง ข้ามมายังบริเวณสำนักงานเขตลาดกระบังได้

โรงเรียนเซนต์เจมส์ เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ อยู่บริเวณหลังชุมชนริมน้ำติดกับโรงเรียนพรตพิทยพยัต สามารถใช้เส้นทางเดินเท้าหลังโรงเรียนผ่านมายังชุมชนริมน้ำ ข้ามคลองมายังบริเวณตลาดหัวตะเข้ได้

โรงเรียนศึกษาพัฒนา เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีขนาดเล็ก ตั้งอยู่บริเวณหลังเรือนแถวริมน้ำ มีทางเข้า-ออกโรงเรียนทางเดียว คือ เส้นทางเดินเท้าผ่านชุมชนริมน้ำ และข้ามคลองมายังบริเวณตลาดหัวตะเข้

ส่วนสถาบันการศึกษาที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในพื้นที่หลังคลองประเวศบุรีรมย์ มีดังนี้

โรงเรียนปัญญาภรณ์ เป็นโรงเรียนระดับอนุบาล ตั้งอยู่ภายในซอยจินดา ติดกับบริเวณที่ตั้งของแผงขายอาหาร ทำให้บริเวณหน้าโรงเรียนจะมีแผงอาหารที่ตั้งขายต่อเนื่องมาจากช่วงหน้าซอยจินดาอยู่ตลอดแนว

โรงเรียนวัดปลุกศรัทธา เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ตั้งอยู่ริมคลองสี่ ซึ่งจะเป็นคลองที่อยู่ด้านทิศตะวันตกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีเส้นทางเข้า-ออกโรงเรียนคือ จากถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังเข้าซอยวัดปลุกศรัทธา และสามารถใช้เส้นทางข้ามคลองสี่เพื่อมายังซอยคุณหญิงเสียมได้

จากการเก็บข้อมูลจะสังเกตได้ว่า สถานศึกษาที่ตั้งอยู่หลังชุมชนริมน้ำนั้น จะมีเส้นทางเดินเท้าที่ผ่านชุมชนเชื่อมต่อกับออกมายังบริเวณถนนสายหลักได้

สัญลักษณ์	
❶	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
❷	วิทยาลัยช่างศิลป์
❸	โรงเรียนพรตพิทยพยัต
❹	โรงเรียนชิดแจ้งศิลป์
❺	โรงเรียนศึกษาพัฒนา
❻	โรงเรียนวัดปลูกศรัทธา
❼	โรงเรียนปัญญากرن

แผนที่ 5.4 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันการศึกษา ในพื้นที่ศึกษา

0.05 0.05 0.5
0 Kilometers 0.2

ที่มา : จากการทำสำรวจ

<p>รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าจากคูหาทหาร ลาดกระบัง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	
---	--

5.1.4 ประเภทสถานที่ราชการ

จากแผนที่ 5.5 จะพบสถานที่ราชการตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ คือ บริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ดังนี้

สำนักงานเขตลาดกระบัง ตั้งอยู่ภายในซอยลาดกระบัง 15 อยู่ตรงข้ามกับซอยจินดา ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ภายในพื้นที่สำนักงานเขตยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานต่างๆ ของสำนักงานเขตลาดกระบัง

โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร เป็นโรงพยาบาลเพียงแห่งเดียวในพื้นที่ที่ตั้งรองรับผู้ใช้บริการทั้งในพื้นที่ศึกษาและในเขตลาดกระบัง ตั้งอยู่ในซอยลาดกระบัง 15 ติดกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง

หอสมุดแห่งชาติ เขตลาดกระบัง เฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่บนถนนท่านพรตพิทยพยัต ริมทางรถไฟ ติดกับโรงเรียนพรตพิทยพยัต และวิทยาลัยช่างศิลป์กรมศิลปากร

สถานีรถไฟ ในพื้นที่ศึกษาพบสถานีรถไฟ 2 แห่ง คือสถานีรถไฟหัวตะเข้ ตั้งอยู่ในซอยท่านพรตพิทยพยัต เยื้องกับโรงเรียนพรตพิทยพยัต และสถานีรถไฟพระจอมเกล้า ตั้งอยู่ริมถนนซอยคุณหญิงเลี่ยม โดยที่สถานีรถไฟทั้งสองแห่งนี้มีระยะทางห่างกันประมาณ 700 เมตร ซึ่งสถานีรถไฟทั้ง 2 สถานีจะอยู่ติดกับพื้นที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

สถานีรับส่งสัญญาณถ่ายทอดดาวเทียมลาดกระบัง ตั้งอยู่ในพื้นที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ติดกับทางพิเศษกรุงเทพ-ชลบุรี

ที่ทำการไปรษณีย์เจ้าคุณทหาร ตั้งอยู่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังบริเวณสะพานข้ามคลองหนองปรือ

5.1.5 ประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

จากแผนที่ 5.6 พบว่าในพื้นที่มีอาคารประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ทางด้านตะวันตกของพื้นที่ศึกษา จากการสำรวจพบ 4 แห่ง ซึ่งเป็นโกดังเก็บวัสดุก่อสร้าง 3 แห่ง และโรงเลื่อยไม้อีก 1 แห่ง

ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมจะพบบริเวณริมถนนฉลองกรุง คือโรงงานฟุตบอลไทย (FBT) ซึ่งเป็นโรงงานขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียวในพื้นที่ศึกษา

5.1.6 ประเภทนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ

จากแผนที่ 5.7 พบว่าการใช้อาคารประเภทนันทนาการในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารยิมเนเซียมสำหรับออกกำลังกายและเล่นกีฬา มักตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของสถานศึกษา โดยที่บริเวณข้างเคียงจะเป็นสนามกีฬากลางแจ้ง ได้แก่ สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโรงใช้อาคารประเภทนันทนาการตั้งอยู่ภายในสวนพระนครซึ่งเป็นสวนสาธารณะแห่งเดียวในพื้นที่ คือ อาคารศูนย์เยาวชนลาดกระบัง

สัญลักษณ์	<ul style="list-style-type: none"> สนามกีฬาสนามรัง โรงเรียนเตรียม 	แผนที่ 5.7 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารประเภทนันทนาการ ในพื้นที่ศึกษา		
			ที่มา : จากการทำสำรวจ	
			<p>รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

5.1.7 พื้นที่ว่างสาธารณะ

จากแผนที่ 5.8 พบว่าในพื้นที่ศึกษามีที่ว่างสาธารณะที่สามารถเข้าใช้เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ อยู่หลายประเภท (รูปที่ 5.4) ได้แก่

พื้นที่ว่างสาธารณะที่พบส่วนใหญ่ คือ ทางเท้าริมถนนที่ใช้สัญจรไปมา โดยในย่านการค้าและแหล่งกิจกรรมพื้นที่ว่างสาธารณะมักถูกใช้งานเพื่อการค้า โดยมีรถเข็นขายอาหารและแผงลอยต่างๆ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาเย็น

พื้นที่ว่างสาธารณะระหว่างอาคารหรือพื้นที่ว่างหน้าบ้าน เช่น ในบริเวณชุมชนริมน้ำจะมีทางเดินขนาดเล็กที่เชื่อมถึงกันภายในชุมชน และทางเดินริมคลองที่เชื่อมต่อออกมายังบริเวณภายนอก ส่วนพื้นที่ว่างระหว่างอาคารประเภทหอพักและอพาร์ทเมนท์ มักจะมีที่นั่งอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับกิจกรรมการนัดพบและพูดคุยของผู้ที่อยู่อาศัย

พื้นที่ว่างสาธารณะหน้าตลาดหัวตะเข้ จะเป็นพื้นที่ที่มีร้านขายอาหารที่ส่วนใหญ่จะเป็นของสดตั้งอยู่ ซึ่งต่อเนืองมาจากร้านขายอาหารในตลาด และพื้นที่ว่างสาธารณะหลังตลาดหัวตะเข้ จะเป็นพื้นที่จอดรถสำหรับผู้ที่มาจับจ่ายซื้อของที่ตลาด และพื้นที่ว่างบางส่วนยังเป็นบริเวณท่ารถของรถสองแถวและรถล้อโดยสารประจำทาง ที่รองรับกลุ่มคนที่มายังตลาดและกลุ่มนักเรียนของโรงเรียนที่มีทางเชื่อมต่อมายังบริเวณตลาดหัวตะเข้ได้

พื้นที่ว่างสาธารณะบริเวณลานวัด คือ พื้นที่ว่างภายในวัดปลูกศรัทธา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่เด็กที่อาศัยอยู่ในบริเวณซอยวัดปลูกศรัทธา หรือบริเวณริมคลองสี่ รวมทั้งนักเรียนจากโรงเรียนวัดปลูกศรัทธา จะใช้เป็นพื้นที่วิ่งเล่นในตอนเย็น และชาวบ้านในละแวกนี้ยังใช้เป็นพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางศาสนา

พื้นที่ว่างสาธารณะหน้าสถานีรถไฟ เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งรถเข็นขายอาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้ที่มารอภายในสถานีเพื่อจะโดยสารรถไฟไปยังที่ต่างๆ โดยพื้นที่ว่างสาธารณะหน้าสถานีรถไฟหัวตะเข้จะมีพื้นที่ขนาดใหญ่และมีร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม มากกว่าพื้นที่ว่างสาธารณะหน้าสถานีรถไฟพระจอมเกล้าฯ

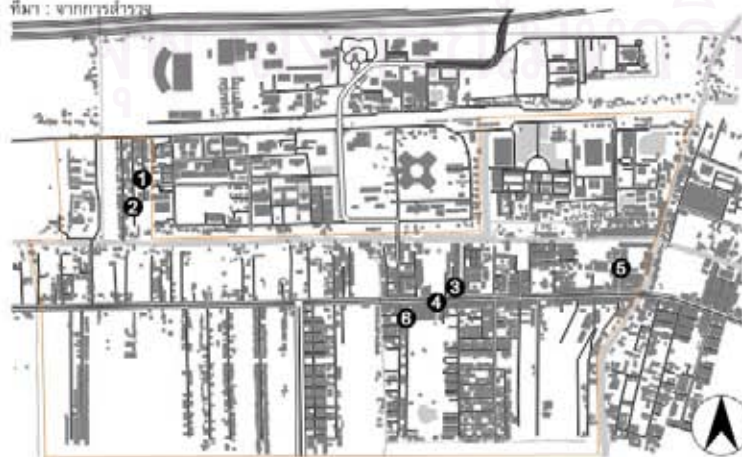
พื้นที่ว่างสาธารณะอีกบริเวณ คือ ลานโล่งข้างธนาคารออมสิน ซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ตลาดนัด และลานจอดรถ

และจากการสำรวจยังพบว่า พื้นที่ว่างสาธารณะนอกเหนือจากที่กล่าวมาจะอยู่ในสถานบันการศึกษา และสถานที่ราชการทั้งสิ้น อีกทั้งยังพบพื้นที่ว่างอีกส่วนหนึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างที่รอการพัฒนา โดยจะตั้งอยู่บริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตั้งแต่คลองหนองปรือไปจนถึงคลองหนองคา

รูปที่ 5.4 พื้นที่วางสาธารณะในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : จากการสำรวจ

- ① พื้นที่วางหน้าบ้าน
- ② พื้นที่วางสาธารณะระหว่างอาคาร
- ③ ทางเท้าริมถนนย่านพาณิชย์กรรม
- ④ ทางเท้าริมถนนย่านพาณิชยกรรม
- ⑤ พื้นที่วางสาธารณะที่โศกเพื่อการค้า
- ⑥ พื้นที่วางสาธารณะที่โศกเพื่อการค้า

บันทึกภาพ : กันยายน 2548

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางผังนาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.1.8 สรุปการบันทึกรูปแบบการใช้อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ

จากการบันทึกรูปแบบการใช้อาคารและพื้นที่ว่างสาธารณะ ทำให้ทราบว่า พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะมีการใช้อาคารที่หลากหลาย โดยจะพบการใช้อาคารเพื่อพักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในบริเวณภายในซอยจินดา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่บนถนนหลักของทางเข้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะมีอาคารที่พักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบ ทั้งบ้านเดี่ยว หอพักและอพาร์ทเมนท์ ทำให้ภายในซอยจินดาเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยมากที่สุดในพื้นที่ศึกษา และพบว่าอาคารพักอาศัยที่มีลักษณะเป็นหอพักและอพาร์ทเมนท์ จะตั้งอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น โดยเฉพาะในซอยเก็กงาม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และในพื้นที่ศึกษายังพบย่านที่พักอาศัยเก่า คือ ชุมชนริมน้ำ ที่อยู่บริเวณหลังตลาดหัวตะเข้ ซึ่งมีอาคารเป็นเรือนแถวไม้อายุประมาณ 50 ปี ส่วนที่พักอาศัยประเภทบ้านในโครงการบ้านจัดสรรจะตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่ใช่ศูนย์กลางชุมชน คือ บริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตั้งแต่ช่วงคลองหนองคาจนถึงช่วงคลองหนองปรือ

การใช้อาคารเพื่อพาณิชย์กรรม พบว่าส่วนใหญ่จะตั้งริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จากคลองหัวตะเข้ไปจนถึงคลองหนองปรือ โดยเป็นร้านค้าและบริการประเภทต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าบริเวณพาณิชย์กรรมริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังเป็นย่านการค้าที่สำคัญในปัจจุบันที่มีการขยายตัวมาจากบริเวณตลาดหัวตะเข้ ทั้งการค้าและบริการ เพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนประเภทต่างๆ ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในพื้นที่ โดยที่ยังมีการใช้พื้นที่ในบริเวณตลาดหัวตะเข้เพื่อการพาณิชย์กรรมอยู่เช่นเดิม และเนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ในบริเวณศูนย์กลางของเขตลาดกระบัง จึงมีการใช้อาคารประเภทสถาบันราชการ และสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก

สำหรับพื้นที่ว่างสาธารณะที่พบส่วนใหญ่ คือ ทางเท้าริมถนนที่ใช้สัญจรไปมา โดยในย่านการค้าและแหล่งกิจกรรมพื้นที่ว่างสาธารณะมักถูกใช้งานเพื่อการค้า และยังพบพื้นที่ว่างสาธารณะระหว่างอาคารหรือพื้นที่ว่างหน้าบ้าน เช่น ในบริเวณชุมชนริมน้ำจะมีทางเดินขนาดเล็กที่เชื่อมถึงกันภายในชุมชน และทางเดินริมคลองที่เชื่อมต่อออกมายังบริเวณภายนอก พื้นที่ว่างระหว่างอาคารประเภทหอพักและอพาร์ทเมนท์ มักจะมีที่นั้งอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับกิจกรรมการนัดพบและพูดคุยของผู้ที่อยู่อาศัย และจากการสำรวจยังพบ พื้นที่ว่างอีกส่วนหนึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนซึ่งเป็นพื้นที่ว่างที่รอการพัฒนา โดยจะอยู่บริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตั้งแต่ช่วงคลองหนองปรือไปถึงคลองหนองคา

5.2 การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน

การศึกษาปริมาณการสัญจร ในพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นการนับปริมาณผู้ที่สัญจรผ่านในแต่ละด่าน (gate) (รูปที่ 5.5) การบันทึกปริมาณการสัญจรในพื้นที่ครั้งนี้ กำหนดการเก็บข้อมูลทั้งในวันเปิดและปิดภาคเรียน โดยจะเก็บจากวันในระหว่างสัปดาห์ (วันอังคาร - วันพฤหัสบดี) การยกเว้นการเก็บข้อมูลในวันจันทร์และวันศุกร์ เนื่องจากวันจันทร์และวันศุกร์เป็นวันต้นและท้ายสัปดาห์ ทำให้อาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางเป็นกรณีพิเศษ จึงตัดวันทั้งสองออก โดยการเก็บข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ยเป็นช่วง ๆ ตลอดวัน โดยแบ่งออกเป็นช่วงเวลาเร่งด่วน 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 เวลา 07.00 – 09.00 น. ช่วงเวลาก่อนทำงาน หรือเรียน

ช่วงที่ 2 เวลา 11.30 – 13.30 น. ช่วงเวลาพักกลางวัน

ช่วงที่ 3 เวลา 17.00 – 19.00 น. ช่วงเวลาหลังทำงาน หรือเรียน

โดยการกำหนดตำแหน่งและจำนวนของด่านจะเลือกที่บริเวณจุดตัดหรือทางแยกสำคัญ ซึ่งจะต้องออกแบบการเก็บข้อมูลให้สามารถกระทำได้ใน 2 ชั่วโมงของแต่ละรอบช่วงเวลา

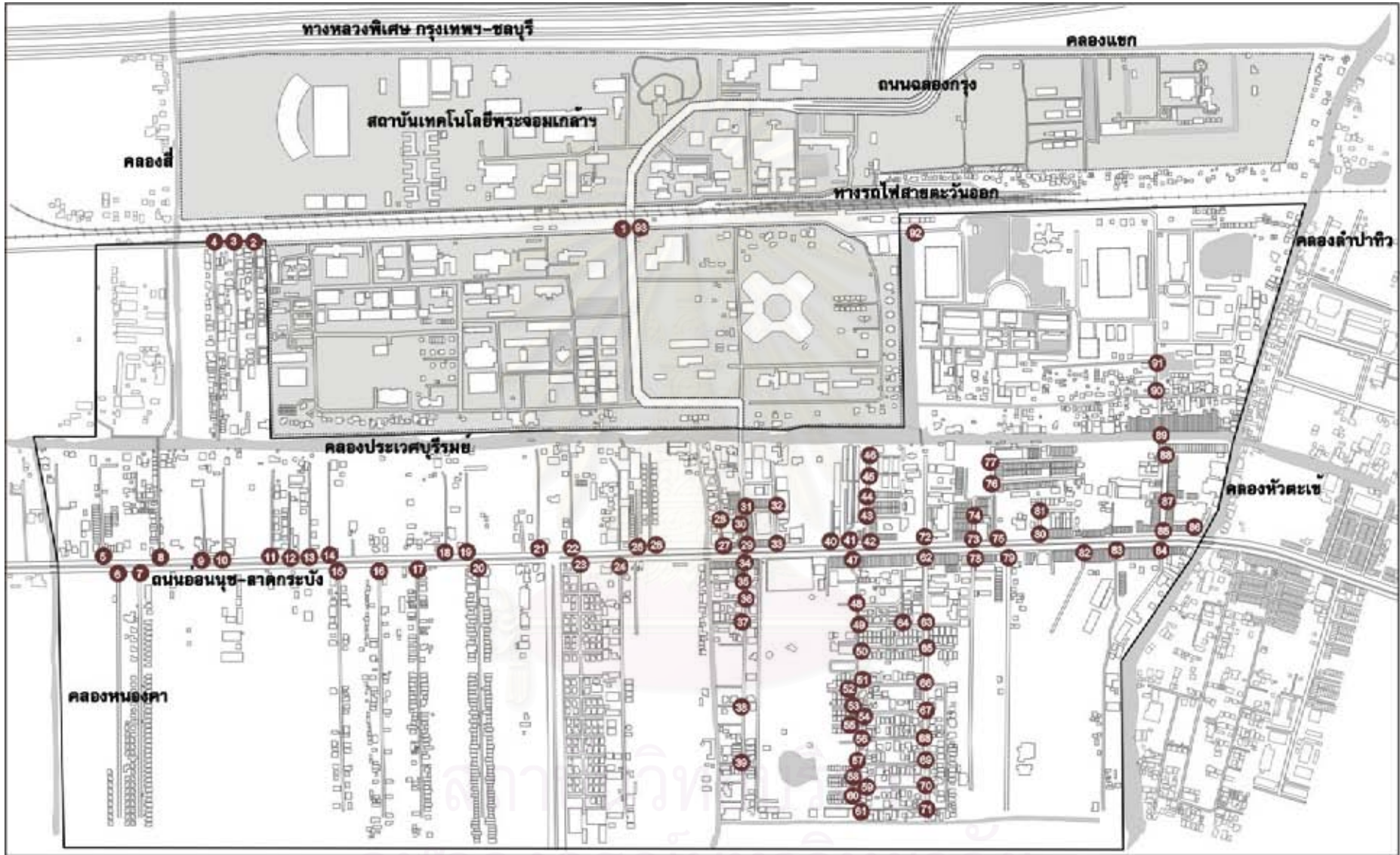
ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมทุกประเภทของกลุ่มคน และจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น จึงได้จำแนกกลุ่มคนของผู้ที่เข้าใช้พื้นที่ เพื่อทำการบันทึกข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คนทำงาน และชาวบ้านในพื้นที่

และเพื่อให้สามารถบันทึกปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ของชุมชนในช่วงเปิดและปิดภาคเรียนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้จึงกำหนดด่านทั้งหมดจำนวน 93 ด่าน (แผนที่ 5.9) ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลด่านละ 4 นาที ในวันเปิดภาคเรียนทำการเก็บข้อมูลในวันที่ 6 - 8 กันยายน พ.ศ. 2548 และในวันปิดภาคเรียนทำการเก็บข้อมูลในวันที่ 11-13 ตุลาคม พ.ศ. 2548

บันทึกภาพ : สิงหาคม พ.ศ. 2548

รูปที่ 5.5 ด่านในการนับปริมาณผู้ที่สัญจรผ่าน

สัญลักษณ์

● ตำแหน่งค่านับปริมาณการสัญจร

แผนที่ 5.9 แสดงตำแหน่งของด่านในการนับปริมาณการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า

ที่มา : จากการสำรวจ

รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.2 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงเปิดภาคเรียน

ประตู	กลุ่มคน	ช่วงเวลา (จุดละ 4 นาที)			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.		
1	รวม	71	24	104	199	995
2	รวม	91	32	134	257	1,260
3	รวม	87	28	122	237	1,185
4	รวม	28	19	61	108	540
5	รวม	3	1	3	7	35
6	รวม	0	1	2	3	15
7	รวม	0	2	1	3	15
8	รวม	4	2	3	9	45
9	รวม	0	1	0	1	5
10	รวม	0	0	1	1	5
11	รวม	0	0	1	1	5
12	รวม	2	0	0	2	10
13	รวม	1	1	1	3	15
14	รวม	0	1	0	1	5
15	รวม	1	0	0	1	5
16	รวม	1	3	3	7	35
17	รวม	3	2	6	11	55
18	รวม	0	1	0	1	5
19	รวม	0	0	0	0	0
20	รวม	0	0	2	2	10
21	รวม	0	0	1	1	5
22	รวม	1	1	0	2	10
23	รวม	1	2	1	4	20
24	รวม	4	2	4	10	50
25	รวม	1	1	1	3	15
26	รวม	1	0	0	1	5
27	รวม	16	5	14	35	155
28	รวม	12	6	12	30	150
29	รวม	12	15	22	49	245
30	รวม	21	36	48	105	525
31	รวม	65	32	79	176	880

ตารางที่ 5.2 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงเปิดภาคเรียน (ต่อ)

ประตู	กลุ่มคน	ช่วงเวลา (จุดละ 4 นาที)			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.		
32	รวม	32	28	37	97	485
33	รวม	16	25	26	67	335
34	รวม	14	6	8	28	140
35	รวม	3	2	3	8	40
36	รวม	2	1	1	4	20
37	รวม	3	2	2	7	35
38	รวม	2	1	3	6	30
39	รวม	2	1	2	5	25
40	รวม	13	7	19	39	195
41	รวม	18	5	12	35	175
42	รวม	7	8	8	23	115
43	รวม	2	1	2	5	25
44	รวม	1	1	2	4	20
45	รวม	4	2	3	9	45
46	รวม	4	2	2	8	40
47	รวม	3	3	4	10	50
48	รวม	0	0	1	1	5
49	รวม	1	0	1	2	10
50	รวม	2	4	7	13	65
51	รวม	2	3	6	12	60
52	รวม	1	1	1	3	15
53	รวม	0	1	0	1	5
54	รวม	1	1	2	4	20
55	รวม	0	0	1	1	5
56	รวม	0	1	0	1	5
57	รวม	0	1	0	1	5
58	รวม	0	1	1	2	10
59	รวม	1	0	0	1	5
60	รวม	2	1	2	5	25
61	รวม	0	0	1	1	5
62	รวม	39	62	159	260	1,300

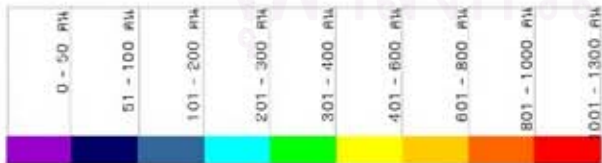
ตารางที่ 5.2 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงเปิดภาคเรียน (ต่อ)

ประตู	กลุ่มคน	ช่วงเวลา (จุดละ 4 นาที)			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.		
63	รวม	6	5	8	19	95
64	รวม	2	1	1	4	20
65	รวม	2	4	1	7	35
66	รวม	1	3	3	7	35
67	รวม	2	2	3	7	35
68	รวม	1	1	1	3	15
69	รวม	0	2	2	4	20
70	รวม	1	0	1	2	10
71	รวม	1	2	1	4	20
72	รวม	54	31	24	109	545
73	รวม	22	18	18	58	290
74	รวม	6	3	5	14	70
75	รวม	7	4	11	22	110
76	รวม	4	2	4	10	50
77	รวม	6	5	5	16	80
78	รวม	16	12	19	47	235
79	รวม	2	2	2	6	30
80	รวม	1	2	2	5	25
81	รวม	2	1	1	4	20
82	รวม	16	10	15	41	205
83	รวม	0	1	2	3	15
84	รวม	5	4	7	16	80
85	รวม	67	23	118	208	1,040
86	รวม	50	39	84	173	865
87	รวม	44	21	86	151	755
88	รวม	45	19	62	126	630
89	รวม	21	10	34	65	325
90	รวม	14	1	11	26	130
91	รวม	12	2	16	30	150
92	รวม	21	16	23	60	300
93	รวม	28	10	38	76	380

สัญลักษณ์

หมายเหตุ : ปริมาณคน / ชั่วโมง

แผนที่ 5.10 แสดงอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ช่วงเปิดภาคเรียน

ที่มา : จากการสำรวจ

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.3 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงปิดภาคเรียน

ประตู	กลุ่มคน	ช่วงเวลา (จุดละ 4 นาที)			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.		
1	รวม	6	4	30	40	200
2	รวม	14	7	35	56	280
3	รวม	10	3	29	42	210
4	รวม	2	3	17	22	110
5	รวม	2	1	1	5	25
6	รวม	1	1	1	3	15
7	รวม	0	1	2	3	15
8	รวม	1	0	1	2	10
9	รวม	1	1	1	3	15
10	รวม	1	1	1	3	15
11	รวม	0	1	1	2	10
12	รวม	2	1	0	3	15
13	รวม	1	2	1	4	20
14	รวม	0	0	1	1	5
15	รวม	0	1	0	1	5
16	รวม	2	4	2	8	40
17	รวม	4	3	4	11	55
18	รวม	1	1	1	3	15
19	รวม	0	0	1	1	5
20	รวม	0	0	1	1	5
21	รวม	0	1	0	1	5
22	รวม	1	1	0	2	10
23	รวม	1	2	1	4	20
24	รวม	5	1	4	10	50
25	รวม	1	0	1	2	10
26	รวม	0	1	1	2	10
27	รวม	9	4	10	25	125
28	รวม	7	6	10	23	115
29	รวม	9	9	13	31	155
30	รวม	18	24	28	70	350
31	รวม	29	25	35	89	445

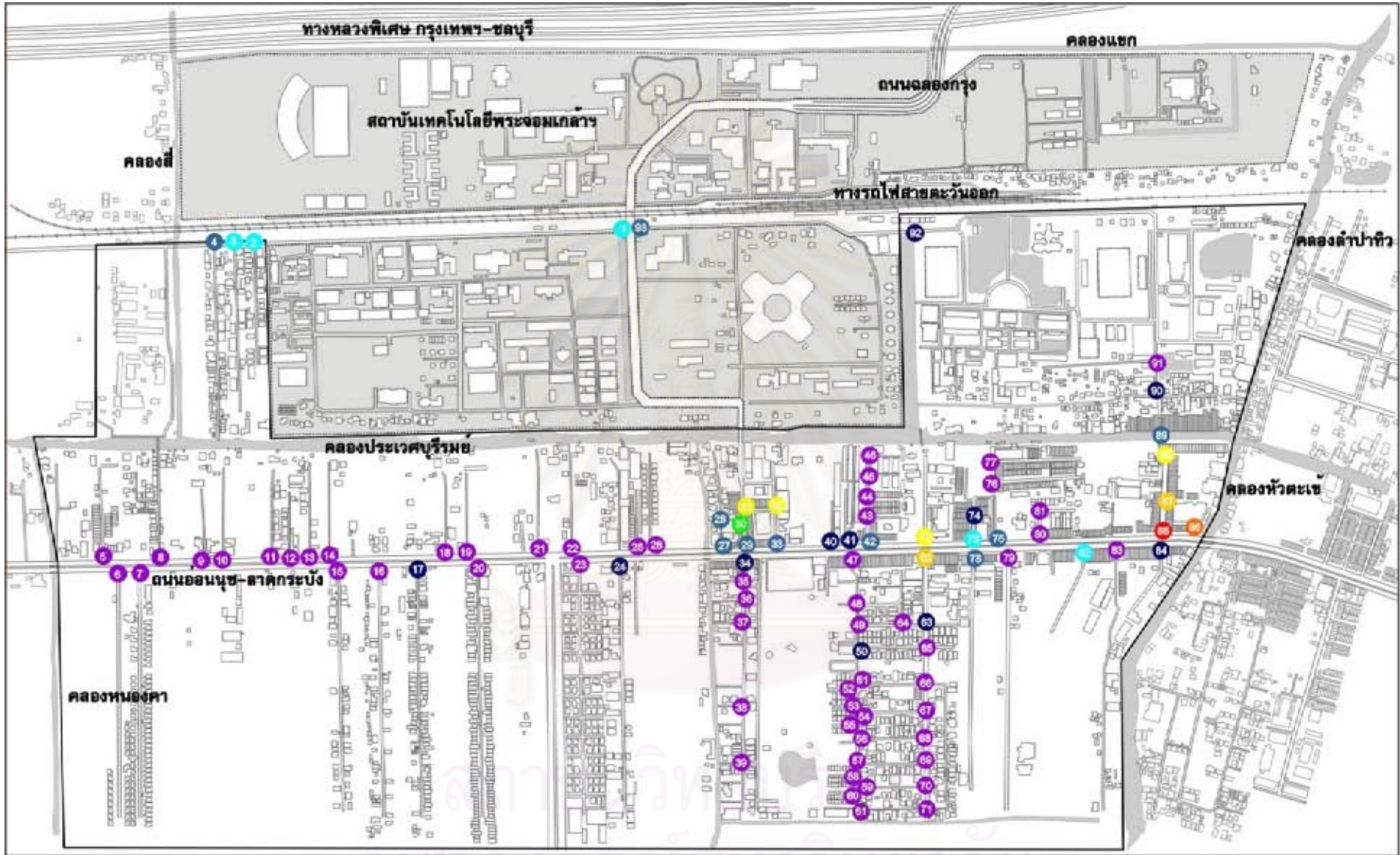

ตารางที่ 5.3 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงปิดภาคเรียน (ต่อ)

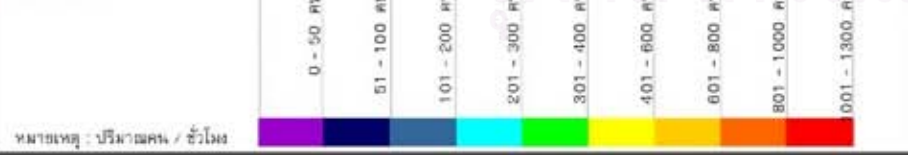
ประตู	กลุ่มคน	ช่วงเวลา (จุดละ 4 นาที)			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.		
32	รวม	22	8	24	54	270
33	รวม	8	14	16	38	190
34	รวม	5	4	8	17	85
35	รวม	1	2	2	5	25
36	รวม	2	1	0	3	15
37	รวม	2	0	2	4	20
38	รวม	2	2	2	6	30
39	รวม	0	1	2	3	15
40	รวม	8	7	5	20	100
41	รวม	6	5	5	16	80
42	รวม	8	8	10	26	130
43	รวม	2	0	0	2	10
44	รวม	0	1	0	1	5
45	รวม	0	0	1	1	5
46	รวม	2	0	1	3	15
47	รวม	2	1	3	6	30
48	รวม	0	1	1	1	5
49	รวม	0	0	1	1	5
50	รวม	2	3	6	11	55
51	รวม	2	1	5	8	40
52	รวม	1	1	1	3	15
53	รวม	0	0	1	1	5
54	รวม	0	2	0	2	10
55	รวม	1	0	1	2	10
56	รวม	1	1	1	3	15
57	รวม	0	0	1	1	5
58	รวม	1	0	0	1	5
59	รวม	1	0	1	2	10
60	รวม	1	0	2	3	15
61	รวม	1	1	1	3	15
62	รวม	24	46	80	150	750

ตารางที่ 5.3 แสดงปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้า ในช่วงปิดภาคเรียน (ต่อ)

ประตู	กลุ่มคน	ช่วงเวลา (จุดละ 4 นาที)			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.		
63	รวม	6	5	7	18	90
64	รวม	1	1	1	3	15
65	รวม	3	1	2	6	30
66	รวม	2	3	2	7	35
67	รวม	2	3	1	6	30
68	รวม	0	1	1	2	10
69	รวม	1	1	2	4	20
70	รวม	1	0	0	1	5
71	รวม	1	1	2	4	20
72	รวม	39	20	31	90	450
73	รวม	9	19	8	36	180
74	รวม	4	4	5	13	65
75	รวม	8	4	6	18	90
76	รวม	5	2	5	12	60
77	รวม	4	5	5	14	70
78	รวม	9	9	12	30	150
79	รวม	3	1	1	5	25
80	รวม	1	1	1	3	15
81	รวม	1	0	2	3	15
82	รวม	14	8	13	35	155
83	รวม	0	1	1	2	10
84	รวม	4	4	4	12	60
85	รวม	46	41	121	208	1,040
86	รวม	62	16	98	176	880
87	รวม	45	20	75	140	700
88	รวม	40	16	58	114	570
89	รวม	11	4	16	31	155
90	รวม	4	2	5	11	55
91	รวม	2	1	3	6	30
92	รวม	6	1	9	16	80
93	รวม	5	5	11	21	105

สัญลักษณ์

แผนที่ 5.11 แสดงอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ช่วงปิดภาคเรียน

ที่มา : จากการสำรวจ

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

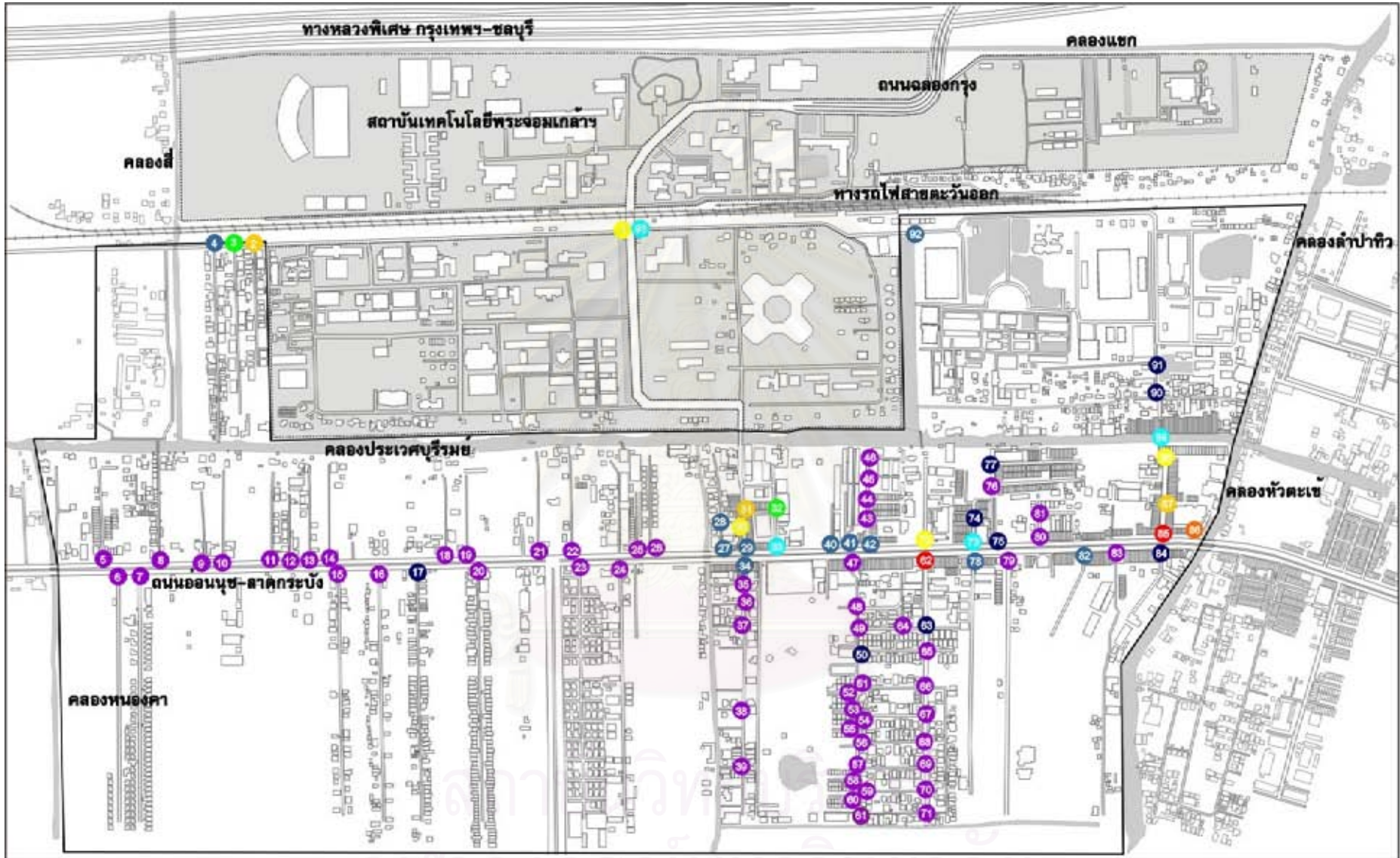

จากการสำรวจ ในวันเปิดภาคเรียน (แผนที่ 5.10) พบว่า เส้นทางที่คนนิยมสัญจรผ่านในวันเปิดภาคเรียนสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ หน้าซอยจินดา (ด้าน 62) จำนวน 1,300 คนต่อชั่วโมง หน้าซอยเก็กงาม (ด้าน 2) จำนวน 1,260 คนต่อชั่วโมง และหน้าตลาดหัวตะเข้ (ด้าน 85) จำนวน 1,040 คนต่อชั่วโมง ตามลำดับ ซอยจินดาซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่บนถนนหลักของทางเข้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นบริเวณที่มีร้านอาหารและร้านค้าบริการ ทำให้มีปริมาณผู้ที่สัญจรผ่านเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะช่วงเวลาเย็น ซอยเก็กงามซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตกและเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นที่ตั้งของหอพักและอพาร์ทเมนต์ ทำให้มีนักศึกษาสัญจรผ่านบริเวณนี้เป็นจำนวนมากและจะเป็นช่วงเวลาก่อนเรียนและหลังเลิกเรียน ส่วนตลาดหัวตะเข้เป็นตลาดเพียงแห่งเดียวของในบริเวณนี้ อีกทั้งยังเป็นทางที่สามารถเชื่อมต่อไปยังชุมชนริมน้ำ ทำให้มีผู้สัญจรผ่านเข้าออกตลอดทั้งวันโดยเฉพาะชาวบ้านในพื้นที่

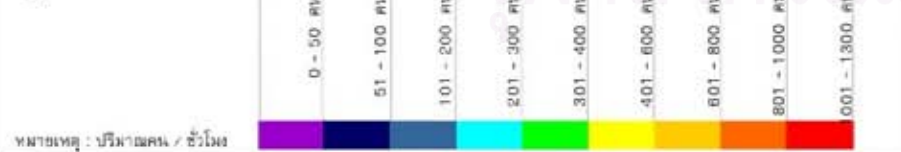
ส่วนในวันปิดภาคเรียน (แผนที่ 5.11) เส้นทางที่คนนิยมสัญจรผ่านสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ หน้าตลาดหัวตะเข้ (ด้าน 85) จำนวน 1,040 คนต่อชั่วโมง ซอยข้างตลาดหัวตะเข้ (ด้าน 86) จำนวน 880 คนต่อชั่วโมง และหน้าซอยจินดา (ด้าน 62) จำนวน 750 คนต่อชั่วโมง ตามลำดับ บริเวณที่มีผู้สัญจรผ่านเป็นจำนวนมากในช่วงปิดภาคเรียนนั้น จะเป็นพื้นที่ที่มีชาวบ้านในพื้นที่เข้าใช้มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นบริเวณที่สามารถเชื่อมต่อไปยังชุมชนริมน้ำ ซึ่งมีชาวบ้านในพื้นที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

จากการศึกษาปริมาณการสัญจรในพื้นที่โดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทั้งในวันเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน จะพบว่าเส้นทางที่คนนิยมสัญจรผ่านสูงสุด 3 อันดับ ซึ่งเป็นอัตราเฉลี่ยการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ (แผนที่ 5.12) ได้แก่ หน้าตลาดหัวตะเข้ (ด้าน 85) จำนวน 1,040 คนต่อชั่วโมง หน้าซอยจินดา (ด้าน 62) จำนวน 1,025 คนต่อชั่วโมง และซอยข้างตลาดหัวตะเข้ (ด้าน 86) จำนวน 872 คนต่อชั่วโมง ตามลำดับ ส่วนหน้าซอยเก็กงาม (ด้าน 2) นั้น มีจำนวน 770 คนต่อชั่วโมง เนื่องจากในช่วงปิดภาคเรียนซอยเก็กงามมีปริมาณผู้สัญจรผ่านลดลงอย่างมาก

ผลจากการบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่า ปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้าในด้านต่างๆ จะมีความแตกต่างกันในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของกิจกรรมการใช้พื้นที่ในบริเวณนั้นๆ ประเภทของผู้เข้าใช้ที่หลากหลาย หรือช่วงเวลาต่างๆ ของวัน โดยเฉพาะประเภทผู้เข้าใช้ที่เป็นนักศึกษา เนื่องจากเงื่อนไขในการเก็บข้อมูลจะใช้ช่วงเวลาเปิดและปิดภาคเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นในด้านที่มีปริมาณการสัญจรผ่านของนักศึกษาจะเป็นด้านที่มีความแตกต่าง เช่น บริเวณหน้าซอยเก็กงาม (ด้าน 2) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะมีปริมาณผู้สัญจรผ่านมากเป็นอันดับสองในช่วงเปิดภาคเรียนและผู้สัญจรผ่านส่วนใหญ่ คือ นักศึกษา แต่ในช่วงปิดภาคเรียนบริเวณนี้จะมีปริมาณการสัญจรลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากพื้นที่ภายในซอยเก็กงามนั้น เป็นที่ตั้งของหอพักและอพาร์ทเมนต์จำนวนมากซึ่งเป็นที่พักอาศัยของนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

สัญลักษณ์

แผนที่ 5.12 แสดงอัตราเฉลี่ยการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่

ที่มา : จากการสำรวจ
รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 การบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมิตต์ของคนเดินเท้าในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน

การบันทึกรูปแบบเส้นทางนิมิตต์ของคนเดินเท้า ในพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นการบันทึกเส้นทางที่คนเดินเท้าหลากหลายประเภทเลือกสัญจรและหยุดทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างการสัญจร จะทำการบันทึกในช่วงเวลาเดียวกันทั้งหมด ทั้งในวันเปิดและปิดภาคเรียน โดยจะเก็บข้อมูลจากวันในระหว่างสัปดาห์ คือ วันอังคารถึงวันพฤหัสบดี ยกเว้นการเก็บข้อมูลในวันจันทร์และวันศุกร์ เนื่องจากเป็นวันต้นและท้ายสัปดาห์ ทำให้อาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางเป็นกรณีพิเศษ โดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่

ช่วงที่ 1 เวลา 07.00 – 09.00 น. ช่วงเวลาก่อนทำงาน หรือเรียน

ช่วงที่ 2 เวลา 11.30 – 13.30 น. ช่วงเวลาพักกลางวัน

ช่วงที่ 3 เวลา 17.00 – 19.00 น. ช่วงเวลาหลังทำงาน หรือเรียน

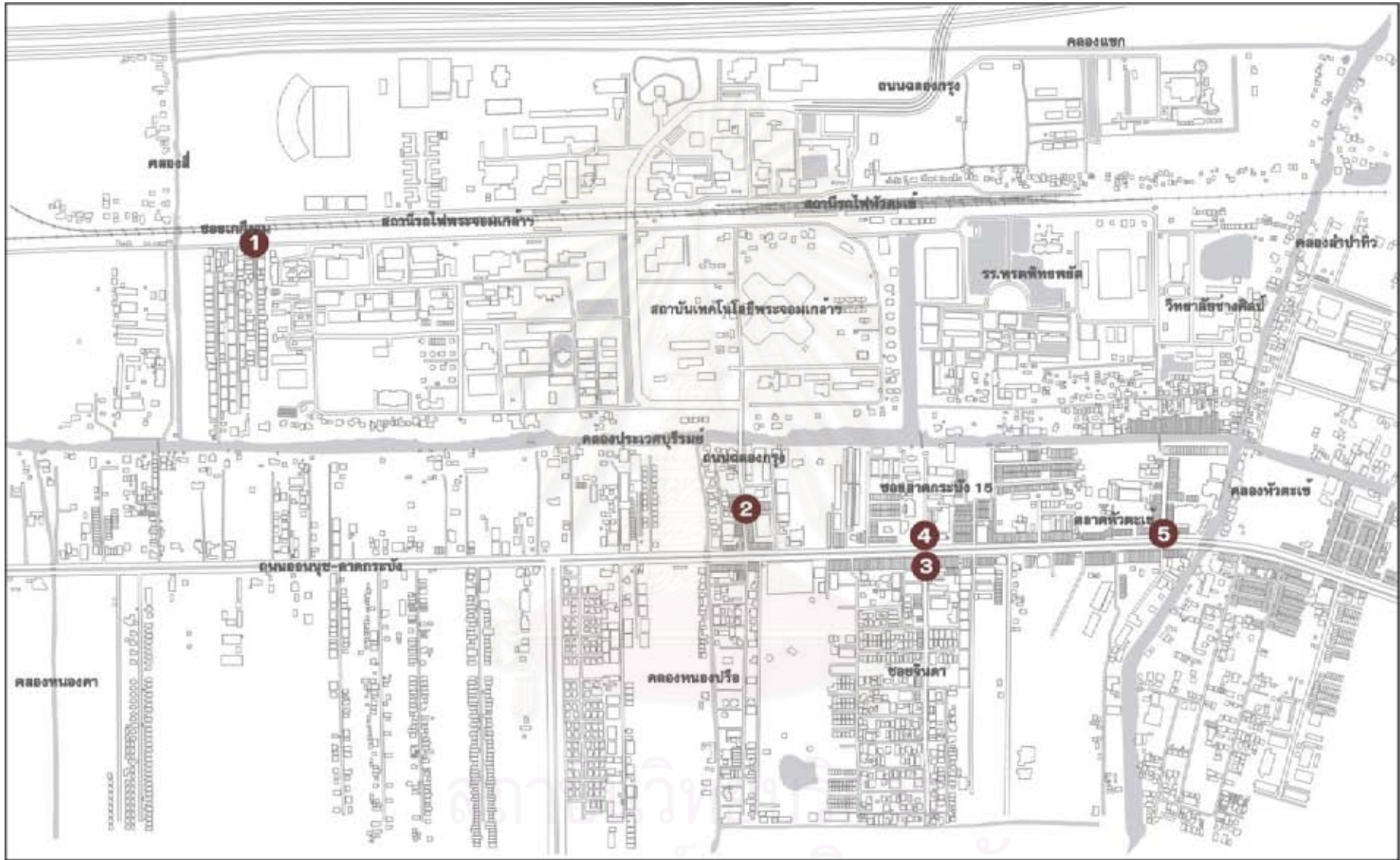
ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมทุกประเภทของกลุ่มคน และจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น จึงได้จำแนกกลุ่มคนของผู้ที่ใช้พื้นที่ เพื่อทำการบันทึกข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คนทำงาน และชาวบ้านในพื้นที่

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ ทำการเก็บข้อมูลในช่วงวันที่ 13-20 กันยายน พ.ศ. 2548 ในวันเปิดภาคเรียน และในช่วงวันที่ 18-20 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ในวันปิดภาคเรียน การบันทึกเส้นทางนิมิตต์ของคนเดินเท้า จะทำโดยการสะกดรอยคนเดินเท้า จากจุดที่มีปริมาณการสัญจรเป็นจำนวนมากและพื้นที่บริเวณนั้นมีความสำคัญเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก ซึ่งได้แก่ บริเวณหน้าซอยเก็กงามซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ บริเวณสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งเป็นพื้นที่เชื่อมต่อบริเวณสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับชุมชนโดยรอบ บริเวณหน้าซอยจินดาและบริเวณหน้าซอยลาดกระบัง 15 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่บนถนนหลักของทางเข้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ บริเวณหน้าซอยตลาดหัวตะเข้ซึ่งเป็นบริเวณที่มีทางเดินเท้าที่สามารถเชื่อมต่อไปยังบริเวณด้านหลังของสถานศึกษาต่างๆ ที่อยู่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ รวมทั้งหมด 5 จุด (แผนที่ 5.13) โดยมีข้อกำหนดในการติดตามคนดังนี้

- 1) เวลาในการสะกดรอยคนละ 5 นาที
- 2) เลิกติดตามเมื่อหมดเวลา 5 นาทีหรือหยุดทำกิจกรรมเกินกว่า 3 นาที โดยถือว่าผู้ถูกติดตามถึงจุดหมายปลายทางในการสัญจรแล้ว
- 3) เลิกติดตามเมื่อผู้ถูกติดตามออกนอกพื้นที่ศึกษาก่อนเวลา 5 นาที

ทั้งนี้อัตราส่วนของจำนวนคนเดินเท้าที่ถูกทำการบันทึกจะมีจำนวนที่ไม่เท่ากันในแต่ละจุด จึงจำเป็นต้องมีการคำนวณหาสัดส่วนคนเดินเท้าที่แท้จริงที่ผ่านจุดนั้นๆ การหาสัดส่วนดังกล่าวทำได้โดยการสำรวจอัตราการสัญจรในแต่ละจุดก่อน แล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ยเป็นจำนวนผู้สัญจรต่อชั่วโมง เพื่อนำไปหาสัดส่วนของกลุ่มคนที่ทำการติดตามในแต่ละจุด ดังตารางที่ 5.4 และตารางที่

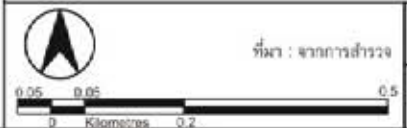
5.5

สัญลักษณ์

- ❶ ชอยเก็กงาม
- ❷ สะพานข้ามคลองประเวศบุรีรมย์
- ❸ ชอยจินดา
- ❹ ชอยลาดกระบ้ง 15
- ❺ หนาดลาดหัวตะเข้

แผนที่ 5.13 แสดงตำแหน่งของจุดเริ่มต้นที่ทำการบันทึกเส้นทางนิมิตถุรของคนเดินเท้า

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.4 แสดงปริมาณการสัญจรในตำแหน่งที่จะทำการเริ่มต้นบันทึกเส้นทางนิมสัญจรของ
คนเดินเท้า ในช่วงเปิดภาคเรียน

ตำแหน่ง	กลุ่มคน	ช่วงเวลา			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง	สัดส่วน	รวม
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.				
1 ชอยเก็ก งาม	นักเรียน	1	0	1	2	10	1	27
	นักศึกษา	76	25	102	203	1,015	20	
	บุคลากร	2	0	7	9	45	1	
	คนทำงาน	6	6	19	31	155	3	
	ชาวบ้านในพื้นที่	6	1	6	12	60	2	
2 สะพาน ข้ามคลอง ประเวศ บุรีรัมย์	นักเรียน	0	0	2	2	10	1	19
	นักศึกษา	47	18	59	124	620	12	
	บุคลากร	1	1	2	4	20	1	
	คนทำงาน	15	9	11	35	175	4	
	ชาวบ้านในพื้นที่	2	4	5	11	55	1	
3 ชอยจินดา	นักเรียน	1	0	3	4	20	1	30
	นักศึกษา	15	27	121	163	815	15	
	บุคลากร	2	3	5	10	50	1	
	คนทำงาน	22	39	48	109	545	10	
	ชาวบ้านในพื้นที่	9	3	12	24	120	3	
4 ชอย ลาดกระบัง 15	นักเรียน	7	0	13	20	100	2	13
	นักศึกษา	2	6	8	16	80	2	
	บุคลากร	0	0	1	1	5	1	
	คนทำงาน	14	16	26	56	280	6	
	ชาวบ้านในพื้นที่	1	9	6	16	80	2	
5 หน้าตลาด หัวตะเข้	นักเรียน	13	0	24	37	185	4	21
	นักศึกษา	2	0	1	3	15	1	
	บุคลากร	0	0	2	2	10	1	
	คนทำงาน	25	11	52	88	440	8	
	ชาวบ้านในพื้นที่	22	14	25	61	305	7	
รวม							110	

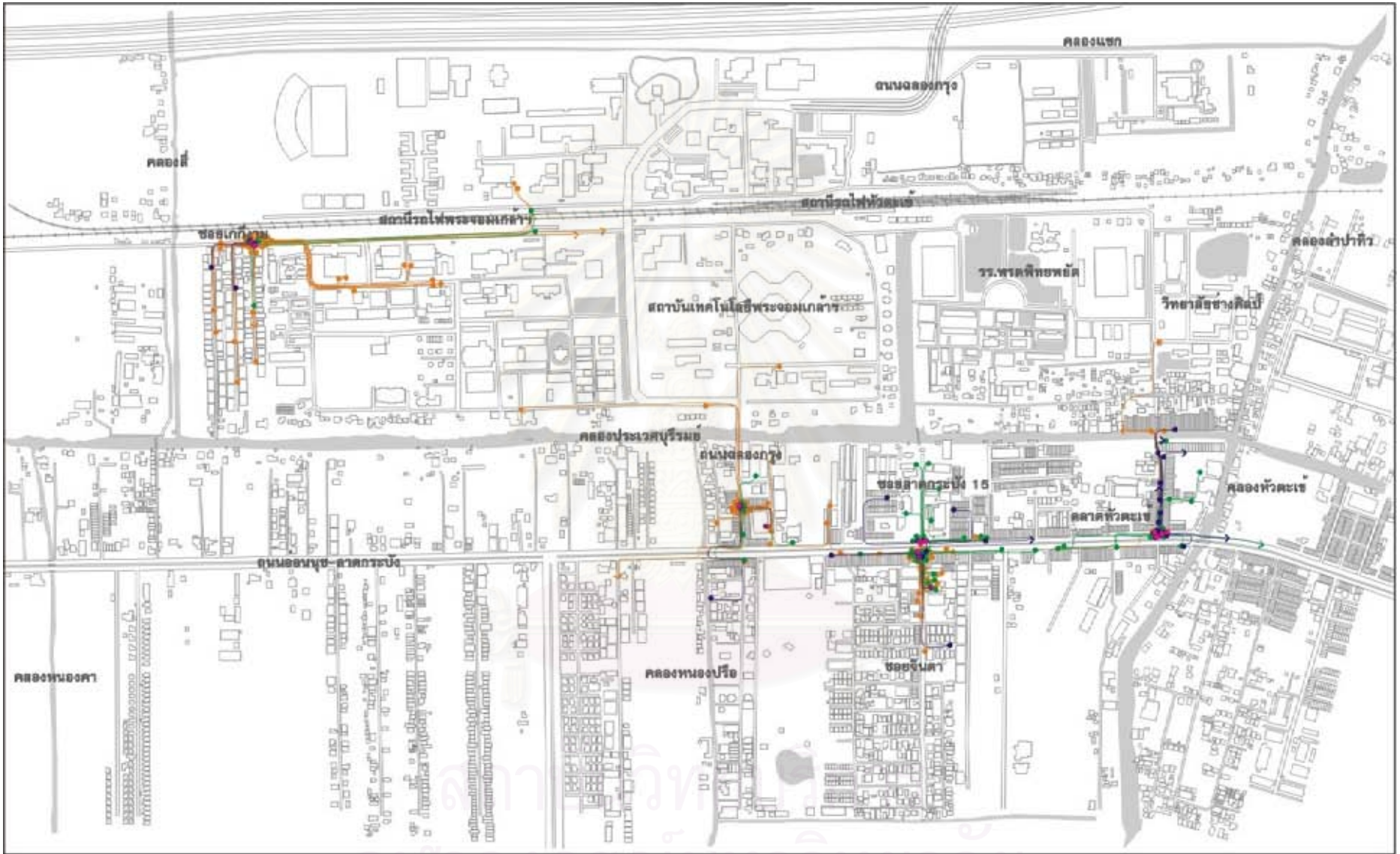
ที่มา : จากการสำรวจ

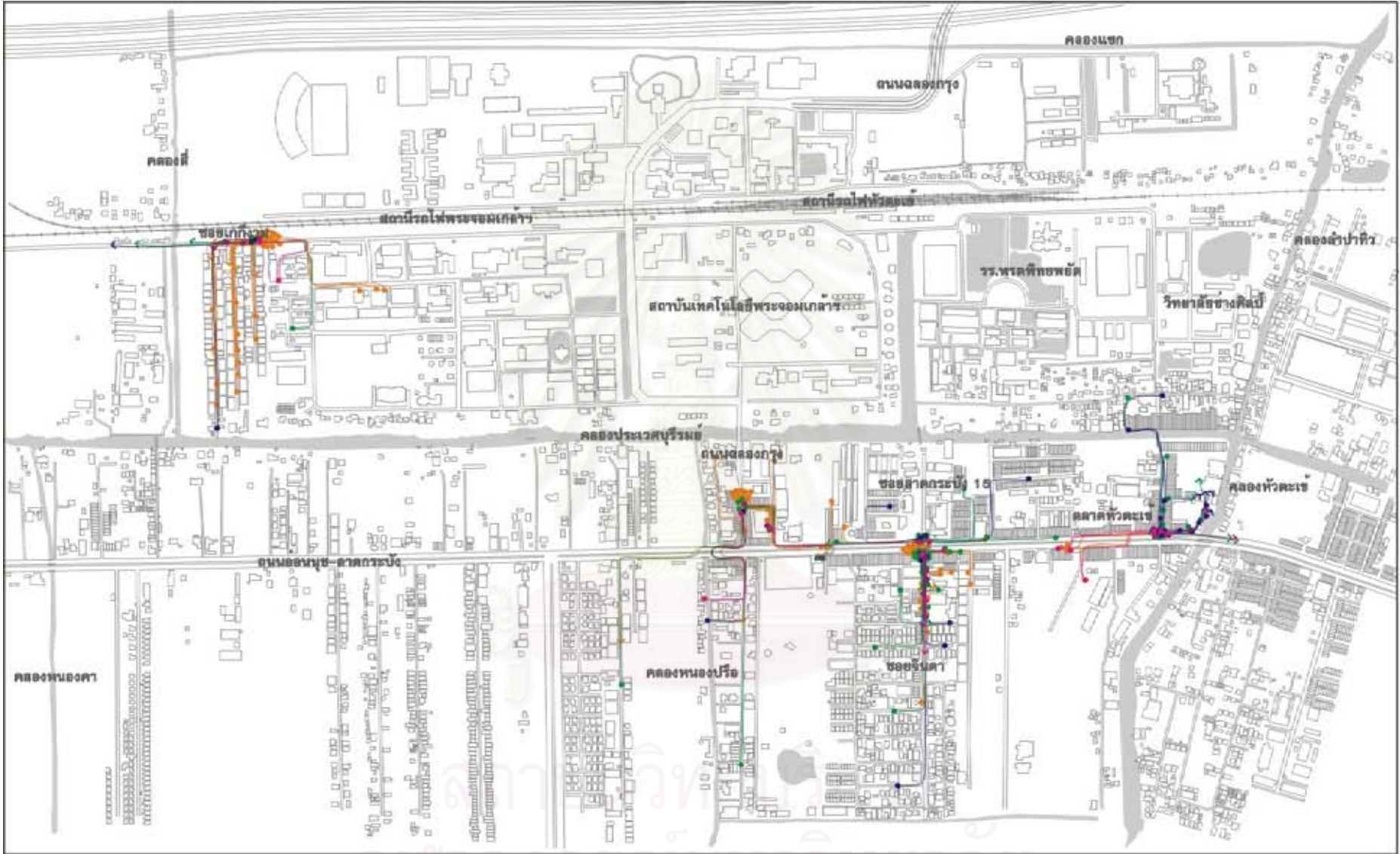
5.3.1 ผลการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวันเปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามช่วงเวลา

- 1) ผลการบันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ช่วงเวลาเช้า (07.00-09.00 น.) จากแผนที่ 5.14 แสดงให้เห็นว่าเส้นทางที่นิยมเลือกใช้เพื่อสัญจรมากที่สุดในช่วงเช้า คือ จากหน้าซอยเก็กงามไปยังสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และจากซอยจินดาไปยังป้ายรถโดยสารประจำทาง จะสังเกตได้ว่าในช่วงเวลาเช้านักเรียน นักศึกษา จะสัญจรอย่างมีจุดหมายนั้นคือจะเลือกใช้เส้นทางที่ไปยังสถานศึกษาเป็นจุดหมายปลายทางโดยไม่แวะทำกิจกรรมระหว่างทาง ส่วนการเลือกใช้เส้นทางของชาวบ้านในพื้นที่จะใช้เส้นทางจากซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ไปยังบริเวณตลาด โดยจะมีการหยุดแวะซื้อของตลอดเส้นทาง
- 2) ผลการบันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ช่วงเวลากลางวัน (11.30-13.30 น.) จากแผนที่ 5.15 พบว่าเส้นทางที่เลือกใช้ในการสัญจรมากที่สุดในช่วงกลางวัน คือ เส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังภายในซอยจินดา ซึ่งเป็นที่ตั้งของร้านขายอาหารและรถเข็นอาหาร รวมถึงการบริการต่างๆ ในช่วงเวลากลางวันจะสังเกตได้ว่าเส้นทางที่นิยมเลือกใช้ส่วนใหญ่มักมีจุดหมายปลายทางเป็นร้านหรือรถเข็นขายอาหาร โดยจะมีการเดินในระยะทางที่สั้นกว่าช่วงเวลาเช้า และมักจะหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง เช่น ซื้ออาหาร เป็นต้น
- 3) ผลการบันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ช่วงเวลาเย็น (17.00-19.00 น.) จากแผนที่ 5.16 จะเห็นได้ว่า เส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจรมากที่สุด ได้แก่ บริเวณหน้าซอยจินดาไปยังภายในซอยจินดา ซึ่งจุดหมายปลายทางจะค่อนข้างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นร้านขายอาหาร ร้านเสริมสวย และร้านบริการต่างๆ โดยที่จะมีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง โดยส่วนใหญ่เป็นการหยุดเพื่อพบปะพูดคุย ซื้อของ และในบริเวณนี้จะเป็นการเลือกใช้เส้นทางของนักศึกษามากที่สุด บริเวณซอยหน้าตลาดหัวตะเข้จะเป็นเส้นทางที่มีชาวบ้านในพื้นที่นิยมสัญจรมากที่สุด โดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ภายในตลาดและบริเวณชุมชนริมหน้าหลังตลาด และมีการแวะทำกิจกรรมระหว่างทาง คือ การซื้ออาหารตลอดเส้นทาง

สัญลักษณ์ เด็ก/นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คนทำงาน ชาวบ้านในพื้นที่ เส้นทางสัญจรผ่าน เริ่มค้น / สิ้นสุด จุดที่มีผู้ใช้เส้นทาง			แผนที่ 5.15 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน ช่วงกลางวัน ที่มา : จากการศึกษาวิจัย	
		รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		

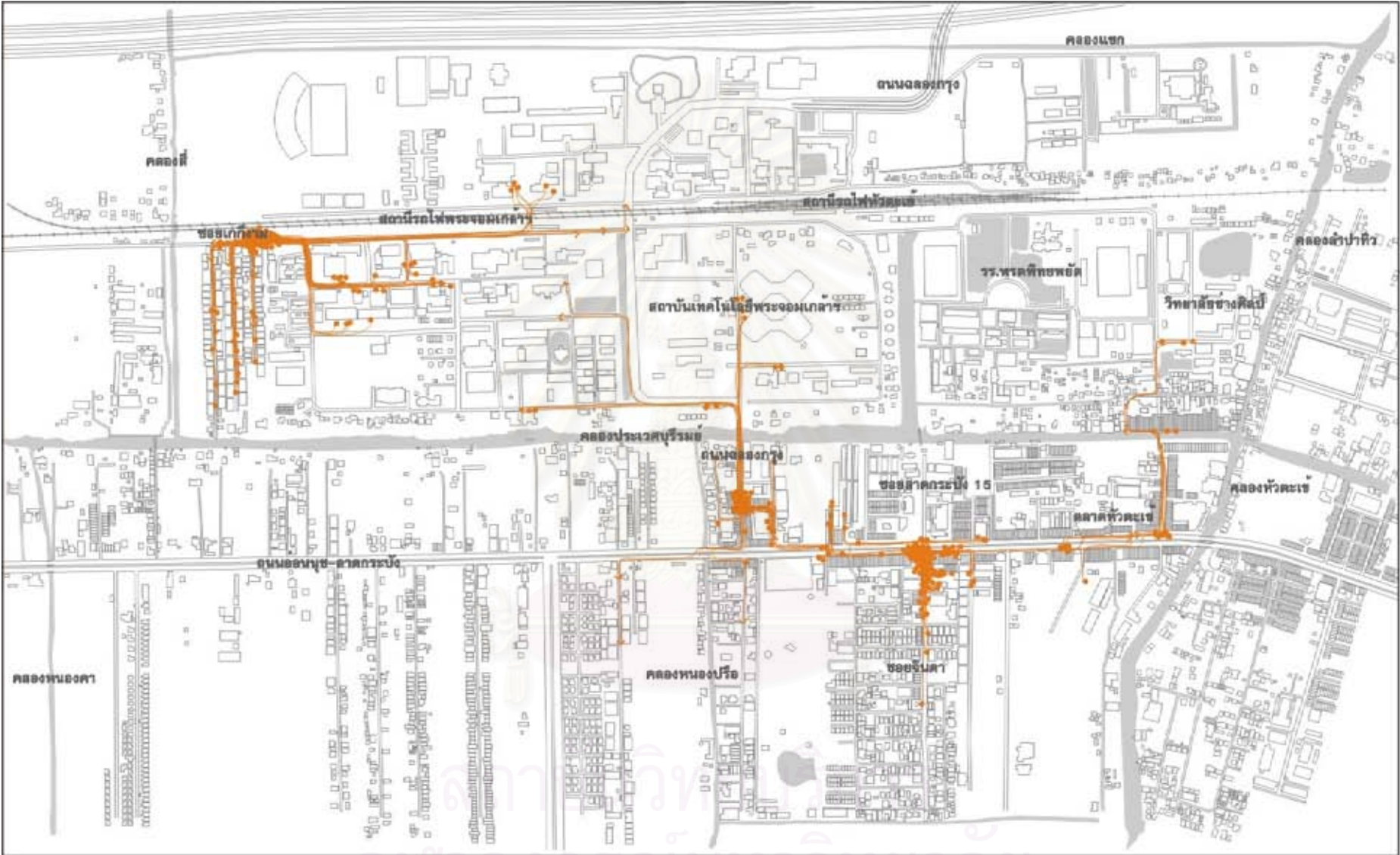

สัญลักษณ์ เด็ก/นักเรียน เส้นทางสัญจรผ่าน เริ่มต้น / สิ้นสุด จุดที่มีปฏิสัมพันธ์ นักศึกษา บุคลากร คนทำงาน ชาวบ้านในพื้นที่		แผนที่ 5.16 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน ช่วงเย็น ที่มา : จากการสำรวจ 		รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
--	--	--	--	---	--

5.3.2 ผลการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมลัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวันเปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามประเภทผู้ใช้

- 1) **นักเรียน** จากแผนที่ 5.17 พบว่านักเรียนมักสัญจรโดยมีจุดหมายปลายทาง คือ โรงเรียน และจะไม่มีหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง ช่วงเวลาเย็นเด็กนักเรียนจะเลือกใช้เส้นทางเดิม คือ จากโรงเรียนผ่านยังจุดที่ทำการสำรวจเพื่อไปยังท่ารถหรือป้ายรถโดยสารประจำทาง โดยที่ที่มีการหยุดแวะซื้อของจากแผงลอยขายของระหว่างทางเดิน
- 2) **นักศึกษา** จากแผนที่ที่ 5.18 พบว่านักศึกษาจะมีการเลือกเส้นทางสัญจรแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาโดยในตอนเช้า จะมีจุดหมายอยู่ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นส่วนมากและจะไม่มีหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง ตรงกันข้ามถ้าเป็นช่วงเวลาเย็นนักศึกษาจะเลือกเส้นทางสัญจรเพื่อไปยังสถานที่ต่างๆ ที่เป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการศึกษา เส้นทางที่นักศึกษาเลือกใช้มากที่สุดคือ จากหน้าซอยเก็กงามไปยังหอพักที่ตั้งอยู่ในซอย และจากหน้าซอยเก็กงามไปยังร้านอาหารซึ่งตั้งอยู่บริเวณโดยรอบ และอีกเส้นทางที่นิยมเลือกสัญจรคือเส้นทางจากหน้าซอยจินดาเข้าไปยังร้านค้า และบริการต่างๆ ภายในซอยจินดา โดยนักศึกษาจะมีการหยุดทำกิจกรรมซื้อของระหว่างทางเป็นส่วนใหญ่
- 3) **บุคลากร** จากแผนที่ที่ 5.19 พบว่าเส้นทางที่บุคลากรนิยมเลือกสัญจร คือ เส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังร้านอาหารภายในซอยจินดา และจากหน้าซอยเก็กงามไปยังร้านค้าต่างๆ เนื่องจากเป็นบริเวณที่อยู่ใกล้กับที่พักของบุคลากร
- 4) **คนทำงาน** จากแผนที่ที่ 5.20 พบว่าเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจรคือเส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังป้ายรถประจำทางและหน้าซอยจินดาไปยังภายในซอยจินดา โดยเฉพาะบริเวณร้านค้า ในช่วงเวลาเช้า พบว่าคนทำงานจะเลือกเส้นทางที่มีจุดหมาย คือ ป้ายรถประจำทางเป็นส่วนใหญ่เพื่อเดินทางไปที่ทำงาน และช่วงกลางวัน คนทำงานจะเลือกเส้นทางสัญจรที่มีจุดหมายปลายทางคือร้านขายอาหารทั้งในซอยจินดา ช้างนคราครุฑกรุงเทพ หรือที่อโศกเปอร์มาร์เก็ต ในช่วงเวลาเย็นคนทำงานจะมีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทางโดยจะมีเส้นทางที่นิยมสัญจรอีกเส้นทางคือ ซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ไปยังภายในตลาดหัวตะเข้
- 5) **ชาวบ้านในพื้นที่** จากแผนที่ที่ 5.21 พบว่าชาวบ้านในพื้นที่นิยมเลือกใช้เส้นทางจากหน้าซอยตลาดหัวตะเข้ไปยังภายในตลาดหัวตะเข้ โดยจะมีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง คือ การซื้ออาหาร และจากหน้าซอยตลาดหัวตะเข้ไปยังบริเวณชุมชนริมน้ำหลังตลาด เป็นที่น่าสังเกตว่าเส้นทางที่ชาวบ้านเลือกใช้จะเป็นเส้นทางบริเวณตลาดหัวตะเข้เป็นส่วนใหญ่ และมีระยะทางเดินที่ค่อนข้างยาว

สัญลักษณ์ เส้นทางสัญจรยามเช้า เริ่มต้น / สิ้นสุด จุดที่มีผู้ใช้เส้นทาง นักศึกษา	แผนที่ 5.18 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมัตถ์ของนักศึกษา ในวันเปิดภาคเรียน ที่มา : จากการทำสำรวจ	รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

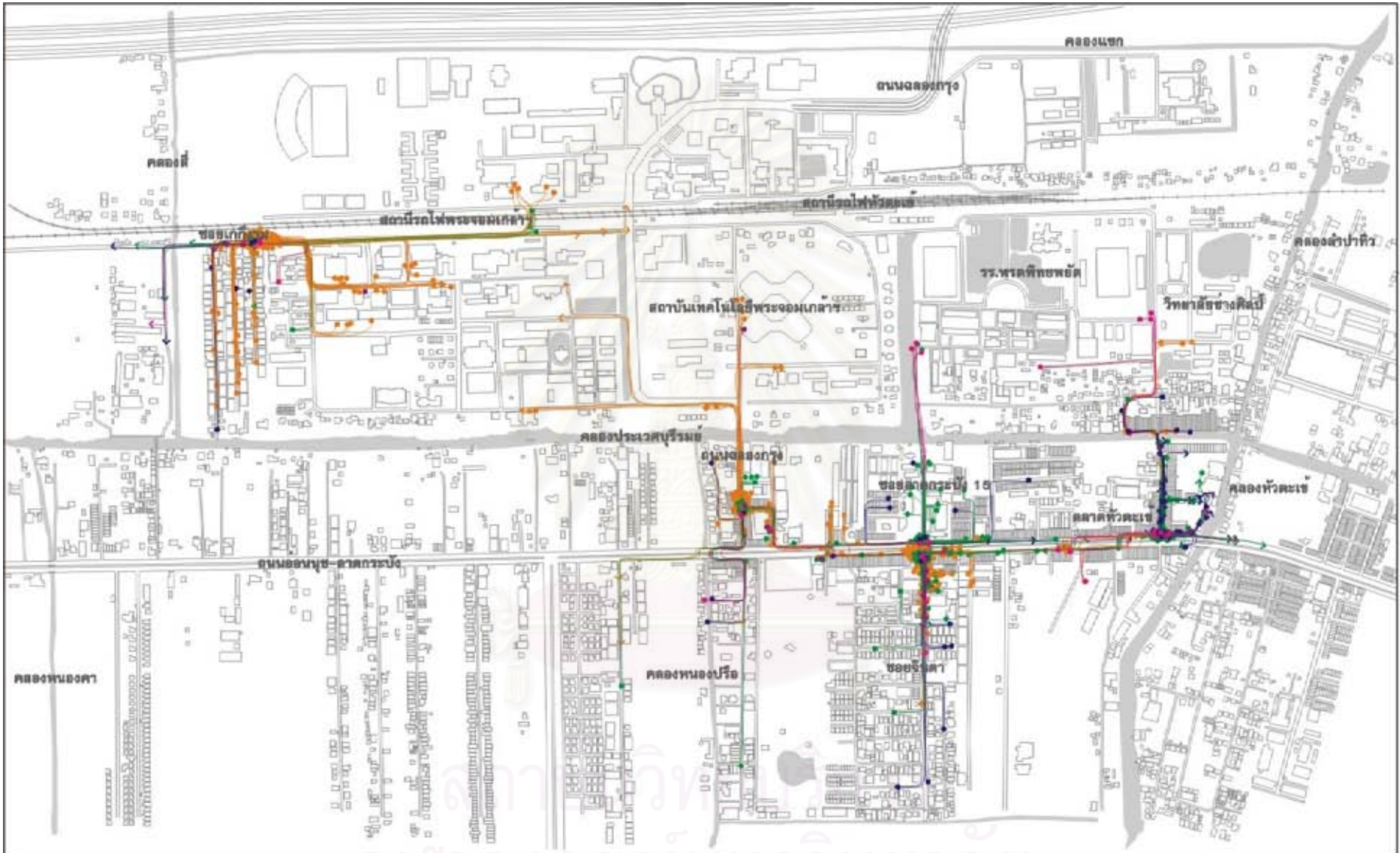

<p>สัญลักษณ์</p> <p>เส้นทางสัญจรข้าม เริ่มต้น / สิ้นสุด จุดที่มีปฏิสัมพันธ์</p>	<p>แผนที่ 5.19 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิคมสัญจรของบุคลากร ในวันเปิดภาคเรียน</p>	<p>รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง</p>	
<p>บุคลากร — ● ○</p>	<p>ที่มา : จากการทำวิจัย</p>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

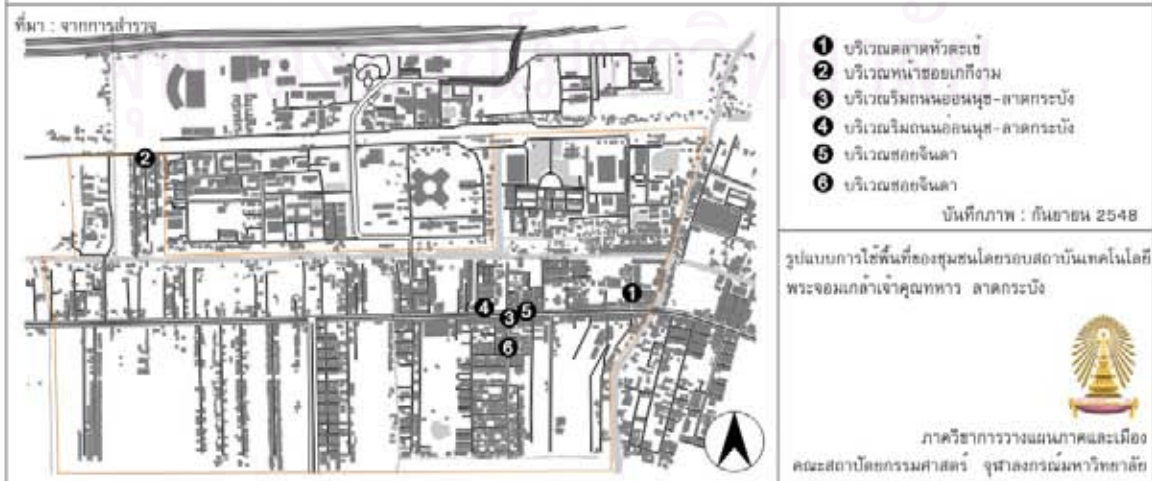

สัญลักษณ์		แผนที่ 5.22 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมัตถุญของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน	
เด็ก/นักเรียน	เส้นทางสัญจรผ่าน	เริ่มต้น / สิ้นสุด	จุดที่มีปฏิสัมพันธ์
นักศึกษา			
บุคลากร			
คนทำงาน			
ชาวบ้านในพื้นที่			
			ที่มา : จากการศึกษา
			รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 5.6 รูปแบบกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวันเปิดภาคเรียน

ตารางที่ 5.5 แสดงปริมาณการสัญจรในตำแหน่งที่จะทำการเริ่มต้นบันทึกเส้นทางนิมสัญจรของ
คนเดินเท้า ในช่วงปิดภาคเรียน

ตำแหน่ง	กลุ่มคน	ช่วงเวลา			รวมทุก ช่วงเวลา	คน / ชั่วโมง	สัดส่วน	รวม
		07.00 - 09.00 น.	11.30 - 13.30 น.	17.00 - 19.00 น.				
1 ชอยเก็ก งาม	นักเรียน	0	1	0	1	5	1	9
	นักศึกษา	3	1	11	15	75	2	
	บุคลากร	0	0	1	1	5	1	
	คนทำงาน	9	2	14	25	125	3	
	ชาวบ้านในพื้นที่	2	3	10	15	75	2	
2 สะพาน ข้ามคลอง ประเวศ บุรีรัมย์	นักเรียน	0	2	0	2	10	1	7
	นักศึกษา	0	3	5	8	40	1	
	บุคลากร	1	2	2	5	25	1	
	คนทำงาน	9	5	8	22	110	2	
	ชาวบ้านในพื้นที่	9	1	9	19	95	2	
3 ชอยจินดา	นักเรียน	3	6	0	9	45	1	21
	นักศึกษา	4	12	58	74	370	7	
	บุคลากร	0	0	2	2	10	1	
	คนทำงาน	16	28	42	86	430	8	
	ชาวบ้านในพื้นที่	9	20	12	41	305	4	
4 ชอย ลาดกระบัง 15	นักเรียน	0	3	0	3	15	1	10
	นักศึกษา	5	4	11	20	100	0	
	บุคลากร	0	0	0	0	0	0	
	คนทำงาน	18	15	22	55	275	5	
	ชาวบ้านในพื้นที่	3	7	12	22	110	2	
5 หน้าตลาด หัวตะเข้	นักเรียน	1	0	5	6	30	1	16
	นักศึกษา	0	0	2	2	10	1	
	บุคลากร	0	0	1	1	5	1	
	คนทำงาน	19	6	50	75	375	7	
	ชาวบ้านในพื้นที่	24	35	42	61	305	6	
รวม								63

ที่มา : จากการสำรวจ

5.3.3 ผลการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวัน ปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามช่วงเวลา

1) ผลการบันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ช่วงเวลาเช้า

(07.00 - 09.00 น.) จากแผนที่ 5.23 แสดงให้เห็นว่าเส้นทางที่นิยมสัญจรมากที่สุด คือ เส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังป้ายรถโดยสารประจำทาง และซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ไปยังบริเวณภายในตลาดหัวตะเข้ โดยส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน ซึ่งคนทำงานจะเลือกเส้นทางที่ชัดเจนและไม่มีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง จะเห็นได้ว่าช่วงเวลาเช้า จะพบนักเรียน นักศึกษา สัญจรผ่านไปมาค่อนข้างน้อย

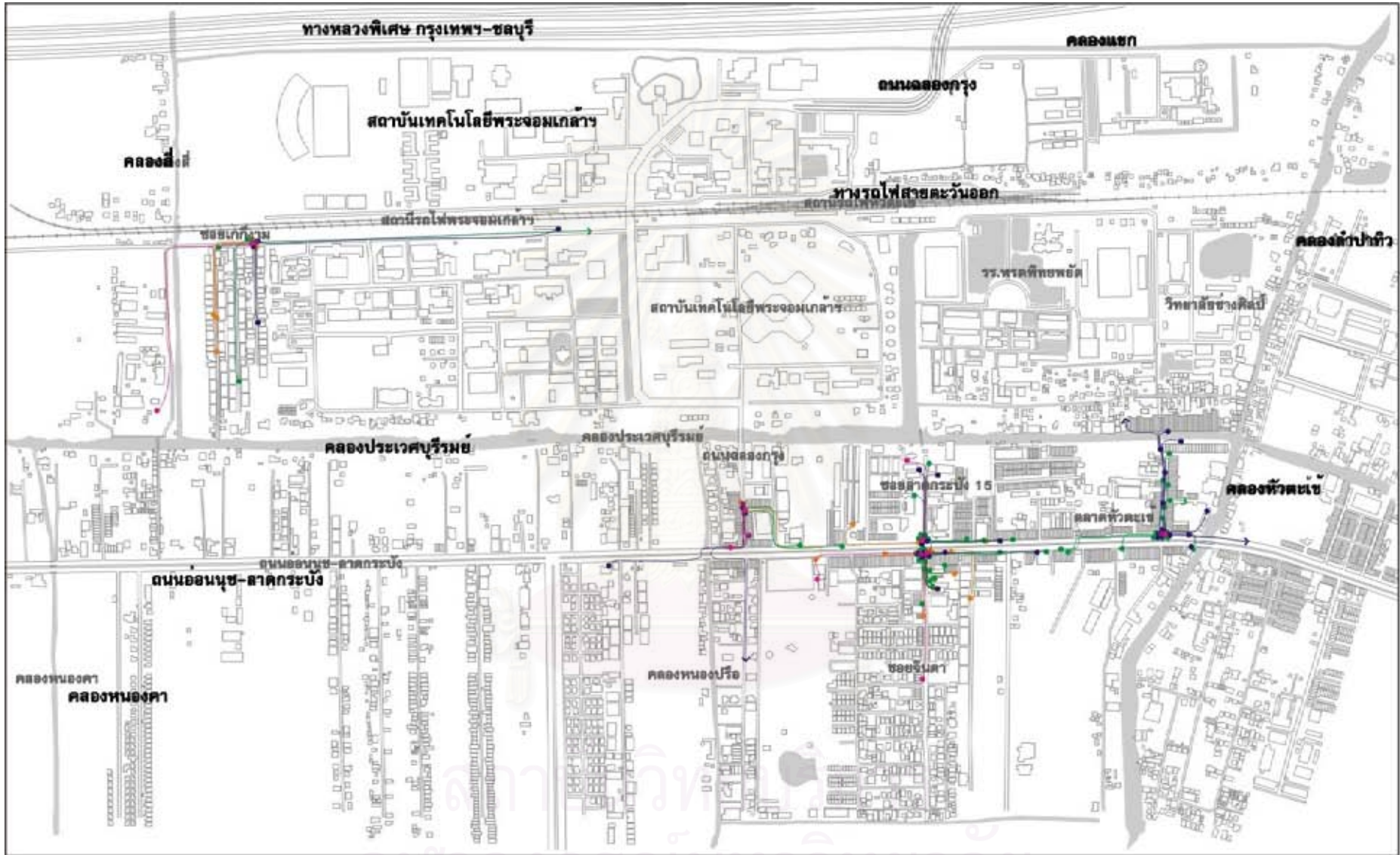
2) ผลการบันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ช่วงเวลากลางวัน

(11.30 - 13.30 น.) จากแผนที่ 5.24 แสดงให้เห็นว่าเส้นทางที่ได้รับความนิยมสัญจร คือ เส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังบริเวณต่างๆ ได้แก่ ภายในซอยจินดา ป้ายรถโดยสารประจำทาง และข้ามถนนไปยังฝั่งตรงข้าม รวมถึงเส้นทางจากหน้าโรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานครไปยังสถานที่ราชการที่อยู่ภายในซอยลาดกระบัง 15 และอีกเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการเลือกสัญจร คือ เส้นทางจากซอยหน้าตลาดไปยังร้านค้าต่างๆ ที่ตั้งอยู่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง โดยที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนทำงานและชาวบ้านในพื้นที่

3) ผลการบันทึกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ช่วงเวลาเย็น

(17.00 - 19.00 น.) จากแผนที่ 5.25 พบว่า เส้นทางที่นิยมสัญจรผ่านมากที่สุด คือ เส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังร้านค้าต่างๆ ภายในซอยจินดา ผู้ใช้คือ กลุ่มคนทำงานและนักศึกษาที่ยังมีให้เห็นบ้างในช่วงเวลาปิดภาคเรียน อีกเส้นทางที่มีผู้สัญจรมากเช่นกัน คือ เส้นทางจากซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ ไปยังภายในตลาดเรื่อยไปจนถึงชุมชนริมน้ำหลังตลาด และพบว่านักเรียนเลือกใช้เส้นทางนี้ เพื่อไปยังท่ารถโดยสารประจำทางที่อยู่บริเวณลานจอดรถหลังตลาดอีกด้วย โดยที่ผู้ใช้เส้นทางในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านในพื้นที่ และคนทำงาน

สัญลักษณ์

	เส้นทางสัญจรผ่าน	เริ่มต้น / สิ้นสุด	จุดที่มีปฏิสัมพันธ์
เด็ก/นักเรียน			
นักศึกษา			
บุคลากร			
คนทำงาน			
ชาวบ้านในพื้นที่			

แผนที่ 5.24 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิชมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันที่ปิดภาคเรียน ช่วงกลางวัน

ที่มา : จากการทำวิจัย

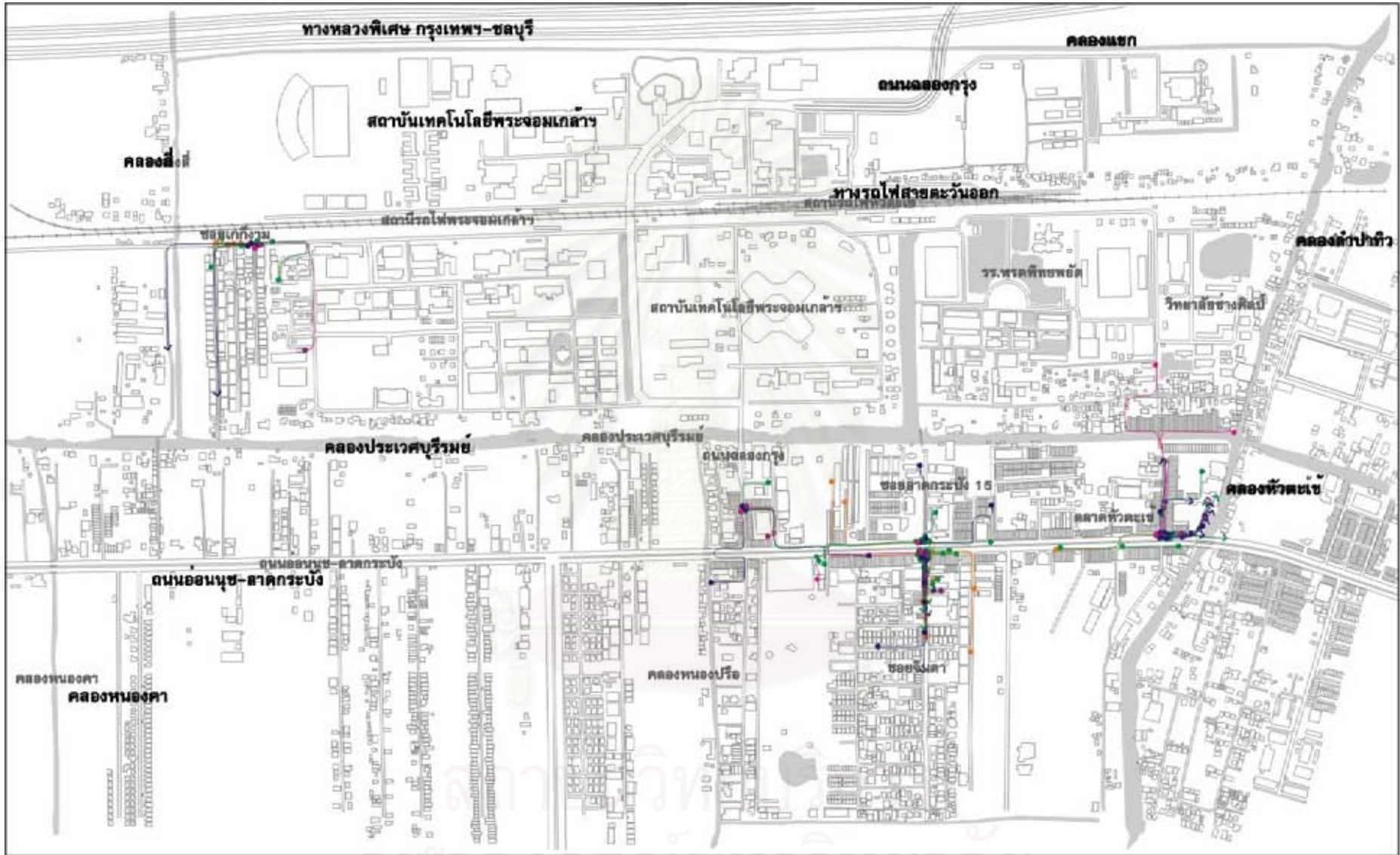

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์

	เส้นทางสัญจรผ่าน		เริ่มต้น / สิ้นสุด	จุดที่มีปฏิสัมพันธ์
เด็ก/นักเรียน				
นักศึกษา				
บุคลากร				
คนทำงาน				
ชาวบ้านในพื้นที่				

แผนที่ 5.25 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน ช่วงเย็น

ที่มา : จากการทำวิจัย

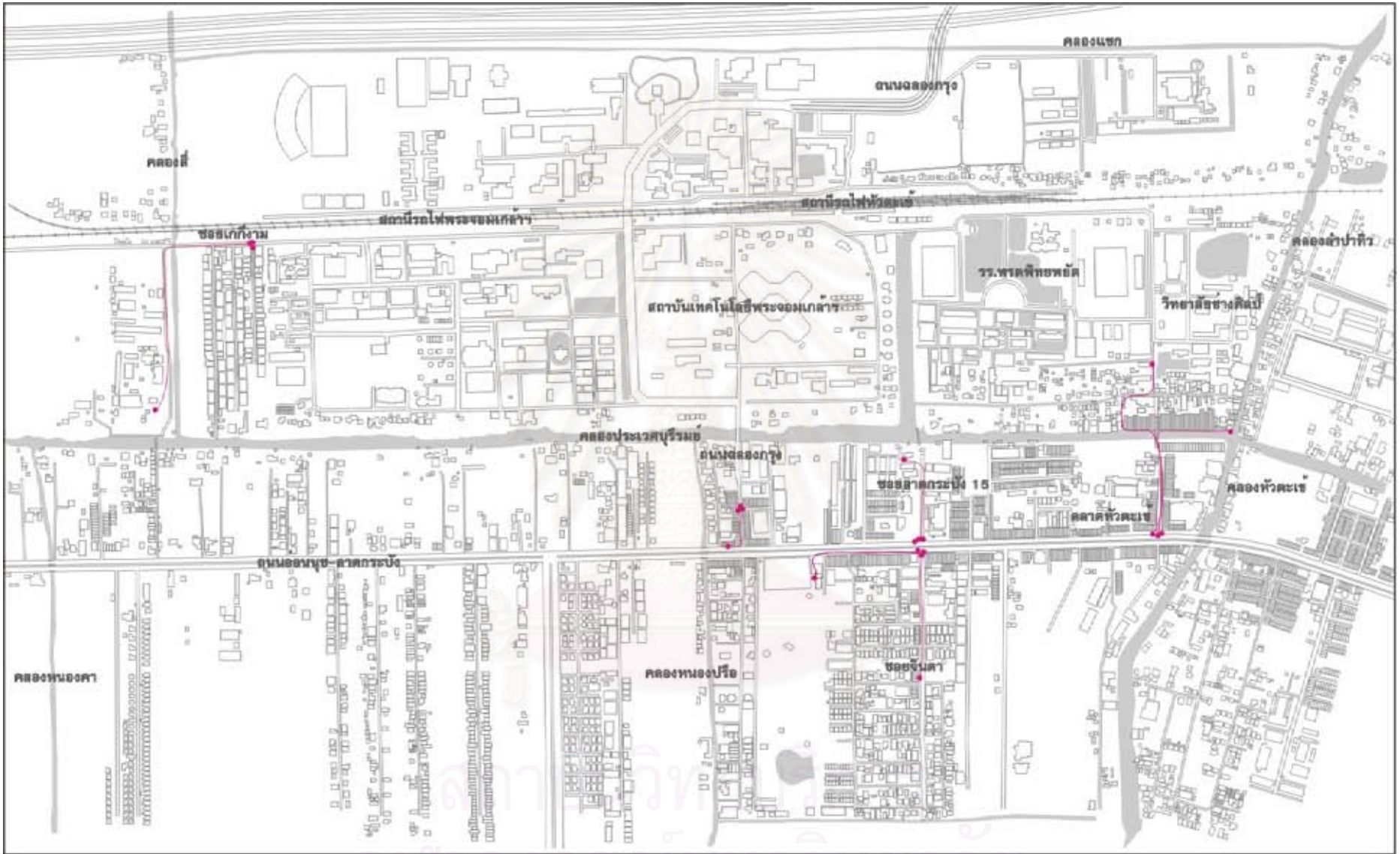
รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

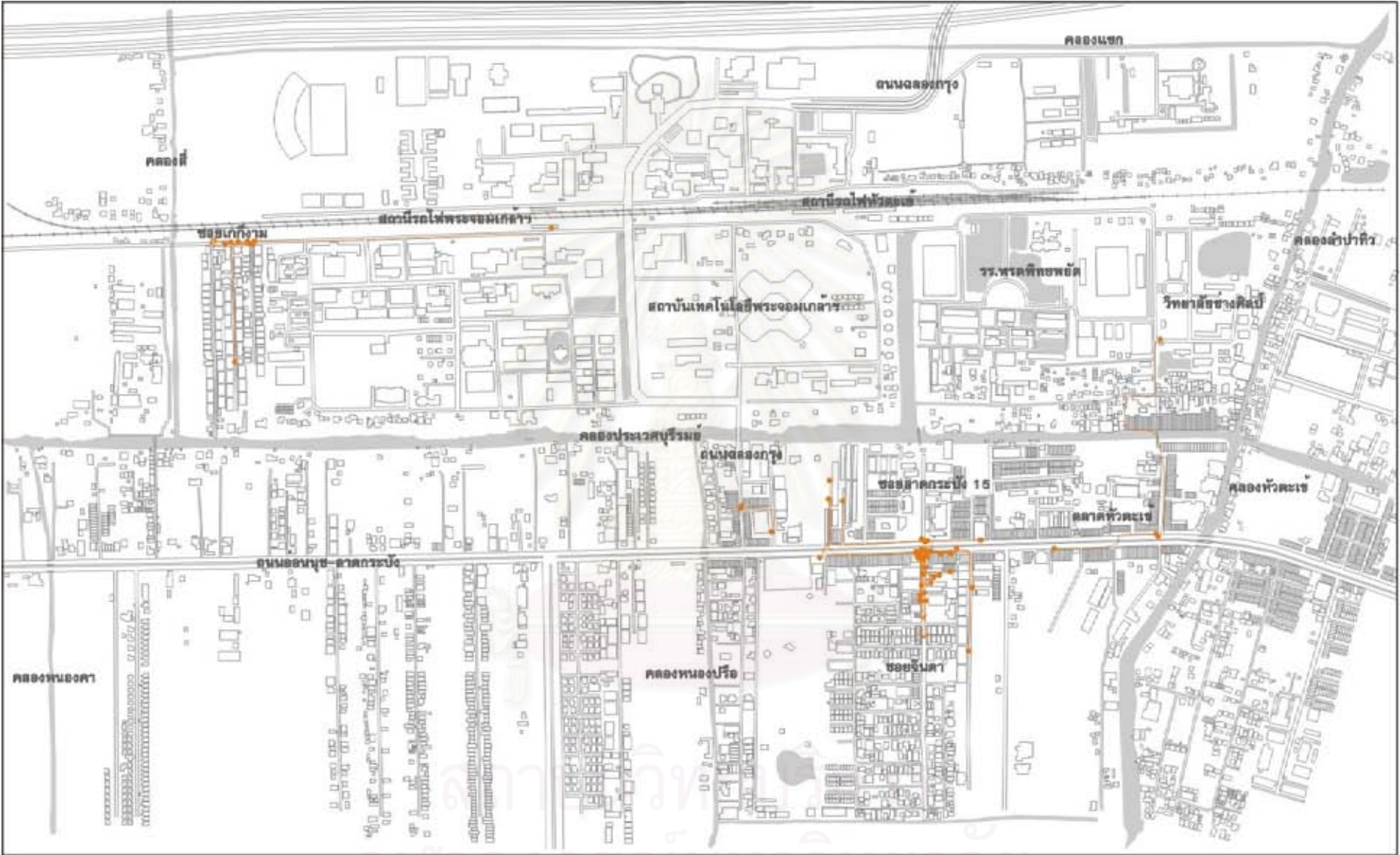
5.3.4 ผลการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมล์ญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวัน ปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามประเภทผู้ใช้

- 1) **เด็กนักเรียน** จากแผนที่ 5.26 จะเห็นได้ว่าการสัญจรของเด็กนักเรียนมีจำนวนน้อย โดยเส้นทางที่เลือกสัญจรจะไม่ได้มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่โรงเรียน เส้นทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ไปยังภายในตลาดเรื่อยไปจนถึงบริเวณชุมชนริมน้ำ
- 2) **นักศึกษา** จากแผนที่ 5.27 พบว่านักศึกษามักสัญจรโดยมีจุดหมายที่หลากหลายแตกต่างกันตามช่วงเวลา โดยส่วนใหญ่จุดหมายปลายทางมักจะเป็นร้านขายอาหาร แต่ปริมาณของนักศึกษาที่สัญจรผ่านนั้นมีจำนวนน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด เส้นทางที่นิมล์ญจรผ่านมากที่สุดคือหน้าซอยจินดา ไปยังร้านค้าต่างๆ ภายในซอย โดยมีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทางบ้างแต่ไม่มากนัก บริเวณหน้าซอยเก็กงามก็เป็นอีกเส้นทางที่นักศึกษานิมล์ญจรผ่าน โดยจะใช้เส้นทางดังกล่าวเพื่อกลับไปยังหอพักที่ตั้งอยู่ภายในซอย
- 3) **บุคลากร** จากแผนที่ 5.28 พบว่าเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจรคือ จากสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรมย์ไปยังร้านขายอาหารบริเวณทิวปอริมาเกิด โดยเฉพาะในช่วงเย็น และจากจุดเดียวกันนี้ยังเป็นเส้นทางที่ใช้เพื่อไปยังภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
- 4) **คนทำงาน** จากแผนที่ 5.29 พบว่าเส้นทางที่คนทำงานนิมล์ญจรผ่านมากที่สุดคือ ทางเท้าริมถนนอ่อนนุชลาดกระบัง โดยเฉพาะจากหน้าซอยจินดาไปยังป้ายรถประจำทาง ร้านค้า และธนาคาร อีกจุดก็คือเส้นทางจากซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ไปยังร้านค้าต่างๆ อีกทั้งยังข้ามถนนมายังป้ายรถประจำทางที่อยู่ฝั่งตรงข้ามอีกด้วย และเส้นทางที่นิมล์ญจรรองลงมาคือ เส้นทางจากหน้าโรงพยาบาลลาดกระบังไปยังสถานที่ราชการภายในซอยลาดกระบัง 15
- 5) **ชาวบ้านในพื้นที่** จากแผนที่ 5.30 พบว่าชาวบ้านในพื้นที่จะนิมล์ญจรในเส้นทางบริเวณตลาดหัวตะเข้ ได้แก่ จากซอยหน้าตลาดหัวตะเข้เข้าไปยังภายในตลาดหัวตะเข้ โดยมีการหยุดทำกิจกรรมซื้อขายระหว่างทางตลอดเส้นทาง และเส้นทางนี้ยังเป็นเส้นทางที่ชาวบ้านในพื้นที่ใช้เพื่อเดินทางกลับบ้านที่อยู่ในชุมชนริมน้ำที่อยู่หลังตลาดหัวตะเข้อีกด้วย

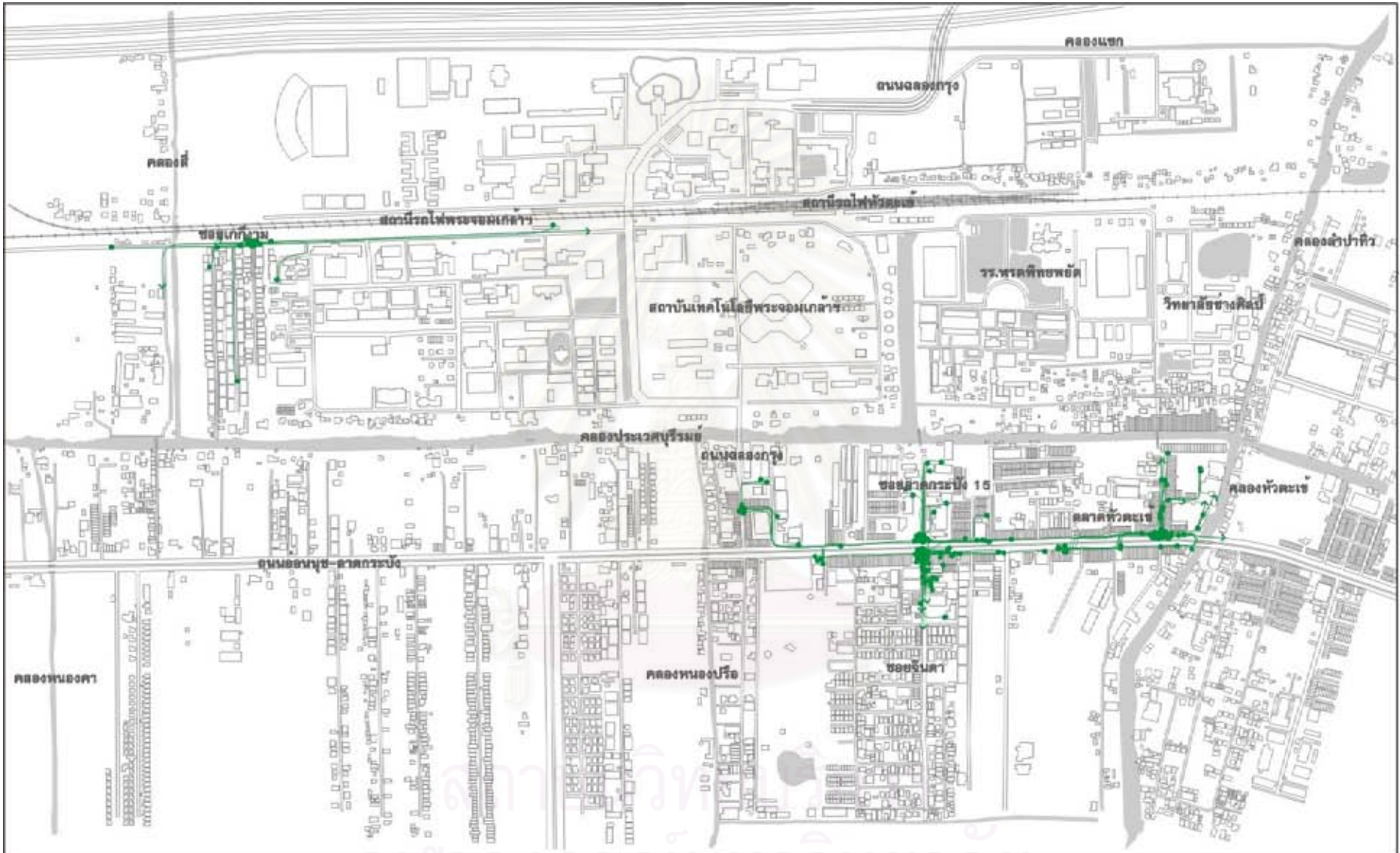
สัญลักษณ์ เส้นทางสัญญาณ เริ่มค้น / สิ้นสุด จุดที่มีปฏิสัมพันธ์ เด็ก/นักเรียน	แผนที่ 5.26 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิชมัลติจอร์ของนักเรียน ในวันปิดภาคเรียน		
	ที่มา : จากการศึกษาวิจัย	รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

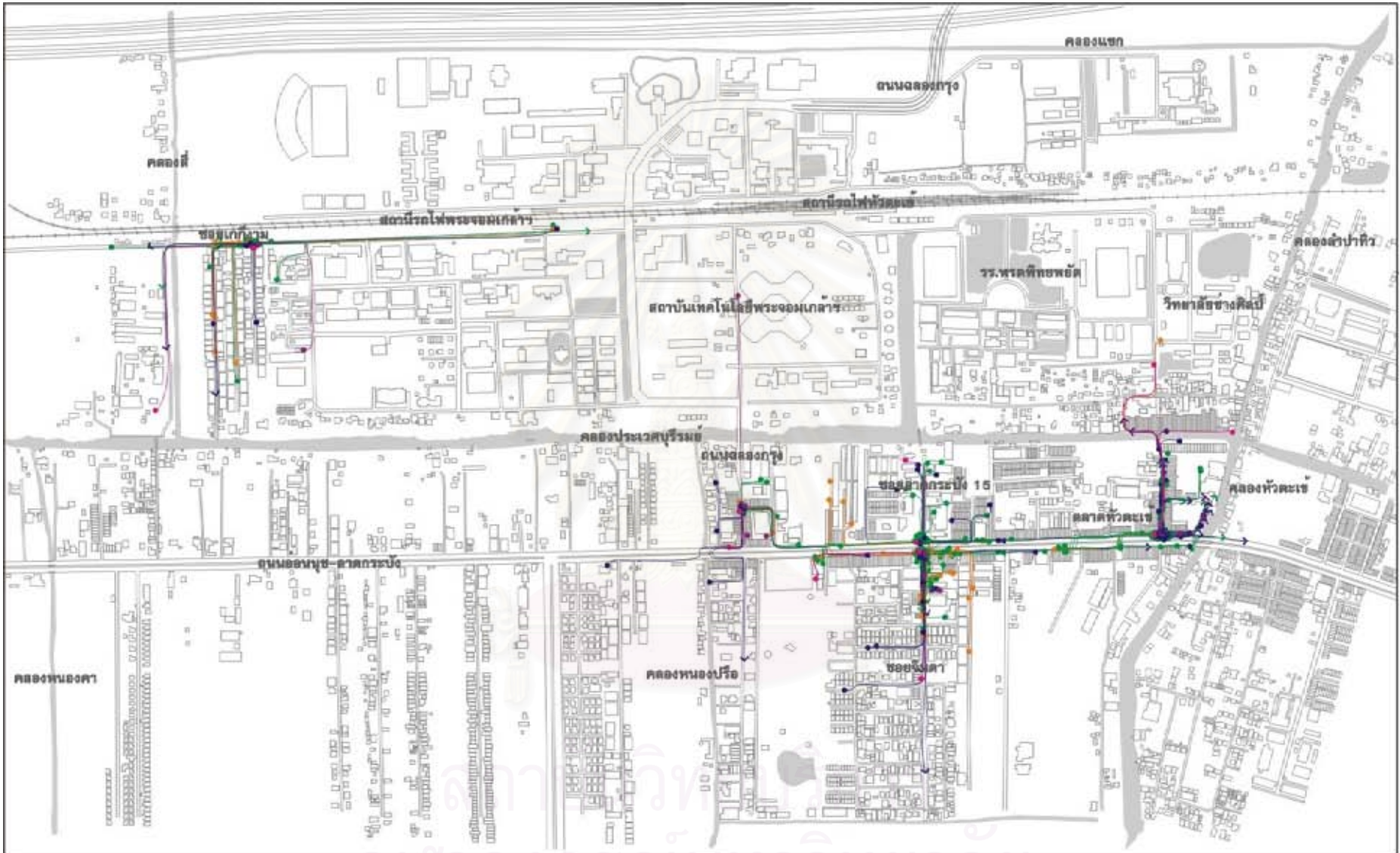
สัญลักษณ์ เส้นทางสัญจรยาม เริ่มต้น / สิ้นสุด จุดที่มีปฏิสัมพันธ์ นักศึกษา	แผนที่ 5.27 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมัตถ์ของนักศึกษา ในวันปิดภาคเรียน ที่มา : จากการทำวิจัย	รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
(Legend symbols for student paths and interaction points)		(Textual information about the study and faculty)	

<p>สัญลักษณ์</p> <p>เส้นทางสัญจรผ่าน เริ่มต้น / สิ้นสุด จุดที่มีปฏิสัมพันธ์</p>	<p>แผนที่ 5.29 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนักเรียนของคนที่ทำงาน ในวันปิดภาคเรียน</p>	<p>รูปแบบการใช้พื้นที่สองชั้นโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง</p>	
<p>คนทำงาน</p> <p>— (Green line) ● (Green dot) ○ (Green circle)</p>	<p>ที่มา : จากการทำวิจัย</p>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

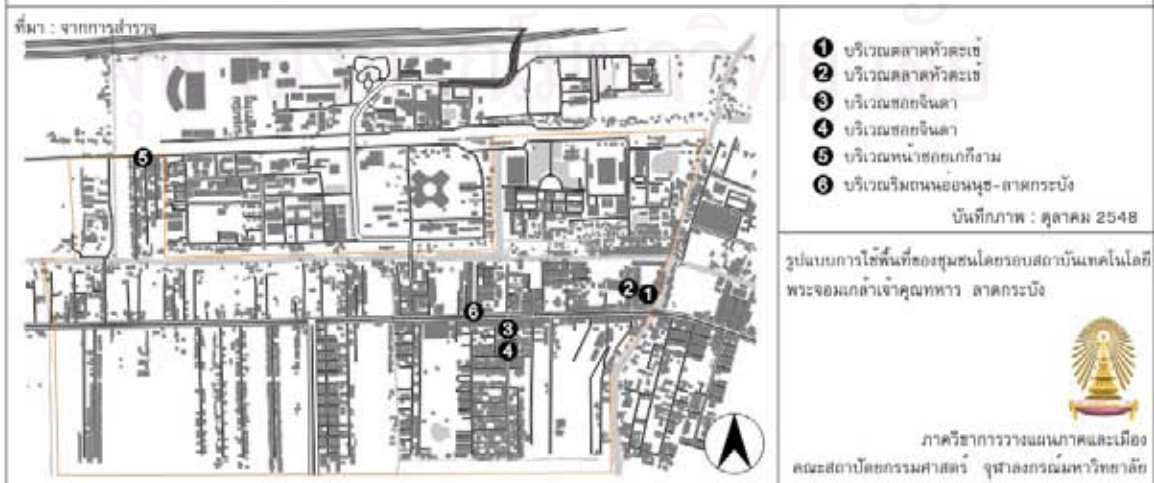

สัญลักษณ์ เด็ก/นักเรียน สีชมพู นักศึกษา สีส้ม บุคลากร สีเขียว คนทำงาน สีน้ำเงิน ชาวบ้านในพื้นที่ สีดำ		เส้นทางสัญจรผ่าน เส้นสีเทา เริ่มต้น / สิ้นสุด จุดสีแดง จุดที่มีปฏิสัมพันธ์ จุดสีส้ม, สีเขียว, สีน้ำเงิน, สีดำ	แผนที่ 5.31 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิมัตถ์ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน ที่มา : จากการสำรวจ 	รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าจรัญญู อาคารคณะ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
--	--	--	--	---

รูปที่ 5.7 รูปแบบกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวันปิดภาคเรียน

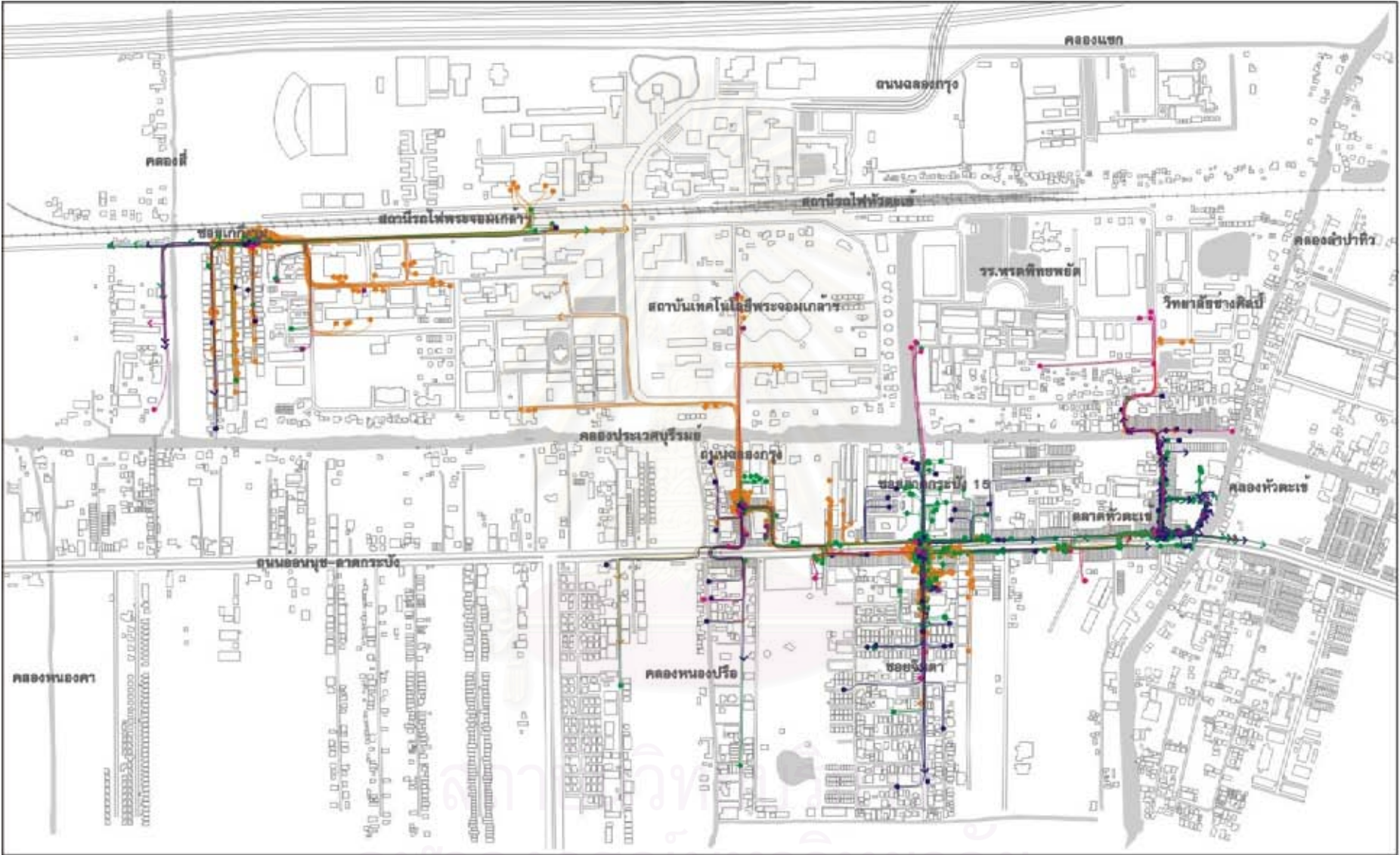
5.3.5 สรุปผลการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนักเรียนของคนเดินเท้าในพื้นที่ตามช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน

จากการสำรวจทำให้ทราบว่าเส้นทางที่นิยมนักเรียนในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน (แผนที่ 5.32) นั้น มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เส้นทางที่นิยมนักเรียนผ่านมากที่สุด คือ เส้นทางจากหน้าซอยจินดา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่บนถนนหลักของทางเข้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เพื่อไปยังบริเวณต่างๆ ได้แก่ ร้านค้าร้านบริการต่างๆ ภายในซอยจินดา ป้ายรถประจำทางริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ร้านค้าและธนาคารในบริเวณโดยรอบ โดยเส้นทางนี้จะมีความแตกต่างระหว่างช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนในเรื่องของจำนวนผู้ใช้ประเภทนักศึกษาซึ่งช่วงปิดภาคเรียนจะมีปริมาณลดน้อยลง แต่เส้นทางที่เลือกสัญจรจากจุดเริ่มต้นหน้าซอยจินดาของกลุ่มคนประเภทอื่น เช่น คนทำงาน ยังคงเป็นเส้นทางเดิมเหมือนกับช่วงเปิดภาคเรียน

เส้นทางที่นิยมนักเรียนอีกเส้นทางคือ จากจุดเริ่มต้นที่ซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ ไปยังภายในตลาดหัวตะเข้ หรือ ไปยังร้านค้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จะได้รับความนิยมทั้งช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน กล่าวคือ การเลือกเส้นทางสัญจรจากจุดนี้จะเป็นเส้นทางเดียวกันทั้งเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน แต่จะมีเส้นทางที่เดินไปจนถึงโรงเรียนต่างๆ ของนักเรียนลดลง แต่ปริมาณของผู้สัญจรนั้นถือว่าไม่มีความแตกต่าง เนื่องจากผู้สัญจรหลักในเส้นทางจากจุดเริ่มต้นที่ซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ คือ ชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน จึงทำให้ช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการเลือกเส้นทางนิยมนักเรียนของคนเดินเท้าในบริเวณนี้

เส้นทางที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนได้อย่างชัดเจนที่สุด คือ เส้นทางที่เริ่มต้นจากหน้าซอยเก็กงามซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตก เพื่อไปยังบริเวณต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ หรือแม้แต่หอพักและอพาร์ทเมนต์ที่อยู่ภายในซอยเก็กงามเอง ในช่วงปิดภาคเรียนนั้นปริมาณของนักศึกษาลดลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้า จากการสำรวจแทบจะไม่พบนักศึกษานักเรียนผ่านในบริเวณนี้ แต่ในช่วงเวลาเย็นจะยังคงพบนักศึกษาเลือกใช้เส้นทางจากหน้าซอยเก็กงามไปยังร้านขายอาหารที่ตั้งอยู่โดยรอบ แต่ปริมาณของนักศึกษาถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับช่วงเปิดภาคเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์ เด็ก/นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คนทำงาน ชาวบ้านในพื้นที่ เส้นทางสัญจรผ่าน เริ่มต้น / สิ้นสุด จุดที่มีปฏิสัมพันธ์ (Legend with colored lines and circles)	แผนที่ 5.32 แสดงรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า ในวันเปิดและปิดภาคเรียน ที่มา : จากการทำวิจัย		
	รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		

5.4 การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ตามช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน

การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะอย่างเป็นระบบ เช่น กิจกรรมการยืน นั่ง นอน พบปะพูดคุย มีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม ทำได้โดยการแบ่งพื้นที่ว่างสาธารณะดังกล่าวโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ออกเป็นส่วนย่อยๆ ที่สามารถทำการบันทึกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นๆ ที่ละส่วน บริเวณย่อยเหล่านั้นจะต้องอยู่ในขอบเขตที่สามารถมองเห็นได้พร้อมกันภายในชั่วขณะเดียว เสมือนกับการกดชัตเตอร์ของกล้องถ่ายรูป (snapshots) โดยจะทำการบันทึกตำแหน่งของคนที่ทำกิจกรรมต่างๆ ลงในแผนที่ และแยกสัญลักษณ์ตามประเภทของคนและกิจกรรม

ซึ่งการบันทึกรูปแบบกิจกรรมของคนเดินเท้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะอย่างเป็นระบบ จะทำให้ทราบถึงศักยภาพการใช้งานของบริเวณต่างๆ ในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน การบันทึกอย่างเป็นระบบและซ้อนทับกันหลายช่วงเวลา จะทำให้พบบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่นิยมยึดใช้เพื่อทำกิจกรรมในระดับชุมชนหรือระดับท้องถิ่น (local static activity)

โดยทำการบันทึกในช่วงเวลาเดียวกันทั้งหมด ทั้งในวันเปิดภาคเรียนและในวันปิดภาคเรียน โดยจะเก็บข้อมูลจากวันในระหว่างสัปดาห์ คือ วันอังคารถึงวันพฤหัสบดี ยกเว้นการเก็บข้อมูลในวันจันทร์และวันศุกร์ เนื่องจากเป็นวันต้นและท้ายสัปดาห์ ทำให้อาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางเป็นกรณีพิเศษ โดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่

ช่วงที่ 1 เวลา 07.00 – 09.00 น. ช่วงเวลาก่อนทำงาน หรือเรียน

ช่วงที่ 2 เวลา 11.30 – 13.30 น. ช่วงเวลาพักกลางวัน

ช่วงที่ 3 เวลา 17.00 – 19.00 น. ช่วงเวลาหลังทำงาน หรือเรียน

ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมทุกประเภทของกลุ่มคน และจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น จึงได้จำแนกกลุ่มคนของผู้ที่เข้าใช้พื้นที่ เพื่อทำการบันทึกข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คนทำงาน และชาวบ้านในพื้นที่

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ในวันเปิดภาคเรียนทำการเก็บข้อมูลในช่วงวันที่ 22-29 กันยายน พ.ศ. 2548 และในวันปิดภาคเรียนทำการเก็บข้อมูลในช่วงวันที่ 25-27 ตุลาคม พ.ศ. 2548 โดยมีขอบเขตในการเก็บข้อมูล คือ พื้นที่ว่างสาธารณะโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

5.4.1 ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามช่วงเวลา

1) ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าช่วงเวลาเช้า

(07.00 - 09.00 น.) จากแผนที่ 5.33 พบว่าจะมีการใช้พื้นที่บริเวณซอยตลาดหัวตะเข้มากที่สุด กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือกิจกรรมการค้าขาย รองลงมาคือบริเวณทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นป้ายรถประจำทาง ซึ่งจะจอดรถประจำทางเพื่อไปยังที่ทำงานหรือสถานศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงเช้าการใช้พื้นที่จะกระจุกตัวอยู่เป็นจุด ซึ่งแต่ละจุดจะมีประเภทของผู้เข้าใช้แตกต่างกันไปตามแต่ละกิจกรรมที่เกิดขึ้น ในตลาดหัวตะเข้จะพบชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงานเข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก ส่วนบริเวณทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังจะพบนักเรียน นักศึกษา รวมทั้งคนทำงาน เข้าใช้พื้นที่ในบริเวณนี้

2) ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าช่วงเวลากลางวัน (11.30 - 13.30 น.)

จากแผนที่ 5.34 พบว่าจะมีการเข้าใช้พื้นที่บนทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเป็นบริเวณอาคารพาณิชย์หน้าตลาดหัวตะเข้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือกิจกรรมการค้าขาย เพราะทางเท้าบริเวณนี้จะมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำการค้าเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ภายในซอยตลาดหัวตะเข้มีการเข้าใช้พื้นที่ลดน้อยลง และบริเวณภายในซอยจินดาก็จะมีผู้เข้าใช้เป็นจำนวนมากเช่นกัน เนื่องจากเป็นที่ตั้งของร้านอาหารอยู่เป็นจำนวนมาก กลุ่มผู้เข้าใช้ในบริเวณนี้ได้แก่ คนทำงาน บริเวณหน้าซอยเก็กงามจะมีการเข้าใช้พื้นที่ของกลุ่มนักศึกษา และอีกบริเวณที่มีผู้เข้าใช้พื้นที่ คือบริเวณร้านขายอาหารข้างธนาคารกรุงเทพ และทางเท้าที่เป็นบริเวณหน้าร้านอาหาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าช่วงกลางวันการเข้าใช้พื้นที่จะเป็นการใช้พื้นที่เพื่อการซื้อขายอาหารเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นช่วงพักกลางวัน

3) ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้าช่วงเวลาเย็น (17.00 - 19.00 น.)

จากแผนที่ 5.35 พบว่า จะมีการเข้าใช้พื้นที่ในบริเวณซอยจินดา ป้ายรถประจำทางริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง และบริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้ ในเวลาเย็นจะพบผู้เข้าใช้หลากหลายประเภทตามแต่ละบริเวณ บริเวณซอยจินดาจะพบนักศึกษาและคนทำงานเข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมอย่างหนาแน่น บริเวณป้ายรถประจำทางจะพบบุคคลคนทำงาน มากที่สุด อีกทั้งยังมีนักศึกษานักเรียน ที่มารอรถประจำทางเพื่อเดินทางกลับเป็นจำนวนมาก และหน้าซอยเก็กงามจะพบรถเข็นขายอาหาร ที่จะมีการเข้ามาจับจองพื้นที่บริเวณนี้ในช่วงเวลาเย็น ส่งผลให้มีนักศึกษาเข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก จะสังเกตได้ว่าในเวลาเย็นจะเกิดรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าช่วงเช้าและกลางวัน ทั้งกิจกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการต่างๆ หรือนัดพบปะพูดคุย โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นยังคงมีความสัมพันธ์กับการใช้พื้นที่ในประเภทต่างๆ เช่น มีการซื้อขายอาหารบริเวณรถเข็นขายอาหารภายในซอยจินดา มีการนัดพบพูดคุยบริเวณหน้าซอยเก็กงาม เป็นต้น

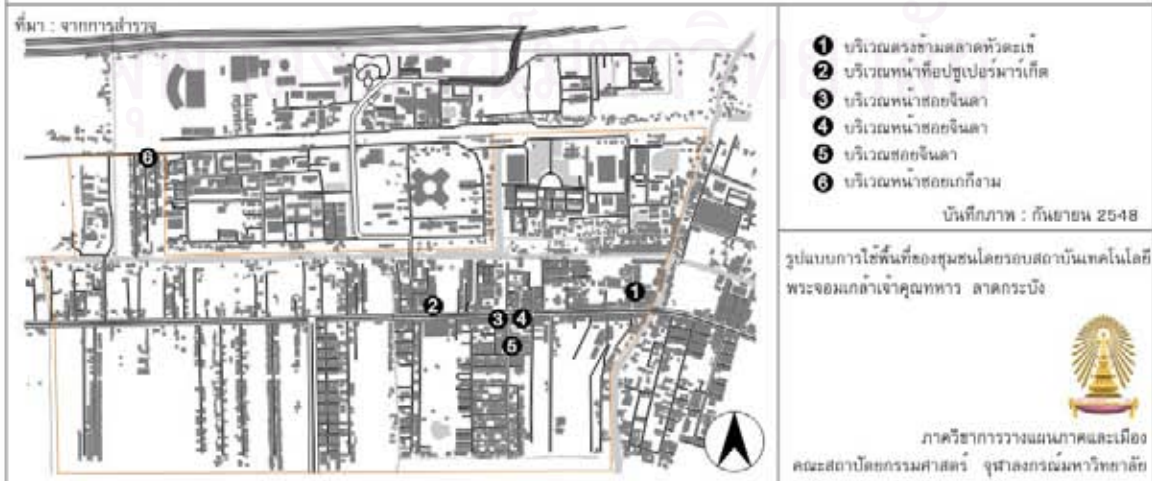
5.4.2 ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามประเภทผู้ใช้ (แผนที่ 5.36)

- 1) **นักเรียน** พบว่าพื้นที่ที่กลุ่มนักเรียนเข้ามาจับจองเพื่อทำกิจกรรม จะแตกต่างกันตามช่วงเวลา ช่วงเช้ามืดก่อนเข้าเรียนจะพบเด็กนักเรียนเข้าใช้พื้นที่ค่อนข้างน้อย ส่วนช่วงเย็นหลังเลิกเรียน กลุ่มนักเรียนจะเข้าใช้พื้นที่หลายบริเวณได้แก่ ท่ารถโดยสารประจำทางหลังซอยตลาดหัวตะเข้ บริเวณหน้าซอยจินดาซึ่งเป็นป้ายรถประจำทาง และพบเด็กนักเรียนเข้าใช้พื้นที่บริเวณร้านค้าแผงลอยต่างๆ ที่ตั้งอยู่ระหว่างทางเดินจากโรงเรียนไปยังจุดรถโดยสารประจำทางเพื่อโดยสารกลับบ้าน
- 2) **นักศึกษา** กลุ่มนักศึกษามีการใช้พื้นที่ค่อนข้างหลากหลายตามแต่ละกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยจะพบมากบริเวณภายในซอยจินดา ซึ่งจะมีร้านถ่ายเอกสาร ร้านเช่าหนังสือ/วีดีโอ/ซีดี ร้านเสริมสวย ร้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นกิจกรรมด้านการบริการทั้งสิ้น และยังพบว่านักศึกษามักเข้าใช้พื้นที่บริเวณที่เป็นป้ายรถประจำทางที่ตั้งอยู่ริมถนนฉลองกรุง ซึ่งเป็นบริเวณหน้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ บริเวณหน้าซอยเก็กงามจะพบนักศึกษาเข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมซื้อขายและเป็นที่พบปะพูดคุย เนื่องจากภายในซอยเป็นแหล่งที่พักอาศัยของนักศึกษา กิจกรรมการซื้อขายอาหารของนักศึกษาจะเกิดขึ้นในบริเวณต่างๆ ที่มีร้านค้าหรือรถเข็นขายอาหาร ส่วนใหญ่จะพบที่ภายในซอยจินดา หน้าซอยเก็กงาม
- 3) **บุคลากร** จะเห็นว่าพื้นที่ที่บุคลากรเข้าใช้งานคือบริเวณภายในซอยจินดา หน้าซอยเก็กงาม และบริเวณที่อู่ชูเปอร์มาเกิด โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ การซื้อขายอาหาร เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนบุคลากรที่เข้าใช้พื้นที่มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนบุคลากรทั้งหมด
- 4) **คนทำงาน** พบว่ากลุ่มคนทำงานมักจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมกระจายอยู่ทั่วบริเวณ โดยสามารถแบ่งกลุ่มคนทำงานออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกคือกลุ่มผู้ที่เข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมซื้อขาย พบปะพูดคุย หรือเพื่อเปลี่ยนการสัญจร กลุ่มที่สองคือกลุ่มที่จับจองพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพ ได้แก่ พ่อค้าแม่ค้า จักรยานยนต์รับจ้าง บริเวณที่มีกิจกรรมการซื้อขายมากที่สุด คือ ภายในซอยตลาดหัวตะเข้ รองลงมาคือบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังที่ต่อเนื่องมาจากตลาดหัวตะเข้ ส่วนกิจกรรมการเปลี่ยนการสัญจรจะพบได้อยู่ทั่วบริเวณ เนื่องจากมีวินจักรยานยนต์รับจ้างกระจายอยู่ทั่วพื้นที่
- 5) **ชาวบ้านในพื้นที่** พบว่าชาวบ้านในพื้นที่เป็นกลุ่มคนที่เข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมตลอดทั้งวัน โดยกิจกรรมส่วนใหญ่คือการจับจองพื้นที่เพื่อทำการค้าขาย ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามช่วงเวลา โดยช่วงเวลาเช้าพบมากภายในซอยตลาดหัวตะเข้และหน้าร้านค้าริมหน้า ส่วนช่วงกลางวันจะกระจายอยู่ทั่วบริเวณ และในช่วงเย็นชาวบ้านในพื้นที่จะจับจองพื้นที่เพื่อค้าขายเพิ่มขึ้น บริเวณภายในซอยจินดา และบริเวณหน้าซอยเก็กงาม

รูปที่ 5.8 รูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน

5.4.3 ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามช่วงเวลา

1) ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ช่วงเวลาเช้า

(07.00 - 09.00 น.) จากแผนที่ 5.37 พบว่าช่วงเวลาเช้ามีเข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมหนาแน่นที่สุด คือ บริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้ และบริเวณทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง โดยเฉพาะบริเวณป้ายรถโดยสารประจำทาง กลุ่มผู้เข้าใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนทำงานและชาวบ้านในพื้นที่ จะสังเกตว่านักเรียน นักศึกษา จะเข้าใช้พื้นที่น้อยมาก และบางบริเวณไม่พบนักศึกษาในช่วงเวลาเช้าเลย อีกทั้งยังไม่พบว่ามีกิจกรรมจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของกลุ่มบุคลากร

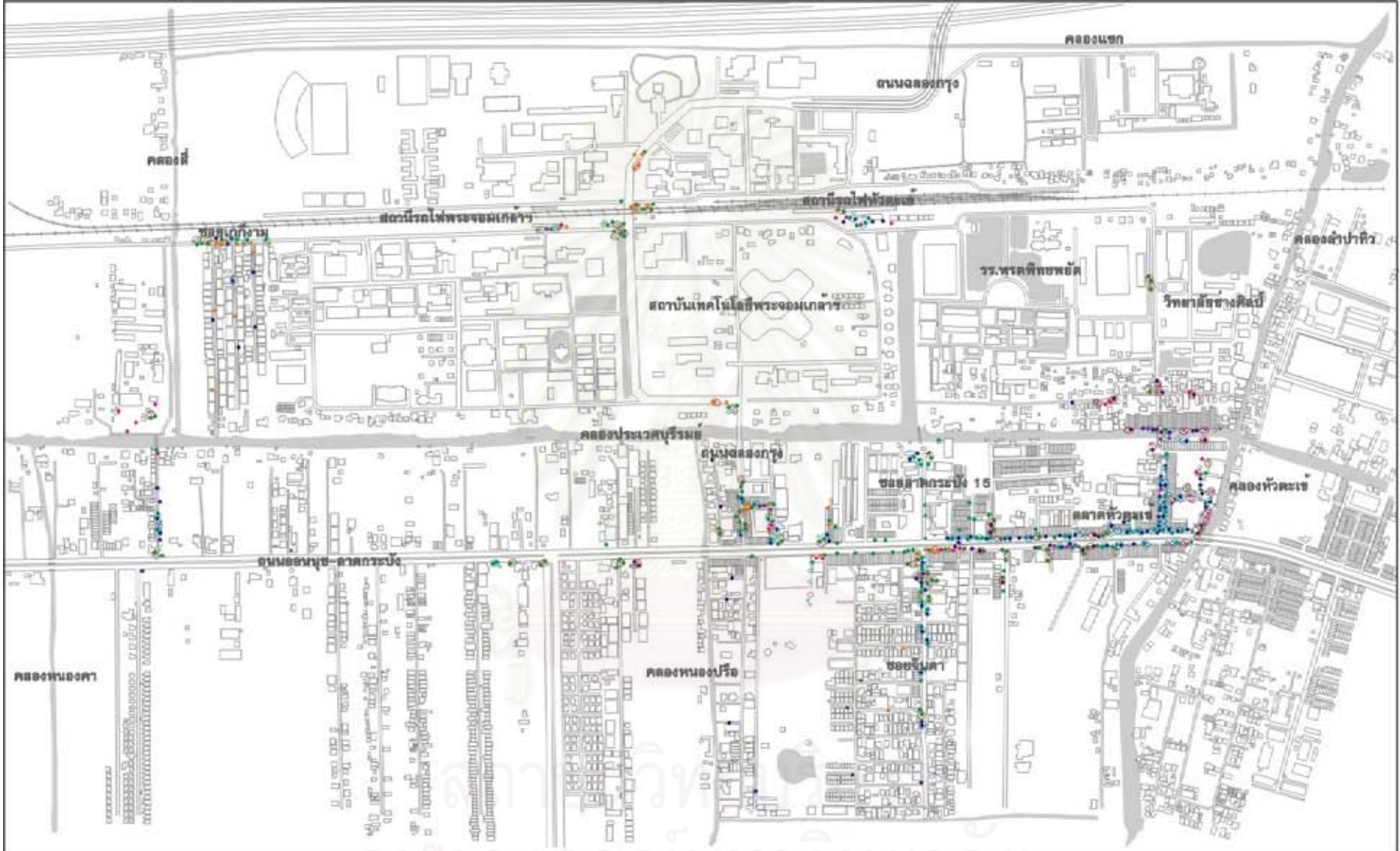
2) ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ช่วงเวลากลางวัน

(11.30 - 13.30 น.) จากแผนที่ 5.38 พบว่าในช่วงกลางวันมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมบริเวณทางเท้าริมถนน อ่อนนุช-ลาดกระบังเพิ่มมากขึ้น ในบริเวณที่เป็นหน้าร้านขายอาหาร และธนาคาร ส่วนบริเวณภายในซอยจินดา ก็จะมีกิจกรรมจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการซื้อขายอาหารเพิ่มขึ้นเช่นกัน กลุ่มผู้เข้าใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นคนทำงานและชาวบ้านในพื้นที่ โดยจะพบกลุ่มนักศึกษาบ้างในบริเวณป้ายรถโดยสารประจำทาง ร้านขายอาหารภายในซอยจินดา และหน้าซอยเก็กงาม แต่ปริมาณของนักศึกษาที่พบมีจำนวนน้อยมาก

3) ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ช่วงเวลาเย็น

(17.00-19.00น.) จากแผนที่ 5.39 พบว่าในช่วงเวลาเย็น บริเวณที่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด คือบริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือ การซื้อขายอาหารของกลุ่มคนทำงานและชาวบ้านในพื้นที่ บริเวณที่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมรองลงมา คือ บริเวณป้ายรถโดยสารประจำทางริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังหน้าซอยจินดา โดยจะมีผู้เข้าใช้พื้นที่เพื่อหยุดยึธรถประจำทาง กลุ่มผู้ที่จับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมในช่วงเวลาเย็นยังคงเป็นชาวบ้านในพื้นที่ และกลุ่มคนทำงานเช่นเดียวกับเวลาเช้าและกลางวัน จะพบกลุ่มของนักศึกษาเข้าใช้พื้นที่บริเวณภายในซอยจินดาเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลากลางวัน โดยจะเข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการต่างๆ โดยเฉพาะร้านอาหาร และร้านเสริมสวยที่ตั้งอยู่เป็นจำนวนมากภายในซอยจินดา

สัญลักษณ์	แผนที่ 5.38 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน ช่วงกลางวัน																																									
<table border="0"> <tr> <td>เด็ก/นักเรียน</td> <td>●</td> <td>นั่ง</td> <td>○</td> <td>นอน</td> <td>×</td> <td>ซื้อของ</td> <td>○</td> <td>พูดคุย</td> <td>○</td> </tr> <tr> <td>บุคลากร</td> <td>●</td> <td>นั่ง</td> <td>○</td> <td>นอน</td> <td>×</td> <td>ซื้อของ</td> <td>○</td> <td>พูดคุย</td> <td>○</td> </tr> <tr> <td>คนทำงาน</td> <td>●</td> <td>นั่ง</td> <td>○</td> <td>นอน</td> <td>×</td> <td>ซื้อของ</td> <td>○</td> <td>พูดคุย</td> <td>○</td> </tr> <tr> <td>ชาวบ้านในพื้นที่</td> <td>●</td> <td>นั่ง</td> <td>○</td> <td>นอน</td> <td>×</td> <td>ซื้อของ</td> <td>○</td> <td>พูดคุย</td> <td>○</td> </tr> </table>	เด็ก/นักเรียน	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○	บุคลากร	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○	คนทำงาน	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○	ชาวบ้านในพื้นที่	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○	 <p>ที่มา : จากการทำวิจัย</p> 	<p>รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
เด็ก/นักเรียน	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○																																	
บุคลากร	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○																																	
คนทำงาน	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○																																	
ชาวบ้านในพื้นที่	●	นั่ง	○	นอน	×	ซื้อของ	○	พูดคุย	○																																	

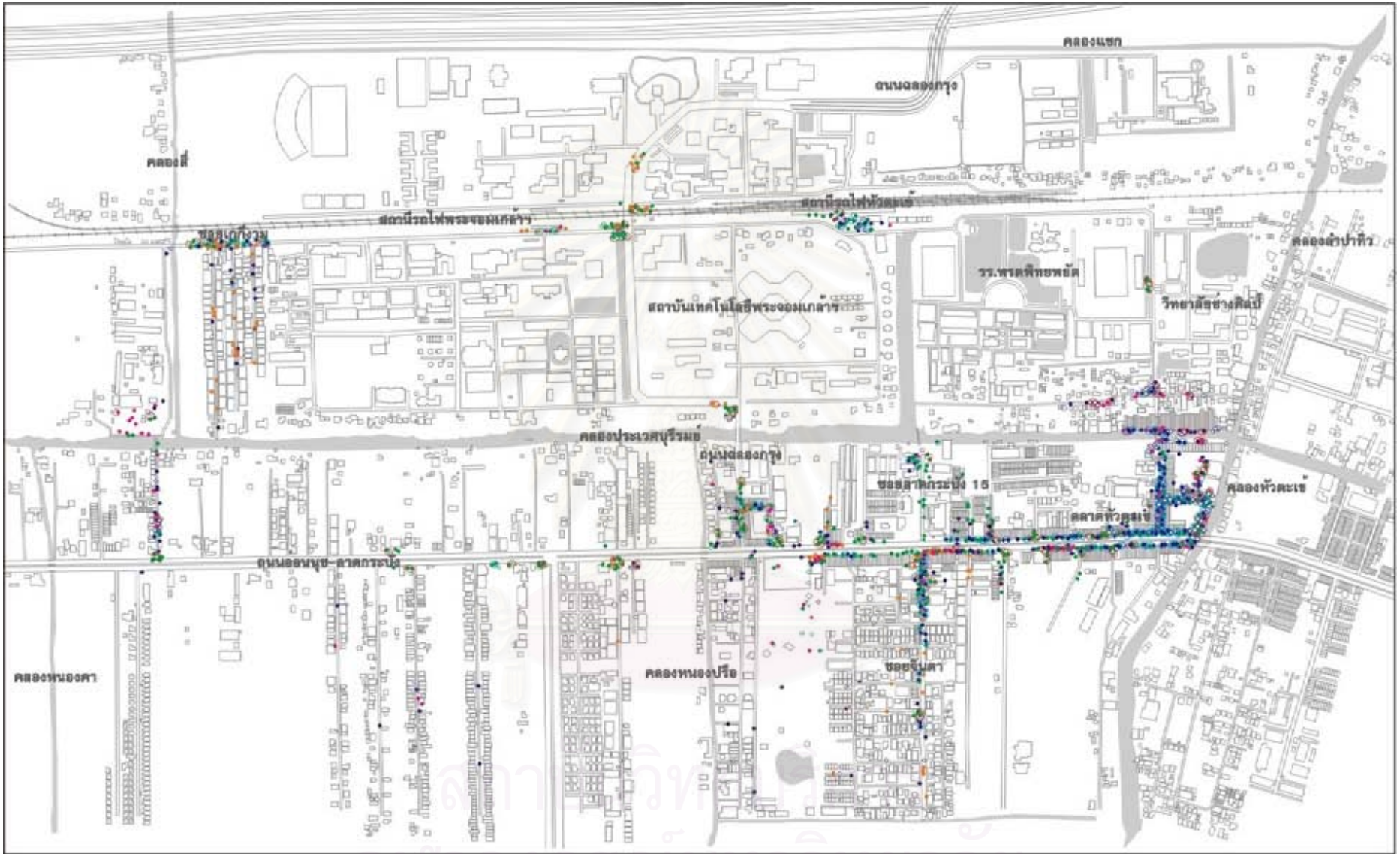

สัญลักษณ์ <ul style="list-style-type: none"> เด็ก/นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คนทำงาน ชาวบ้านในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> ชิ่น นั้ง นอน ชื่อของ หุดศุข 	แผนที่ 5.39 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน ช่วงเย็น	
			ที่มา : จากการทำวิจัย รูปแบบการใช้พื้นที่สองชั้นโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.4 ผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน โดยแบ่งตามประเภทผู้ใช้ (แผนที่ 5.40)

- 1) **นักเรียน** พบได้ว่า พื้นที่ที่กลุ่มเด็กนักเรียนเข้ามาจับจองเพื่อทำกิจกรรม มักเป็นบริเวณป้ายรถประจำทาง และภายในซอยตลาดหัวตะเข้ ซึ่งในบริเวณนี้จะมากับผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่
- 2) **นักศึกษา** จะสังเกตได้อย่างชัดเจนว่า การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษา มีปริมาณที่น้อยลง จะมีการใช้พื้นที่บริเวณหน้าซอยเก็กงาม และภายในซอยจินดา เป็นส่วนใหญ่ และบริเวณป้ายรถโดยสารประจำทางจะพบนักศึกษาอยู่บ้างในช่วงเวลากลางวัน ซึ่งในช่วงเวลาปิดภาคเรียนนักศึกษาจะเข้าใช้พื้นที่ไม่สม่ำเสมอ โดยจะเริ่มพบกลุ่มนักศึกษาเข้าใช้พื้นที่ในช่วงกลางวัน กิจกรรมที่เกิดขึ้นยังคงเป็นกิจกรรมการซื้อขายและการบริการ
- 3) **บุคลากร** จะพบว่า ในช่วงปิดภาคเรียนบุคลากรจะมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมในบริเวณที่มีร้านอาหารเป็นส่วนใหญ่ เช่น ภายในซอยจินดา บริเวณที่อ็อปซูเปอร์มาร์เก็ต โดยเฉพาะช่วงเวลากลางวัน
- 4) **คนทำงาน** พบว่า กลุ่มคนทำงานจะมีการจับจองพื้นที่เพื่อเข้าทำกิจกรรมกระจายอยู่ทั่วบริเวณ บริเวณที่พบส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมการซื้อขายอาหาร เช่น ภายในซอยตลาดหัวตะเข้ หน้าธนาคารกรุงเทพ และภายในซอยจินดา การจับจองพื้นที่บนทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังบริเวณป้ายรถประจำทางเพื่อเดินทางไปยังสถานที่ทำงานในตอนเช้า และกลับบ้านในตอนเย็น ปริมาณของกลุ่มคนทำงานมีจำนวนใกล้เคียงกับการจับจองพื้นที่เพื่อเข้าทำกิจกรรมในช่วงเปิดภาคเรียน
- 5) **ชาวบ้านในพื้นที่** พื้นที่ที่ถูกจับจองเพื่อทำกิจกรรมของชาวบ้านในพื้นที่คือบริเวณที่มีการค้าขาย ได้แก่ ภายในซอยตลาดหัวตะเข้ ภายในซอยจินดา บนทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง และบริเวณหน้าร้านค้าริมหน้า โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้าและกลางวัน จะพบชาวบ้านในพื้นที่มากบริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้ การเข้าใช้พื้นที่ของชาวบ้านในพื้นที่ จะพบเห็นได้ตลอดทั้งวัน ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณตลาดหัวตะเข้ และเรือนแถวไม้ริมน้ำ

สัญลักษณ์

	ชิน	นัง	ซอน	ซึ้งซอ	หุดคุช
เด็ก/นักเรียน	●	○	×	○	×
นักศึกษา	●	○	×	○	×
บุคลากร	●	○	×	○	×
คนทำงาน	●	○	×	○	×
ชาวบ้านในพื้นที่	●	○	×	○	×

แผนที่ 5.40 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน

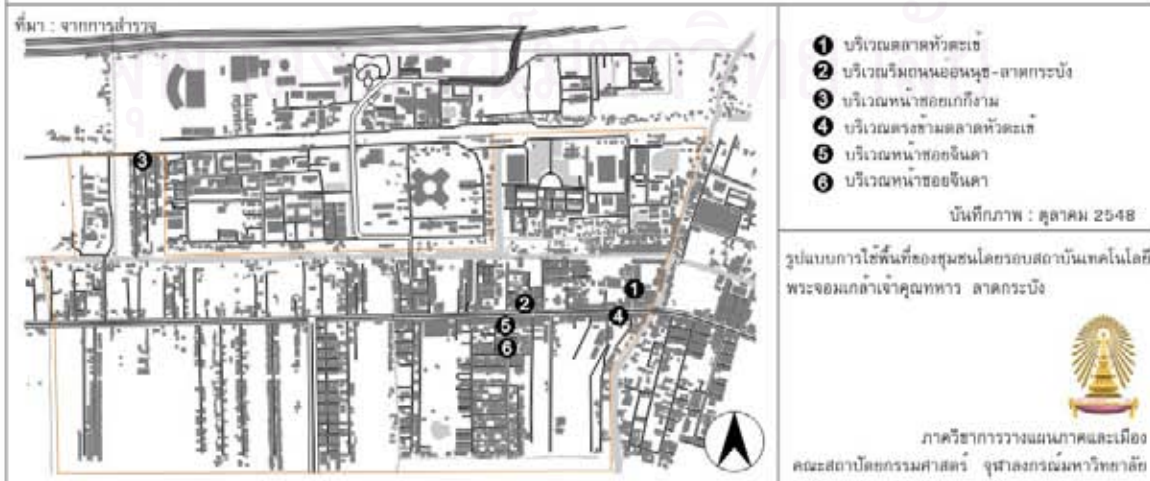

ที่มา : จากการศึกษาวิจัย
 รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 5.9 รูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน

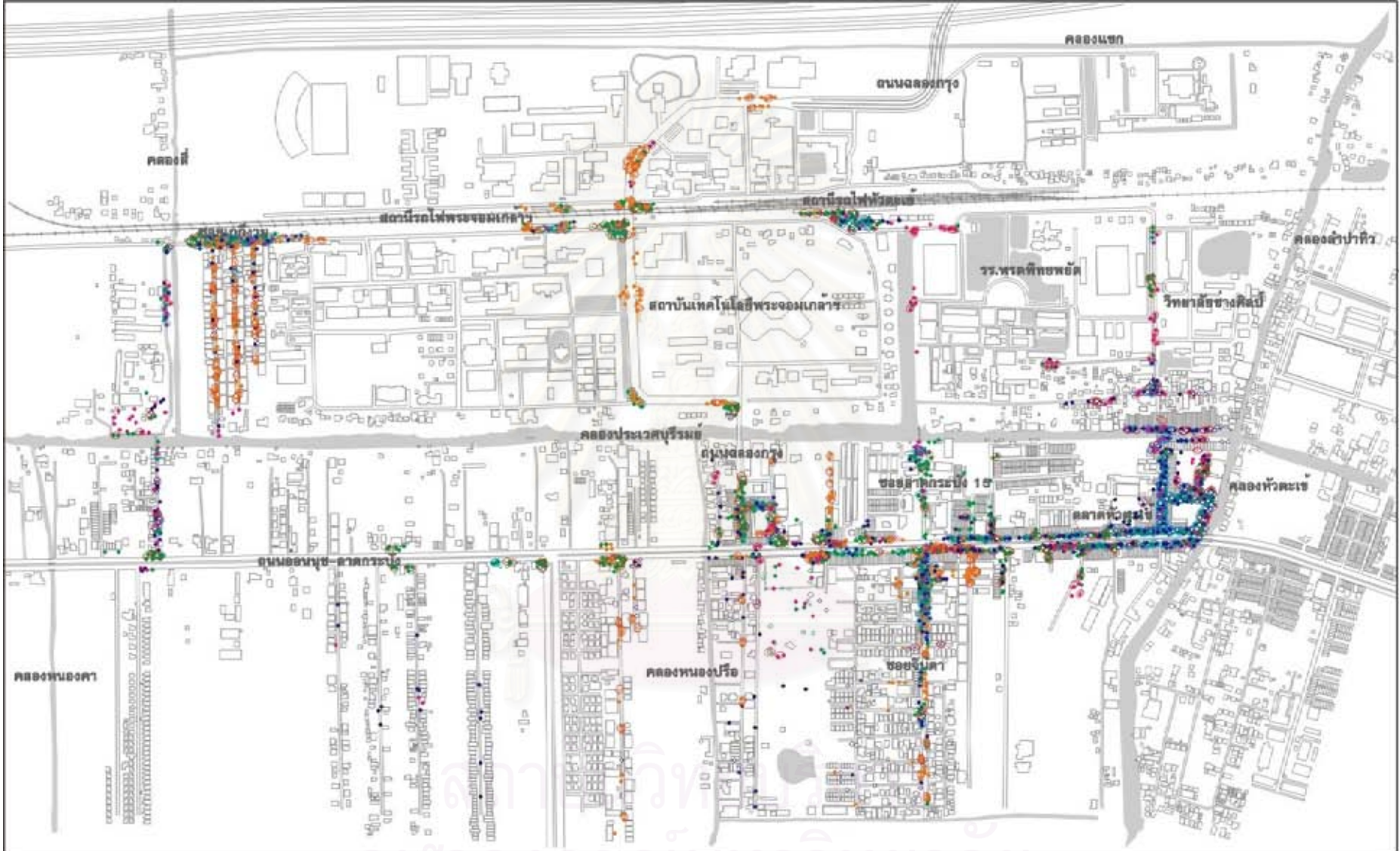

5.4.5 สรุปผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ตามช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน

การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนเดินเท้า ในช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน (แผนที่ 5.41) จะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในบริเวณที่มีผู้ใช้ประเภทยานักเรียนและนักศึกษา โดยจะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาเปิดภาคเรียนนั้น การเข้าจับจองพื้นที่ของกลุ่มนักศึกษา จะมีการเข้าใช้พื้นที่เป็นเวลาอย่างชัดเจนทั้งช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาเย็น นักศึกษาจะมีการเข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นกิจกรรมประเภทการซื้อขายและการบริการต่างๆ บริเวณภายในซอยจินดา เนื่องจากภายในซอยจินดาเป็นแหล่งที่ตั้งของร้านขายอาหาร ร้านถ่ายเอกสาร ร้านเสริมสวย ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเช่าหนังสือ/วีดีโอ/ซีดี ฯลฯ และบริเวณหน้าซอยเก็กงามก็จะพบกลุ่มนักศึกษาใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการซื้อขายอาหาร นัดพบปะและพูดคุย เนื่องจากภายในซอยเก็กงามนั้น มีหอพักและอพาร์ทเมนต์ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นแหล่งที่พักอาศัยของนักศึกษา แต่ในช่วงปิดภาคเรียนจะพบว่าจำนวนนักศึกษาน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดและการเข้าใช้พื้นที่ก็จะไม่เป็นเวลา และจะพบกลุ่มนักศึกษาในช่วงเวลาเย็นเป็นจำนวนมากกว่าช่วงเวลาอื่น โดยนักศึกษาจะเข้าใช้พื้นที่ภายในซอยจินดาเพื่อซื้ออาหารและใช้บริการต่างๆ โดยเฉพาะร้านขายอาหาร และร้านเสริมสวย แต่ก็เห็นว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเปิดภาคเรียน

และเป็นที่น่าสนใจที่ว่าการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมบริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้ และร้านค้าต่างๆ บนทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จะยังคงมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกันในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน ทั้งประเภทของผู้ใช้ซึ่งส่วนใหญ่ คือ ชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน รวมทั้งปริมาณของผู้เข้าใช้พื้นที่ก็จะมีจำนวนใกล้เคียงกันทั้งในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน เนื่องจากว่าในช่วงเวลาเปิดภาคเรียนพื้นที่บริเวณนี้ไม่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษา จึงเป็นผลให้ในช่วงเวลาปิดภาคเรียน พื้นที่บริเวณนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ

จากผลการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า จะแสดงให้เห็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างในการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมระหว่างช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน อาจกล่าวสรุปได้ว่า ในบริเวณที่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษา จะเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างในการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมอย่างชัดเจนในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน (รูปที่ 5.7) เพราะการเก็บข้อมูลในช่วงปิดภาคเรียนนั้น นักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ศึกษา จะเดินทางกลับบ้านทำให้พื้นที่ในบริเวณนั้นๆ เงียบเหงา และการเข้าใช้พื้นที่ของนักศึกษาจะลดลงอย่างมาก หรือบางบริเวณจะไม่พบว่ามีกิจกรรมการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษาเลย เช่น ซอยเก็กงาม ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งพักอาศัยที่สำคัญของนักศึกษา คือ หอพักและอพาร์ทเมนต์

สัญลักษณ์

เด็ก/นักเรียน	เดิน	นั่ง	นอน	ซื้อของ	พูดคุย
บุคลากร	●	○	○	○	○
คนทำงาน	●	○	○	○	○
ชาวบ้านในพื้นที่	●	○	○	○	○

แผนที่ 5.41 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ในวันที่เปิดและปิดภาคเรียน

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

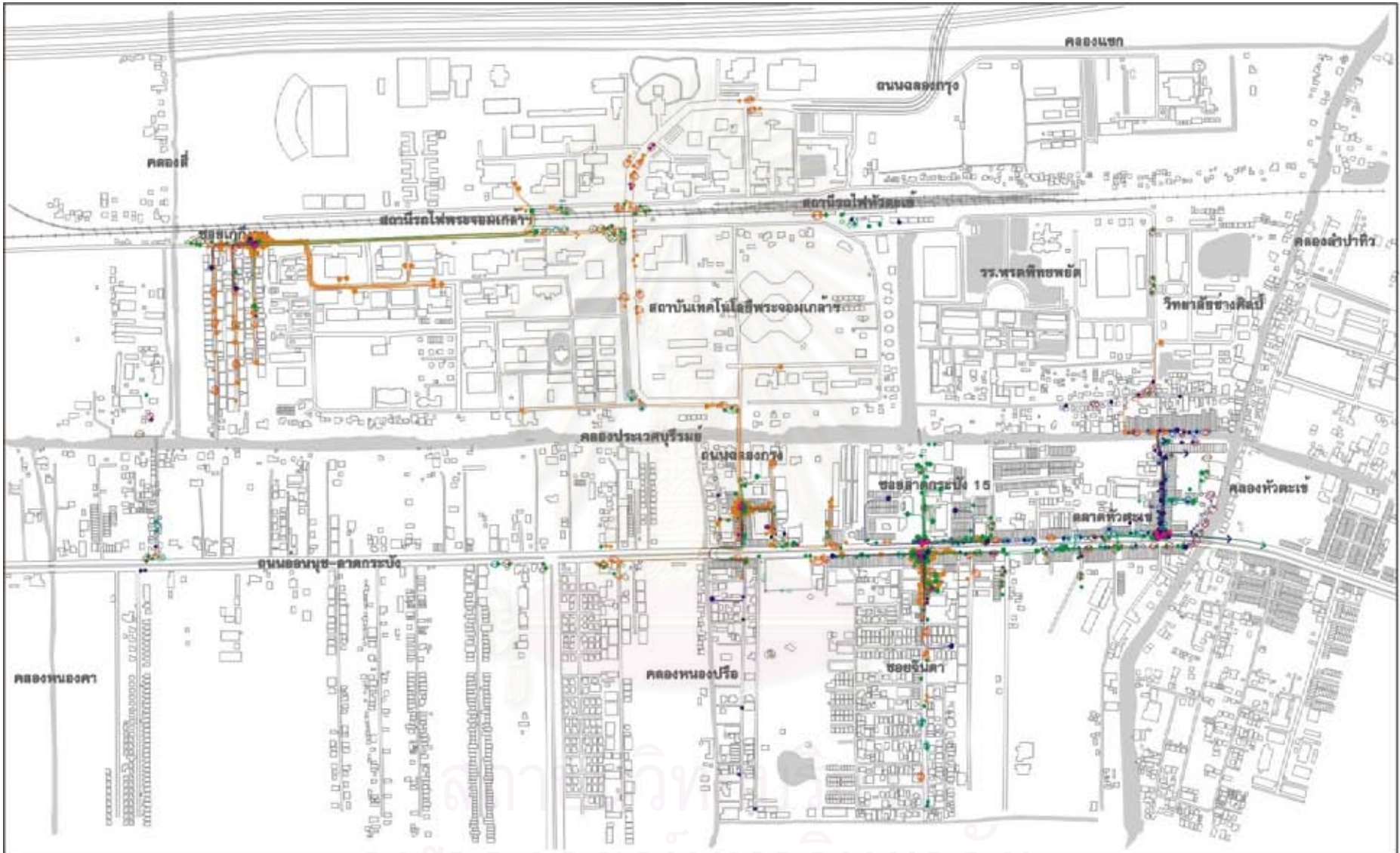
5.5 ความสัมพันธ์ของรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่

เมื่อทำการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า และบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนักสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่เสร็จสิ้นแล้ว จะนำผลที่ได้จากการสำรวจมาซ้อนทับกันตามช่วงเวลาและประเภทผู้ใช้อย่างเป็นระบบ เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผลสำรวจที่ได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นดังนี้

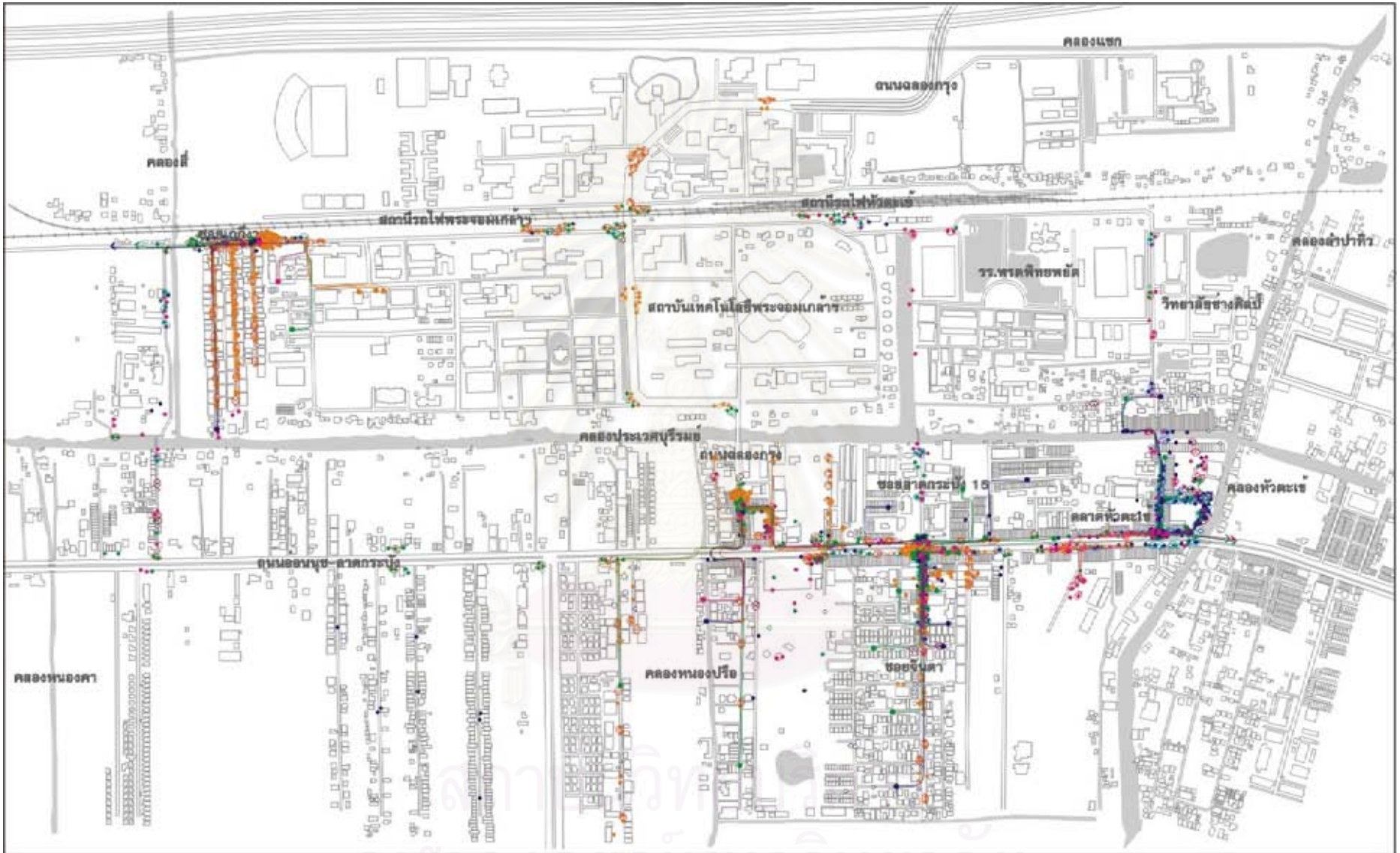
5.5.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวันเปิดภาคเรียน

- 1) **ช่วงเวลาเช้า (07.00 - 09.00 น.)** จากแผนที่ 5.42 แสดงให้เห็นว่า บริเวณตลาดหัวตะเข้ จะมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด คือ กิจกรรมการค้าขายสินค้า อาหาร และเส้นทางจากซอยหน้าตลาดหัวตะเข้เข้าไปยังภายในตลาดหัวตะเข้ยังเป็นเส้นทางที่นิยมนักสัญจร โดยผู้เข้าใช้พื้นที่คือ บริเวณหน้าซอยเก็กงาม เป็นจุดที่มีปริมาณการสัญจรผ่านเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเส้นทางจากซอยเก็กงามไปยังสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นเส้นทางที่นักศึกษาเลือกใช้เป็นจำนวนมากแต่กลับพบว่าผู้คนจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมเป็นจำนวนน้อย
- 2) **ช่วงเวลากลางวัน (11.30 - 13.30 น.)** จากแผนที่ 5.43 แสดงให้เห็นว่า บริเวณบนทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนทำงานมากที่สุด กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือกิจกรรมการค้าขาย บริเวณภายในซอยจินดาจะมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำการค้าขายเป็นจำนวนมากทั้งคนทำงาน และนักศึกษา และเส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังร้านค้า ภายในซอยจินดา และร้านค้าต่างๆ ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังเป็นเส้นทางที่นิยมเลือกใช้สูงสุด จะสังเกตได้ว่าเส้นทางที่นิยมเลือกใช้ส่วนใหญ่มักมีจุดหมายปลายทาง คือ บริเวณที่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการค้า เช่น ร้านอาหารหรือรถเข็นขายอาหาร
- 3) **ช่วงเวลาเย็น (17.00 - 19.00 น.)** จากแผนที่ 5.44 แสดงให้เห็นว่า ในบริเวณซอยจินดามีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมสูงสุด มีผู้ใช้พื้นที่หลากหลายทั้งนักศึกษาและคนทำงาน และเส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังภายในซอยจินดา ซึ่งเป็นที่ตั้งของร้านค้าบริการต่างๆ เป็นเส้นทางที่มีผู้สัญจรสูงสุด บริเวณตลาดหัวตะเข้จะมีชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน เข้าทำกิจกรรมการค้าขายอาหาร และบริเวณป้ายรถโดยสารประจำทางริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังจะมีผู้ใช้เพื่อรอรถประจำทางเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา บริเวณหน้าซอยเก็กงามพบการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการค้าขายอาหาร และนัดพบปะพูดคุย เป็นจำนวนมาก จะสังเกตได้ว่าในเวลาเย็นจะเกิดกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าช่วงเช้าและกลางวัน โดยในการสัญจรจะมีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง เนื่องจากไม่มีเงื่อนไขในเรื่องของเวลามาเป็นตัวกำหนด

สัญลักษณ์ เด็ก/นักเรียน ● ○ × นักศึกษา ● ○ × บุคลากร ● ○ × คนทำงาน ● ○ × ชาวบ้านในพื้นที่ ● ○ ×		บิน ● ○ × นั่ง ● ○ × นอน ● ○ × ชီးของ ● ○ × ซูลคุด ● ○ ×	เส้นทางสัญจรข้าม ——— เริ่มต้น / สิ้นสุด ● ○ × จุดที่มีปฏิสัมพันธ์ ● ○ ×	แผนที่ 5.43 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน ช่วงกลางวัน ที่มา : จากการสำรวจ 	รูปแบบการใช้พื้นที่สองชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
---	--	---	--	---	---

สัญลักษณ์

เด็ก/นักเรียน	เด็ก	นักเรียน	ชั่งของ	พุ่มดอกไม้	เส้นทางสัญจรผ่าน	เริ่มต้น / สิ้นสุด	จุดที่มีปฏิสัมพันธ์
นักศึกษา	●	○	×	○	—	●	○
บุคลากร	●	○	×	○	—	●	○
คนทำงาน	●	○	×	○	—	●	○
ชาวบ้านในพื้นที่	●	○	×	○	—	●	○

แผนที่ 5.44 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้า ในวันเปิดภาคเรียน ช่วงเย็น

ที่มา : จากการสำรวจ

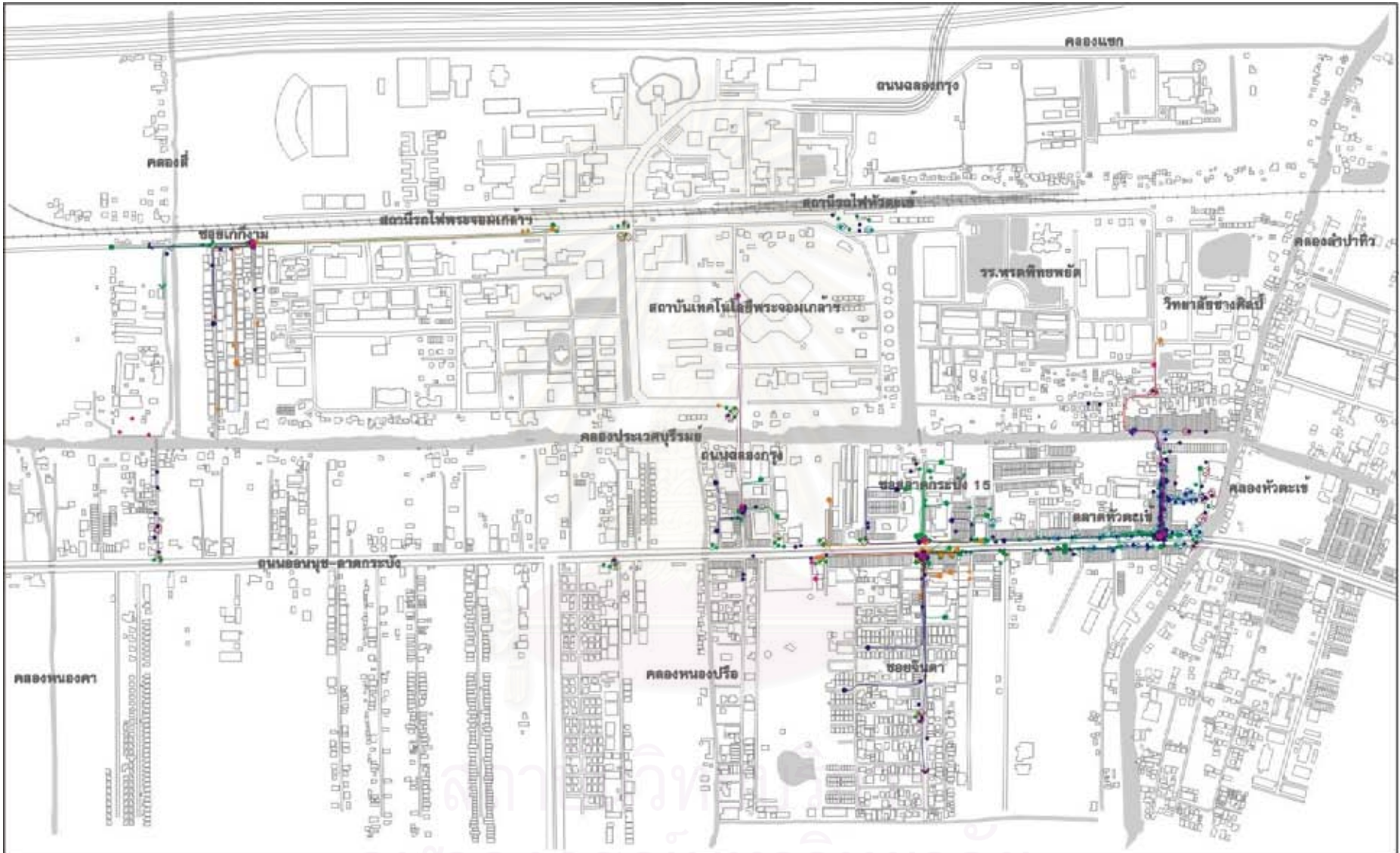
รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.5.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในวันปิดภาคเรียน

- 1) **ช่วงเวลาเช้า (07.00 – 09.00 น.)** จากแผนที่ 5.45 แสดงให้เห็นว่าบริเวณที่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมหนาแน่นที่สุดคือบริเวณในตลาดหัวตะเข้ และเส้นทางนิคมสัญจรมากที่สุด คือ จากซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ไปยังภายในตลาดหัวตะเข้ โดยผู้เข้าใช้จะเป็นชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน ทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง บริเวณป้ายรถประจำทาง จะพบคนทำงานจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมรอรถประจำทาง ซึ่งเส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังป้ายรถประจำทางเป็นเส้นทางที่นิคมสัญจร โดยคนทำงานจะเลือกเส้นทางที่ชัดเจนและไม่มีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทาง แต่ชาวบ้านในพื้นที่นั้นจะมีการหยุดทำกิจกรรมระหว่างทางตลอดเส้นทาง และจะพบนักเรียน นักศึกษาเข้าใช้พื้นที่และสัญจรผ่านไปมาค่อนข้างน้อย
- 2) **ช่วงเวลากลางวัน (11.30 – 13.30 น.)** จากแผนที่ 5.46 แสดงให้เห็นว่า ภายในซอยจินดาที่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด ผู้เข้าใช้คือคนทำงานและชาวบ้านในพื้นที่ เส้นทางที่นิคมเลือกสัญจร คือเส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังร้านค้าต่างๆ ภายในซอยจินดา บริเวณทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังที่เป็นป้ายรถประจำทาง จะมีการจับจองพื้นที่เพื่อยืนรอรถประจำทาง ซึ่งเส้นทางจากซอยจินดาไปยังป้ายรถประจำทางริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังจะเป็นเส้นทางที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก ผู้ใช้พื้นที่บริเวณนี้ คือ คนทำงาน โดยจะพบนักศึกษาบ้างในบริเวณป้ายรถประจำทาง
- 3) **ช่วงเวลาเย็น (17.00 – 19.00 น.)** จากแผนที่ 5.47 แสดงให้เห็นว่า บริเวณภายในตลาดหัวตะเข้จะมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด คือกิจกรรมการซื้อขายอาหาร เส้นทางที่มีผู้สัญจรเป็นจำนวนมาก คือ เส้นทางจากหน้าตลาดหัวตะเข้เพื่อไปยังภายในตลาด และไปยังชุมชนริมน้ำหลังตลาดหัวตะเข้ ผู้เข้าใช้คือชาวบ้านในพื้นที่และกลุ่มคนทำงาน บริเวณภายในซอยจินดาจะมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการซื้อขายอาหาร และนัดพบพูดคุย ซึ่งเส้นทางที่นิคมสัญจรผ่านมากที่สุดคือเส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังร้านค้าต่างๆ ภายในซอยจินดา ผู้ใช้พื้นที่บริเวณนี้ คือ คนทำงาน โดยจะยังพบเห็นนักศึกษาบ้างในช่วงเวลาปิดภาคเรียน แต่นับว่ามีปริมาณเป็นจำนวนน้อย

สัญลักษณ์ เด็ก/นักเรียน ● ○ × นักศึกษา ● ○ × บุคลากร ● ○ × คนทำงาน ● ○ × ชาวบ้านในพื้นที่ ● ○ ×		บิน ● ○ × นั่ง ● ○ × นอน ● ○ × ชီးของ ● ○ × พูลคุด ● ○ ×	เส้นทางสัญจรผ่าน — เริ่มต้น / สิ้นสุด ● ○ × จุดที่มีปฏิสัมพันธ์ ● ○ ×	แผนที่ 5.45 แสดงรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ของคนเดินเท้า ในวันปิดภาคเรียน ช่วงเช้า ที่มา : จากการสำรวจ	รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

5.5.3 สรุปความสัมพันธ์ของปริมาณการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า รูปแบบการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนเดินเท้า และรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนักสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่

ปริมาณการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า รูปแบบการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนเดินเท้ากับรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมนักสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน (แผนที่ 5.48) จะส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ ซึ่งจะมีทั้งบริเวณที่ไม่มี ความแตกต่างและบริเวณที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

1) **บริเวณตลาดหัวตะเข้** ตลาดหัวตะเข้เป็นตลาดเพียงแห่งเดียวของในบริเวณนี้ อีกทั้งยังเป็นทางที่สามารถเชื่อมต่อไปยังชุมชนริมน้ำ มีผู้สัญจรผ่านเข้าออกตลอดทั้งวัน ทำให้มีปริมาณการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าเป็นจำนวนมากทั้งในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน โดยเฉพาะชาวบ้านในพื้นที่ การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมบริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้ รวมถึงร้านค้าต่างๆ บนทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ที่ต่อเนื่องออกมาจากตลาดหัวตะเข้ จะยังคงมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกันในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน ทั้งประเภทของผู้เข้าใช้ซึ่งส่วนใหญ่ คือ ชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน รวมทั้งปริมาณของผู้เข้าใช้พื้นที่ก็จะมีจำนวนใกล้เคียงกัน เนื่องจากว่าพื้นที่บริเวณนี้ไม่มีการจับจองเพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษา จึงเป็นผลให้ในช่วงเวลาปิดภาคเรียน พื้นที่บริเวณนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนเส้นทางที่นิยมเลือกสัญจรคือ จากจุดเริ่มต้นที่ซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ ไปยังภายในตลาดหัวตะเข้ หรือ ไปยังร้านค้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จะได้รับความนิยมทั้งช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน กล่าวคือ การเลือกเส้นทางสัญจรจากจุดนี้จะเป็นเส้นทางเดียวกันทั้งเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน แต่จะมีเส้นทางที่เดินไปจนถึงโรงเรียนต่างๆ ของนักเรียนลดลง แต่ปริมาณของผู้สัญจรนั้นถือว่าไม่มีความแตกต่าง เนื่องจากผู้สัญจรหลักในเส้นทางจากจุดเริ่มต้นที่ซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ คือ ชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน จึงทำให้ช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการเลือกเส้นทางนิยมนักสัญจรของคนเดินเท้าในบริเวณนี้

2) **บริเวณซอยจินดา** ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่บนถนนหลักของทางเข้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และภายในซอยจินดาเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย ทั้งบ้านเดี่ยว หอพัก และอพาร์ทเมนท์ รวมทั้งเป็นบริเวณที่มีร้านอาหารและร้านค้าบริการต่างๆ และเป็นบริเวณที่มีผู้ใช้ในบริเวณนี้หลากหลายประเภท ทำให้มีปริมาณผู้ที่สัญจรผ่านเป็นจำนวนมากในช่วงเปิดภาคเรียน แต่เมื่อปิดภาคเรียนจำนวนนักศึกษาที่ลดลง ทำให้มีปริมาณผู้ที่สัญจรผ่านลดลงเช่นกัน และบริเวณซอยจินดาจะมีนักศึกษาการเข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นกิจกรรมประเภทการซื้อขายและการบริการต่างๆ เนื่องจากภายในซอยจินดาเป็นแหล่งที่ตั้งของร้านค้าบริการที่เกี่ยวกับการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ร้านขายอาหาร ร้านถ่ายเอกสาร ร้านเสริมสวย ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเช่าหนังสือ/วีดีโอ/ซีดี ฯลฯ ซึ่งเส้นทางที่คนเดินเท้านิยมนักสัญจร คือ เส้นทางจากหน้าซอยจินดา เพื่อไปยังบริเวณต่างๆ ได้แก่ ร้านค้าบริการต่างๆ ภายในซอยจินดา ป้ายรถประจำทางริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ร้านค้าและธนาคารในบริเวณโดยรอบ โดยเส้นทางนี้จะไม่มีความแตกต่างระหว่าง

ช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนในเรื่องของจำนวนผู้ใช้ประเภทนักศึกษาซึ่งช่วงปิดภาคเรียนจะมีปริมาณลดน้อยลง แต่เส้นทางที่เลือกสัญจรจากจุดเริ่มต้นหน้าชอยจินดาของกลุ่มคนประเภทอื่น เช่น คนทำงาน ยังคงเป็นเส้นทางเดิมเหมือนกับช่วงเปิดภาคเรียน

3) บริเวณชอยเก็กงาม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตกและเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทำให้มีปริมาณผู้สัญจรผ่านมากในช่วงเปิดภาคเรียนและผู้สัญจรผ่านส่วนใหญ่คือนักศึกษา แต่ในช่วงปิดภาคเรียนบริเวณนี้จะมีปริมาณการสัญจรลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากพื้นที่ภายในชอยเก็กงามนั้น เป็นที่ตั้งของหอพักและอพาร์ทเมนท์จำนวนมากซึ่งเป็นที่พักอาศัยของนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมในบริเวณชอยเก็กงาม พบการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการซื้อขายอาหาร และนัดพบปะพูดคุย เป็นจำนวนมาก และในช่วงปิดภาคเรียนนั้น นักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ศึกษา จะเดินทางกลับบ้านทำให้พื้นที่บริเวณชอยเก็กงาม เงียบเหงา และการเข้าใช้พื้นที่ของนักศึกษาจะลดลงอย่างมาก หรือบางช่วงเวลาจะไม่พบว่ามีกรจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษาเลย เส้นทางนิยมสัญจรที่เริ่มต้นจากหน้าชอยเก็กงาม เพื่อไปยังบริเวณต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ หรือแม้แต่หอพักและอพาร์ทเมนท์ที่อยู่ภายในชอยเก็กงามเอง ในช่วงปิดภาคเรียนนั้นปริมาณของนักศึกษาลดลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้า จากการสำรวจแทบจะไม่พบนักศึกษาสัญจรผ่านในบริเวณนี้ แต่ในช่วงเวลาเย็นจะยังคงพบนักศึกษาเลือกใช้เส้นทางจากหน้าชอยเก็กงามไปยังร้านขายอาหารที่ตั้งอยู่โดยรอบ แต่ปริมาณของนักศึกษานั้นมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนได้อย่างชัดเจนที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.6 สรุปผลการสำรวจ

จากคำถามย่อยก่อนทำการสำรวจหรือการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ นำมาสู่การสรุปผลการสำรวจ ดังนี้

1) พื้นที่ว่างสาธารณะที่ได้รับความนิยมในการใช้งาน หรือพื้นที่ที่ก่อให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายในลักษณะต่างๆ ในบริเวณชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้แก่ บริเวณภายในซอยจินดา เป็นพื้นที่ที่อยู่บนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเป็นถนนหลักของทางเข้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นบริเวณที่มีกิจกรรมเกิดขึ้นหลากหลายจากกลุ่มคนหลากหลายประเภท ทั้งนักศึกษา บุคลากร คนทำงาน และชาวบ้านในพื้นที่ ตามแต่ละช่วงเวลา โดยจะมีนักศึกษาและคนทำงานเข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นกิจกรรมประเภทการซื้อขายและการบริการต่างๆ ภายในซอยจินดา เนื่องจากภายในซอยจินดาเป็นแหล่งที่ตั้งของร้านค้าบริการที่เกี่ยวกับการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ร้านขายอาหาร ร้านถ่ายเอกสาร ร้านเสริมสวย ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น บริเวณต่อมา คือ ภายในซอยตลาดหัวตะเข้ ซึ่งเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมต่อไปยังชุมชนริมน้ำ และโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นบริเวณที่มีผู้เข้าใช้เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะเวลาเช้าและเวลาเย็น โดยกลุ่มผู้เข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมมากที่สุด คือ ชาวบ้านในพื้นที่ที่จะทำกิจกรรมการค้า ซึ่งจะพบตลอดทั้งวัน แต่จะหนาแน่นในเวลาเช้าและเวลาเย็น ซึ่งจะมีกลุ่มคนทำงานและชาวบ้านในพื้นที่อีกส่วน เข้ามาทำกิจกรรมการค้าซื้อขายโดยเฉพาะอาหาร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ขายอาหารสดและอีกบริเวณ คือ บริเวณหน้าซอยเก็กงาม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตกและเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะพบกลุ่มนักศึกษาเข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมซื้อขาย นัดพบปะ พูดคุย เนื่องจากภายในซอยเก็กงามมีหอพักและอพาร์ทเมนท์ที่อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นแหล่งที่พักอาศัยของนักศึกษา จึงทำให้บริเวณหน้าซอยเก็กงามเกิดกิจกรรมที่หลากหลายและคึกคักเป็นพิเศษในช่วงเวลาเย็น โดยมีผู้เข้าใช้หลากหลายประเภท ทั้งกลุ่มนักศึกษา บุคลากร คนทำงาน เข้าจับจองพื้นที่ในบริเวณนี้เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ

2) พื้นที่ว่างสาธารณะที่พบรูปแบบกิจกรรมแบบหยุดนิ่ง (static activity) ได้แก่ บริเวณหน้าซอยจินดาเป็นพื้นที่ที่อยู่บนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเป็นถนนหลักของทางเข้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะเป็นป้ายรถโดยสารประจำทาง กิจกรรมที่เกิดขึ้นคือ การยืน นั่ง เพื่อรอรถโดยสารประจำทางโดยมีกลุ่มผู้ใช้ที่หลากหลาย บริเวณหน้าซอยเก็กงาม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตกและเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะพบกิจกรรมการหยุดเพื่อพูดคุย และนัดพบปะกันของกลุ่มนักศึกษาและคนทำงาน และภายในซอยตลาดหัวตะเข้และภายในซอยจินดา จะเกิดกิจกรรมการหยุดเพื่อซื้อขายสินค้าและบริการต่างๆ จากกลุ่มผู้ใช้ที่หลากหลายและเป็นจำนวนมาก ส่วนพื้นที่ว่างสาธารณะที่พบรูปแบบกิจกรรมการสัญจร (moving activity) ได้แก่ ทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จะพบการเดินเท้าของกลุ่มคนหลากหลายประเภท เพื่อไปยังบริเวณต่างๆ ในพื้นที่ บริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้

และภายในซอยจินดา ก็เป็นอีกบริเวณที่พบรูปแบบกิจกรรมการสัญจร ได้แก่ การเดินสัญจรไปยังจุดที่เป็นที่ตั้งของร้านค้าและร้านบริการเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆ

จะเห็นได้ว่าพื้นที่ว่างสาธารณะที่เกิดกิจกรรมหยุดนิ่ง คือการยืน นั่ง นวดบปะ พุดคุย จะเกิดขึ้นในบริเวณที่มีการใช้พื้นที่ที่ต่อเนื่องกับที่พักอาศัย เช่น หน้าซอยเก็กงาม ที่ว่างสาธารณะที่เป็นทางเท้า เช่น ป้ายรถโดยสารประจำทาง หรือการซื้อขายบนทางเท้าที่มีหาบเร่แผงลอยตั้งอยู่ ส่วนพื้นที่ว่างสาธารณะที่เกิดกิจกรรมการสัญจร คือ การเดินเท้าทั้งการสัญจรผ่านและการสัญจรเพื่อเข้าถึง จะเกิดขึ้นบนพื้นที่ว่างสาธารณะที่ต่อเนื่องกับการใช้พื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรม เช่น การเดินสัญจรไปยังจุดที่เป็นที่ตั้งของร้านค้าและร้านบริการ เพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ภายในซอยจินดาและตลาดหัวตะเข้

3) พื้นที่และเส้นทางในพื้นที่ศึกษาที่มีการเข้าใช้และเกิดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้ใช้ประเภทต่างๆ ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายในซอยตลาดหัวตะเข้ บริเวณภายในซอยจินดา และบริเวณหน้าซอยเก็กงาม ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีผู้ใช้หลากหลายประเภท ส่งผลให้เกิดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายด้วยเช่นกัน อีกทั้งผลจากการศึกษาอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่ ยังพบว่าบริเวณดังกล่าว เป็นจุดที่มีปริมาณการสัญจรผ่านสูงสุดอีกด้วย และจากการศึกษารูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน จะพบว่าเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจรทางเท้า ได้แก่ เส้นทางจากหน้าซอยจินดาไปยังบริเวณต่างๆ เช่น ร้านค้าภายในซอยจินดา ป้ายรถโดยสารประจำทางริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ร้านค้าต่างๆ และธนาคารในบริเวณโดยรอบ และเส้นทางจากซอยหน้าตลาดหัวตะเข้ไปยังภายในตลาด หรือไปยังร้านค้าต่างๆ ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเส้นทางดังกล่าวจะเป็นเส้นทางที่นิยมสัญจรในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน คือมีปริมาณของผู้เข้าใช้ที่ใกล้เคียงกันทั้งวันเปิดภาคเรียนและวันปิดภาคเรียน ส่วนเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจรทางเท้าและแสดงถึงความแตกต่างในเรื่องของช่วงเวลา คือ เส้นทางจากหน้าซอยเก็กงามไปยังที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ หรือแม้แต่หอพักและอพาร์ทเมนท์ที่อยู่ภายในซอยเก็กงามเอง จะมีปริมาณของผู้เข้าใช้ในช่วงเปิดภาคเรียนเป็นจำนวนมาก และในช่วงปิดภาคเรียนปริมาณของผู้เข้าใช้จะลดลงอย่างมาก ซึ่งจากพื้นที่และเส้นทางที่มีผู้ใช้หลากหลายประเภทและเกิดกิจกรรมที่หลากหลายนั้น จะมีความสัมพันธ์กันทั้งในเรื่องของการใช้พื้นที่และรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4) จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ จะเห็นถึงภาพรวมของรูปแบบการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้น ซึ่งพบว่าการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นการใช้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่เท่าที่ควร การใช้งานพื้นที่ยังกระจุกตัวอยู่ภายในบริเวณที่มีกิจกรรมการซื้อขาย หรือเป็นแหล่งรวมของร้านค้าและบริการต่างๆ เป็นส่วนมาก แต่ในบางพื้นที่ เช่น สวนสาธารณะพระนคร กลับมีผู้ใช้ไปใช้งานน้อยและบางช่วงเวลาไม่มีผู้ใช้ไปใช้งานเลย ทั้งๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่มีการเข้าใช้พื้นที่อย่างหนาแน่น แม้ว่าจะมีการจัดเตรียมที่นั่งตามจุดต่างๆ ไว้ให้แล้วก็ตาม แต่ผู้คนกลับเลือกที่จะนั่งคุยหน้าร้านค้าซึ่งเป็นพื้นที่บนทางเท้า และยังพบว่า มีพื้นที่ที่ไม่มีผู้ใช้ใช้อีกหลายบริเวณ เช่น ทางเท้าริมทางรถไฟภายในซอยพรตพิทยพยัต ซึ่งเป็นทาง

เท้าที่มีหลังคาคลุม เชื่อมต่อพื้นที่ของสถานีรถไฟหัวตะเข้ ออกมายังพื้นที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และเชื่อมต่อเข้าไปภายในซอยซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนพรตพิทยพยัต และวิทยาลัยช่างศิลป์ เนื่องจากนักเรียนของสถานศึกษาดังกล่าว มักนิยมใช้เส้นทางเข้า-ออกจากด้านหลังของสถานศึกษาที่เชื่อมต่อมายังบริเวณสำนักงานเขตลาดกระบังและบริเวณตลาดหัวตะเข้ รวมถึงพื้นที่บริเวณทางเท้าริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังช่วงที่เชื่อมต่อกับถนนฉลองกรุง ไม่พบผู้คนสัญจรผ่านเนื่องจากอาคารในบริเวณดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่ปิดไว้ไม่มีการใช้ประโยชน์

รูปที่ 5.10 ภาพรวมรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

บทที่ 6

ประมวลและวิเคราะห์ผลการศึกษา

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาข้อมูลของพื้นที่ รวมทั้งการลงสำรวจภาคสนาม ทำให้ทราบถึงรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามช่วงเวลา ทั้งรูปแบบของกิจกรรมและประเภทผู้ใช้ การวิเคราะห์ในบทนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชน กับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการวางแผนชุมชนที่จะรองรับศักยภาพ และปัญหาที่เกิดจากการใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 6.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจับจองพื้นที่และกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้า
- 6.2 การวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารของพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น
- 6.3 การวิเคราะห์รูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ของคนเดินเท้ากับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่

6.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจับจองพื้นที่และกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้า

จากการบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน และการบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน ผลการบันทึกดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมและเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้านั้นส่วนมากมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน กล่าวคือ บริเวณที่มีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในทุกช่วงเวลา โดยผู้เข้าใช้ทุกประเภท มักเป็นบริเวณที่ตั้งอยู่บนเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจร ทั้งนี้เนื่องจากการสัญจรทางเท้าของคนในพื้นที่ส่วนใหญ่พบว่า เป็นการสัญจรในระยะสั้นและมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งมักจะพบรูปแบบกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจต่างๆ เช่น การพบปะ พูดคุย ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและข้อมูลข่าวสารต่างๆ ด้วย จึงทำให้พื้นที่ในบริเวณนั้นมีปริมาณผู้เข้าใช้และสัญจรผ่านเป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการบันทึกในช่วงเวลาเปิดและปิดภาคเรียน พบว่ามีความแตกต่างของปริมาณคนเดินเท้าที่เข้าใช้พื้นที่ ในบริเวณที่แตกต่างกันทั้งการกิจกรรมจับจองพื้นที่ และการเลือกเส้นทางนิยมสัญจร เช่น บริเวณหน้าซอยเก็กงาม ในเวลาปิดภาคเรียน พบว่าการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมลดลง สอดคล้องกับปริมาณการสัญจรที่ลดน้อยลงด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้เข้าใช้พื้นที่ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา อีกบริเวณคือ บริเวณซอยจินดา แต่เนื่องจากผู้เข้าใช้พื้นที่ในบริเวณนี้มีหลายประเภท เมื่อปิดภาคเรียนในขณะที่จำนวนของกลุ่ม

นักศึกษาลดลง แต่กลุ่มคนทำงานยังคงมีปริมาณใกล้เคียงกับช่วงเปิดภาคเรียน ส่วนบริเวณที่ไม่มี ความแตกต่างกันของกิจกรรมการจับจองพื้นที่และการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้าใน ช่วงเวลา เปิดและปิดภาคเรียน คือบริเวณตลาดหัวตะเข้ เนื่องจากผู้ที่เข้าใช้พื้นที่และนิยมสัญจร เพื่อเข้าถึงหรือสัญจรผ่าน ส่วนมากเป็นกลุ่มคนทำงานและกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ อีกทั้งพื้นที่ใน บริเวณตลาดหัวตะเข้ นั้น เป็นบริเวณที่ตั้งของชุมชนริมน้ำ ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของพื้นที่ ส่งผลให้ บริเวณนี้มีการใช้พื้นที่ของชุมชนอย่างปรกติสม่ำเสมอ ทั้งกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ และไม่มี การเข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษา ดังนั้นถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงปิดภาคเรียนปริมาณผู้ที่เข้า จับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรม และเลือกใช้เป็นเส้นทางสัญจรจึงยังคงมีปริมาณเท่าเดิม

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การใช้พื้นที่ของคนเดินเท้าทั้งการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรม และการ เลือกเส้นทางนิยมสัญจร ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน โดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้มีเงื่อนไขใหม่มาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นสำคัญ คือช่วงเวลาเปิดและปิดภาคเรียน ที่ส่งผลต่อระดับกิจกรรมหากบริเวณนั้นมีกลุ่มผู้ใช้เป็นนักศึกษา แต่หากผู้ใช้เป็นคนทำงานหรือ ชาวบ้านในพื้นที่เงื่อนไขเรื่องช่วงเวลาจะขึ้นอยู่กับช่วงต่างๆ ของวันเท่านั้น โดยไม่เกี่ยวกับการเปิด และปิดภาคเรียนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

6.2 การวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารของพื้นที่ชุมชนโดยรอบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาในรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร ในพื้นที่โดยรอบสถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าฯ แสดงให้เห็นถึงความหลากหลาย โดยรูปแบบการใช้ที่ดินและอาคารเพื่อพักอาศัย จะมีเป็นจำนวนมาก ในรูปแบบของหอพักและอพาร์ทเมนท์ที่กระจุกตัวรวมกันอย่างหนาแน่น โดยเฉพาะในซอยเก็กงาม ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ รวมทั้งบริเวณ ภายในซอยจินดาและตามซอยต่างๆ ริมนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ที่สำคัญคือในพื้นที่ศึกษามีย่านที่ พักอาศัยเก่าคือชุมชนริมน้ำ ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองประเวศบุรีรมย์บริเวณหลังตลาดหัวตะเข้ ส่วน รูปแบบการใช้ที่ดินและอาคารเพื่อการพาณิชย์กรรม ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ช่วงตั้งแต่คลองหัวตะเข้ไปจนถึงคลองหนองปรือ โดยมีลักษณะเป็นร้านค้าและบริการประเภทต่างๆ ถือได้ว่าบริเวณดังกล่าวเป็นย่านการค้าที่สำคัญในปัจจุบัน โดยมีการขยายตัวของกิจกรรมการค้า และบริการมาจากย่านการค้าดั้งเดิมคือบริเวณตลาดหัวตะเข้ เพื่อรองรับและตอบสนองความ ต้องการของกลุ่มนักศึกษาและคนทำงานที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ แต่ทั้งนี้ยังคงมีศูนย์กลาง การค้าและพาณิชย์กรรมในบริเวณตลาดหัวตะเข้เช่นเดิม ในพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ในบริเวณ ศูนย์กลางของลาดกระบัง ยังมีสถาบันราชการและสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีกลุ่มคน หลากหลายประเภทเข้าใช้พื้นที่ การศึกษาพบว่าลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารมี ความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมการใช้พื้นที่ในหลายด้าน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

เป็นชุมชนที่มีรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลาย ทั้งอาคารประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากในรูปแบบของหอพักและอพาร์ทเมนท์ ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการด้านที่พักอาศัยของกลุ่มคนที่เข้าใช้พื้นที่แต่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งยังมีอาคารประเภทพาณิชย์กรรม ได้แก่ การค้าและบริการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งในบริเวณตลาดหัวตะเข้ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าดั้งเดิมของชุมชน และบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของการค้าและบริการต่างๆ มาจากบริเวณตลาดหัวตะเข้ เพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนประเภทต่างๆ ที่เข้ามาใช้พื้นที่ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นส่งผลให้ในพื้นที่เกิดรูปแบบของกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจที่หลากหลาย ทั้งนี้พื้นที่ศึกษาอยู่ในบริเวณศูนย์กลางของลาดกระบัง จึงเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทุกประเภทตั้งอยู่เพื่อให้บริการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านที่อยู่อาศัย การค้าและบริการ การศึกษาในทุกกระดับ การคมนาคมขนส่ง การติดต่อหน่วยงานราชการ ระบบบริการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ ฯลฯ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีผู้คนหลากหลายประเภทเข้าใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนดังกล่าว โดยเฉพาะนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่มีความต้องการด้านที่พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ และก่อให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวันตามมา

เป็นชุมชนพักอาศัย 2 ลักษณะ ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นชุมชนที่เติบโตพัฒนาขึ้นอย่างอิสระตามแนวคลอง และพัฒนาเรื่อยมาตามแนวถนนที่ตัดผ่าน ได้แก่ ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง โดยไม่ได้เติบโตเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครในภาพใหญ่เท่าใดนัก และเมื่อพิจารณารูปแบบการใช้พื้นที่แล้วจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันชุมชนในพื้นที่โดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนพักอาศัยเก่าและชุมชนพักอาศัยใหม่ โดยที่ชุมชนพักอาศัยเก่าเป็นชุมชนริมน้ำ ตั้งอยู่บริเวณริมคลองประเวศบุรีรมย์ด้านหลังตลาดหัวตะเข้ ชุมชนริมน้ำเป็นพื้นที่ตลาดเก่าก่อนที่จะมีการตัดถนน ในอดีตเป็นบริเวณที่มีการใช้พื้นที่อย่างหนาแน่นเพื่อทำกิจกรรมด้านการค้า และเมื่อเลิกกิจการตลาดทำให้พื้นที่กลายเป็นบริเวณที่พักอาศัย ซึ่งผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมน้ำล้วนเป็นชาวบ้านดั้งเดิมต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต และยังทำอาชีพด้านการเกษตรกรรม โดยยังคงใช้เส้นทางน้ำเป็นทางสัญจรไปมาในระยะสั้น เช่น ระหว่างที่พักอาศัยและพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลให้ในบริเวณตลาดหัวตะเข้มีการค้าขายสินค้าเกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคที่รองรับความต้องการของชุมชนริมน้ำเก่า ส่วนชุมชนพักอาศัยใหม่นั้นกระจายตัวอยู่โดยรอบพื้นที่ ในลักษณะบ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร หอพัก และอพาร์ทเมนท์ ทั้งหอพักและอพาร์ทเมนท์ตั้งอยู่ในบริเวณที่ต่อเนื่องกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และในย่านกิจกรรมการค้าและบริการ เพื่อความสะดวกในการเดินทางไป-กลับของนักศึกษา กับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ รวมทั้งการซื้อสินค้าและบริการต่างๆ

เป็นแหล่งพาณิชย์กรรมที่สำคัญ ในพื้นที่ศึกษาเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมด้านการค้าการบริการอยู่อย่างหนาแน่น ทั้งในบริเวณตลาดหัวตะเข้และบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งบริเวณตลาดหัวตะเข้เป็นพื้นที่ที่ให้บริการการค้ากับคนในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง ทำให้บริเวณตลาดแห่งนี้มีความคึกคักอยู่ตลอดเวลา ส่วนบริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง เป็นบริเวณที่มีการค้า การบริการ ที่ต่อเนื่องและขยายตัวมาจากย่านการค้าดั้งเดิม คือบริเวณตลาดหัวตะเข้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นย่านการค้าที่สำคัญในปัจจุบัน นอกจากร้านค้าต่างๆ แล้ว บริเวณริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ยังเป็นแหล่งการบริการที่หนาแน่นที่สุดในเขตลาดกระบัง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของธนาคารถึง 9 แห่ง รวมทั้งคลินิกและร้านขายยาที่มีจำนวนมากถึง 23 แห่ง แสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้ที่เข้าใช้พื้นที่ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก โดยจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของความต้องการบริการ ทั้งด้านการเงินและด้านสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

เป็นชุมชนที่มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ เนื่องจากพื้นที่ศึกษาถือเป็นบริเวณศูนย์กลางของลาดกระบัง จึงทำให้ในพื้นที่ศึกษามีสถาบันการศึกษาตั้งอยู่ทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ถือได้ว่าเป็นย่านกิจกรรมทางการศึกษาขนาดใหญ่ และมีผู้คนเข้าใช้เพื่อกิจกรรมทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักศึกษาและบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ส่งผลให้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีการพัฒนาและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเพิ่มจำนวนของอาคารพักอาศัย ร้านค้าและบริการ รวมถึงระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่ศึกษา

6.3 การวิเคราะห์รูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ของคนเดินเท้ากับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่

ผลการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบ แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการเข้าใช้พื้นที่ในช่วงเวลาต่างๆ ของกลุ่มคนหลากหลายประเภทอย่างชัดเจน ทั้งนี้พบว่าปรากฏการณ์การใช้พื้นที่ของคนเดินเท้าในรูปแบบต่างๆ มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (แผนที่ 6.1)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริเวณที่ 1 ซอยจินดาซึ่งตั้งอยู่บนถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ถนนสายหลักที่เชื่อมระหว่างพื้นที่ชุมชนและสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ การศึกษาพบว่ามีกลุ่มคนเข้าใช้พื้นที่ที่หลากหลายประเภท ทั้งนักศึกษา บุคลากร คนทำงาน และชาวบ้านหนาแน่นทุกช่วงเวลาต่างๆ ของวัน โดยเฉพาะนักศึกษาและคนทำงาน โดยมีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจที่หลากหลาย ทั้งการพบปะ พูดคุย ยืนรอรถประจำทาง แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และซื้อขายสินค้า พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร จึงทำให้สามารถดึงดูดให้มีผู้คนเข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมากและตลอดเวลา นอกจากนี้การที่พื้นที่ว่างสาธารณะมีผู้คนเดินผ่านจำนวนมาก ก็จะเป็นตัวดึงดูดให้เกิดการเดินทางที่เพิ่มมากขึ้นภายในพื้นที่ โดยสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องทางเท้าของ Jacobs (1961) ทั้งนี้การใช้ประโยชน์อาคารบริเวณซอยจินดาที่เป็นลักษณะเกี่ยวเนื่องกับการศึกษาและกิจกรรมประจำวัน กล่าวคือ เป็นที่ตั้งของที่พักอาศัยในรูปแบบต่างๆ ทั้งหอพัก อพาร์ทเมนท์ และบ้านเดี่ยว รวมถึงยังเป็นแหล่งที่ตั้งของร้านค้าและบริการต่างๆ เป็นจำนวนมาก เช่น ร้านอาหาร ร้านถ่ายเอกสาร ร้านเสริมสวย ร้านอินเทอร์เน็ต มินิมาร์ท เป็นต้น ทำให้บริเวณซอยจินดา ถือได้ว่าเป็นย่านการค้าที่สำคัญในปัจจุบัน สะท้อนจากการเป็นจุดที่มีอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้าในพื้นที่สูงสุดจากการบันทึกด้วยวิธีการนับด่าน (gate method) การที่บริเวณนี้มีคนเดินเท้าเป็นจำนวนมาก จะทำให้เกิดความคึกคัก และพัฒนาต่อเนื่องกลายเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญได้ (Jacobs, 1961) โดยเส้นทางที่ได้รับความนิยมในการสัญจรทางเท้าหลายเส้นทาง เช่น เส้นทางจากหน้าซอยจินดาต่อไปยังบริเวณอื่นๆ นั้น พบว่ามีการพัฒนาเป็นร้านค้าและบริการ ธนาคาร และกิจการอื่นๆ มากมาย รวมทั้งต่อเนื่องไปยังตลาดหัวตะเข้ พื้นที่บริเวณซอยจินดา ยังพบว่ามีการพัฒนาเป็นพื้นที่หลายประเภทนอกเหนือจากนักศึกษา ดังนั้นในช่วงเวลาปิดภาคเรียนพื้นที่บริเวณนี้จึงมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำอย่างหนาแน่นเช่นเดิมโดยกลุ่มคนทำงานและชาวบ้านในชุมชน ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าบริเวณซอยจินดาเป็นจุดตัดทางแยกเอื้อให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย และมีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่เพราะตั้งอยู่ริมถนนสายหลัก คือ ถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ซึ่งเป็นบริเวณที่สามารถเชื่อมต่อไปยังพื้นที่บริเวณอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ศึกษาได้สะดวก

จะเห็นได้ว่า บริเวณซอยจินดา มีการพัฒนาพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย และพาณิชยกรรมในรูปแบบการค้าและบริการ ที่รองรับกลุ่มคนประเภทต่างๆ ที่เข้าใช้พื้นที่ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่ส่งผลให้เกิดความต้องการด้านสินค้าและบริการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับการที่สถาบันการศึกษาจะทำให้เกิดการพัฒนาของชุมชนโดยรอบ และการขยายตัวของพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา โดยสามารถเห็นได้ชัดเจนในเรื่องของความหนาแน่นในการใช้พื้นที่ และการเจริญเติบโตของธุรกิจการค้า ในรูปแบบเดียวกับผลการศึกษาของสุภาวดี บุญฉัตร และคณะ (2546)

บริเวณที่ 2 ตลาดหัวตะเข้ ถือเป็นบริเวณที่มีรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและ

อาคาร ทางด้านการพาณิชย์กรรมเป็นส่วนใหญ่ และมีผู้เข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชาวบ้าน และคนทำงาน กิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณนี้เป็นกิจกรรมการค้าขายซึ่งพบตลอดทั้งวัน และมีความหนาแน่นเป็นพิเศษเฉพาะช่วงเช้าและเย็น ซึ่งบริเวณตลาดหัวตะเข้ นั้นถือเป็นพื้นที่หลักในการให้บริการกับคนในชุมชน รวมทั้งผู้คนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง จึงมีความคึกคักของกิจกรรมการค้าและผู้คนที่อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้บริเวณนี้ยังถือเป็นย่านที่สามารถเดินเท้าเชื่อมต่อกันได้ทั้งบริเวณโดยปลอดจากการสัญจรของยานพาหนะ นอกจากนี้บริเวณหลังตลาดหัวตะเข้เป็นท่ารถสองแถวและรถกอล์ฟโดยสารประจำทางหลายสาย ที่ส่วนใหญ่จะวิ่งในระยะทางใกล้ๆ เพื่อรองรับกลุ่มคนที่จะเดินทางไปในบริเวณต่อเนื่องกับพื้นที่ศึกษา จึงทำให้เกิดกิจกรรมการจับจองพื้นที่เพื่อจอดรถโดยสารประจำทางของชาวบ้าน และคนทำงานที่มีที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง และในช่วงเย็นจะมีนักเรียนเข้าจับจองพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อจอดรถโดยสารประจำทางในบริเวณท่ารถดังกล่าวด้วย และบริเวณตลาดหัวตะเข้ยังเป็นเส้นทางสัญจรทางเท้าที่สำคัญ คนในชุมชนริมน้ำที่อยู่หลังตลาด และนักเรียนจากสถานศึกษาที่มีการเชื่อมต่อกับตลาดหัวตะเข้ ใช้เส้นทางจากหน้าซอยตลาดหัวตะเข้ไปยังภายในตลาด รวมทั้งร้านค้าต่างๆ ที่ตั้งอยู่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังที่ขยายตัวออกมาจากภายในตลาด ทำให้บริเวณนี้มีผู้คนเดินเท้าสัญจรผ่านไปมาอยู่ตลอดทั้งวันด้วย ผลต่อเนื่องคือย่านการค้ามีการขยายตัวออกมาอยู่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง และมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากพื้นที่บริเวณตลาดหัวตะเข้ พบการเข้าจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของนักศึกษาและบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ในปริมาณที่น้อยมากและในบางช่วงเวลาไม่พบเลย ดังนั้นการเข้าใช้พื้นที่บริเวณตลาดหัวตะเข้จึงไม่มีความแตกต่างของประเภทและปริมาณผู้เข้าใช้พื้นที่มากนักในช่วงเวลาเปิดและปิดภาคเรียน

เห็นได้ชัดเจนว่า บริเวณตลาดหัวตะเข้ เป็นพื้นที่ที่มีการเข้าจับจองเพื่อทำกิจกรรมด้านการค้าขาย โดยชาวบ้านในพื้นที่ซึ่งเป็นกลุ่มคนอาศัยดั้งเดิม ทำให้ร้านค้าในบริเวณตลาดหัวตะเข้มีการขายสินค้าต่างๆ เพื่อรองรับความต้องการของชาวบ้าน เช่น อาหารสด วัสดุและอุปกรณ์ทางการเกษตร โดยสอดคล้องใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ตรงกันข้ามกับการใช้ชีวิตประจำวันของนักศึกษาที่มักไม่ได้มีความต้องการสินค้าที่ขายในบริเวณตลาดหัวตะเข้ จึงไม่นิยมเข้าใช้พื้นที่ในบริเวณนี้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้พื้นที่ในบริเวณตลาดหัวตะเข้จะไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทางด้านกายภาพตลอดจนกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่ในทางอ้อมบริเวณตลาดหัวตะเข้ยังคงเป็นพื้นที่จำหน่ายอาหารสดซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการประกอบอาหาร ให้แก่บรรดาร้านอาหารในย่านพักอาศัยและพาณิชย์กรรมที่นักศึกษาเข้าใช้ อีกทั้งชาวบ้านในบริเวณตลาดหัวตะเข้ที่ทำอาชีพค้าขายก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่ทำอาชีพด้านการเกษตร ในประเด็นนี้ สุภาวดี บุญฉัตร และคณะ (2546) ได้กล่าวไปแล้วถึงผลกระทบจากการที่มีสถาบันการศึกษาเกิดขึ้นในพื้นที่ของชุมชน ซึ่งนอกจากด้านความหนาแน่นของพื้นที่และการพัฒนาธุรกิจด้านที่พักอาศัยแล้ว ยัง

พบว่า สถาบันการศึกษาจะทำให้ชุมชนโดยรอบมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ระบบสาธารณูปโภค และทำให้คนในชุมชนมีวิถีการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

บริเวณที่ 3 ซอยเก็กงาม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ด้านทิศตะวันตก และเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางสัญจรหลักต่อเนื่องกับเส้นทางภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ พบว่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารเพื่อการพักอาศัยประเภทหอพักและอพาร์ทเมนต์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับแนวความคิดของ Dober (1963) และ Briggs (1967) บริเวณซอยเก็กงามซึ่งเป็นแหล่งที่พักอาศัยที่สำคัญที่รองรับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่ทำให้มีผู้เข้าใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา และบุคลากร โดยมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมการซื้อขายอาหาร และนัดพบปะพูดคุย โดยเกิดกิจกรรมเป็นจำนวนมากบริเวณด้านหน้าซอยเก็กงาม ในช่วงปิดภาคเรียน นักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ศึกษา ได้เดินทางกลับบ้านจึงทำให้พื้นที่บริเวณซอยเก็กงามเกิดความเงียบเหงา โดยมีการจับจองพื้นที่ของนักศึกษาจะลดลงอย่างมาก ในบางช่วงเวลาก็ไม่พบนักศึกษาในบริเวณนี้เลย นอกจากนี้บริเวณหน้าซอยเก็กงามยังเป็นเส้นทางที่คนเดินเท้านิยมสัญจร เพื่อไปยังบริเวณต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ หรือแม้แต่หอพักและอพาร์ทเมนต์ที่อยู่ภายในซอยเก็กงามเอง ในช่วงปิดภาคเรียนนั้นพบว่าปริมาณของนักศึกษาลดลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้า แต่ในช่วงเวลาเย็นยังคงพบนักศึกษาอยู่บ้างที่เลือกใช้เส้นทางสัญจรจากหน้าซอยเก็กงามเพื่อไปยังร้านขายอาหารที่ตั้งอยู่โดยรอบ

เห็นได้ว่าบริเวณซอยเก็กงาม จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการเข้าใช้พื้นที่ระหว่างช่วงเปิดและปิดภาคเรียนได้อย่างชัดเจนที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ของชุมชนโดยรอบที่มีความสัมพันธ์กับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทางด้านกายภาพที่สำคัญคือ เป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและรองรับการขยายตัวด้านที่พักอาศัย เพื่อรองรับความต้องการที่เกิดจากนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

บริเวณที่ 4 ริมถนนฉลองกรุง เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อระหว่างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับย่านกิจกรรมต่างๆ ของพื้นที่ชุมชนโดยรอบ โดยในบริเวณนี้จะใช้ประโยชน์อาคารเพื่อการพาณิชย์กรรม ในรูปแบบของอาคารพาณิชย์ตลอดแนวสองข้างถนนในบริเวณติดกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ไปจนถึงสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรัมย์ ผู้เข้าใช้พื้นที่ในบริเวณนี้มีความหลากหลาย ได้แก่ คนทำงาน นักศึกษา บุคลากร โดยการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมในบริเวณนี้เป็นกิจกรรมการซื้อขายอาหาร โดยรองรับคนทำงาน นักศึกษา และบุคลากร โดยเฉพาะในเวลากลางวัน รูปแบบการสัญจรของคนเดินเท้าในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่จะใช้เส้นทางจากสะพานข้ามคลองประเวศบุรีรัมย์มาถึงซอยทางเข้าที่อูปชูเปอร์มาร์เก็ต เนื่องจากภายในซอยเป็นที่ตั้งของร้านค้าร้านบริการต่างๆ เช่น ร้านอาหาร

ร้านเครื่องเขียน ร้านถ่ายเอกสาร ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น อย่างไรก็ตามบริเวณอาคารพาณิชย์ช่วงตั้งแต่ซอยทางเข้าที่อู่ชูเปอร์มาร์เก็ตไปจนถึงบริเวณตัดกับถนนอ่อนนุช - ลาดกระบัง ไม่พบการเข้าใช้พื้นที่ทั้งการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมและการสัญจรของคนเดินเท้า เนื่องจากลักษณะทางกายภาพที่ไม่เอื้อให้เกิดการเดินเท้า กล่าวคือ เป็นช่วงที่มีระยะของสะพานข้ามคลองหนองปรือมาดบังมุมมองในการเดิน อีกทั้งพื้นที่ด้านทิศตะวันตกเป็นคลอง จึงทำให้อาคารพาณิชย์ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังตั้งแต่ช่วงคลองหนองปรือเรื่อยไปจนถึงปลายสะพาน เป็นอาคารร้างไม่ได้รับการใช้งาน ส่งผลให้อาคารพาณิชย์ริมถนนคลองกรุงช่วงที่ต่อเนื่องกันไม่มีผู้คนเข้าใช้ และบางห้องถูกปิดไว้ไม่ได้ใช้งาน ถึงแม้ว่าบริเวณริมถนนคลองกรุง เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อระหว่างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับย่านกิจกรรมต่างๆ ของพื้นที่ชุมชนโดยรอบ แต่พื้นที่ของย่านดังกล่าวขยายตัวไปทางทิศตะวันออก ไปเชื่อมต่อกับย่านการค้าบริเวณซอยจินดาริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง และจากย่านที่พักอาศัยของนักศึกษา คือบริเวณซอยเก็กงามไปถึงบริเวณซอยจินดา เป็นระยะทางที่นับว่าไกลสำหรับการเดินเท้า นักศึกษาจึงเลือกการสัญจรด้วยวิธีอื่น เช่น รถประจำทาง รถจักรยานยนต์รับจ้าง นักศึกษาที่สัญจรด้วยการเดินเท้ามาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงเลือกที่จะเข้าใช้พื้นที่ในบริเวณนี้ซึ่งมีระยะที่ไม่ไกลมากนักเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในช่วงเวลากลางวัน เช่น การซื้ออาหาร ซื้ออุปกรณ์การเรียน หรือใช้บริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ริมถนนคลองกรุงบริเวณภายในซอยทางเข้าที่อู่ชูเปอร์มาร์เก็ตนั้น จะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เพื่อรองรับความต้องการด้านสินค้าและบริการของนักศึกษาค่อนข้างชัดเจน

บริเวณที่ 5 ชุมชนริมน้ำ เป็นบริเวณที่เชื่อมต่อระหว่างตลาดหัวตะเข้กับสถานศึกษาอื่นๆ ในชุมชน บริเวณนี้เป็นชุมชนพักอาศัยเก่าริมคลองประเวศบุรีรมย์ด้านหลังตลาดหัวตะเข้ เป็นอาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้นริมน้ำ โดยเฉพาะบริเวณริมคลองประเวศบุรีรมย์ช่วงที่ติดกับคลองลำปาทิว มีอายุประมาณ 50 ปี เรียงรายไปตามสองฟากฝั่งคลองตลอดแนวหลังตลาดหัวตะเข้ มีบางส่วนเป็นห้องแบ่งให้เช่า โดยผู้เช่าส่วนใหญ่เป็นคณาจารย์รายได้น้อย และนักเรียนจากวิทยาลัยช่างศิลป์ บริเวณนี้มีการเข้าใช้พื้นที่ในรูปแบบของการสัญจรผ่านเพื่อไปมาระหว่างบริเวณตลาดหัวตะเข้กับสถานศึกษาต่างๆ ที่มีพื้นที่เชื่อมต่อกับบริเวณชุมชนริมน้ำ ได้แก่ วิทยาลัยช่างศิลป์กรมศิลปากร โรงเรียนพรตพิทยพยัต โรงเรียนเซนต์จิมศิลป์ และโรงเรียนศึกษาพัฒนาซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีทางเข้า-ออกเพียงทางเดียว ได้แก่ บริเวณพื้นที่ว่างระหว่างห้องแถวไม้ริมน้ำ

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่ พบว่า พื้นที่บริเวณนี้มีชุมชนเก่าริมน้ำ และสถานศึกษาแห่งแรกที่อยู่คู่ชุมชนแห่งนี้มาโดยตลอดก็คือโรงเรียนพรตพิทยพยัต ก่อนที่จะมีการขยายสถานศึกษาเพิ่มขึ้นในพื้นที่ต่อเนื่อง ทำให้พื้นที่ชุมชนริมน้ำและพื้นที่ของสถานศึกษายังคงมีความผูกพันกัน ส่งผลให้นักเรียนยังคงใช้เส้นทางจากบริเวณตลาดหัวตะเข้สัญจรผ่านชุมชนริมน้ำเพื่อไปยังโรงเรียนเป็นเส้นทางหลักในการเดินเท้า

บริเวณที่ 6 ภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่ผู้เข้าใช้งานน้อย เป็นพื้นที่อยู่ริมทางรถไฟ ติดกับด้านหน้าของโรงเรียนพรตพิทยพยัต หอสมุดแห่งชาติเขตลาดกระบังเฉลิมพระเกียรติ และวิทยาลัยช่างศิลป์กรมศิลปากร ภายในซอยท่านพรตพิทยพยัตเป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟหัวตะเข้ โดยมีการสัญจรและการจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของคนเดินเท้าเฉพาะบริเวณสถานีรถไฟเท่านั้น โดยการเข้าใช้พื้นที่จะสัมพันธ์กับช่วงเวลาของการเดินรถไฟ เนื่องจากนักเรียนของสถานศึกษาดังกล่าว มักนิยมใช้เส้นทางเข้า-ออกจาด้านหลังของสถานศึกษาที่เชื่อมต่อมาด้วยบริเวณซอยลาดกระบัง 15 และบริเวณตลาดหัวตะเข้ อย่างไรก็ตามภายในซอยท่านพรตพิทยพยัตนั้น มีบรรยากาศที่ไม่ส่งเสริมให้เกิดการเดินเท้า เพราะการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารไม่มีความหลากหลาย ประกอบกับเส้นทางถนนเป็นเส้นทางตรง ต่างจากลักษณะของถนนที่มีทางแยกที่สามารถดึงดูดให้เกิดการเดินเท้าของผู้คนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเอื้อให้เกิดการเลี้ยวเดินบ่อยครั้งตามข้อสังเกตของ Jacobs (1961) เมื่อพื้นที่บริเวณนี้มีการเดินเท้าสัญจรไปมาในปริมาณที่น้อย ทำให้ซอยท่านพรตพิทยพยัตเป็นถนนที่เปลี่ยว ไม่มีความคึกคัก ซึ่งถนนที่เงียบเหงาจะทำให้เกิดความรู้สึกน่าเบื่อหน่ายและไม่ปลอดภัย (Jacobs, 1961)

อย่างไรก็ตาม แม้ภายในซอยท่านพรตพิทยพยัต จะมีพื้นที่ที่ติดกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แต่บริเวณดังกล่าวไม่มีทางเข้า-ออกหลักจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงไม่พบการเข้าใช้พื้นที่ในบริเวณนี้ของนักศึกษา และบุคลากร ส่วนกลุ่มคนทำงานที่โดยสารมาทางรถไฟและลงที่สถานีรถไฟหัวตะเข้ นั้น นิยมสัญจรทางเท้าโดยใช้เส้นทางเดินริมคลองข้างโรงเรียนพรตพิทยพยัต เพื่อไปยังซอยลาดกระบัง 15 ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง หรือบางส่วนจะนิยมใช้บริการรถจักรยานยนต์รับจ้างที่หน้าสถานีรถไฟหัวตะเข้ เพื่อเดินทางต่อไปยังบริเวณต่างๆ ส่งผลให้การสัญจรทางเท้าของกลุ่มคนทำงานมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้าใช้ในสถานีรถไฟหัวตะเข้

บริเวณที่ 7 ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ช่วงคลองหนองปรือถึงคลองหนองคา เป็นพื้นที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวในโครงการหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งมักตั้งอยู่ภายในซอยต่างๆ ทางทิศใต้ของถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง โครงการหมู่บ้านจัดสรรเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของคนวัยทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีลักษณะเป็นที่ว่างรกร้างรอการพัฒนา กลุ่มคนที่เข้าใช้พื้นที่จะเป็นคนทำงาน ส่วนใหญ่สัญจรด้วยรถยนต์ และด้วยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่บริเวณนี้ที่มีคลองหนองคากั้นพื้นที่กับย่านพาณิชย์กรรมและระยะของสะพานข้ามคลองที่มีความยาว จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้ขาดความต่อเนื่องของกิจกรรม จากย่านพาณิชย์กรรมริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความคึกคักและมีชีวิตชีวา อีกทั้งยังไม่มีมีการสัญจรทางเท้าในบริเวณนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพดังกล่าวไม่เอื้อต่อการเดินเท้าของผู้คน แต่เป็นพื้นที่เหมาะสมแก่การเป็นที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นบริเวณที่ไม่มีความวุ่นวาย การเข้าถึงสะดวก และมีความพร้อมของ

ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547)

อาจสรุปได้ว่า รูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในพื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ของคนเดินเท้า มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่ ผ่านพื้นที่ กิจกรรม และเวลา ซึ่งเป็นทั้งเหตุและผลของการเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร ส่วนใหญ่จะเป็นไปในเชิงพาณิชย์กรรม เนื่องจากพื้นที่พาณิชย์กรรมเป็นบริเวณที่มักมีผู้คนเข้าใช้เป็นจำนวนมาก (แผนที่ 6.2) และจะพัฒนาต่อเนื่องให้พื้นที่กลายเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องได้ สภาพแวดล้อมการเดินเท้าทำให้บริเวณนั้นมีชีวิตชีวา มีความน่าสนใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัยกว่าบริเวณที่เงียบเหงา และยังสามารถดึงดูดให้ผู้คนเดินผ่านไปมาตลอดเวลา รวมทั้งเห็นถึงความสำคัญของผู้คนที่ผ่านไปมา และเข้าถึงพื้นที่ ที่เกิดจากการวางแผนการใช้ที่ดินแบบผสมผสาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์ เมื่อก่อนเรือน ● ○ ○ ○ ศึกษาศา ○ ○ ○ ○ พุทธสถาน ○ ○ ○ ○ หน่วยงาน ○ ○ ○ ○ ชาวบ้านในพื้นที่ ○ ○ ○ ○	อื่น ○ ○ ○ ○ ว่าง ○ ○ ○ ○ นอน ○ ○ ○ ○ ซ้ำซ้อน ○ ○ ○ ○ ขาดอยู่ ○ ○ ○ ○	เส้นทางสัญจรผ่าน _____ _____ _____ _____ _____	แผนที่ 6.2 แสดงรูปแบบกิจกรรมการการสัญจรและการจับจองพื้นที่ ของคนเดินเท้า กับการใช้ประโยชน์อาคารพาณิชย์กรม ที่มา : จากการสำรวจ 0 0.05 0.1 0.2 0.5 Kilometers	รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
	๒๑๕				

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ผ่านการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี การวิเคราะห์สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่ รวมทั้งการสำรวจภาคสนาม สามารถสรุปผลและเสนอแนะแนวทางในประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

- 7.1 รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
- 7.2 แนวทางการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับศักยภาพ และปัญหาที่พบจากการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ
- 7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษาในพื้นที่อื่น

7.1 รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

ชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา คือ บริเวณพื้นที่โดยรอบสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกัน มีกิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สินค้าและบริการต่างๆ ของกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งจากกลุ่มคนภายในชุมชนเองและกลุ่มคนจากสถาบันการศึกษา อีกทั้งยังมีความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กันทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมอย่างใกล้ชิดระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาด้วย

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชน จะมีความสัมพันธ์กันทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งจะส่งผลและปรากฏให้เห็นในรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้า รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ จะทำให้สามารถบันทึกปรากฏการณ์การเข้าใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า ซึ่งเป็นวิธีบันทึกที่สามารถแสดงภาพปรากฏการณ์ของชีวิตและสภาพแวดล้อมการเดินเท้าและรูปแบบการใช้พื้นที่อย่างสมบูรณ์

7.1.1 สรุปวิธีการบันทึกข้อมูล เพื่อหารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อย่างเป็นระบบ

การศึกษาและบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มุ่งเน้นไปที่วิธีการสำรวจภาคสนามเป็นสำคัญ ได้เน้นการเก็บข้อมูลการสัญจรด้วยการเดินเท้าภายในพื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ผ่านวิธีเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นหลัก เพื่อศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่สัมพันธ์กับประโยชน์การใช้อาคารในบริเวณต่างๆ ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทำให้สามารถทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการใช้พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ของคนเดินเท้า ทั้งกิจกรรมการจับจองพื้นที่ กิจกรรมการสัญจร และปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมดังกล่าวไม่

สอดคล้องกับประเภทและขนาดพื้นที่หรือประโยชน์ใช้สอยของอาคารข้างเคียงรวมทั้งสามารถ
รู้จุดที่มีศักยภาพในการพัฒนา จากการระบุจุดที่มีกิจกรรมการเดินเท้าหนาแน่นอีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ มีหลายวิธี
ที่ใช้บันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ของคนเดินเท้า ผ่านการสังเกตการณ์ โดยมีวิธีที่จะสามารถ
บันทึกรูปแบบกิจกรรมการสัญจร (moving activity pattern) และรูปแบบกิจกรรมการจับจ้อง
ของคนเดินเท้าในพื้นที่ (static activity pattern) ได้อย่างสมบูรณ์ ในการวิจัยครั้งนี้เลือก
วิธีการสังเกตการณ์ตามช่วงเวลาต่างๆ ของวัน 4 วิธีตามความเหมาะสมของพื้นที่ เวลา และ
จุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) การบันทึกรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่สาธารณะ (land use and building use pattern observation)
- 2) การบันทึกอัตราการสัญจรผ่านของคนเดินเท้า (pedestrian's movement rate observation)
- 3) การบันทึกรูปแบบการเลือกเส้นทางนิยมสัญจรของคนเดินเท้า (pedestrian's moving activity pattern observation)
- 4) การบันทึกรูปแบบกิจกรรมการจับจ้องพื้นที่ของคนเดินเท้า (pedestrian's static activity pattern observation)

ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามวิธีการดังกล่าว มีการออกแบบเทคนิคและวิธีการ
โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขต่างๆ ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้กำหนดปฏิบัติทั้งในวันเปิดภาคเรียน
และปิดภาคเรียน เนื่องจากต้องการบันทึกรูปแบบการใช้พื้นที่ที่อาจเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันไป
ทั้งประเภทผู้ใช้ ปริมาณของคนเดินเท้า ขอบเขตของพื้นที่ และเวลาในการใช้พื้นที่
เพื่อให้ได้ภาพรวมของรูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจะทำการเก็บ
ข้อมูลจากวันในระหว่างสัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร ถึงวันพฤหัสบดี การยกเว้นการเก็บข้อมูลใน
วันจันทร์และวันศุกร์ เนื่องจากวันจันทร์และวันศุกร์เป็นวันต้นและท้ายสัปดาห์ ทำให้อาจมี
ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางเป็นกรณีพิเศษ จึงตัดวันทั้งสองออก และเก็บ
ข้อมูลเป็นช่วงๆ ตลอดวันเพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยของวัน ผลของการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้ง 4
วิธี พบว่า สามารถบันทึกปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นของคนเดินเท้าหลากหลายประเภท
ในช่วงเวลาต่างๆ ได้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

ปัญหาที่พบในการสำรวจนั้น ได้แก่ ขนาดของพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถเก็บ
ข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาได้ 2 ชั่วโมงตามที่กำหนด และในหนึ่งสัปดาห์สามารถทำการเก็บ
ข้อมูลได้เพียง 3 วันเท่านั้น คือ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ดังนั้นในการเก็บข้อมูล
จำเป็นต้องออกแบบวิธีการสำรวจให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและ
ถูกต้องที่สุดบนตัวแปรเดียวกัน คือ จำนวนของผู้สำรวจจะต้องเพียงพอที่จะทำการบันทึก
ข้อมูลต่างๆ ในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น ในการสำรวจเพื่อบันทึกปริมาณ
คนเดินเท้าที่สัญจรผ่านที่มีทั้งหมด 93 ด่าน จำนวนของคนบันทึกต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสม
กับจำนวนด่านเพื่อให้การลงพื้นที่สำรวจพร้อมกันในช่วงเวลา 2 ชั่วโมงที่กำหนด

และปัญหาที่พบในการสำรวจอีกประการหนึ่ง คือ ประเภทของผู้เข้าใช้พื้นที่ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น ประเภทคนทำงานกับประเภทชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งอาจทำให้การบันทึกข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ ดังนั้น จึงต้องจำกัดความหมายและกำหนดลักษณะของประเภทของผู้เข้าใช้พื้นที่ที่จะทำการสำรวจให้ชัดเจน รวมถึงก่อนการลงพื้นที่เพื่อสำรวจจะต้องทำความเข้าใจกับผู้สำรวจให้เข้าใจตรงกัน ถึงลักษณะของกลุ่มคนประเภทต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนั้นชัดเจนและใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

7.1.2 สรุปรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

จากการวิเคราะห์สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่ และการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้ทราบว่ารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ นั้น มีความสัมพันธ์กันทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้ ดังนี้

พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคารหลากหลายประเภท ซึ่งมีลักษณะแบบผสมผสานทั้งที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน สถานที่ราชการ สถานศึกษา และร้านค้า ทำให้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เป็นพื้นที่ที่ดึงดูดให้มีผู้คนผ่านไปมาเป็นจำนวนมากอยู่ตลอดเวลา และมีผู้เข้าใช้หลากหลายประเภท ทำให้เกิดความต้องการในด้านที่พักอาศัย สินค้าและบริการของกลุ่มคนประเภทต่างๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคาร รวมถึงการเพิ่มจำนวนของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รูปแบบกิจกรรมการค้า การบริการในชุมชนที่หลากหลายมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งความหลากหลายของกิจกรรมภายในพื้นที่ของชุมชนทำให้มีการปะทะสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภทโดยเฉพาะคนเดินเท้า (pedestrians) ในพื้นที่สาธารณะ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่น พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมซื้อขายสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน

รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในพื้นที่แบ่งออกเป็น รูปแบบกิจกรรมการสัญจร (moving activity pattern) ทั้งที่เป็นการสัญจรผ่านและการสัญจรเพื่อการเข้าถึง รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า (static activity pattern) เพื่อพบปะและปฏิสัมพันธ์กันของผู้คน ในพื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะมีความหลากหลายของกิจกรรมและประเภทของกลุ่มคนที่แตกต่างกันตามแต่ละช่วงเวลา ซึ่งช่วงเวลาเหล่านั้นมีผลมาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ได้แก่ ในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ในเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน

รูปแบบกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ จะแตกต่างกันโดยมีปัจจัยมาจากช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) เส้นทางที่นิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เส้นทางที่คนเดินเท้านิยมสัญจรผ่านมากที่สุด จะเป็นเส้นทางจากแหล่งที่พักอาศัยไปยังบริเวณที่เป็นย่านพาณิชย์ยกรรม และเส้นทางไปมาที่อยู่ภายในย่านพาณิชย์ยกรรม ซึ่งในช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน
- 2) เส้นทางที่นิยมสัญจรของคนเดินเท้าในพื้นที่ ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนได้อย่างชัดเจนที่สุด คือ เส้นทางจากแหล่งที่พักอาศัยของนักศึกษาไปยังบริเวณต่างๆ ทั้งย่านพาณิชย์ยกรรม และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ซึ่งในช่วงปิดภาคเรียนนั้น ปริมาณของนักศึกษาลดลงเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับช่วงเปิดภาคเรียน

รูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ของคนเดินเท้า จะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในช่วงเวลาเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ โดยเฉพาะในบริเวณที่มีผู้ใช้ประเภทรักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมของกลุ่มนักศึกษาในช่วงเปิดภาคเรียนจะ มีการเข้าใช้พื้นที่เป็นเวลาอย่างชัดเจนทั้งเช้า กลางวัน เย็น กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นกิจกรรมการซื้อขายและการบริการ ในย่านพาณิชย์ยกรรม และกิจกรรมการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ในบริเวณแหล่งที่พักอาศัยของนักศึกษา แต่ในช่วงปิดภาคเรียนการเข้าใช้พื้นที่ของนักศึกษาจะไม่เป็นเวลา และในบริเวณแหล่งที่พักอาศัยของนักศึกษาจะมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเปิดภาคเรียน
- 2) การจับจองพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกันในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน คือ ย่านพาณิชย์ยกรรมในบริเวณที่มีประเภทของผู้เข้าใช้คือ ชาวบ้านในพื้นที่และคนทำงาน ซึ่งจะมีจำนวนของผู้เข้าใช้ใกล้เคียงกันทั้งในช่วงเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน เนื่องจากว่าในช่วงเวลาเปิดภาคเรียนพื้นที่บริเวณนี้ไม่มีการเข้าใช้ของนักศึกษา

กล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีความสัมพันธ์กันทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม โดยที่มีความเชื่อมโยงกันอยู่ไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งจะส่งผลและปรากฏให้เห็นในรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนของคนเดินเท้า โดยจะมีทั้งรูปแบบกิจกรรมการจับจองพื้นที่ และรูปแบบกิจกรรมการสัญจรของคนเดินเท้า ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปในด้านพาณิชย์ยกรรม เพราะในพื้นที่พาณิชย์ยกรรมจะเป็นบริเวณที่มีผู้คนเดินเท้าเข้าใช้เป็นจำนวนมาก และจะทำให้พื้นที่ในบริเวณนั้น พัฒนากลายเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งการเดินเท้าจะทำให้บริเวณนั้นมีชีวิตชีวา มีความน่าสนใจ และสังคมจะอบอุ่น เกิดความรู้สึกปลอดภัยกว่าบริเวณที่เงียบเหงา และยังสามารถึงจุดให้ผู้คนเดินผ่านไปมาตลอดเวลา รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของคนเดินเท้าที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่สาธารณะในบริเวณ

นั้นๆ และกลุ่มคนจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ กับกลุ่มคนจากชุมชนโดยรอบจะต้อง มีปฏิสัมพันธ์กันในชีวิตประจำวัน จึงก่อให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย และที่สำคัญยังมีเงื่อนไข เรื่องเวลามากำหนด เช่น ช่วงระหว่างในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ช่วงเวลาเปิดภาค เรียนและปิดภาคเรียน ซึ่งความแตกต่างของช่วงเวลาเหล่านี้ จะทำให้เกิดรูปแบบกิจกรรมที่ หลากหลายและแตกต่างกันไป รวมไปถึงประเภทของกลุ่มคนที่เข้าใช้พื้นที่ของชุมชนเพื่อทำ กิจกรรมต่างๆ ด้วย ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จึงมีรูปแบบการใช้พื้นที่ที่ สะท้อนออกมาในเรื่องของคน พื้นที่ กิจกรรม และเวลา ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกัน

7.2 แนวทางการวางแผนชุมชนเพื่อรองรับศักยภาพ และปัญหาที่พบจากการศึกษารูปแบบ การใช้พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

จากรูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ที่เกิดขึ้น คือ การใช้พื้นที่เพื่อการพักอาศัยประเภทหอพัก เนื่องจากปริมาณนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ทำให้การใช้พื้นที่เพื่อที่พักอาศัยประเภทหอพักมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และด้วยกลุ่มผู้ใช้หลักคือนักศึกษา จึงส่งผลต่อการใช้พื้นที่ประเภทต่างๆ เพื่อรองรับความต้องการของนักศึกษาทั้งกิจกรรมเพื่อการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนการใช้พื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เช่น มีมาตรการในการจัดระเบียบของหอพัก ควบคุมการใช้อาคารประเภทสถานบันเทิง เพื่อให้การใช้พื้นที่เป็นไปอย่างเหมาะสม

บริเวณที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและอาคาร ได้แก่ บริเวณพื้นที่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตั้งแต่ช่วงคลองหนองปรือถึงคลองหนองคา ที่สามารถพัฒนาให้เป็นย่านพักอาศัย เพื่อรองรับความต้องการด้านที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันบริเวณนี้เป็นพื้นที่พักอาศัยที่ยังไม่หนาแน่น และยังมีพื้นที่ว่างที่รอรับการพัฒนาอยู่อีกมากเข้าถึงได้สะดวกและเป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับย่านการค้าของพื้นที่ อีกบริเวณ คือ อาคารพาณิชย์ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ช่วงที่ต่อเนื่องจากสวนสาธารณะพระนคร ซึ่งเป็นบริเวณที่สามารถพัฒนาให้เป็นพื้นที่กิจกรรมการค้าที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าของพื้นที่ได้ เพราะมีเส้นทางที่เชื่อมต่อกันอยู่แล้วทั้งทางเท้าและถนน ซึ่งจะทำให้พื้นที่ในบริเวณนี้ทั้งแนวถนนมีความเชื่อมโยงกันด้วยรูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากคนเดินเท้าที่เข้ามาใช้พื้นที่ทั้งที่สัญจรผ่านและสัญจรเพื่อเข้าถึง ในพื้นที่ริมถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ช่วงที่เป็นย่านการค้าของพื้นที่ จะมีปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้าที่เข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก และบนทางเท้าก็เป็นพื้นที่ที่เกิดกิจกรรมหลากหลายตลอดทั้งวัน จึงควรมีการปรับปรุงทางเท้าในพื้นที่เพื่อให้เกิดความสะดวกในการสัญจรและในการทำกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมของการเดินเท้าที่สามารถดึงดูดให้เกิดการเดินเท้าทั้งที่สัญจรผ่านและสัญจรเพื่อเข้าถึงตลอดเวลา

จากการศึกษาแผนงานและโครงการที่มีผลกระทบต่อศักยภาพของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะพบว่า โครงการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นโครงการหลักที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ศึกษาในทุกด้านทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม อันเนื่องมาจากการก่อสร้างและการดำเนินงานของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และการพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐานด้านอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาเพื่อรองรับการดำเนินงานของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้น มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลกระทบจากเสียงจะเป็นปัญหาหลักซึ่งเป็นผลกระทบอันดับแรก ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะได้รับผลกระทบในเรื่องนี้โดยตรง ซึ่งผลกระทบด้านมลภาวะต่างๆ นับเป็นผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น ส่วนผลกระทบในด้านบวกที่มีการคาดการณ์ไว้ คือ มีการขยายตัวของชุมชนออกไปตามแนวถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารทำให้มีการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลายมากขึ้น ส่งผลให้มีการพัฒนาด้านพาณิชยกรรมและด้านที่พักอาศัย ซึ่งปัญหาทั้งหมดดังกล่าว ทางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ คณะกรรมการร่วม และท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ได้ร่วมกันจัดทำมาตรการแก้ไขผลกระทบในด้านต่างๆ เพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และบริเวณพื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ทั้งในระยะก่อสร้างและระยะเปิดดำเนินการ เพราะผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ บุคลากรและนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทั้งหมดถือเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่ง “ชุมชน” ดังกล่าว คือผลกระทบอันเนื่องมาจากโครงการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในเวลานี้

แนวทางการวางแผนชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สนับสนุนและเอื้อต่อภารกิจของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ อีกทั้งเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชากรทั้งภายในและโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะต้องมีการจัดการในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางด้านการพัฒนาปรับปรุงและปรับเปลี่ยนกิจกรรมและโครงสร้างต่างๆ ของชุมชน เพื่อการแก้ปัญหาในปัจจุบันและเพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในการวางแผนชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ จะมีความคล้ายคลึงกับการวางแผนชุมชนโดยทั่วไปในเรื่องขององค์ประกอบ ขอบเขตและการขยายตัวของชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการใช้ประโยชน์อาคารที่หลากหลาย การเพิ่มจำนวนของสาธารณูปโภค ถนน ทางเท้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญในเรื่องของพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะภายในชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการเดินทางของคนภายในชุมชนในการทำกิจกรรม ซึ่งการปะทะสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายประเภทในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงกิจกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบการใช้พื้นที่ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ แสดงให้เห็นถึงความคึกคัก และความมีชีวิตชีวา ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการวางแผนชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เพื่อรองรับศักยภาพ แนวโน้ม ข้อจำกัด และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตนั้น สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินการวางแผนพัฒนาชุมชน ที่จะทำให้ชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีคุณภาพปราศจากปัญหา เป็นชุมชนที่สงบสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนสภาพทางวิชาการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษาในพื้นที่อื่น

การศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษานั้น มีความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะส่งผลและปรากฏให้เห็นในรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของคนเดินเท้าในชุมชนเป็นหลัก นอกจากนี้จะทำการศึกษาสภาพกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่โดยรอบสถาบันการศึกษาแล้ว จำเป็นที่จะต้องมีการสำรวจพื้นที่โดยรอบสถาบันการศึกษานั้นๆ ในเบื้องต้นก่อน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการใช้พื้นที่ ประเภทของผู้เข้าใช้ และปริมาณการสัญจรของคนเดินเท้า เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบเทคนิคและวิธีการโดยกำหนดเป็นเงื่อนไขต่างๆ อาทิเช่น

- ประเภทของคนเดินเท้าที่เข้าใช้พื้นที่ นอกจากนักศึกษา และบุคลากรของสถาบันการศึกษาแล้ว ผู้เข้าใช้ประเภทอื่นๆ จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เพราะในแต่ละพื้นที่จะมีผู้เข้าใช้ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ต่างๆ และมีผู้เข้าใช้เฉพาะตามแต่ละพื้นที่ ซึ่งต้องทำการจำแนกประเภทผู้เข้าใช้ที่จะทำการสำรวจให้ชัดเจน
- ปริมาณคนเดินเท้า ทั้งในสถาบันการศึกษาและชุมชนโดยรอบ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันตามปัจจัยต่างๆ ที่ดึงดูดให้มีผู้เข้าใช้พื้นที่ เมื่อทราบจำนวนคนโดยการคาดประมาณจากการสำรวจในเบื้องต้นแล้ว ก่อนทำการเก็บข้อมูล ต้องออกแบบการเก็บข้อมูล โดยกำหนดจำนวนผู้สำรวจให้เพียงพอที่จะสามารถเก็บข้อมูลของผู้เข้าใช้พื้นที่ได้อย่างครบถ้วน และเพื่อให้ได้ข้อมูลของจุดต่างๆ ในเวลาเดียวกัน

และในการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันการศึกษา การเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ภาพที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงควรทำการบันทึกข้อมูลซ้ำเพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด และการเก็บข้อมูลในทุกส่วนของพื้นที่ในเวลาเดียวกันจะสามารถทำให้เห็นถึงภาพรวมในการเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ของคนเดินเท้าในพื้นที่ได้ชัดเจน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. (2538). การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน : โดยถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอริกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

การรถไฟแห่งประเทศไทย. (2549). ตารางเวลาเดินรถ[Online]. แหล่งที่มา : <http://www.railway.co.th/> [2006, May15]

กำธร กุลชล. (2545). การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร-การติดตามหาคำตอบในรอบ40ปี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เขตลาดกระบัง, สำนักงาน. (2546). ข้อมูลเขตลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายปกครอง.

เขตลาดกระบัง, สำนักงาน. (2548). ข้อมูลประชากรเขตลาดกระบัง[Online]. แหล่งที่มา : <http://www.bma.go.th/> [2006, January 31]

ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ. (2547). Representation of Cities : Reading Cities Through Architecture and Morphologies. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการเรียนการสอน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา)

ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ. (2548). วาทกรรมของเมืองผ่านโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์. กรุงเทพมหานคร : บทความทางวิชาการ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา)

ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ อภิรดี เกษมสุข และรพีทศย์ สุวรรณะชญ. (2546). รายงานวิจัยเพื่อการฟื้นฟูและวางแนวความคิดเพื่อการออกแบบทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานี. รายงานเสนอต่อเทศบาลนครอุดรธานี.

คงกฤษ ลิ้มพะสุต. (2541). การศึกษาผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนใกล้มหาวิทยาลัย: กรณีศึกษาหมู่บ้านเมืองเอกโครงการ1 และมหาวิทยาลัยรังสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาเคหะการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,สำนักงาน. (2547). โครงการวางแผนผังการพัฒนาเมืองศูนย์กลางการbinสุวรรณภูมิ. กรุงเทพมหานคร.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,สำนักงาน. (2548). รายงานโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาพื้นที่และเมืองศูนย์กลางการbinสุวรรณภูมิ. กรุงเทพมหานคร.

จุฬวดี สันทัด. (2547). การวิเคราะห์โครงข่ายพื้นที่และการสัญจรเพื่อปรับปรุงผังแม่บททางกายภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง. (2540). การศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขต : เขตลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร : สำนักผังเมือง

ชลนิษา สาระพล. (2540). การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อรองรับการขยายตัวรอบมหาวิทยาลัยวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณพงศ์ นพเกตุ และคณะ. (2544). มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาชุมชนภูมิภาคไปสู่ความเป็นเมืองที่มีประสิทธิภาพ. บทความวิชาการ. ภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (อัดสำเนา)

ณัฐพงศ์ จิตรนรินทร์. (2544). การศึกษาชุมชนในยุคหลังสมัยใหม่(Post Modernism) : ชุมชนทำให้ความโดดเด่นอย่างกว้างมลายหายไป. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณัฐวัชร ศักดิ์ดีทนไท. (2545). ผลกระทบของมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดารณี ถวิลพิพัฒนกุล. (2539). กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนช จอร์จ ; วอลดอร์ฟ แตน ; และ ไพร โรเบิร์ต อัล. (2518). มหาวิทยาลัยกับชุมชนเมือง. แปลโดย อัสสร ทรย์อัน และคนอื่นๆ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.

- บุญชัย แซ่โจ้ว. (2543). แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชานเมืองด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองพิษณุโลกเพื่อรองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ เวชบรรยงรัตน์. (2527). การให้บริการการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานครกับการพัฒนาชุมชนชานเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). กระบวนการแลเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปิยพร ปิตะฝ่าย. (2548). การศึกษาผลกระทบของการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อการตั้งถิ่นฐานโดยรอบ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผังเมือง ,สำนัก. (2540). ข้อมูลทั่วไปเขตลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร.
- ผังเมือง ,สำนัก. (2546). ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.
- ผังเมือง ,สำนัก. (2548). รายงานการศึกษาการจัดตั้งศูนย์ชุมชนชานเมืองลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร.
- ผังเมือง ,สำนัก. (2548). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการบูรณาการแผนผังพัฒนาเขตกลุ่มศรีนครินทร์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร.
- ภัทรินทร์ หงส์ทอง. (2532). แนวทางการวางแผนพัฒนาพื้นที่เนื่องจากการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษาชุมชนบางชั้น อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โยธาธิการและผังเมือง ,กรม. (2549). โครงการจัดทำผังเมืองเฉพาะพื้นที่โดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย

- วันเสด็จ แก้วटक. (2548). รูปแบบของชุมชนเสมือนในพื้นที่โดยรอบสถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน พหลโยธิน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2547). แผนแม่บทการจัดการและมาตรการลดและติดตามศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2548). งานวิจัยสถาบัน[Online]. แหล่งที่มา : <http://www.kmitl.ac.th/> [2006, February 8]
- สนธยา พลศรี. (2533). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สายชล สวามิภักดิ์. (2527). ผลกระทบของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีต่อชุมชนเมืองปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี บุญฉัตร และคณะ. (2545). แนวทางในการกำหนดรูปแบบเมืองมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุภาวดี บุญฉัตร และคณะ. (2546). ผลกระทบของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยต่อชุมชนโดยรอบ. กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุวัฒนา ธาดานิติ. (2546). หลักและทฤษฎีการวางแผน. เอกสารประกอบการสอน. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒนา สุกใส. (2524). นโยบายการใช้ที่ดินในเขตชานเมืองชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเพื่อวางแผนเสนอแนะการใช้ที่ดินในเขตลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทิศ บุญลือ และคณะ. (2543). ความรู้เรื่องเมือง. เอกสารวารสารวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย

ภาษาอังกฤษ

Carr, S. and others. (1995). Public Space. Cambridge : Cambridge University Press.

Cullen, G. (1961). Townscape. London : Architectural Press.

Dantzig, G. and Saaty, T. (1973). A Plan for a Livable Urban Environment. San Francisco : W.H. Freeman.

Dober, Richard P. (1963). Campus Planning. New York : Reinhold Publishing Co.

Jacobs, Jane. (1961). The Death and Life of Great American Cities. England : Penguin Books.

Lenard, S. and Lennard, H. (1995). Livable Cities Observed. California : Gondolier Press.

Marchetti. (1992). Anthropological Invariants in travel Behaviour. Austria : International Institute of Applied Systems Analysis. Laxenburg.

Needham, B. (1977). How Cities Work. Oxford : Pergamon Press.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศุภธิดา สว่างแจ่ม เกิดเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม (คอ.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 1 จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เมื่อปีการศึกษา 2545 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนชุมชน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546 ผ่านการฝึกงานที่ฝ่ายออกแบบ กองงานอาคารและสถานที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในปี พ.ศ. 2543 ฝึกสอนที่คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในปี พ.ศ. 2545 เข้าทำงานในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (TCEP) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อปี พ.ศ.2547 ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานวิชาการ สำนักสนับสนุนการสร้างสุขภาวะในพื้นที่และชุมชน (สำนัก 3) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย